శ్రీ శివాయగురవే నమః.

శ్రీరామకథామృతము

కిష్కింధాకాండము.

బ్రహ్మశ్రీ తాడేపల్లి వెంకటప్పయ్యశాస్త్రిగారిచే
రచియింపఁబడి

వారి పుత్త్రుఁడగు
రాఘవనారాయణశాస్త్రిగారిచే
ప్రకటింపఁబడియె.

నిడుద్రోలు:
తాతా ముద్రాక్షరశాల యందు
ముద్రితము.

 1935 [వెల రు 2-0-0

శ్రీశివాయగురవేనమః

విషయసూచిక.

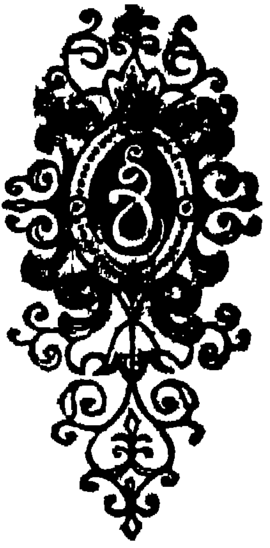
—o—

శ్రీ శివాయగురవే నమః

శ్రీరామకథాఽమృతము

కిష్కింధాకాండము.

ప్రథమాశ్వాసము.

సంప్రసాదసంజ్ఞక
భాసురసౌహార్దరసప్ర ♦ వాహావాన్మజ్జ
ద్ధీనసహితవిమతనిజపర
తాసముచితసామ్యలక్ష్మీ ♦ తా! జగదీశా! ౧

తే॥ అవధరింపుము దేవ ది ♦ వ్యాంతరంగ
సీమ నాదు విజ్ఞాపన ♦ చిద్విలాస
మొలయ లలనావతంస మ ♦ క్కలన వేడ
నభవుఁ డిటు చిల్కె రామక ♦ థాఽమృతంబు. ౨

—♦ శ్రీరాముఁడు తమ్మునితోఁ గూడి పంపాసరస్సున కేగుట ♦—

ఉ॥ ఈసు దొఱంగి క్రోలవగు ♦ నీసుధ నాన సుధాఽపహాసివా
చాసముపేయుషీ! విను వి ♦ శాంపతి యాశబరిన్ ధృతవ్రతన్
భాసురపుణ్యలోకచయ ♦ భాగినిఁ జేసి విలాసినీసము
ల్లాసితఁ గాంచె నంచితక ♦ లామయిఁ బంప నిలింపకాంక్షితన్. 3

ఉ॥ వాసవకాననోపచిత ♦ వైభవయోగితటద్రువల్లరీ
శ్రీసముపేత నిర్మలిన ♦ శీతలరస్యరసానపేత సం
వాసితదిక్కగంధవహ ♦ వల్లభలాలనసంప్రతీత ల
క్ష్మీసకలార్థలక్షితని ♦ కేతనభూతయునై శుభాకృతిన్. ౪

క॥ చూపట్టెడు నద్దాని ని, రూపించుచుఁ జేరఁజని ప్ర ♦ రూఢమనస్కా
రాపూరణోచితములు వి, పాపము లగు తజ్జలముల ♦ బడలిక దీఱన్. ౫

ఆ॥ స్నానపానవిధులు♦జరిపి తత్తీరమ్ము, మొనయు దారి ఋశ్య♦మూకమునకుఁ
బోవుచుండుతఱిని♦బొనర నిట్లనె రాముఁ, డనుజుతోడ హృద్య♦వార్త నెఱయ.

—♦ శ్రీరాముని భావవిహారము ♦—

ఉ॥ పొంపిరివోవు సంపదలఁ ♦ బొల్చెడు నియ్యది కంటె లక్ష్మణా!
పంప యటందు రీసరసి ♦ భాగ్యము కల్గినవారి సొమ్ము న
న్నంపల నేచు మన్మథుని ♦ యాయుధశాల యనంగఁ గాననై
యింపొనరించుచున్నయది ♦ యింపనిదయ్యెఁ దలంపు లుబ్బఁగన్. ౭

ఉ॥ ఊడిగము ల్పొనర్పఁ గమ ♦ లోత్పలపాళికి షట్పదాళు లే
నాఁడును గొల్వఁ బాయనివి ♦ నాఁ జను నంచలు జక్కవ ల్కవ
ల్వీడ వనంగు నూల్కొలుపు ♦ వెజ్జు మధుం డనిలార్భకుండు పోఁ
గూడని చుట్ట మిక్కొలను ♦ గూర్చిన పున్నె మదెట్టిదో కదా. ౮

సీ॥ ప్రొద్దుప్రొద్దునఁ దమ్మి ♦ పూవులసిరితోడి, వయి భృంగగీతమ్ము ♦ లతిశయిల్ల
మేల్కాంచి మెలఁకువ♦మెయికొనఁ గమ్మతె, మ్మెరలు సేవింప నె♦మ్మెలు దలిర్ప
బాలభానున కెదు ♦ ర్పడి ప్రీతి ఘటియించి, చక్రచక్రము నేలు ♦ జాడ నెఱపి
తటరుహాగమవృత్తిఁ ♦ దనరు ద్విజాతిథి, సత్కారమున కల్మిఁ ♦ జాల నెగడి

నిత్యసౌభాగ్య మనఁ దన ♦ నెలవె కాఁగ
మహితమానసలీల ని ♦ ర్మలిన యగుచు
నీసరోజిని రసవహ ♦ యింపు గులుక
నామదిఁ గరంచుచున్న దీ ♦ నాఁట వత్స! ౯

ఉ॥ పువ్వులఁ బండ్లఁ గొంచుఁ దట ♦ భూజము లోజ మెలర్ప దీనికిం
ద వ్వనరాని చుట్ట లయి ♦ తార్కొని ఛాయ లొసంగి పాంథులన్
మవ్వ మెనంగఁ దేర్చు జన ♦ మానిత మిస్థల మిట్టిచోట నా
జవ్వనితోడ నున్నయెడ ♦ స్వర్గ మయోధ్య స్మరింతునే మదిన్. ౧౦

తే॥ నిత్యకల్యాణి యీనేల♦నేఁడె యనఁగ, నేలవైన విజృంభించె♦నిపుడు మధుఁడు
దేశకాలమ్ము లొకఁడైన♦తీ రెఱిఁగి, మెండుచున్నాడు వహ్నికి♦మాఱు మరుఁడు.

మ॥ చివురు ల్కోయిలబంట్లకున్ శుకహాయ♦శ్రేణు ల్భుజింపంగఁ దీ
పవు పండ్లు న్మధుపానుజీవులకు దీ♦వ్యత్సూనగుచ్ఛంబులున్
వివరం బొప్పఁగఁ గూర్చి శాతశరము♦ల్విఖ్యాతము ల్తద్విశే
షవిధిం దార్చెడు వీఁ డలంతియె మరు♦న్సామ్రాజ్య మేలించుచోన్. ౧౨

తే॥ తేనె పూసిన కత్తి యు♦ద్దీపకుండు, మాధవుం డనఁ జను నె యి♦మ్మారసఖుని
విప్రయోగినిపీడన♦విధిని సీత, దత్త్రకృద్దూషితత్వమ్ము♦నందకున్న. ౧౩

తే॥ శ్వసను ప్రేరణ నిమ్మహా♦సరసిలోని
యలలు దోతెంచు నని వేడ్క♦కరయరాదు
వరుణపాశంబు లవి వాని♦వరుసఁ దొడరు
నబ్జములు కామసంమోహ♦నాశుగములు. ౧౪

ఆ॥ పుష్పవృష్టిఁ గురియుఁ♦బొలుపందు లతలతో, వృక్షరాజి పేరి♦పక్షమెనసి
రాజుతోడివారు♦రా సమృద్ధు లొనర్తు, రిట్టి పనులు నైజ♦మెంచఁబోరు. ౧౫

క॥ చేయు మని చేయ సంతస, మాయె ననం గలదె దర్ప♦మా యది వలపా
నాయాయుష్యము నాసిరి, పాయక యుండఁజను నొడ్ల♦పా ల్లెట్టులైనన్. ౧౬

ఉ॥ కొండల యండదండ నెల♦కొన్నది యీసరసీస్రవంతి యీ
కొండలఁ బోని మ్రాఁకు లటు♦కోరినకాఁపులు దీని కివ్వసం
తుం డనిలుండు శిల్పమునఁ♦దోడ్పడ శూరుఁడు రాజు మెచ్చ ను
ద్దండత మారకర్మములఁ♦దార్కొనుఁ బద్మవికాసహాసయై. ౧౭

తే॥ తనరు నాపాతరమణీయ♦తరము లగుచుఁ
దలము లొకకొన్ని యంతయుఁ♦దలఁప విషమె
యతిథిపూజ లొనర్తు ర♦య్యసురు లిరువు
రాదట వధింతు రను వార్త♦యరయ లేదె. ౧౮

తే॥ అనిలుఁ డాడించుచున్నవాఁ♦డవనిజముల
నేలఁ బూజించు నవి పూల♦నిష్క్రియముగ
మహిజఁ బాయుట నన్నియు♦మలఁగి నేఁడు
శత్రుకోటిని బెరసె ని♦స్సంశయముగ. ౧౯

క॥ మ్రాఁకుల కొనకొమ్మలకుం, బ్రాఁకిడి తల లెత్తి లతలు♦ప్రకటశ్రీలై
నాకష్టదశకు నగుచు వి, లోకించెడు తెఱఁగె యింత♦లోఁ గననయ్యెన్. ౨౦

తే॥ కొన్ని మార్గములల నుండంగఁ ♦ గొన్ని వార్లఁ
గొన్ని యంతరాంతరములఁ ♦ గొమరుమిగులఁ
దేటగీతుల నవ్వానిఁ ♦ దేంట్లు పాడువ
నాట లాడెడుఁ బూలతో ♦ ననిలుఁ డిపుడు. ౨౧

మత్తకోకిలము॥ మత్తకోకిలరావము ల్దగ ♦ మారుతాఖ్యనటుండు భూ
భృత్తటావనికీచకస్వన ♦ భృంగగీతు లెసంగ సం
సత్తి సంనహానం బెలర్పఁగ ♦ సాధున ర్తకవృత్తి పీ
రుత్తు లాడఁ బొనర్చి కూర్చెడు ♦ రూపకీయనిరూపణల్. ౨౨

తే॥ పూలపాగాలు తనరంగఁ ♦ బొలుచు తలలు
ద్రిప్పుచు ద్విరేఫగీతి సం ♦ ప్రీతిఁ దెలియఁ
జేయుచున్నవి తరువులు ♦ వాయుయుక్తిఁ
దమ తెలివి వింతయే వసు ♦ ధాతలమున. ౨౩

ఆ॥ ఎట్టి జతన మెంచె♦సివసంతుఁ డనంగుఁ, డెట్లు వేఁపఁ దొడరె♦నింత యెఱిఁగి
యట్లు హృష్టపుష్ట♦మైన యీకోయిల, నన్నుఁ బిలిచి తెగడు♦చున్న దిపుడు.

క॥ చందనశిశిరతఁ బువ్వుల, యందలిపొడిఁ గొంచు మందుఁ♦డా ననిలుఁడు రా
ముందటిచందము మార్పడఁ, దుందుడుకుతనమ్ము సూపఁ♦దొడరెడుఁ గంటే.

సీ॥ శిఖ యాడు నెఱి నాడు♦శిఖిని రెక్కలు విప్పి, కదిసి న న్నేఱు కే♦కలు సెలంగ
నళినితో నళి మధు♦వాని పాటలు పాడి, యూరించు నామది♦యుక్కుసెడఁగ
నిగురులు గొఱికి కో♦యిల ప్రియ కందించి, కను లెఱ్ఱపడఁగ న♦న్గాంచి గదుము
శుకికిఁబండుల పేస♦మొకటఁ బెట్టుచు శుకం, బూగించుననుఁ జూచి♦యుత్తమాంగ

తే॥ మిన్నిటికి మూల మామని ♦ యే యటంచు
నెఱిఁగి యెఱిఁగియుఁ జేయంగ ♦ నేమి గలదు
నామనోహార యొక్కెడ ♦ నవయుచుండ
నొ ణ్లొనర్చెడు కాలల కే ♦ నొదిఁగియుంటి. ౨౬

వ॥ సామిత్రీ! మైత్రి పాటించి మధుమాససమయం బనక యనాలోచితంబుగా నీ పంపాసరోవరవనోద్దేశంబునం జొరఁబాఱితిమి మొక్కలం బగు నిక్కాలంబున నిక్కాలనునయందున గొజ్జంగిపన్నీటి తేటదనంబున మాటకు బాటన నగుబాటు గూర్చ నోపు తియ్యని క్రియ్యాట మాటుపఱుపంజాలి యిట్టలంబుగ మిట్టలపై నుండి దిగజాఱి యంశుమంతుని కిరణస్ఫురణంబులలోని క్రొత్తతళతళలు సంగ్రహించి యాణిముత్తియంపుఁ గోవలుపెట్టి పెందొవ నిద్దాని కలంకారంబు

గూర్చిన తెఱంగుదోఁపం బ్రపాతస్థలంబుల కవతరించు సెలయేళ్ల వారిధారల
వలనను సహస్రకరస్పర్శనంబున నెమ్మేను లుప్పొంగ నొప్పారు పులకజాతంబు
లకు సహజాతంబు లగుచు సరోజినుల వదనకమలంబులం గనుపట్టిన దట్టంపు
వికాసపరిమళంబులకు నీడుజోడు లన వెనువెంటన యుద్భవిల్లి రంగారం బొంగా
రిన యుత్తమోత్తమాధరామృతరసధారలవలనను నొయ్యారంబునం బొదలు
సయ్యాటంబుల వాటంబు లగు నాటపాటలతోడి నెయ్యంబునం దోఁతెంచు
మలయపవనుని మేలి శిక్షం బ్లవమానంబు లగుచుఁ బావమానస్వస్త్యయనాను
వాకంబు లధ్యయనం బొనరించు ద్విజసమాదృతవసంతశాఖినికురంబంబుల డంబగు
కలాభ్యసనంబున వికసనంబు లపేక్షించి యౌత్సుక్యంబునం బొంచి యాలించు
చున్న వాసంతికాప్రముఖవల్లికామతల్లికల లతాంతగుళుచ్ఛంబుల నుబ్బి గుబ్బ
తిల్లు నమందమరందనిష్యందంబుల పేరం గొని తెచ్చి సమీరకిశోరంబులు సమ
ర్పించు నుపహారసంభారంబులవలనను పుటపుటనై పెనుపారు తీరునన మిన్నుముట్టి
యచ్చోటునన వన్నె కెక్కిన వేలుపుల కొలను నేనిఁ ద్రోపాడి మేలమాడుదుం
జూడుం డని రాజహంసకాదంబకకదంబం లశబ్దవిశేషంబులం దెలుపుచుహ్రాదిని
యనం బొనరుపడి యొప్పు మీఱు దుమారంబుల నుప్పతిల్లి యొప్పులకుప్పలై
మగఱాల తిప్ప లనన్నై కప్పుకొనిన యప్పుల రాయిడి యనెడు పెనుముప్పునం
బొలివోక యాఁకపడి నిలువంబడిన మేని పుప్పొడుల సముద్దీపితంబు లగు
ద్వీపంబుల ద్వీపవతియై యపారజలసారపూరప్రసారంబున స్రోతోవహయై
యుద్దామతరంగరింగణంబులఁ దరంగిణియై ప్రసూనఫలభార నమ్రవివిధ
తరులతాకుంజపుంజ శీతలచ్ఛాయానపేత శశికాంత శిలామయతటశోభి
త్వంబునఁ దటినియై గారుత్మతరత్నసోపాననిచయనచ్ఛాయశైవలవిశేషసమా
సక్తి కలిమి శైవలినియై యతిశయిల్లి యుప్పర్వంబునం బరిసరవర్తిపరికరసంపత్తి
నిష్పద్మ రాజధాని యప్పద్మాకుమారుని జగదేకసామ్రాజ్యపట్టభద్రుం గావింప
నెంచు నక్కర్జంబునకు మొనకొను రాజబంధువర్గంబునకు మునుమున్న యవని
కుమారికాసుకుమారావయవంబులంబోని కుసుమగుచ్ఛంబులం దాల్చి యందం
బలరార నందందు శోభిల్లు మాధవీలతాంగనలకు సౌవర్ణవర్ణప్రసూనాభర
ణంబులు సమర్పించు కర్ణికారంబులతోడి యైకమత్యంబునం బద్మరాగంబు
లందిచ్చు పలాశపలాశితతుల చెంత సుమనశ్శేఖరము లనువొంద నలువొంద
మాకందసందోహంబులకన్న మిన్నలై విరిపాగాలు పెట్టిన తల లెత్తి చద
లొరయు తిలకవకులకురంటకప్రముఖమధువృక్షతిలకంబుల ముకులంబుల వెంట
నవికలంబులుగాఁ దిరుగు మధుకరమాగధుల గీతివిశేషంబులు జనకనందినీనవనవో
న్మిషన్మధురగీతివిశేషంబులై పనుపడ నదనునం బదనున కెక్కిన పరభృతికాస్వరం

బక్కలకోకకంఠి కంఠస్వరంబు స్మరణంబుఁ బొనరింప శుకశారికల కలరవోచితంబు లగు నవ్వులుకులు కంతుని ములుకులకు లక్ష్యంబు సూపుచు నయ్యకలంకచంద్ర వదన రుచిరోక్తుల కనుమాపకంబులు గా నోపఁ బ్రతిక్షణంబును నిర్దాక్షిణ్యా త్వంబునం బ్రవర్తిల్లు దక్షిణదిశాగంధవహుని గంధవత్ప్రచారంబు లాశుభా చారోని శ్వాసపవనాంకురమ్ముల యనుపమసంపదల నువలాలింప నింపున నిలింపు లనేని నలరుటంపల ముంప నడరు గుంపులమారి మారుని యిన్నాఁటిసన్నా హంబున గ్రచ్చికొను కార్చిచ్చు నడిచక్కిం జిక్కువడిన హరిణం బనంగ నైతిఁ దమ్ముఁడా! యీయుమ్మలికమ్మునకుం బారమ్ము గలదే యనుచు నప్రాకృత వైభవుం డయ్యుం బ్రాకృతుని విధంబునం బనివెడు భ్రాతం గని సౌభ్రాత్రంబు పెనుపొంద సుమిత్రానందనుండు శ్రీరామా! జయరామా! కల్యాణనామా! పరంధామా! నామనవిని నేమఱక చేకొనం బ్రార్థించెద. నరిదళంబుల నున్మూ లించుటకును నాశ్రితవర్గంబులం బాలించుటకును నర్థిజనదారిద్ర్యధ్వంసనంబున కలిమి నమరవరవనవాటీశాఖిశాఖం బోలం బోలి త్రిలోకరాజ్యలక్ష్మీ పరిగ్రహణ ప్రశస్తం బగు నీదు దక్షిణహస్తంబు స్ఫురించుచుండ నింతలు పడ నీబోంట్లకుం జనునే పురుషోత్తమా! యాగంతుకం బగు వియోగదుఃఖం బుపసంహరింపుము. సహజధైర్య మవలంబింపు మతిస్నేహపరిష్వంగంబున సార్ద్రమైన వర్తియు నగ్నిచే దహింపఁబడున కాదే. పుడమినయేని నాకసంబుననేనిఁ ద్రివిష్టపంబున నేని బుడమికన్నియఁ దాచి యుంచె నేనియుఁ ద్వత్ప్రసాదంబునం బడసిన శస్త్రా స్త్రవిశేషంబుల నద్దానవకులపాంసనుని బడలుపఱిచి దాసునిం జేసి న్యాసద్రవ్యం బట్టు లాసాధ్వీమణి నర్పణం బొనర్ప భవత్సన్నిధానంబునకుం దోడితెచ్చెద. నష్టార్థం బుత్సాహంబునన కాని సమృద్ధిం బడయనేరఁడు గదా. నీదు మహ నీయం బగు దివ్యానుభావంబు సంభావింపు మేకొఱంతయు మేకొనం బోవ దన వుడు వేషధారి వింతవేషభాషణంబుల నట్టులు శోకమోహంబులం బరిత్యజించి రామచంద్రుం డభిరామదర్శనుండై తోడుతోడం దోడుతోడన ఋశ్యమూక గిరిం దరియవచ్చు నవసరంబున. ౨౭

—♦ శ్రీరామలక్ష్మణుల రాకకుఁ జలించి సుగ్రీవుఁడు పాఱిపోవుట. ♦—

క॥ ఆతని మది మెలఁగుచు స, ర్వాతీతవికాసభాసి ♦ యగు లక్ష్మణుఁ డ
మ్మాత నెల వరయుజతఁ ద, దాతంక మెడల్చుచుండె ♦ ననలసుఁ డగుచున్.

సీ॥ త్రిజగజ్జయశ్రీలఁ ♦ దివియఁజాలిన మేలి, కరముల విం డ్లమ్ము ♦ లురవడింప
నెమ్మనలందుండి ♦ నెరయు దీధితు లుష్ణ, భాను చుట్టఱికమ్ముఁ ♦ బ్రస్తుతింప

నిరుఱూపు లిడెఁ దన♦కి ట్లంచు విధినేర్మి, వెనుకటిమరుసిరి ♦ వెల్లడింప
లావణ్యవీచీల♦లచ్చంద్రియుగ్మంబు, జనదృక్చకోరాళి♦సంతరింప
నొలయు తాపసవేషమ్ము ♦ లొఱపు మాఱు
పఱుప నెంచిన నెఱికి లోఁ ♦ బడక కడల
కడచెడు ప్రభావములుపింత ♦ లై తలిర్పఁ
బెరయు నరకేసరులఁ గాంచె ♦ హరివిభుండు. ౨౯

క॥ కని తోడివారిఁ గని య, య్యనజుఁడు వాలి వనుపంగ♦నేతెంచెద రీ
ఘనసత్త్వులు మార్వేసం, బను నివురున డాగి నెఱయు♦నగ్గులు వోలెన్. ౩౦

మ॥ అని శంకింపుచుఁ బల్కు వారు విని య ♦ ట్లౌనే మొ యంచుం దలం
చి నగాగ్రంబుల శైలశృంగముల ల ♦ క్ష్మీభూతులుం గాక రా
క నిజం బారయఁ గోరి ప్రాఁకిడిరి వీఁ ♦ క న్రాలు రాల న్లతా
వనిజాతంబులు వ్రీల సత్త్వములు ని ♦ ల్వంబోలమిం దూలఁగన్. ౩౧

క॥ కొండొకతడవున కందఱు, నొండెడకుం జేరి యొడయఁ♦డురుసత్త్వం డ
ట్లుండ సెడి యుండ నాతని, దండ న్నిలఁబడి విధేయ♦తావశులగుచున్. ౩౨

తే॥ పరిపరివిధంబులం దల♦పట్లు పట్టి, కొనునెడఁ బరావరవిభక్తి♦కోవిదుండు
మంత్రివర్యుండు నా హనూ♦మంతుఁ డతనిఁ, జేరి యిట్లనె నిజవచ♦శ్శ్రీ రహింప.

—♦ హనుమంతుఁడు సుగ్రీవునితో సంభాషించుట. ♦—

ఆ॥ నీతికోవిదుఁడవు♦నెఱిగల్గువాఁడవు, ధైర్యసాహసములఁ♦దక్కువడవు
నీవె యిట్టులైన♦నేత యొండొకఁ డేమి, సన్నఁ గృతినిఁ జాలుఁ♦జక్కఁబఱుప.

క॥ ఎదిరిజనము స్వీయం బని, యొదవదుకద మదికి వివర♦మోహో యెడ ని
ట్లుదిలపడి పఱవ నే మగు, నది కడపటి తెఱవు దాని♦కడ్డొకఁ డున్నే. ౩౪

ఆ॥ ఒండు వనువ వచ్చి ♦ రొక కీ డరసి యంటి
వట్టులైన నట్టెఁ ♦ డైన జనము
తపసివేసములన ♦ తారొక్కంచు శరశరా
సనవిశేషకలనఁ ♦ బొనరుపడునె. ౩౫

చ॥ అరి కిటఁ జేర రాద కద ♦ యాతఁడు వంప నలంపవచ్చు వా
రరయరె యిట్లు పైకొన న ♦ ధ్యం బని యొక్కఁడు లేదె యాఘనుల్
సురుచిరమూర్తు లేపనికిఁ ♦ జొచ్చిరొ యిత్తల ముత్తలంబునన్
జరుగఁగ నేల యేమివిధి ♦ సంగడ మవ్విధికూర్పు నొందెనో. ౩౬

క॥ ఎవ్వఁ డపకారి దుష్టుం, డవ్వాలియుఁ దోడుతోఁడ ♦ నరుదేరఁడ నీ
కివ్వనట యేల పొడమెను, బుద్ధివ్వంజూచెదె సమృద్ధి ♦ బుద్ధిజళుకునన్. ౩౮

ఆ॥ పురుషకార మలఁతి ♦ వోవ నీ విక్లైన
నరియు నతనివారు ♦ నంత లింత
లనరె యొక్కఁ తెఱఁగు ♦ నన యున్నె కాలమ్ము
దైవమున విభక్తిఁ ♦ దలపవలదె. ౩౯

ఆ॥ పెద్దఱికముఁ గంటి ♦ పెనఁకువ లోర్చితి, పాలనమున తెఱఁగుఁ ♦ బా టరసితి
విట్టి నిన్నుఁబోటి ♦ నింతలు చేసిన, యది ప్లవంగమత్వ ♦ మనఁగరాదె. ౪౦

క॥ దారితల నెరయురీతి యు, దారాకృతికలన నముది ♦ తత్త్వము నెఱయన్
దా రుచితగతికిఁ దలఁగని, వా రసు వల నెఱుక సేయ ♦ వచ్చెద రనఘా! ౪౧

ఆ॥ సుప్రసన్నభావ ♦ సూచన ల్మాహాత్మ్య, మున తెఱంగుతోడ ♦ మొనయుదేర
నరసి కనుము వీరి♦యాంతర మెడఁబాటు, తెవులు వాపి బుద్ధి♦దిటవుపఱచి. ౪౨

క॥ అని పలుకు హనుమ పలుకులు, ఘనశోభనమంత్రరాజ ♦ కలితాక్షరయో
గనిరూఢిఁ దనర రవిజుఁడు, తననెమ్మదిఁ జేర్చి తగవు ♦ తగ ని ట్లనియెన్. ౪౩

— ♦ సుగ్రీవుఁడు రామలక్ష్మణుల యొద్దకు హనుమ నంపుట. ♦ —

ఉ॥ రాజులు దూరదర్శు లవ ♦ రక్తుల రంధ్రి మెఱింగి కూల్తు రే
యోజను వారి నమ్మి మను ♦ టొప్పదు గూఢచరు ల్మహాబలు
ల్గాఁ జను మిత్రు లద్దొరల ♦ లావున లా వెనయింప నొడ్ల ని
ర్వ్యాజుల నొంప నా సమయ ♦ మూరయు వృత్తిన చేరి యుండఁగన్. ౪౪

ఆ॥ లోన మొనళు లుండ♦లు ప్రకాలుప్య వా, సరసుమాడ్కిఁ దాఁబ్ర♦సన్న మయ్యుఁ
జొచ్చువారి మ్రింగఁ♦జూచుచునే యుండు, రాజకమ్ము నమ్మ♦రాని దెపుడు. ౪౫

క॥ వాలి దవజ్వాలి యు కద, కాలకయే కాలు నన్నుఁ ♦ గని కానకయున్
గీ లెఱిఁగి నేను మెలఁగెద, నీలో నిటరాక యతని ♦ కెరవై యుంటన్. ౪౬

ఉ॥ కాన నుదీర్ణవిక్రములు ♦ కార్ముకయుక్తులు దీర్ఘబాహు ల
స్థాన మటంచు నెంచక న ♦ సంభ్రము లై పఱతెంచుచున్న వా
రీనెఱివారి నొడ్ల నిటు ♦ లెన్నఁడుఁ గాంచియెఱుంగకుంట మ
న్మానసవృత్తి చంచలత ♦ మై రిపుపక్షము శంక నొందెడిన్. ౪౭

ఉ॥ ప్రాకృతరూపముం గొని వి ♦ ప్రాపము వర్తన మొప్ప వారి న
ప్రాకృతమూర్తుల న్దొరసి ♦ ప్రాఁపునఁ బ్రోఁపున రాక వీఁక నొం
డేకలుషమ్ము లేమిఁ గని ♦ యింతయు సన్న పొనర్పఁ జూడు మ
వ్యాకులభావము న్బెరసి ♦ యాదటఁ గర్జము తీ రెటింగెదన్. ౪౮

ఆ॥ అనిన వల్లె యనుచు ♦ ననుచు కౌతుకమున
హనుమ భిక్షురూప ♦ మవధరించి
కార్యసిద్ధి మొనయఁ ♦ గావచ్చె నేమొకో
యి ట్లటంచు వార ♦ లెంచఁ గదిసి. ౪౯

—♦ హనుమంతుఁడు రామలక్ష్మణులం జేరి భాషించుట. ♦—

క॥ కేలున్దోయి వినీతి, న్ఫాలతలంబునకుఁ దార్చి ♦ ప్రభుమర్యాదల్
జాలుగ నెరపి మృదువచో. లీల సుధాగుణనికాల ♦ లితముగఁ బలికెన్. ౫౦

ఆ॥ ఇంతగా ఫలించె♦నేనాఁటి సుకృతంబొ, యన్నలార! నాదు♦కన్నుదోయి
కొదవె మేలిపండు♦వారుల కలభ్యమై, తనరు యుష్మదీయ♦దర్శనమున. ౫౧

సీ॥ ఆత్తకాములకె కా♦కలరునే సంప్రసా, దనకలాద్యోతి మం♦దస్మితంబు
సత్యసంకల్పసం♦శ్రయులకే కాక యి, ట్లొప్పునే నియమల♦క్ష్మోల్లసనము
స్వకజనాభయదాత♦లకె కాక పొసఁగునే, కారుణ్యరస మెలుకు♦కన్నుదోయి
సకలశాసనరమా♦స్పదులకే కాక తాఁ, బరఁగునే విక్రమ♦స్ఫురితవృత్తి
లలిత కల్యాణగుణగణ ♦ లాలితులకె
కాక సౌభాగ్యలక్ష్మీస్మవి ♦ కాసయోగ
మమరునే జన్మసాఫల్య ♦ మందఁగాంచి
కాక కంటినె భవదంఘ్రి ♦ కంజవనము. ౫౨

తే॥ దుర్గమస్థలసంచార♦దూషణమున, కేమి యపరాధ మొనరించె♦నీపదాబ్జ
యుగ్మములు మేలి సౌందర్య♦యోగమునన, కాక దండనవిధిని నై♦శ్యంబె కలుగ.

తే॥ చొచ్చినంతన కొల నిది ♦ శుద్ధగంగ
యయ్యె నిమ్మెలిచూడ్కుల ♦ నమరవనము
మాత్రికులైనవి తీరద్రు ♦ మములు మీఁద
నేది యేసిరిఁ గాంచునో ♦ యెఱుకపడదు. ౫౪

ఆ॥ ఎదిరియద్గిరీంద్ర♦మీాతెనుద్యుతులచే, రత్నసానువై క ♦ రమ్ము మెఱసె
మదను ముదము పెనుచు♦మాటకుఁ బోలదే, సింహసంహననము ♦ శ్రీభవనము.

చ॥ సిరి తనయింటిదే యనెడు ♦ చెల్వము జెల్వగు సింహవిక్రమం
బున నడ పేర్మియుం బెరసి ♦ యాకృతు లొందినచంద మైన మీ
రిర వెసబాసి చేష్టలుచు ♦ నేకత మేకతనం బొరంగనై
శిరోత వల్కలము లూనల ♦ తీరునఁ గట్టి వనాంతభూములన్. ౫౬

ఆ॥ రాజభోగములవి ♦ రాజమానులకాక
కాలినడకతోనె ♦ కదలివచ్చి
యేల యుడుకఁజేయ ♦ నిట్లూర్పుపుచ్చుచు
మమ్ముఁబోటి ప్రజల ♦ మానసముల. ౫౭

సీ॥ ధరణీతలం బిది♦ధన్య మయ్యెను భవ, చ్చరణముద్రాప్రసక్తిఁ♦జాల నెగడి
యానరనారాయ♦ణాఖ్యులే యన మున్నె, బాదరక్షేత్రమ్ము♦పావనమ్ము
మునివేసములపైని♦ముచ్చటగా కొంట, నెల్లలోకంబుల♦నేలరేరొ
రూపయౌవనకలా♦రూఢిఁ బెంపొందు ని, య్యనవున నిల్లాట♦యరయఁబడదు
రోజుచున్నవి యిష్టాని ♦ రుద్ధమార్గ
ములు శరశరాసనాసులు♦ముక్తకంచు
కమ్ము తొ పన్నగము లట్లు ♦ గాట్ల కెదుర
నున్నవాఁ డెవ్వఁడో కో యీ ♦ యుర్వియందు. ౫౮

తే॥ కన్నుఁగవ కన్న భాగ్యంబె ♦ కారణముగ
వినత యీశప్రితి యున్నది ♦ వివశ యగుచు
నీరసంబునఁ బోసీక ♦ యింత దెలిపి
వినుతఁ జేయుఁ డకట్టికమ్ము ♦ విశ్రుతముగ. ౫౯

ఆ॥ కలసి మెలసి యింత♦గాఁ బల్కరించిన, నుత్తరం బొసంగ♦కుండి రనఁగఁ
బోల దాదరమునఁ బ్రోచువా రని దర, స్మితముతోఁ బ్రసాద♦సృష్టి దెలుప.

తే॥ ఏను సుగ్రీవసచివుండ♦వానరుండ, ననిలుని ప్రసక్తి నంజన♦యందుఁ బొడమి
నాడ హనుమంతుఁ డందురు♦నను వరాత్త, కామగతిరూపకలనలు♦గలుగువాఁడ.

ఉ॥ మోసము గాదు మీవలని ♦ మోహనరూపవిలాససంపదల్
భాసురశౌర్యధుర్యతయు ♦ భావన నేసి ప్రభావయోగఁ
శ్రీసునసమేతులం చతఁడు ♦ కృత్యవిదుం డసపంగ దర్శనా
భ్యాసవశంబునం దలఁపు ♦ లారసి సఖ్యముఁ గూర్ప వచ్చితిన్. ౬౨

క॥ సుజనప్రియుఁ డాతఁడు స, త్త్వజవోపేతుండు సూనృ ♦ తప్రీతుఁడు స
ర్వజనీనచరితుఁడునుఁ దన, నిజ మరసిన నొసఁగుఁ జనవు ♦ నేస్తం బొడలున్.

ఆ॥ ఆతఁ డన్నవలని ♦ యుపకారమునఁ జేసి, నెలవు వీడి యిచట ♦ నిలిచియుంట
కారణముగ శంక ♦ గదుర న న్వేఁడంగ, భిక్షురూప మెనసి ♦ పైరసినాఁడ. ౧౪

క॥ నెనరు గల దొరలు తమభా, వనయే యింకిటఁ బ్రమాణ ♦ వస్తు వనచు న
య్యనుపమమతిగీష్పతి యి, ట్లని యూరకనిలిచెఁ జిన్మ ♦ యాత్మవికాసా! ౧౫

—♦ శ్రీరాముఁడు హనుమనిపలుకుల విని లక్ష్మణునకు నచ్చెరువడుచుఁ దెలుపుట. ♦—

తే॥ తనమనం బుల్లసనమునఁ ♦ దనరుచుండ
హనుమ నుడు లట్లు విని రాముఁ ♦ డాక్షణంబ
మ్రోల నెలకొన్న లక్ష్మణు ♦ మురువు గాంచి
పలికె నమ్మోయి గంభీర ♦ భాషణముల. ౧౬

మ॥ కనఁ గాంక్షించిన లక్ష్మి తా నెదుర నై ♦ కన్పట్టె నన్నట్టు ల
య్యినసంభూతుఁడె పంపఁ దత్సచివుఁ డీ ♦ ట్లేతేరఁగాఁ గల్గె ని
య్యనఘు న్దైవనిభు న్సుధామధురవా ♦ క్యస్నిగ్ధసంభావన
ల్పొనరం దృప్తునిఁ జేయు మీతని కృతి ♦ న్బొల్పారు మే లెంతయున్. ౧౭

తే॥ పౌనర ఋగ్వేదమున శిక్షఁ ♦ బొలుపుగాంచి
యాయజుర్వేదమున ధృతి ♦ నవధరించి
సామవేదవిదగ్ధ్యతఁ ♦ జాల నెగడి
కాక యితని నెనయఁ బల్కఁ ♦ గలరె యొరులు. ౧౮

సీ॥ ఏనాఁడు చదివినో ♦ యిన్ని వ్యాకరణమ్ము, లపశబ్ద మని నుడు ♦ లందుఁ జొరదు
త్వరితమ్ము నానుడు ♦ తనము సందిగ్ధత, విస్తర మనరాదు ♦ వెదకి కనిన
కల్యాణి సంస్కార ♦ కలిత వాగ్దేవియే, యాడింపజాలె ని ♦ ట్లనఁగవలయు
నక్షరమ్ములు తావు ♦ లంది వ్యంజనలతో. మధ్యమస్వరమున ♦ మానితములు

గాఁ బలుకు వీనిపై వైరి ♦ కత్తి యెత్తి
యేని మఱలఁడె తనబుద్ధి ♦ నీనడించు
కొనుచు నవయవముల సృష్టి ♦ యనఘ! యీతఁ
డెవరి చిత్తవృత్తుల హరి ♦ యింపలేఁడు. ౧౯

క॥ ఇతనిం బోలిన సచివుఁడు, పతి కబ్బిన నెట్టి దొనఁగు ♦ పాల్పడునేనిన్
గతి సెడనీయ కతనిఁ దన, మతిబలమున నొద్దు సేర్చి ♦ మనుపకయున్నే. 20

ఆ॥ దూతకృత్య మెనసి ♦ దొరసిన యిమ్మేటి, పలుకుకతన నేనె ♦ పాయఁగంటి
ముంచి తేల్చు శోక ♦ మోహాహార్మికలఁ గార్య, కలనఁ గాని దొందు ♦ గలదె యింక.

క॥ సిద్ధిం బడయుఁగ నగు నీ, సిద్ధార్థుని తెలివి బలిమిఁ ♦ జేసి యున మనం
బద్ధము గానేరదు నీ, బుద్ధి నితని పొందు కలిమి ♦ పొలప మరయుమీా, ౭౨

తే॥ అనిన సౌమిత్రి హనుమతో ♦ ననియె నిట్టు
లన్న! నీ వేది తెలిపితి ♦ వదియ సేయ
నున్నవారము సుగ్రీవు ♦ నోజ మెఱుకఁ
గన్నవారము నీనుడి ♦ కలిమి వెలయ. ౭౩

క॥ ఏ మతనిన కని నెయ్యం, బామెయిఁ గాని సేమ మెనయ♦నరుదెంచితి ము
ద్దామగుణుఁడ వగు నీనుడి, మామది సందియము లెల్ల♦మలఁగె సహృదయా!

ఆ॥ అనిన సంతసిల్లి♦యాకృతి యే పెద్ది, దలఁచి వచ్చినాడఁ♦దదభిలషిత
మదియ యయ్యె నేఁ♦యన నేల యన్నిఁట, ధన్యుఁ డయ్యె నింకఁ♦దపనసుతుఁడు.

క॥ ఇమ్మెయి నాలో నెంచుచు, ని మ్మెఱిఁగినవాఁ పు హనుమ♦యినకులతిలకున్
నెమ్మిఁ గనుఁగొనుచుఁ దా నని, సమ్మతి సంభ్రమము లేక♦సరణిఁ దలిర్పన్.

—♦ హనుమంతుఁడు రామలక్ష్మణుల వృత్తాంతము తెలియఁగ వేఁడుట. ♦—

ఆ॥ అయ్య మీార లిట్టి♦లతిఘోరవిపినమ్ము, లందు మెలఁగఁ గాంచ♦నైన కార
ణం బదేమొ తెలుపు♦మింబు తో మేనులు, కఱకుటాల ముండ్లఁ♦గాసిపడఁగ. ౭౭

క॥ ఒకయెడ నుండియె మహిమను, సకలము జగ మేలఁ జాలు♦సామివి హాని
ప్రకృతిక వేషకలనఁ ద, మ్ముకుఱ్ఱతో రాఁగ నేమి♦మొనసెనొ చెపుమా. ౭౮

క॥ అన విని రాముఁడు లక్ష్మణుఁ, గని శ్రుత మొనరింపు మయ్య♦కర్జము తెఱఁ గీ
వన నాతఁడు పవనజునకు, వినిచె న్దమవృత్త మిట్టి♦వెరవున మహిశా! ౭౯

—♦ లక్ష్మణుఁడు హనుమంతునకుఁ దమవృత్తాంతము వినుచుట. ♦—

ఆ॥ శ్రీయుతుండు సుప్రసిద్ధుండు దశరథా
ధీశుఁ డవనితలము ♦ నేలెఁ బెద్ద
కాల మితఁడు ద్వేష్ట ♦ కాఁడు ద్విష్టుఁడు లేఁడు
మే లటంచుఁ బ్రజలు ♦ మెచ్చి పొగడ. ౮౦

క॥ ఇష్టాపూర్తసమృద్ధి న, దుష్టతఁ గని తుష్టుఁ డగుచుఁ♦దోడ్తో నిందుగ్రిం
డిష్టునిఁగ నతనిఁ గాని తన, కష్టములం బాసెఁ బాపెఁ♦గర్బురతతులన్. ౮౧

తే॥ తాఁ బితామహు నట్లు భూ ♦ తముల కెల్లఁ
బతియుఁ బ్రాణము ప్రాణమై ♦ పరఁగు నమ్మ

హోమహూన కేము పుత్రుల ♦ మగ్రజుండ
తండు రామాఖ్యుఁ డేలత్మ ♦ నుండ ననఘ! ౭౨

తే॥ ఎల్లసుగుణమ్ములకుఁ బుట్టి ♦ నిల్లు శరణ
మఖిలభూతమ్ములకుఁ దెల్వి ♦ కాటపట్టు
నాఁగ నొప్పు నీఘనుఁ బ్రజా ♦ రాగలహరి
తోడ నృపలక్ష్మియునుఁ గవఁ ♦ గూడ నెఱయ. ౭౩

ఉ॥ ఆడినమాట తప్పని న ♦ యంబునకు న్సరిగాఁగఁ గీడుమా
టాడఁగలేని తండ్రిఁ గని ♦ యానతిఁ గైకొని వైభవంబులన్
బోఁడిమితోడ వీడి ముని ♦ పోలిక వెల్వడఁ గాంచి సాధ్వియుం
దోడన తల్లె నే నటులె ♦ తోఁ డెడఁబాయఁగలేక వచ్చితిన్. ౭౪

తే॥ పాయక విభాకరునిఁ గొల్చు♦ప్రభ యనంగఁ, గూడివచ్చిన యద్దేవి♦క్షోణిపుత్రి
సీతనాఁ జను నాయమ♦పూతచరిత, నెవ్వఁడో మొఱంగి కొనిచనె♦నేము లేమి.

క॥ చింతిలి యాయమ వెదకుచు, వంతల మర్దించుచును మ ♦ హాటవిలోనన్
గొంతవఱకు రా మమ్ము న, రాంతకుఁ డొకఁ డాక్రమింప ♦ నాతనిఁ జంపన్.

ఆ॥ దనువనంగ నొప్పు ♦ దానవుం డవ్వాఁడు
దివ్యరూపుఁ డగుచుఁ ♦ దేజరిల్లి
యినజు చెలిమి కలిమి ♦ నెనయంగ నగు మే ల
టంచుఁ బలికి చనియె♦ నమరపురికి. ౭౭

క॥ ఆదటఁ దోవం గైకొని, యాదైవము కాల మొక్క ♦ డై నెఱి సూపన్
బొరిది యగు తెఱవుగానక, కా దెదియును ననెడు తలఁపు ♦ గ్రందుకొనంగన్.

అ॥ తఱిమి వచ్చి పంపఁ♦దరిగాంచి యద్దాని, మురువు మెచ్చిఋశ్య♦మూకమునకుఁ
జేరఁ బాఱుతఱిన ♦ చేరంగవచ్చితి, నీవు సుకృతరూప ♦ నియతి వెలయ. ౭౯

తే॥ తాతతండ్రులు మున్ను గా♦దయితు లొడ్లఁ, బోవఁ జాలినవా రల్లు♦బ్రోచినారు
తారె యట్టికులమున నీ♦తరమునందు, మాముఖంబున నర్థులై♦మలసినారు. ౮౦

సీ॥ తపనుఁ దేజునకల్మిఁ ♦ తార్కాణ గావించు, తేజస్వి తపసియై ♦ తెఱఁగుఁ బాసె
నర్థులపాల నే ♦ నని ప్రోచు దొర యొడ్లు, నర్థింపనై యిట్టు ♦ లలఁతిపడియె
శర ణన్న నరి నేనిఁ♦జాలి మన్చుదయాళు, వభయ మం చనువారి♦యండఁగోరె
మాయదారుల రూపు♦మాప నేర్చినప్రోడ, మాయరక్కసు చేఁత♦మలఁకమలఁగె

నెంచి ముల్లోకములోకంట ♦ నెత్తివచ్చె
నేనిఁ దలఁకని దంట యి ♦ క్లెడలి బడలె
నోడలం బండ్లు బండ్లపై ♦ నోడ లెత్త
నైన విధి కివి వింతలే ♦ యనిలతనయ! ౯౧

క॥ జగదర్చ్యుఁడు విశ్వజనీ, నగుణాఢ్యుఁడు నాకలోక ♦ నాయకునైనం
బొగడఁ దగడుపడఁ డిన్నరి, నొగు లొందుట చోద్య మయ్యె♦నుతసచ్చరితా!

తే॥ అవనిజ నయోనిజాతమ ♦ హానుభావఁ
జెనయఁజూచెడు చెడుగప్పై ♦ చెడకపోవఁ
డిమ్మహామహు నెదిరించి ♦ యేనిఁ బ్రదుకఁ
దమ్మహిత యొంటి నవయుట ♦ కడలవలసె. ౯౩

క॥ ఈ వడిగినవృత్తాంతం, బావంతయుఁ దిక్కుకుండ ♦ ననలసఖసుతా!
నే వినిచినాడఁ గర్జం, బేవలనునఁ జక్కపఱుతో ♦ యిది నీయదిగాఁ, ౯౪

—♦ హనుమంతుఁడు రామలక్ష్మణుల సుగ్రీవునిదరిఁ జేర్చుట ♦—

తే॥ మిత్రనందను శ్లోడి స ♦ న్మైత్రికలిమి
మేలు గూర్పంగ నదియు నీ ♦ మేలె యనుచు
సాశ్రులోచనుఁ డై పల్కు ♦ హనుమ యలరి
మిత్రనందనుఁ డైన సా ♦ మిత్రికనియె. ౯౫

ఉ॥ ఇంత మహానుభావు లని ♦ యి ట్లరయందగు భావ మబ్బె మీ
చింత తలంగుఁ డింక విధి ♦ చేకురఁజేసెను మేలు పాల్పడెన్
పంతన మొక్కట న్నవిత్ర ♦ సంతతివారలు మీర లాతఁడున్
మంతన మొప్పఁ జేరఁ గని ♦ మాలిమిమీఱ మెలంగఁ గల్గుటన్. ౯౬

ఉ॥ పోవుద మయ్య యాతఁడునుఁ ♦ బోఁడిమి దక్కి సహాయయోగ మె
ట్లేవగనేనియుం దనకు♦నేర్పడునో యని వేచియుండె నా
కావరుఁ డిందుజుండు తనుఁ ♦ గాసిలఁజేసి న కారణంబు తా
నే సమకూర్చు నొండొరుల ♦ యిష్టముల న్విధి ప్రేరణంబునన్. ౯౭

క॥ సమదుఃఖసుఖులు తా ర, త్యమలహృదయు లవుటకతన ♦ నన్యోన్యసహా
య మొనర్చికొని స్వరాజ్యా, గమమున మే లెనయువారు ♦ కాఁగలరింకన్.

వ॥ అని శ్రీరాముని నెమ్మొగమ్ము సమ్ముఖమ్ము నేసికొని. ౯౯

తే॥ రమ్ము నాయన్న! యినజుఁ జే ♦ రంగ నిపుడె
తమ్ముఁడును నీవు సమ్మతిఁ ♦ దనరుచుండ
నేము నాతండునై ♦ న మహీతనూజ
సందఁ జేసెద మాయమ ♦ నరసి కాంచి. ౧౦౦

ఆ॥ అనిన సంతసించి ♦ యాతని నగ్గించి
తాన ననుజుఁడును వి ♦ ధాన మరసి
సమ్మతమ్ము సూప ♦ సామీరి మెయి పెంచి
తనభుజముల వారిఁ ♦ దనరఁ జేర్చి. ౧౦౧

క॥ మొనయఁ గని ఋశ్యమూకం, బున వారల డించి భీతిఁ ♦ బొదలెడు చిత్తం
బున మలయమువంకకుఁ జని, తన రాకకు వేచుచున్న ♦ తపనతనూజున్. ౧౦౨

వ॥ సందర్శించి యెల్లవృత్తాంతం బెఱింగించి యాతనిం దోడికొని వచ్చి రఘువీరుల
సన్నిధానంబు పడయం జేసిన. ౧౦౩

— ♦ సుగ్రీవుఁడు శ్రీరామునితో సవినయముగఁ బలుకుట. ♦ —

క॥ వంత తలఁగ సంతసమ, త్యంతసమృద్ధంబుగా న ♦ నావిలవృత్తిన్
స్వాంతము తనరఁగ వలగొని, చెంత న్నిలువఁబడి పలికెఁ ♦ జిత్కళ లొలయన్.

ఉ॥ ధర్మమున న్వినీతిమెయిఁ ♦ దద్దయు మెలంగెదు విక్రమంబున
న్నర్మము నీకపో తెలియు ♦ మానితవృత్తిని వత్సలుండ వీ
నిర్మలమూర్తియందు నలి ♦ నీవిభు తేజము బింబితంబుగా
దుర్మతవర్గము న్ద్రోలఁపఁ ♦ దోఁచిన యియ్యవతారసంపదన్. ౧౦౪

ఆ॥ తెలిపెనయ్య! నాకుఁ ♦ దేటతెల్లంబుగ, నీదుగుణము లెలను ♦ నిర్మలాత్ముఁ
డీసమీరసూనుఁ ♦ డిన్నియు భవదీయ, దర్శనమున స్పష్టతరము లయ్యె. ౧౦౫

క॥ కాదే మహాప్రసాదము, నీదర్శన మిదుటె కాక ♦ నెమ్మిని సఖ్యం
బీఁదలఁచి వచ్చితిని నే, నీదయితున కంటి కోర్కి ♦ కిది సుగమంబే. ౧౦౬

తే॥ సిద్ధముగ నున్న దీచేయి ♦ చేయి సాపు, మింక జాగేల రవిజుండె ♦ యితఁడు భాను
వంశపావనులరు మీరు ♦ వచ్చెఁ జెలిమి, యెట్టి మర్యాద నెలయింప ♦ నెంతొ రామ!

క॥ తమ్ములు నీ కిందఱలోఁ, దమ్ముఁడ నే నొకఁడఁ జుమ్ము ♦ తాత్పర్యమునన్
గా మిమ్మింకిట నీభారమె, నమ్మము కింకరుఁడ మీఁద ♦ నా కెవి సెలవో. ౧౦౭

ఆ॥ అనిన రాముఁ డతని ♦ హస్తమ్ము హస్తమ్ము, సేర్చి చెలిమి యిదియె ♦ సిద్ధ మనుచుఁ
గౌఁగిటం గదించెఁ ♦ గర్మసాక్షితనూజుఁ, దేజు పెనుపుఁ దోనె ♦ తెలియఁ బడఁగ.

— ♦ సుగ్రీవుఁడు శ్రీరామునితో సవినయముగఁ బలుకుట. ♦ —

చ॥ అనలునిఁ బ్రజ్వలించు నటు ♦ లయ్యనిలాత్మజుఁ డప్డొనర్చినన్
మనములు పొంగ సత్కృతిస ♦ మాహితులై వలగొంచు వచ్చి యా
య్యినకులమౌళి భానుజుఁడు ♦ నేకవచస్కత మైత్రిఁ గల్మిఁ బా
యసి నియతిం జరింతు మిఁక ♦ నంచుఁ బ్రతిజ్ఞఁ బొనర్చి రయ్యెడన్. ౧౧౧

క॥ నింకుమనంబుల నవ్వా, రొండొరులం గనుచుఁ దృప్తి ♦ నొలయని దృష్టు
ల్నెందుఁగొని నెఱయ నమ్మెయిఁ, గొండొకతడ వుండి రాస ♦ గొనకొనుచుండన్.

క॥ అంతటఁ దాపని కంటక, దంతురితశరీర మొప్ప ♦ దాశరథిపద
ప్రాంతరఘటితకరుండై, సంతసమున ననియె నిట్లు ♦ సంయమివినుతా! ౧౧౩

ఆ॥ కష్టమైన సుఖము♦గానంగనైన లే, దర యొకింత రఘుకు♦లాబ్ధిచంద్ర!
యోవయస్య! యిట్టి♦యోజ నీకును నాకు, నేమి సుకృత మిడెనో♦యింత ఫలము.

మ॥ అని పూవు ల్దళము ల్దలిర్ప లలితం ♦ బై యున్న యొండొక్క శా
ఖనుఁ జేచేఁ గొని తెచ్చి రామునకు శ్రీ ♦ కల్యాణసౌగుణ్యధా
మునకు న్విష్టరము న్బొనర్చి భుజము ♦ ల్పొంగంగ నద్దేవు నా
జ్ఞను గూర్చుండె సహాసనస్థితి సమై ♦ శ్వర్యంబు చేకూరఁగన్. ౧౧౪

ఉ॥ చందనవృక్షశాఖ నటు ♦ స్పర్శనసూనుఁడు తెచ్చి భక్తిమ
చ్చందనశాఖ యమ్మగధ ♦ జాతను జాతున కుంచె నంద తాం
పొందుచు నిష్టగోష్ఠి మెయి ♦ నుండఁ బురస్కృతు లొప్ప రాము మో
మందున చూడ్కి సల్పి మిహి ♦ రాత్మజుఁ డిట్లనె హర్షపూర్ణుఁడై. ౧౧౬

— ♦ సుగ్రీవుఁడు తనకష్టములఁ జెప్ప రాముఁ డభయ మిచ్చుట ♦ —

క॥ జీవింపఁగ శుభ మెనయుం, గావచ్చు నటన్న నీతి ♦ కడుఫలవతియై
నావలనున గనుపట్టెను, దేవ! త్వదాశ్రయము తనకు ♦ దిట వొనగూర్పన్.

తే॥ అన్న నను గిట్టి నాదార♦నపహరించి, వాలి కడువాలి తోలంగ♦వలను లేక
చేరితిని దీని నీకొండఁ♦జెనయఁబోఁడు, మౌనిశాపాత్తరస్మృతి♦మ్రానువఱుప.

ఆ॥ అతనితోడి వైర♦మంత లింతలు సేయ, నున్న రూపు సెడఁగ♦నుంటి నిట్లు
నాదు భయము గెడపి♦నను గొమ్ము నీయాన, మెలఁగువాఁడ నెలమి♦మేకొనంగ.

వ॥ అని విన్నవించిన. ౧౨౦

ఉ॥ తేజున గన్నగౌరవము ♦ తెల్విని దేటను బ్రస్తుతింప నా
యోజనె ధర్మసంగ్రహము ♦ హూన్నతి వాఙ్మనసప్రయుక్తిమై

రాజిల రాజయోగమున ♦ రాణఁ దలిర్చుచు రూపు పెంపు ని
ర్వ్యాజత నైజమంచన న ♦ హర్పతివంశకిశోర మిట్లనున్. ౧౨౧

ఆ॥ ఔనుగాత విదిత ♦ మనఘ! మైత్రిఫలంబు, పాపమనక నీదు ♦ భార్య నొడిచి
కొన్న వాలిఁ ద్రుంచి ♦ కొనకొని యాతని, సిరికి ని న్నధీశుఁ ♦ జేయువాఁడ.

తే॥ అశనిసదృశము లై గఱు ♦ లంది నిశిత
ములు సుపర్వములు నగు తూఁ ♦ పులు ఘణు లనఁ
దొడరుచున్నవి కడఁక నా ♦ ధూర్త దెసకుఁ
బుట్టలం బోలు నమ్ముల ♦ పొదులనుండి. ౧౨౩

క॥ వీడుము భయ మింకిట నీ, వూడగు నతఁ డెదిరి మనఁడు చూచెదు పవి నొ
వాఁడిని ఱెక్కలు తెగి గిరి, వోఁడిమిచెడి కూలుభంగిఁ ♦ బుడమిం బడఁగన్.

ఆ॥ అనుచు భానుజునకు♦నవ్విభుం డభయం బొ, సంగు నవుడె జనక♦జకుఁ బ్లవంగ
దానవేంద్రులకు న ♦ దరె వామనేత్రము, ల్పద్మహేమశుచిని ♦ భమ్ము లగజ!

—♦ సుగ్రీవుఁడు శ్రీరాము నారడించుట ♦—

క॥ అంతట సుగ్రీవుఁడు శ్రీ, మంతుఁడు రఘురాముతోడి ♦ మాలిమిఁ బొడ వొ
నంతసమున హృద్గతశు, క్సంతమసము విరియఁ బలికె ♦ జతనము మెఱయన్.

ఆ॥ అన్న తెలిపె సచివుఁ ♦ డాప్తుండు హనుమ ని
ర్జనము వనము మీర ♦ లెనయ నైన
యానిమిత్త మట్టు ♦ లాదట మొనసిన
యంతరాయ మదియు ♦ నంతవట్టు. ౧౨౭

ఆ॥ మీరు లేనితఱిని ♦ మెయివెంచి యాచెట్ట
రక్కసుఁడు హరించె ♦ రాణివాస
మెఱిఁగి యడ్డపడిన ♦ హితు జటాయువుఁ ద్రుంచి
యైన నామె శక్య ♦ మగునె తనకు. ౧౨౮

క॥ శక్రాదులకేనియు ని, ర్వక్రచరిత జనకదుహిత♦వలనే చెనయన్
విక్రాంతు లగుచు సాధ్వుల, పక్రమమునఁ జెడరె మున్ను♦బాపాత్ము లిలన్.

ఉ॥ ఏగతి జీర్ణ మౌను విష ♦ మింతయుఁ జేరిన యన్న మీఁగతోఁ
దోఁగిన నేయియున్ సతుల ♦ ధూర్తత నాఁచికొనంగ నెంచియున్
దాఁ గెడయు న్వినింద్యుఁ డగు ♦ ధర్మమయి న్బవదంగనామణిన్
లోఁగొన నెంచెనేని నటు ♦ లోఁబడు, దైత్యుఁడు నాద్భుశక్తికిన్. ౧౩౦

క॥ ఆయమవియోగమునకీ, వోయయ్యా! యడలవలవ♦దోగి యుప్తి నట్ల
మ్మాయయావిఁ గెడపి సతి నే, నే యొసఁగెద నీదుచిత్త♦మెలయఁగ రామా!

తే॥ ఇంక సందియ మందకు ♦ మినకులాబ్ధి
చంద్ర! మాయమ్మఁ గాంచిన ♦ చంద మిప్పు
డనుమితం బయ్యె రామరా ♦ మా యటంచు
నాకసంబునఁ జనిన య ♦ య్యానువు దలఁప. ౧౩౨

క॥ అద్దేవి నిన్నుఁ బాసి వి, పద్దశ తనుఁ జుట్టఁ గురరి ♦ భంగి నఱచుచున్
మొద్దు దివిజారి కొనిచను, నద్దారిని జూడనయ్యె ♦ నయ్యా! నాకున్. ౧౩౩

తే॥ పన్నగేంద్రవధూమణి♦భంగి నున్న, యబలఁ జేకొని రక్కసుం♦డరుగుచుండ
నిచట నుంటిమి నలువురు♦నేను స్వీయ, కృత్యచింతనమున మది♦గిరికొనంగ.

తే॥ ఎంత యుద్దేశ ముండెనో ♦ యెఱుకపడదు
తనదు చేలాంచలమున నా ♦ తల్లి ముల్లె
నేసి యాభరణమ్ములు ♦ చేరవిడిచె
నేము గొనితెచ్చి యునిచితి ♦ మింతవట్టు. ౧౩౪

క॥ ఆముల్లియ యాచేలము, నీమదిఁ దొలుతఁ బరికించి♦నెఱపు మనఘ! యా
శ్రీమతి నారయుతలఁపున, కా మంగళసంవిధాన♦మనుబంధముగన్. ౧౩౫

ఆ॥ అనినఁ బ్రియవయస్య! ♦ యాలస్య మిం కేల
యదె మహార్హ మదె మ ♦ హాప్రసాద
మిట్టివలనువలన ♦ నెడపెట్టు మీసఖు
జీవితాశ మలఁచు ♦ చెట్ట తలఁపు. ౧౩౬

—♦ సుగ్రీవుఁడు శ్రీరామునకు సీత సొమ్ములమూటఁ జూపుట. ♦—

మ॥ అన నుప్పొంగుచు నర్కజుండు గహనం ♦ బౌ తద్గుహాగర్భసీ
మ నసామాన్యతఁ బెట్టియున్న యవి నే ♦ మం బొప్పఁ గై కొంచుఁ జ
య్యన శ్రీరామున కర్పణం బొనరఁజే ♦ య న్బాష్ప సంరుద్ధుఁ డ
య్యెను నీహారము గ్రమ్మఁ జందురునియ ♦ ట్లీక్షింప లోకేక్షణా! ౩౩౭

తే॥ గద్గదిక దోఁప ధైర్య మొ ♦ క్కటఁ దలంగ
హాప్రియే యని యవనిపై ♦ నతఁడు వ్రాలె
నంతమాత్రన సామాన్యుఁ♦డనఁగ రాదు
స్నేహబంధ మ్మొనర్చెడి ♦ స్థితి యెఱింగి. ౧౩౮

—♦ శ్రీరాముఁడు దుఃఖించుట. ♦—

క॥ అసదృశుఁ డాతఁడు బిలమున, బుసకొట్టెడు సర్పమట్లు♦పొరిపొరి నురుని
శ్శ్వసనమరుత్తులు పైకొన, దెసగానె నమ్మిడియు నెదకుఁ♦దివిచి వయస్యా!

ఆ॥ అశ్రుపాతవేగ ♦ మపు డవిచ్ఛిన్నమై, యయ్యమూల్య భూష ♦ ణాంబరాఖ్య
మగు పరిపాలితలము♦నంద తోఁ పైయున్న, యనుజుతోడ రాముఁ♦డనియె నిట్లు.

క॥ అన్నా! లక్ష్మణ కంటివె, యన్నారీమణియు వీని ♦ నడలున వీడెన్
దిన్నని పచ్చికపైఁ బడి. యున్నవి యున్నట్టె రూప ♦ మొప్పఁగ నింకన్. ౧౪౩

ఆ॥ అదియ యుత్తరీయ♦మాభరణమ్ములు, నవియ కాఁగ నోపు♦నరయుఁడయ్య!
తపిలి యువిద పాట్లు♦ధారణ నెడలించె, ననిన నాతఁ డిట్టు♦లనియె నపుడు.

తే॥ ఎఱుఁగనయ్య! కేయూరమ్ము ♦ లెఱుఁగఁ గుండ
లమ్ము లటు లాఁతిసొమ్ముల ♦ యిమ్ము లెఱుఁగ
నమ్మ నూపురములమాత్ర ♦ మరయఁ గాంతు
నిచ్చలుఁ బదాభివందన ♦ నిరతిఁ జేసి. ౧౪౫

క॥ అని యడలిన నినజునిఁ గని, యనఘా! సుగ్రీవ! రాక్ష ♦ సాధముఁ డమ్మా
నిని నెమ్మెయిఁ గొనిచనె నే, మని యాసతి యఱచె నరిగె ♦ నతఁ డేయెడకున్.

సీ॥ నాబహిఃప్రాణంబు♦నవయంగ నెచ్చోట, సుగ్రీవుఁడు దైత్యు♦డునిచినాడొ
నా కెగ్గు పొనరించి ♦ నాడు తా నెల్లరా, క్షసులఁ జంపింపన ♦ కాకయున్నె
మిత్తి వాకిలి దీయ♦మేకొనె నిట్లది, తనచేటుమం దంచుఁ♦దలఁపవలదె
యెదిరెనేనియు వాని♦నిప్పుడే పరిమార్తు, దొంగవాఁ డెచ్చోట♦దొరకునొక్కొ
యుసురు లున్నవి రక్కసు ♦ నుక్కుమడఁపఁ
గానిచోఁ బ్రియ నెడఁ బాసి♦గాసిపడవె
యింత విధి నేర్పు వెర వింక ♦ నేమి గలదొ
తెలుపుమోయయ్య హరిముఖ్య! ♦ తేటపడఁగ. ౧౪౭

—♦ సుగ్రీవుఁడు రామునకు శోకోపశమనము సేయుట ♦—

క॥ అని దీనత రాముఁడు పలి, కినఁ గేల్గవ మోడ్చి తోనె ♦ కీశవిభుండి
ట్లనె నెఱుఁగనయ్య! యప్పా, పుని స్థలబలపౌరుషములఁ ♦ బోలఁగ నెపుడున్.

ఆ॥ ఐన నేమి వాని నంతర మరసి సా, ధింప మహిజవార్తఁ ♦ దెలిసి తెలుప
నేన చాలువాఁడ ♦ నిదె యత్నమొనరింతు, నీదు మానసమున ♦ ఖేద మెడల.

క॥ దేవ! యచిరకాలముననె, దేవి భవత్సన్నిధి న్ము ♦ దిత యగు నిజ మీ
నావచనము సేవింపఁగ, నై వెలసెద యుష్మదంచి ♦ తాంఘ్రినళములన్.

సీ॥ అవికారివైయుండ ♦ నగు నీకుఁ దగునయ్య!, క్లైబ్యమున కిట్లు ♦ వశవడంగఁ
దేజమ్ము ధృతిఁ దెల్పి ♦ చేటలఁ దెరలించు, శోక మాంతరసీమఁ ♦ బ్రాకినంత
నన్నుఁబోంట్లనుఁ దేర్చు ♦ విన్నను వుచితంబ, యా నాదు విన్నప ♦ మాలకించి
యాత్మస్థితస్థైర్య ♦ మవలంబనము సేయు, నెఱిఁ సత్త్వమునకల్మి ♦ నెగడు మింక

మలఁచు నార్తిఁ గర్జమ్మున ♦ మలఁకఁ బ్రాణ
భీతి నేనియు సదసద్వి ♦ వేచనంబు
నీయెఱుంగనిదే యిది ♦ నిర్మలాత్మ!
దీనజనపాల భక్తవి ♦ ధేయ! రామ! ౧౫౦

క॥ భారం బెక్కుడుగా జల, పూరమున న్మునిఁగి యోడ ♦ పోలియదె శక్యం
భారం బట్టిదకాదే, పూరుషునిం బాడవడంపఁ ♦ బురుషోత్తంసా! ౧౫౧

క॥ ఇది యుక్త మయుక్తం బిది, విదితం బిది యనఁగ నొండు ♦ వేత్త గలఁడె ని
న్నెదిరి వచియింపఁ ద్వత్తో, హృద మిటు ప్రేరేప దీని ♦ కేదారకొంటిన్. ౧౫౨

తే॥ నీకు మ్రొక్కెద నీతివి ♦ నీతినిపుణ
తావిశేషంబు లొప్పారఁ ♦ దలఁపుమయ్య!
యాత్మతేజమ్ము దాన న ♦ య్యరుల గెలిచి
స్వీయసామ్రాజ్యలక్ష్మిఁ గై ♦ సేయు మయ్య! ౧౫౩

వ॥ అని యిట్లు మృదుమధుర సాంత్వనవచనరచన లనువొంద సుహృద్భావభావనా యోగంబునం దలకొన్న తిన్నని చనవున సుగ్రీవుం డంచితగ్రీవుండై మన్నన పెనుపార విన్నవించిన. ౧౫౪

ఉ॥ అంకిలి దేఱి తీయఁదన ♦ మందిన కన్నుల బాష్పరోధపుం
బింకము దీర్చి వత్సలత ♦ పేరిఁటి పేరిమి నించు చూడ్కి లా
వంకకుఁ దార్చి యర్కజుని ♦ వల్లభుఁ డంచితగాఢయోగము
ద్రాంకితుఁ జేసె బాహుయుగ ♦ ళాంతరసీమఁ గదించి నేర్పునన్. ౧౫౫

ఆ॥ పలికె నిట్లు బంధు ♦ భావమ్మునకు స్నిగ్ధ
ధర్మమునకుఁ దగిన ♦ దారి నొడివి
సమయమునను దేర్పఁ ♦ జాలితి నినుఁబోలు
హితుఁడు గలఁడె గెలిచి ♦ తిన తనూజ! ౧౫౬

తే॥ ఇంక జతనంబు సలుపుము ♦ హితుఁడ! సాధ్వి
వల నరయ రక్కసుండు రా ♦ వణుఁడు రౌద్రిఁ
డతిదురాత్ముండు పోయిన ♦ యట్టి పోక
తెలిసి యమ్మూర్ఖు శిక్షించు ♦ తెఱఁగుఁ బెరయ ౧౫౮

ఆ॥ నీవు కర్త మిపుడె♦నేఁ దీర్తుఁ దొలకరి, యందు మంచి పొలము♦నంది పైరు
లట్లు నన్నుఁ జేరు♦న వ్వారి కోరికె, లెన్నియును ఫలించు♦నింత నిజము. ౧౫౯

క॥ అని పలికిన మంత్రులతోఁ, ననుమోదితుఁ డగుచు రఘుజుఁ♦డాదట శ్రీరా
ముని సౌమిత్రిసమేతుని, గని యి ట్లనె నుత్సాహనము♦గడలుకొనంగన్.

ఉ॥ దేవత లెల్ల నావెతలు ♦ దీర్పఁదలంచిరి నోము లెల్ల ని
ష్టే వెలసె న్స్వబాంధవుల ♦ నిష్టులఁ గూడి మనంగఁ గంటి నో
దేవ! స్వరాజ్య మేల సుర ♦ దేవుని రాజ్యమ యేని నేల నా
నీవె హితుండ వై యెనసి ♦ యెంతకు నేనియుఁ బూనియుండఁగన్. ౧౬౦

ఆ॥ పొరయఁబోవ ననఘ!♦పొరపొచ్చె మొకయింత, సుజనమైత్రికలన♦చొప్పడంగ
నైనఁ జాలు నెల్ల యర్థంబులం దేమి, యుసురు లొసఁగు నంత♦లొదవనేని.

తే॥ నిన్నుఁ బోలు మహాత్ముండు ♦ నెఱయు టరిది
యొలసెనేనియు విడుమఱ ♦ యుండఁబోదు
సంయముల ధృతి యట్టిదె ♦ సజ్జనాఘు
మందఁ గనినట్టి ప్రీతియు ♦ ననఘచరిత! ౧౬౧

ఆ॥ అధ్యుఁ డైనఁ బేద♦యైన శక్తుం డైన, శక్తిహీనుఁ డైన♦సఖ్య మొదవె
నేని నతఁడ చూవె♦యిందు నందును గతి, యందు రెపుడు ♦పహితు♦లైన జనులు.

క॥ నాకూర్చు భవత్సేవయు, నాకాధిపవంద్యచరిత ♦ నలినాప్తకుల
శ్రీకర! నీచిత్తమునకుఁ, జేకూర్చు న్ద్రప్తి నింకఁ ♦ జెప్పఁగనేలా. ౧౬౪

క॥ అభయముఁ బ్రతిష్ఠ నొసఁగెదు, విభుఁడవు నీ వుండఁ దనకు♦వెఱ పేల యిఁకన్
శుభముల కాంచెద నిట ని, య్యుభయము సమసుఖమ పొల్పు♦నుర్వీజాప్తా!

క॥ అనిన రఘురాముఁ డిట్లను, ననఘా! యుపకారఫలము♦నందును మిత్రుం
బనయ మపకారఫల మరి, గనుఁ దెఱఁ గిదె కాదె యొందు♦గామన కగునే.

♦ శ్రీరాముఁడు వాలివిరోధకారణము సుగ్రీవునడుగుట ♦

ఆ॥ నీకు సోదరునకు ♦ నెటి దప్పి యుప్పగ, యేల పొడమె నిక్క ♦ మే వచింపు
మింతెవ ట్టిటింగి ♦ యే ననంతరకృత్య, మాచరింతుఁ గని బ ♦ లాబలముల.

తే॥ సఖుఁడ! నీయుపమానమ్ము ♦ సరణి విన్న
యది మొదలుగాఁ దొడరుచుండె ♦ నత్య మర్ష
మేను శర మొండు సంధించి ♦ యేసి నంత
నతఁడు మనఁబోవఁ డందుల ♦ కడుగవలసె. ౧౬౯

క॥ అని విస్పష్టముగా నొడి, విన సచివవరేణ్యు లార ♦ విప్రీతిభువు మే
లనువుపడె ననుచు సంతస, మునఁ దేలిరి హరివిభుండు ♦ మునుకొని పలికెన్.

— ♦ సుగ్రీవుఁడు శ్రీరామునకుఁ బ్రత్యుత్తరమిచ్చుట ♦ —

తే॥ ఋక్షవిరజుండు నాఁగ హ ♦ రీంద్రుఁ డొకఁడె
యయ్యె జనకుండు జననియు ♦ నయవిశేష
గతి హరీంద్రులసంయమ ♦ కలన మాకు
నతఁడు వాలి సుగ్రీవుండ ♦ నైతి నేను. ౧౭౦

మ॥ అనఘా! తండ్రి చనంగ రాజ్యమును న ♦ య్యర్థంబుఁ బాలింప జ్యే
ష్ఠు నిమంత్రించిరి మంత్రు లాతఁడు మహా ♦ శోభాఢ్యుఁడై యేలె నే
నునుఁ దత్సేవఁ బొనర్చుచుంటిఁ జెలుము ♦ ల్పూత్నంబులా యంచు నా
డ్లనయం బాదృతి మీఱ సన్నుతులు సే ♦ యం గల్మి పెంపొందఁగన్. ౧౭౧

ఉ॥ కావర మొప్ప స్త్రీకృతి నొ ♦ కం డరిఁ జేసికొనె న్హరీను మా
యావిపదుండు రక్కసుఁ డ ♦ హమ్మని మన్కికిఁ జేరి యొక్కనాఁ
డావిభుఁ బిల్చె యుద్ధమున ♦ కంబరముం బరసీమఁ ద్రోవఁగా
నావిశ్రుతస్వనం బెసఁగ ♦ నద్దమరేయి నతండు మూర్ఖుఁడై. ౧౭౨

క॥ ఆదుందుభిసుతు దర్పం
బాదివిజాధిపతనూజుఁ ♦ డారసి సుక్షి
స్వాదత్యాజనమునఁ గ్రో
ధోదయ మత్యధిక మగుడు ♦ నుజ్జ్వలుఁ డగుచున్

ఆ॥ ఎగసి దుముకఁబోవ ♦ నేణాక్షు లాగి రే, నేమి చెడియె నింత ♦ కిపుడె యంటి
వందఱను నదల్చి ♦ యాతండు వానిపై, నుఱక తోడుతోడ ♦ నొలయఁ గంటి.

చ॥ ఇరువుర మమ్ముఁ గాంచి మతి ♦ హీనుఁడు వాఁ డెడలంగఁ జొచ్చె స
త్వరముగ నేము ముట్టఁ జనఁ ♦ దత్తఱపాటున రక్కసుండు కం
దరమున దూఱెఁ జందురుఁడుఁ ♦ దా నొలసె న్నిశలందు వెన్నెలల్
దొరయఁగ నబ్బిలం బెనయు ♦ త్రోవయుఁ దోఁప నతం డభీకుఁడై. ౧౭౫

క॥ నీ విచట నుండు మే సు, గ్రీవ! గుహాంతరము సొచ్చి ♦ క్రించుపిసాచిన్
జావనడఁచి వచ్చెద నని, వేవిధముల వేఁడికొనిన ♦ వినక కడంకన్. ౧౭౬

ఆ॥ అడుగు లాన సుమ్ము ♦ టంచు నొట్టిడి సొచ్చె
నంతరాంతరాళ ♦ మాబలాఢ్యుఁ
డవలఁ గడచె నొక్క ♦ హాయన మే నుంటి
నాన మీఱి కచట ♦ నంతవట్టు. ౧౭౭

క॥ ఆతఱి నాతఁడు రామికి, భ్రాతృస్నేహమున వగచి♦పరిపరివిధముల్
చేతోవృత్తి నలంప న, నేతాదృశదశ ననిశ్చ♦ యేత్వరమతినై. ౧౭౮

ఉ॥ ఉండ సఫేనరక్తనది ♦ యొయ్యనఁ బాఱె గుహాముఖంబునన్
గండలు దుండగీం డ్రఱచు ♦ కావరపు న్నుడువు ల్వినంబడెన్
గొండొకట న్నిరస్తుఁ డయి ♦ క్రోశన మీతఁ డొనర్చె నట్టిఁడై
యండకుఁ బాసె నయ్యదియు ♦ నాదట నే నరయంగ రాఘవా! ౧౭౯

వ॥ ఇత్తెఱంగున వత్తలంబునం గానవచ్చు నిమిత్తంబు లుపలక్షించి యయ్యది విపక్షుల విజయంబ కా నెంచి యెన్నరాని తత్తరంబున నన్న రామిం దలంచి నిహతుం డయ్యెనేమొకో యని శంకించి చింతాపరవశుండనై యరాతు లీదరిద్వారంబునం బఱతెంచి కిష్కింధానగరంబు నెట్టన ముట్టడింప మొనకొందురో యను తలంకునఁ గొండం బోని గండశిల నాసుషిరముఖంబున ఘట్టించి శోకించుచు భ్రాతకుఁ దిలోదకంబులు సమర్పించి పురంబునం బ్రవేశించి యావేశికం బగు నయ్యార్తి వెలిబుచ్చకయ కొండొకకాలంబు దనకు దైవానుగ్రహంబునం జేసి యాతండు రానోపునో యని మేలెంచి నిరీక్షించుచుండ మర్మం బరసి ప్రధానముఖ్యు లెల్ల నేకీభవించి యరాజకం బగు రాజ్యంబు మననేర దను యోజన మేకొనం బలాత్కారంబునం దదీయప్రజాపరిపాలనంబునకుం దన్ను నియోగించి యభిషిక్తుం జేసిన. ౧౮౦

తే॥ అతని రాజ్యమె యని భావ ♦ మందుఁ జేర్చి
న్యాయ మెడలంగనీక మ ♦ హాభరమ్ము
మోచికొని యుంటి నేనాఁట ♦ మొనయు నపుడె
యప్పనమొనర్తు నియ్యది ♦ యనుచు రామ! ౧౮౧

క॥ అయ్యసురునిఁ బొరిగొని తా, నయ్యెడఁ జనుదెంచి తత్త్వ ♦ మరయక కడఁక
న్నెయ్య మెడలి నా నెయ్యురఁ, జయ్యన బంధించి కృద్ధ♦శంవదుఁడగుచున్.

ఆ॥ నన్నుఁ దూలనాడ♦నాయభిప్రాయమ్ముఁ, దెలిపి మ్రొక్కి యిది త్వ♦దీయ మర్థ-
మే సమర్పణంబు♦న్యాస మట్టు లొనర్తు, నెరవుగాఁ బొనర్ప♦ కేలికొనుము.

ఉ॥ ఈ వరుస న్గుహాముఖము ♦ నేమఱి కబ్బము నుంటి నానతిం
ద్రోవక రక్తనిర్ఝము ♦ ద్రోవను వెల్వడ గుర్తు లట్టివే
కా వెఱఁగంది రక్కసుల ♦ కావర మెంచి శిల న్గదించి యి
ట్లీవిధి స్వీయ శేర్పఱుప ♦ నిష్టము లేకయుఁ దాల్పఁ బూనితిన్. ౧౮౪

క॥ నాయన్న! నీవు మేల్గని, యీయిమ్మునఁ జేరు టొక్కఁ♦డే చాలును నా
యీయెఱుఁగమి మన్నింపుము, బాయం జాల భవదీయ♦పదసేవనమున్. ౧౮౫

క॥ అని నిగ్రహింపనోపియు, ననుగతసౌహార్దమున మ♦దగ్రజుఁ డని వేఁ
డిన వేఁడిచూపుల న్గనుఁ, గొనుచు న్బలువురు వినంగ♦గొంకక పలికెన్. ౧౮౬

సీ॥ పగతుని మాయావిఁ♦బరిమార్ప నే నేగ, వచ్చెఁబో తోడ్తోన♦వల నెఱింగి
యాతండు పరువెత్తి♦యంతర్గుహాం జేర, నచటఁ ద న్నునిచి లో♦నరిగి తిరిగి
వానిఁ గాంచితి నొక్క♦వత్సరంబున కట్టి, వారె కొందఱుఁ గడు♦వాలి యఱుమ
నందఱఁ బోకార్చి♦యటు నిటు త్రెల్లాడి, నిర్గమమార్గంబు♦నెఱి గనంగ
నేరక శిలం దెరల్పంగ♦నేర్చినాడ, నెట్టకేలకు నఱచుచు♦ముట్టఁగదిసి
వీఁడు భయ మింత లేక న♦న్వీడి రాజ్య, మేలుచున్నాడు కంటిరే♦మేలటంచు.

క॥ క్రొవ్వఱ దండితుఁ జేసెద, నవ్వాలను నకీర్తిఁ దర్పఁ♦దనఁదగు నైనన్
మవ్వము సెడ నెడయించిన, దవ్వానఁ బడి తలఁచుఁగాక♦తన కైతవమున్. ౧౮౮

ఆ॥ అనుచుఁ జెడుఁగు కర్జ ♦ మనక నాప్రియురాలి
నాఁకపడి హరించి ♦ యలఁతి సేసి
కట్టువుట్ట మొకఁడు ♦ గా నన్ను వెడలంగ
నడచెఁ దెలువఁగలదె ♦ యధిప! యింక. ౧౮౯

ఉ॥ దిక్కుల నెల్ల నేన యయి ♦ త్రిప్పులపాల్పడి తీరు గాన కే
దిక్కునరాక సన్నపడి ♦ తెల్విసెడం దిరుగంగ వీర లీ
చక్కికిఁ దార్చి రొక్కముని ♦ శాపమున న్బరయుంగ నేరఁ డా
యుక్కులుఁ డిచ్చ టంచుఁ గత ♦ మొక్కఁడు దెల్పి కలంక దేర్చిరిన్. ౧౯౦

క॥ ఈహరిముఖ్యులు నలువురు, స్నేహితులై యెపుడు నన్నుఁ♦జేరి మెలఁగ మ
మ్మాహటిలఁ జేయ స్వీయుల, సాహసమున ననిచి వారిఁ♦జంపించికొనెన్.

తే॥ రఘుకులోద్వహా! యదియె కా ♦ రణము గాఁగ
నేఁ దలంకున ననిచితి ♦ నీహనుమని
లోకమున తరబడి యున ♦ రాక మీఁర
లేకతం బేకవీరు లి ♦ ల్లేగుదేర. ౧౯౨

క॥ నాపాలిభాగ్యదేవత, యే పనిచెను మిమ్ముఁ గడమ♦యె ట్లనవలె ని
య్యాపదఁ గడవంబెట్టఁగ, నీవయి బలు విడితి నీదు♦నెన రే మనునో. ౧౯౩

—♦ శ్రీరాముఁ డభయ మొసఁగ సుగ్రీవుఁడు వాలి బలపరాక్రమము లెఱుకపేయుట. ♦—

ఆ॥ అనిన రాముఁ డనియె ♦ నన్న నీ వవ నే న
నంగ నొండు గలదె ♦ నాదు చూడ్కి
కాతఁ డెదురు పడిన ♦ యప్పుడే కడ తేఱుఁ
గలఁడు వేయునేల ♦ కాంచె దదియు. ౧౯౪

క॥ నాకష్ట మట్టు లనుకొని, నీ కథయుం బొనఁగినాడ ♦ నెఱిదప్పి యుఁకం
జాకుండు నాతఁ డెమ్మెయి, నేకశరము చాలు వాని ♦ నిద్ధరఁ గూల్పన్. ౧౯౫

తే॥ మేలు గాంతు వింక ♦ మెలఁకువఁ గను మన్న
రాముఁ బూజసేసె ♦ రహిఁ దలిర్పఁ
బొగడె నర్కజుండు ♦ పొంగారు సంతసం
బునఁ బొనంగెఁ బలికెఁ ♦ బొనరుపడఁగ. ౧౯౬

ఆ॥ లోకనాథ! నీవు♦లోలతమ్మెఁ బల్కు, తరమె కోపగించు♦తఱియు యేని
మూఁడు చోటు లొక్క♦మొగిన కాల్పవె శర, జాలకీల లెగువఁ♦జాల నెగడి.

క॥ విన రిపుబలాబలముల, నానెఱిఁ గని నెఱపఁబోలు♦నాదటఁ గర్జం
బే నాతని పౌరుష మి, ప్డీనుదులం దెలుపువాఁడ♦నినకులతిలకా! ౧౯౭

తే॥ అతఁడు పడమటనుండి తూ ♦ ర్పుందు దక్కి
ణమున మునుకొని యటు లుత్త ♦ రమున కేగయు
నినునిరాకకు మున్నె తా ♦ నిన్ని సంద్ర
ముల మునిఁగి చేరుఁ గిష్కింధ ♦ కలఁతె యనక. ౧౯౮

తే॥ పేరుఁ బెనుపును గాంచిన♦పెద్దకొండ, లెక్కి శిఖరమ్ము లూటాడి♦మొగయ వైచి
పట్టుకొను బంతు లాడించు♦పగిది నట్టి, చెట్లఁ దనగాలిఁ బెరలంగఁ♦జేయు నడరి.

క॥ దుందుభి యన మహాపాకృతి, నొందిన పొలదిండి మేటి♦యొకరుఁడు రజతా
ద్రిం దెగడఁజాలు మేనున, బొందగు వారణసహస్ర♦పూర్ణబలమునన్. ౨౦౦

తే॥ మఱియు వరదానసహిమ స ♦ మ్మదము మదముఁ
బెరుగఁ ద స్త్రిదిరం గను ♦ పేర్మి దక్షి
యేఁటిబోఁటిమగనిఁ గాంచి ♦ మెసక మెసఁగ
రమ్ము నాతో దురమ్ము తి ♦ రమ్ము గాఁగ. ౨౦౨

క॥ అని యఱచిన నంతకుఁ జా, లినవాఁడం గాను చనుము♦లీలం దుహినా
ద్రి నినుం బోలినయది యా, తనికి స్నీకు నగుఁ బోరి♦తము తగురీతిన్. ౨౦౩

తే॥ అతఁడు ముక్కంటి మామ శై ♦ లాధినాథుఁ
డేఁడుగడయు జేజేలకు ♦ నెల్ల తపసు
లకును నింతింత యనరాని ♦ లావు గలఁడు
నీకు సరియగుఁ గాంచెదు ♦ నీవ త్రోడరి. ౨౦౪

మ॥ అనిన స్నీతుఁడు వీఁ డటంచు మదిలో ♦ నంతంతఁగా నెంచి చ
య్యన నయ్యద్రినిఁ జేరి పిల్వ నతఁ డి ♦ య్యాగమ్ము నాకేల మా
ఋషితో నం చగు సూవు గొంచుఁ దపసుల్ ♦ గూర్చుండ నిట్లుండ నై
తిని గా కిద్దెస బౌరుషం బరసిన ♦ ద్దెలంబు గాకుండునే. ౨౦౫

క॥ నాకూర్చు కర్జ మెఱుఁగుము, నాకౌకశ్శత్రుసర! యు♦నమున్రఁడు గలఁడ
వ్వాకారిసుతుఁడు వాలి యు, నేకులఁ గెడపె నతఁ డొక్కఁ డేలుఁ♦బ్లవగులన్.

క॥ వాలి యనఁగఁ గిష్కింధం, బాలించెడు వాఁడు నీకుఁ♦బ్రతిభటుఁ డగుఁ బో
మ్మాలమున వానిఁ గెలిచిన, నేలెద విజ్జగతి కొకఁడ♦యేలిక యనఁగన్. ౨౦౭

ఆ॥ అనినఁ గొన్ని తాల♦నట్టు లిట్టులుఁ జిమ్మి, అంకె లిడుచు వీఁడు♦బింక మెడలెఁ
బొ మ్మటంచుఁ దిట్టి♦బొమ్మ యుగ్గిరివతి, కట్టె కట్టి దుర్మ♦దాంధుఁ డగుచు.

ఉ॥ ఆశరుఁ డద్రిఁ బాసి శర ♦ మట్టులు వాలి పురంబు సొచ్చి దు
ష్టాశయుఁ డై యదల్చి ప్రతి ♦ హారముఁ గొమ్ములఁ జిమ్ముచుం దరా
దేశముల న్నెరల్చుచు క్షి ♦ తి స్ఖురదారితఁ జేయుచున్ రణా
వేశమున న్మహాజలద ♦ వృత్తి నభస్థలిఁ బర్వ నార్వఁగన్. ౨౦౮

ఉ॥ దుందుభి దుందుభిస్వనము ♦ తోవ మెఱింగి కడంగి తారక
ల్బృందులు వట్టు దార లను ♦ సంగతి వీడక తోఁకొనంగ న
మ్మందునిఁ జేరి నీదురభి ♦ మానము మానుము జీవితాశ లే
కుందువ యేని నిల్వు మిటు ♦ లొప్పని యార్చుటు లేల నావుడున్. ౨౦౯

మ॥ కను లెఱ్ఱంబడ వాఁడు స్త్రీలకడ ని ♦ క్కాఱు ల్గడింపంగ నే
మన నా నీబల మే సహింగెదను ర ♦ మ్మా సన్నఁ గాకున్న భో
గినులం దేర్పుము సౌఖ్యవార్ధిసిరికి ♦ న్గీల్కొల్పు మన్యుస్ఫురి
గను మాప్తౌఘము సత్కరింపు మిటు లీ ♦ నాఁ డెల్ల ని న్వేఁడెదన్. ౨౧౧

ఆ॥ మత్తు సుప్తు నటు ప్ర ♦ మత్తు నెక్కటి యగు
వాని భీతుఁ డైన ♦ వానిఁ జంపఁ
జూడ రెన్నఁడేని ♦ శూరాగ్రణులు మాన
హాన మఘము దానఁ ♦ గానఁబడుట. ౨౧౨

తే॥ అనిన వెడనవ్వు నవ్వి య ♦ య్యతిబలుండు
తార మున్నగు కోమల నం ♦ తఃపురమున
కనిచి పితృదత్త మైన య ♦ క్కనకమాల
నరసి నవరించుకొని క్రోధ ♦ మగ్గలముగ. ౨౧౩

ఆ॥ పలికె నోరి! వీర♦పాణజంబిది రిత్త, మదము గాదు నిలుము♦మత మెఱింగి
నిన్నుఁ బనుచువాఁడ♦నీ వేగి జముని వా, హనముతోడి చెలిమి♦నందఁగనుము.

క॥ అని నొడివి వానిఁ గొమ్ములఁ, గొని కొండంబోల నెత్తి♦కూల రణక్షో
ణిని వైచెఁ జెవుల ముక్కుల, ఘనరక్తస్రావ మెడలఁ♦గా గర్జిలుచున్. ౨౧౪

ఉ॥ వాఁడును దెప్పిరిల్లి బల ♦ వైరిసుతుం బడవైవ లేచి చే
వాఁడిని బార్ష్ణిఘాతములఁ ♦ బాదపశైలశిలాప్రయుక్తిఁ జే
ర్వాడి యలంచె స్వీయబల ♦ వర్ధన మాతని తైక్ష్ణ్య మెంచి తో
డ్తోడన త్రిప్పి నెట్టుఁయి ♦ దోర్బల ముప్పఁగ బిట్టు మోఁదినన్. ౨౧౫

ఆ॥ అంగసంధు లవియ♦నమ్మహారాక్షసుం, డుసుఱుబాసి తెరల♦నుఱక యెత్తి
యోజ వైచె వాని♦యోజనాంతరసీమఁ, జలము బలము నెఱయ♦శక్రసుతుఁడు.

ఉ॥ శోణితధార పై కెగసి ♦ నూరెఁ బొసంగు మతంగకానన
క్షోణిపయిం బడం దనువు ♦ పోఁకున బిందువు లందఁగాంచి యే
ప్రాణియొ యిట్టి డంచు ముని ♦ భావనసేసి యెఱింగి తో నని
దారుణపాకసాయితవి ♦ ధానవతాంచితచిత్తపద్ముఁడై. ౨౧౬

సీ॥ క్రొవ్వెక్కి తఱి నొడ్లఁ♦గూల్చున కాకేమి, యిచటికి వీనుంగు♦నేల చిమ్మె
నిష్ఫలం బిమ్మను♦నేవంపు నెత్తుటఁ, దోఁగ మేల్మాఁకులు♦దునిసిపడఁగ

నంత చుల్కన తాప♦సాశ్రమం బయ్యెనే, మర్యాద గలదె ప్ర♦మత్తులకును
మా కెందు లే రని♦మసలుచునున్నాడు, తన కిందశ్రివరము సా♦ధక మటంచుఁ

గాలుఁ బో దీనిచుట్టును ♦ గలుగు నొక్క
యోజనము మేరఁ ద్రొక్కిన ♦ యుక్కుమడగి
పోవు నిమ్మార్గుఁ డీతని ♦ పొరువువారు
శిలలు గాఁగల రిమ్మెడఁ ♦ జేరఁగనిన. ౨౧౯

క॥ క్రోతు లని మిన్నకుండిన, నాతరువుల ఫలము లెల్ల♦నమలుచు నేఁ డి
ట్లీతరఁబడి మే లెంచిరి, పాతక మగుఁగాదె చెడుఁగు♦పందలఁ జేర్పన్. ౨౨౦

ఆ॥ అని శపింప వినిన ♦ యంతనే యచ్చోట
నున్న క్రోఁతు లెల్ల ♦ నుఱికి యురక
వాలిఁ జేరఁబోవ ♦ వాలి మీరిట్లు రా
నేల యనిన వార ♦ లింత నొడువ. ౨౨౧

పృథ్వి॥ మతంగముని వేఁడఁగా ♦ మలయునంత నమ్మౌన్యుఁడున్
వితండ మిఁకఁ జాలు నీ ♦ వెడఁగుతోడ నంచుం దదా
దృతిం దొఱఁగి యాంతర ♦ స్థితి భజింప నిర్విణ్ణుఁడై
యతండుఁ బురికేగె న ♦ య్యద నెఱింగి నే నాప్తులున్. ౨౨౨

ఆ॥ అమ్మహాత్ము వేఁడి ♦ యాతని యనుమతి
వడసి యుంటి మింత ♦ వట్టు వట్టి
యాకళేబరమ్ము ♦ నమ్మెయి గిరివోలె
నున్నయది హరీంద్రు ♦ నోజఁ దెలుప. ౨౨౩

క॥ ఏవిధి నబ్బలవంతుని, నీ వెడలించెదవొ రామ!♦నే నీబలన
ద్భావ మరయనేరమి నెది, యో వల నని యుంటిఁ ద్రొంటి♦యోజన నెఱయన్.

—♦ సుగ్రీవునకు నమ్మకము గలుగ రాముఁడు తనబలముఁ జూపుట. ♦—

ఆ॥ అనిన సౌమిత్రి నీ కెద్ది♦యానవాలు, గాఁగఁ బొనరింప నెద నమ్మ♦కము జనించు
ననఁ గ నయ్యస్థిపంజర♦మ్మంఘ్రి నొకట, నెలమిమైఁ జిమ్మనగు న నె♦నినసుతుండు.

క॥ నవ్వుచుఁ బదియోజనముల, కవ్వలఁ బడఁ జిమ్మి దాని ♦ నంగుష్ఠమునన్
మవ్వ మొలయ రాముఁడు దా, నివ్వెఱపడియును బ్లవంగ ♦ నేత వెరవునన్.

ఆ॥ ఇట్టు లనియె రామ! ♦ యిది మాంసపూర్ణమై
బలువు గలిగి యుండ ♦ బడలియుండి

యతఁడు వైచె శుష్క ♦ మై యున్న యద్దాని
హర్షకలనఁ జిమ్మ ♦ నైతి వీవు. ౨౨౬

శా॥ కానం గానఁగ నేర నీబలువు చ ♦ క్కం గాంచు మా చాల్పునన్
సానుస్థం బడె సాలసప్తకము ని ♦ ష్పత్రంబుగాఁ జేయు న
గ్రానువ్యాధము దోఁప నన్ని యొకఁడే ♦ యైయుండ ఘట్టింపఁగాఁ
దా నేర్చు న్బవగేంద్రుఁ డద్దెసను ♦ దార్ఢ్యమ్ము రూపింపవే. ౨౨౭

వ॥ అని యిట్లు రవిపుత్రుఁడు నిరూపించిన. ౨౨౮

ఉ॥ అల్లన నవ్వుచు న్రఘుకు ♦ లాగ్రణి కార్ముక మంది యొక్క మే
ల్భల్లము వానిపై విడువఁ ♦ బాదపసప్తకముం దెరల్చి తో
నల్లలి నద్రిభేత్తృత ధ ♦ రాంతరసీమవిహారహారిత
న్దల్లమ్ము గా గడించి శర ♦ ధిస్థితిఁ గాంచె ముహూర్తమాత్రలోన్. ౨౩౦

క॥ అబ్బలువుతోడి మెలఁకువ, యబ్బుర మొదవింప జగము ♦ లన్నియు నోకటన్
బ్రిబ్బికొన నోపు విధి కితఁ, డబ్బ యగుం గాత మని ప్ర ♦ హర్షాంచితుఁడై.

ఆ॥ ఫాలతలము నందుఁ ♦ బరఁగ నంజలి సేర్చి
సాగి మ్రొక్కి నిలిచి ♦ సంభ్రమమున
రాము మోము కలిమి ♦ రాణకై చూడ్కులు
పాదలఁ బొగడె భాను ♦ పుత్త్రుఁ డగజ! ౨౩౧

—♦ సుగ్రీవుడుఁ శ్రీరాముని శక్తి నమ్మి కొనియాడుట ♦—

క॥ నిన్నెదిరి నిలువ నోపునె, యన్నాళీకజుని సృష్టి ♦ నైన జన మెటో
కన్నవి నాయీకన్నులు, సన్నుతఁ యిన్నిలవు గడచు ♦ సంపద కలదే. ౨౩౩

చ॥ జగముల కెల్ల నాథుఁడవు ♦ చాలు దొనర్పఁగఁ బెంపఁ ద్రుంప నీ
మగఁటుము లెన్న నాతరమె ♦ మాలిమి కైతివి వాలి గీలియున్
దెగరె యెదిర్చి రేని నిను ♦ దేవుఁడ వీ విఁక సందియంబు లే
దగణితవైభవం బెనయ ♦ నయ్యెఁ బురాకృతపుణ్యసంపదన్. ౨౩౪

ఆ॥ వాలితోడి వైర ♦ వర్తనమునఁ గొన్న, వ్రతము నిష్ఠ నేఁటి ♦ వఱకుఁ బెరిగి
నిన్నుఁ గూర్చెఁ గాక ♦ నేర్తునే భవశత, మ్ములకు నేని నిట్టి ♦ కలిమిఁ బెరయ.

సీ॥ కర్మబంధవిముక్తి♦గాంచు నె ట్లి మ్మెట్టి, కర్మము ల్పొనరింపఁ ♦ గాంచి నరుఁడు
అవి దానిఁ బెనుచు నం♦చరయఁడు త్వన్మాయ, యాయవిద్యకు మూల♦మగుటఁ జేసి

నిశ్చలదీపంబు ♦ నియతిఁ జిత్తం బెప్డు, నీపదధ్యానంబు ♦ నెఱిఁ దనర్చ
నవుడె నశించు న ♦ నర్థావహం బది. నానానిబంధావి ♦ నాకృతంబు
గాన నీదు పాద ♦ కమలయుగ్మము నేఁడు, గానవచ్చె నొందు ♦ గాంక్ష సేయ
నొల్ల నింక భావ ♦ మొలయింతు నిత్యసం, సేవనంబె తనకు ♦ జీవనముగ. ౨౩౬

మ॥ తల నీయంఘ్రుల మోవఁ దద్రిజము తీ ♦ ర్థం బాడి సర్వాంగము
ల్వెలయ న్ద్వత్తనుసంగిత స్గరము లే ♦ వేళ న్ద్వదీయార్చలన్
మెలఁగ న్నీదుకథ ల్వినం జెవులు ని ♦ న్వీక్షింపఁ గన్ను ల్విని
ర్మలగీతి న్నుతిఁ గూర్ప వాణియుఁ దలి ♦ ర్పం జేసి లాలింపవే. ౨౩౭

ఆ॥ నీదు భక్తు లున్న ♦ నెలవున కరుగంగ, నెమ్మి కాళ్ళఁ గూడి ♦ నిన్నుతింపఁ
గనెడువాఁడు పాత ♦ కవ్రజ మెడలించి, ముక్తిఁ గాంచు నిత్య ♦ మోద మెసఁగ.

క॥ ఆలుం బిడ్డలు సంపద, లేలా త్వత్పాదభజన ♦ మే సౌఖ్యము నా
పాలుగఁ బొనర్ప నిమ్మయ్య, జాలిత సంసారబంధ ♦ సంక్షయకృతికిన్. ౨౩౯

క॥ కడు బడలితి సంసృతిఁ బడి, విడఁగంటి న్నిన్నుఁ గాంచి ♦ విశ్వాత్మ! యిఁకన్
బెడఁదోయకు మొం డొకఁడే, నడుగం ద్వద్భక్తిభిక్ష ♦ నర్థి నొసఁగవే. ౨౪౦

ఆ॥ అనిన సంతసిల్లి ♦ యర్కజుఁ జేసాచి, కదియఁ దార్చి బిగ్గఁ ♦ గౌఁగిలించె
రాముఁ డతఁడు దుష్కృ ♦ తామయదూరుఁడై, చాల నెగడఁగనె వి ♦ శాలనయన!

మ॥ కృతకృత్యత్వము గంటి తత్త్వ మెడఁద ♦ న్గీల్కొల్పి తిబ్భంగి ని
న్నితరు ల్పోలఁ గలారె రాజ్య మిపుడే ♦ యేలింతుఁ దొల్లింటి యా
వెత లెల్లం దలఁగంగఁ గాంచెదు ధృతి ♦ న్వేవేగ నాదృష్టి కా
పతితుం బాల్పడఁ జేయఁ జూడు మవల ♦ న్బాణాగ్నిపా ల్సేసెదన్. ౨౪౧

క॥ కిష్కింధదారి సూపుము, నిష్కంచనుఁగాఁ బొనర్తు ♦ నీపగతుని శో
చిష్కేశనిభాస్త్రంబున, శుష్కప్రియవచనుఁ జేయఁ ♦ జూచెద నన్నన్. ౨౪౩

ఆ॥ అనుచుఁ బలుకుచున్న ♦ యాజగన్మోహను, నుడుల నెఱికిఁ జిక్కి ♦ నూత్నకలనఁ
దనరి వారిఁ గొంచుఁ ♦ దత్పురవనవాటి, కరిగె భానుసూనుఁ ♦ డబ్జవదన! ౨౪౪

— ♦ సుగ్రీవుఁడు రామలక్ష్మణులతోఁ గిష్కింధ కేగుట. ♦ —

తే॥ వృక్షమండాంతరస్థు ల ♦ వీరు లనువ
ద్వారతల మంది రవిజుండు ♦ తతిమి పిలువ
నైంద్రి యుద్ధప్రియుఁడు మదా ♦ హతుఁడు తోన
యురుగుదెంచెఁ గడంక ది ♦ వ్యాళిసేవ్య! ౨౪౫

క॥ ఆరాధన మాయిరువుర, కారామె న్యాయయామ మరయ♦నందనిదై వై
హాయసపథమున బుధభా, మేయగ్రహములకుఁ బోలె♦మితసంభాషా! ౨౮౭

వ॥ అట్టియెడ. ౨౮౮

ఆ॥ ఆశ్వినులకు నట్టు♦లవ్వారి కొక్కింత, యంతరంబు రూపు♦లందు లేమి
కలికి శర మమోఘ♦మాదట నే మానొ, యనుచుఁ దడసె రాముఁ♦డమరవంద్య!

ఆ॥ వరముకలిమి బలము ♦ వర్ధమానము గాఁగ
మిగులఁ గ్రాలి వాలి ♦ మిత్రసుతుని
ముష్టితలనిహతుల ♦ మొగికొని నొప్పింపఁ
దెరలి రక్తసిక్త ♦ దేహుఁ డగుచు. ౨౮౯

క॥ మదమత్త త్రోల్లిటె యాశ్రిమ, పదస్థలిం జొరఁగ శ్రమము♦బాపికొనుము పో
బ్రిదికితి వని యవ్వాని, న్వదలి హరిప్రభుఁడు నిజని ♦ వాసం బెనసెన్. ౨౯౦

—♦ శ్రీరామ సుగ్రీవ సంవాదము ♦—

ఉ॥ ఆదట రామలక్ష్మణులు ♦ నాశుగసూతియు భానుసూనునిం
బొందె యెల్లర్పఁ దేర్పఁ జనఁ ♦ బోఁడిమి చేడ్పడ నాన పెల్లున
న్మోదము వీడి నెమ్మనము ♦ నొవ్వగ నెవ్వగ నున్న వాఁడు సీ
తాదయితుం గనుంగొనుఁడుఁ ♦ దద్దయు రోసము హొంగ నిట్లనున్. ౨౯౧

ఆ॥ ఎదిరి పాలు సేయ ♦ నేల నీ వింతకుఁ, జాలవోటు పగ్గె ♦ సజిచి మిన్న
కున్న నేమి యనుచు♦నొదుఁగ నాయుసుఱువో, నవల సీతలంచి♦నదియ కాదె.

క॥ సఖ్యము తెఱఁ గిట్టిదె ప్రి, త్యాఖ్యానము సేసి తొకొ ♦ యాసంగరముఖ్
ముఖ్యాముఖ్యత లరయకు, పాఖ్యాన మొనర్ప నిట్టు ♦ లయ్యెన రామా!

క॥ నీకులము స్థలము ధృతి మహి, మాకూతం బ్ధజనస ♦మాదృతిఁ గని నే
నాకాంక్షించితిఁ గా కే, ప్రాకృతుఁడవొ యనిన నెలవు ♦ బాయఁ దలఁతునే.

తే॥ అనిన నాతని యడరున♦కడలి రాముఁ, డన్న! యొడ్డు పొడవు రూప♦మున్న తీరు
నొక్కఁ డనవయి కనుపట్ట ♦ నోజ దక్కి, స్వీయహాతివంక శంక ని♦ ల్లేయనైతి.

క॥ నీకొండు పొసఁగె నేనియు, నాకడిమి సెడంగ నైన ♦ నగరే యొరు లిం
కేకలనఁ గడవఁ జాలుదు, శోకాంబుధితోఁడి దుర్య ♦ శోనిర్ఘరిణిన్. ౨౯౬

ఆ॥ ఆషి తప్పనేర్తు ♦ రయ్య! రాఘవు లొంట
నోట గలదె తమకు ♦ నుర్విలోన

హృదయ మెఱియ నయ్యె ♦ నిట్టి యీ యలమట
కే మనంగ నేర్తు ♦ నెఱిఁగి యెఱిఁగి. ౨౫౮

క॥ అని చిక్కనికౌఁగిట నిడి, యనునయమునఁ దేర్చి యింక♦నఱుము మొకట నీ
వనటఁ దొలంచెద గుఱు తఱు, తను తనరఁగఁ జేసి లక్ష్య♦తాత్పర్యమునన్.

తే॥ ఇంక శంకింపఁ వలవ దో ♦ యినతనూజ !
పిలువు మీతఱిఁ బోవఁ డా ♦ బిరుదు మరలి
మఱలఁ జనుదెంచి నాచూడ్కి ♦ మలసె నేని
నింతయు నెఱింగి యే వచి ♦ యించువాఁడ. ౨౫౯

శా॥ సౌమిత్రీ ! గజపుష్పికా స్సుమల ♦ త్య్ర స్రంజె యుద్దాన సు
శ్రీమంతం బొనరింపు మీతని మెడన్ ♦ శ్రేయమ్ము నేఁ గూర్తు ను
ద్దామప్రఖ్యుఁ డటంచు రాజ్యరమ తా ♦ త్పర్యంబున న్మించి యు
ద్దామశ్రీ విలసిల్లఁ జేయ నగు చం ♦ దం బిట్లు చె న్నొందఁగన్. ౨౬౦

—♦ రామాజ్ఞచే లక్ష్మణుఁడు సుగ్రీవు నఱుతఁ బుష్పమాల నుంచుట ♦—

క॥ అనిన నా ప్రముని యానతి, వనఘుఁడు లక్ష్మణుఁడు తన్మ ♦ హార్థంబున న
మ్మన మునిచి తీర్చెలర్పఁగ, ఘనకౌతూహలము పొనరఁ ♦ గావించుటయున్.

తే॥ అతఁడు నక్షత్రమాల ము ♦ న్నలమికొనఁగ
రాక నుదయించు చంద్రు ని ♦ రాకరించి
మించె నట్లు బలాకాలి ♦ కాంచితమ్ము
సాంధ్య మేఘమ్ము హసప్ర ♦ సాదలలిత ! ౨౬౧

క॥ అంతట లీలానిధి శ్రీ మంతుఁడు రఘురాముఁ డెలయు ♦ మాలిమి మై భా
స్వంతు సుతుఁ దేర్చి సంతస, మెంతయుఁ దనరారఁ దరలె ♦ నింద్రజు పురికిన్.

చ॥ శరములు స్వర్ణపుంఖములు ♦ చారుతరం బగు చాప మొప్ప నా
స్మరరుచిరాంగుఁ డమ్మెయి స ♦ సారత నగ్రసరుండుగాఁగఁ దో
వరిగిరి తమ్ముఁడు న్రవిజుఁ ♦ డంజనసూనుఁడుఁ దక్కువారు ము
వ్వురును సముత్సుకత్వ మఱు ♦ పొంపిరివోవఁ దలంపు లుబ్బఁగన్. ౨౬౨

—♦ రామలక్ష్మణులతో సుగ్రీవాదులు మరల కిష్కింధ కరుగుట ♦—

తే॥ అలరు లలరారఁ గన్నువారి ♦ నాహరింపఁ
జాలి నలువొందు మేలి వృ ♦ క్షముల లతల
మహితరసపూర మొప్పార ♦ మగవిఁ జేర
నరిగెడు తరంగిణులఁ బ్రిసా ♦ దాఢ్యగతుల. ౨౬౩

ఉ॥ అందము చందముం గల గు ♦ హాముఖముల్ శిఖరంబులు న్దరుల్
పొందిన పూవొద ల్దనరఁ ♦ బోఁడిమి నెక్కొను భూధరమ్ములన్
మందవిహారిగంధవహ ♦ మానితపద్మవనాంతశోభిసం
స్పందిమిళిందఝుంకృతిల ♦ సద్రసపారసరోవరంబులన్. ౨౬౬

ఉ॥ అండలు దండలు న్నరసు ♦ లై తమ కుండఁగ హంసచక్రకా
రండవముఖ్యనీరఖగ ♦ రాజివిరాజితనాదమేదురా
ఖండితశాద్వలోత్కమృగ ♦ కాండవిగండకరండమత్తవే
దండవిహారవత్తరుల ♦ తాపరిశోభితటస్థభూములన్. ౨౬౭

క॥ కాంచుచుఁ గాంచీరవము, ఖ్యాంచితవిలసనవిభావ ♦ నావహనగశా
ఖాంచలవిహరద్విహగవి, పంచీపంచీకృతిప్ర ♦ వత్తి నరయుచున్. ౨౬౮

క॥ సుగ్రీవుఁ డాగ్రహం బను, నాగ్రహ మెడల న్వశంవదా ♦ త్మకుఁడై తా
నగ్రిమస్మృతి వివరింపఁగ, నాగ్రహపతి తేజుఁ డట్టు ♦ లరిగె మృగాక్షీ! ౨౬౯

క॥ కొండొకఁడు వృక్షషండా, ఖండితవనమండలమ్ము ♦ గాంచి నవీనా
ఖండలుఁడు రాముఁ డిట్లనె, మెండగు కౌతూహలమున ♦ మేనాతనయా! ౨౭౦

తే॥ గగనవీధికిఁ దొలుకారు♦మొగిలువోలెఁ. జాలి యున్నది యియ్యది♦శ్యామతలమున
కొప్పు గూర్పంగఁ గదళీప్ర♦యుక్తయుక్త, సాంద్రచరిద్రకేతాగమ♦షండ మగుచు.

క॥ దీని తెఱం గెఱిఁగింపు మ, దీనప్రతిభాసఖా! మ ♦ దిం దెలిసి యనం
గాననమున నడ దనరం, గా ననె రఘువరుఁడు మెచ్చఁ ♦ గా నవఫణితిన్.

—♦ స ప్త ఋ ష్యా శ్ర మ ము ♦—

తే॥ అనఘ! సురరాజమందిరో ♦ ద్యాన మల్లు
ననుచు నాశ్రమ మిది శ్రమ ♦ నాశనంబు
స్వాదుఫలమూలరససార ♦ సంశ్రయంబు
కుసుమసుకుమారతరులతా ♦ గుంభితంబు. ౨౭౩

ఆ॥ సప్తసప్తినిభులు ♦ సప్తజనాఖ్యులు, సప్తసంఖ్యఁ దనరు ♦ సన్మునులు ప్ర
సక్తి సప్తవర్ష ♦ శతములు వ్రతనిష్ఠ, సలిపి రిందు రామ ♦ చంద్ర! వింటె.

ఆ॥ ఏడునాళ్ల కొకట ♦ నింత గాలి భుజింత్రు, గాంత్రు నీట నుండఁ ♦ గాఁ బ్రశస్తిఁ
దలఁగ కుందు రెపుడుఁ ♦ దలక్రిందుగ వనాధి, వాసనియతి వారు ♦ ధీసమేత!

క॥ సశరీరస్వర్గమన, మ్ము శశిప్రతిభాసియశులు ♦ మొనసిరి వారల్
విశదమవుఁ దత్ప్రభావా, తిశయం బిప్పటికి సంప్ర ♦ తీతవికాసా! ౨౭౬

ఉ॥ పట్టనికోట యై తరుని ♦ వేశితసంవృతి గట్టిసేయ ము
న్నట్టులె యుండు నేఁటికి సు ♦ రాసురకోటుల కప్రధృష్యమై
నెట్టన నిందుఁ జొచ్చి వెలి ♦ నెక్కొనఁ బోవ దొకండు జంతు వే
పట్టున మూఁడు వహ్నులును ♦ భాసిలు ధూమము మిన్ను ముట్టఁగన్. ౨౭౭

ఆ॥ దివ్యగంధ మెక్క ♦ తెఱఁగునఁ బొసఁగుచు
నుండు భూషణముల ♦ నొలయు ధ్వనులుఁ
దోఁచు సాక్షరములు ♦ తూర్యనిస్వనములు
మధురమధురములుగ ♦ మలయు నెపుడు. ౨౭౮

క॥ వందన మొనరింపుము శ్రిత, మందార! ప్రపత్తి మాని ♦ మండలి నెడఁదన్
బొందించి యిప్పొలమునకు, నందర్భం బొప్ప ననుజ♦సహితుఁడ వగుచున్.

ఆ॥ ఏశరీరధారు♦లేని నిం దమ్మహి, తాత్ములకు నమస్య♦లాచరించు
వారొ వార లెనయఁ♦బోరు దొసంగుల, నఖలసిద్ధిపదము♦లందఁగలరు. ౨౮౦

తే॥ అనుచు రవిజుఁ డెఱింగించు ♦ నాక్షణంబె
సానుజుం డయి తత్ప్రస ♦ న్నాత్ముఁ డగుచు
సత్తపోధనులకు మ్రొక్కి ♦ హర్షకలనఁ
దనరె శ్రీరాముఁ డత్తఱిఁ ♦ దరళనయన! ౨౮౧

క॥ ఆన త్తజనాశ్రిమ మటు, లాసంభృతయశులు గడచి♦యవ్వలఁ జని స
త్ప్రాసాదమహిత కిష్కిం, ధాసంజ్ఞక వాలిపాలి♦తం గనిరి పురిన్. ౨౮౨

క॥ వాలిదెసం గుపితుండై, వాలిన మగఁటిమిఁ బ్లవంగ♦వరుఁ డిట్లనె నా
స్ఫాలన మొనర్చి యుబ్బుచు, శ్రీలలితము రఘుపృథుకముఁ♦జేరి జితారీ!

సీ॥ హరివాగురావ్యాప్త♦యదె కంటె తప్తకాం, చనతోరణాంచిత♦ఘనపతాక
దృఢబహుయంత్రాఢ్య♦దీపితమణిరత్న, వైద్యుతకలనాప్రవర్ధమాన
వాలిపాలిత యగు♦వరపురి రిపుఁ డందు, వఱలుచున్నాడు♦వానిఁ జెనయ
రారు సురాసురు♦లొయిడి వెట్టెడు, నొడ్ల నీతఁడు వర♦మోజఁ బెనుప

దేవ! నీప్రతిజ్ఞఁ ♦ దీర్పఁ బూనుము తఱి
యిదియ తడయ వలవ ♦ దింక ననిన
రవితనూజుతోడ ♦ రాఘవేంద్రుఁడు పల్కె
నుత్సహనము నెఱియ ♦ నుల్లసిల్ల. ౨౮౪

చ॥ పిలువుము వైరి నిద్రపై యెడ ♦ పెట్టక పేర్కొని యాతఁ డల్కమైఁ
గలవర మందు మున్నె జిత ♦ కాశి రణప్రియుఁ డుద్ధతుండు నీ
పలుకు సహింపఁ డంగనల ♦ పజ్జన యున్కిఁ దటాలునం జలం
బెలయఁగ వచ్చు నిన్నటుమ ♦ నే నది గాంచి మదం బడంచెదన్. ౧౮౫

క॥ నాదృష్టిపథమునం బడి, యాదట మఱలంగఁబోవఁ♦డంతిపురికి వాఁ
డేదెసఁ బొరయక మనిన, న్నా దర్పము నగుదుగాక♦నలినాప్తసుతా! ౧౮౬

తే॥ పొనరుపడియుంటి వీగజ ♦ పుష్పికతన
ని న్నెదిరిఁ గాంచి కర్జమ్ము ♦ నెఱి ఫలింపఁ
జేయుదుఁ బొసంగు తఱి మేలి ♦ చేన నిడిన
యమ్మొలక పైరు పర్జన్యు ♦ నట్లువోలె. ౧౮౭

చ॥ అని రఘురాముఁ డుత్సహాన ♦ మందఁ బొనర్చిన నుల్లసిల్లి య
య్యినతనయుండు తేజము స ♦ మిద్ధముగా నలలం దనర్చు న
బ్ధినిఁ ద్వరగర్జల న్మొగిలుఁ బే ♦ ర్కొనఁ జేయుచు వైరిఁ జీరె న
య్యనువున రోదసీకుహర ♦ మాగున్ తీఱునో నాఁగ నుద్ధతిన్. ౧౮౮

తే॥ రాజవిప్లవమున నిల్వ ♦ రాక తెరలు
కులసతుల యట్టు లాలు ది ♦ క్కుల భ్రమించె
గతరథాశ్వంబు లట్లు మె ♦ కములు పఱచె
లుప్తపుణ్యులగతిని బు ♦ ల్గు లిలఁ బడిరె. ౧౮౯

ఆ॥ అంతిపురి సుఖాప్తి♦నలరువాఁ డవ్వాని, క్రూరనాద మరసి♦క్రుద్ధుఁ డగుచు
నెగువఁ జూడఁ దార♦మగని సాహస మెంచి, యిట్టు లనిరె విదిత♦మెఱుకపడఁగ.

—♦ తార వాలిని యుద్ధమునకు పోవల దనుట. ♦—

సీ॥ అలుక వీడుముభుక్త♦మగు స్రజంబునుఁబోలెఁ, గర్జ మెంచుము తొంటి♦గతిఁదలంపఁ
బోకుము పెన్ప్రాపు ♦ లే కీతఁ డిప్పటి, కిప్పుడె తొడరంగ ♦ నెట్లు వచ్చు
జర్ఝరితాంగుఁడై ♦ శాంతి వాయకమున్నె, పిలుచుచునున్నాడు ♦ పేరుపెట్టి
తలఁకులేమియు మేటి ♦ దర్పమ్ము నెఱికల్మి, వింతలై బీరమ్ము ♦ విధ మెఱుంగఁ

జేయుచున్నవి కావునఁ♦జెనయవలవ. దొనరుపడఁ గూర్చుకొనుటయు♦నొప్పు నేల
దీర్ఘవైరమ్ము కాలమ్ము♦దేశ మెంచి, మమ్ము మనుపుము నాథ♦సమ్మతము నెఱయ

క॥ ఏతావన్మాత్రుండే, సీతమ్ముఁడు బలువు గలఁడు ♦ నెఱిఁ జాలినవాఁ
డీతఱిఁ దొడరుచునున్నా, డాతతబలుఁ డొకఁడు సాయ♦మై మొనయంగన్.

క॥ అని యాఁగిన వీరుఁడ నై, యనికిం బిలువంగఁ బోవ ♦ నట్టె తలఁగు మీ
వని కడకుఁజూడ నెట్టన, నని తరనయ తార యిట్టు ♦ లనె మెలపొలయన్. ౨౯౩

సీ॥ వాలిశేశ! విను నాదు ♦ పలు కంగదుఁడు దెల్ప, వింటి దాశరథి ప్ర♦వీణుఁ డధిపుఁ
డతఁ డరాధ్యకుఁదండ్రి ♦ యనుపఁ దమ్ముఁడుఁదాను, జనుఁ గొంచి కానన♦మున వసించి
దుష్టనిగ్రహ మును ♦ శిష్టపాలనమును, బొనరింప నమ్మేటి ♦ పోలు పెటెం
యారాము గొలిచె నీ♦యనుజన్ముఁ డన్నెతి, గ్నిసాక్షిక మయి♦యమరె సఖ్య
మమ్మహాత్ముఁ డొసఁగె ♦ నభయమ్ము నీవెత, ర్తు మేలి సిరికిఁ♦గూర్తు న చు
వానఁ జేసి యుల్లు♦తెఱుముచునున్నాఁడు, తెనదు రాణ వెలయఁ♦దపనసుతు ఁ.

క॥ ఒక్కసుఁ డెడయించిన తన, మక్కువగల జనము జాడ♦మలయ నితఁడు నీ
చక్కటి వగఁ దీర్ప నతఁడు, నక్కరణిం బ్రతిన వెలసి ♦ రని నే వింటిన్. ౨౯౪

చ॥ పరబలముం దెరల్పఁ దన ♦ పక్షముఁ గాచికొనంగ నాగుణా
కరుఁడు సమర్థుఁ డాశ్రితను ♦ కల్పక మాపదుపేత తారకుం
డరిగణభీముఁ డారఘుకు ♦ లాగ్రణి రాముఁడు దోడుగా సురా
సురులకు శక్యమే తపన ♦ సూతి నెదిర్చి రణం బొనర్పఁగన్. ౨౯౫

మ॥ తొ కరంబాడకు మమ్మహాత్ము నృక మా ♦ దోర్దర్పము న్నమ్మి యే
యెడ నేని న్దనసాహసిక్యమున మే ♦ లెంచంగ నా నెట్టు లి
ప్పుడమిం గావ జనించినాఁడు హరి యా ♦ పొంపొప్పఁగా నంచు నే
ర్పడ నూహించి తలంగు మయ్య నఘునిం ♦ బ్రార్థింపు మిష్టార్థివై. ౨౯౬

తే॥ నీదుపౌరుష మరయని ♦ నెఱియ కాదు
తోడరి నినుఁ దూలపుచ్చెడు ♦ దొసఁగు గాదు
కోపగింపకు మోనాథ! కోసలేంద్రు
రాము నెదిరించి యిల మన ♦ రాదు సుమ్ము. ౨౯౭

క॥ వైర మడిగి నీతమ్ముని, సారబలుని యావరాజ్య ♦ సంపద కభిషే
కారూఢిఁ గూర్పు మియ్యది, నేర దనక నాదు పలుకు ♦ నెఱిగను మధిపా!

క॥ శరణార్థిసులభుఁ డారఘు, వరుఁ బ్రార్థింపుము సుఖైక ♦ వశ్యుఁడ వగు మీ
వెరపున గనుసుతుఁ గులముం, బరిరక్షణముం బొనర్చి ♦ పాలింపు మిలన్. ౩౦౦

తే॥ అనుచు సాశ్రునయన ♦ యై యంఘ్రులం బడి
యొత్తి వేఁడ నాతఁ ♦ డువిదఁ గ్రుచ్చి
యెత్తి యూరడించె ♦ యిట్లనెఁ గాలక
ర్మములు తనదు తెలివి ♦ మఱువు పఱుప. ౩౦౧

—♦ వాలి తార నూఱడించి యుద్ధమునకు వచ్చుట. ♦—

ఆ॥ ఇట్టు భీత వైతి ♦ వేల బాలరో వీర, పత్ని వయ్యుఁ బగతు ♦ పాఱఁ జెలంగి
ఱంగునె నన్ను నాఁగ ♦ వరవీరహంత నై, పిలువఁ బోవకున్నఁ ♦ బెనుపు సెడదె.

ఉ॥ ఏమను వింటి రాఘవుఁ డు ♦ నీధ్రుఁ డీశుఁడు భూభరావనో
దామగృహీతదేహుఁడు స ♦ దా సహజుం డచ్యుతుం డంచుం బక్షపా
త ప్రవృత్తు లమ్మహాత్ము ♦ నంద జనింపవు భక్తిగమ్యుఁ డ
మ్మాన్యునితోఁ గొల్తు న న్ననుచు ♦ మానిని! నీ కనుమాన మేటికిన్. ౩౦౩

క॥ అండజవాహనుఁ డతఁడై, యుండినఁ గోడ్తొత్తు నెఱి యొంటై యున్న
జెండాడుదు నయ్యిరువురఁ, జండితనః ఖ్యాతి నెదుర్పఁ గమలాక్షీ! ౩౦౪

ఆ॥ ఇంకఁ బగతు భీతి ♦ నే వేఁడ నవ్వానిఁ బట్టభద్రుఁ జేసి ♦ బంధమోక
లాడ నేల మెల్ల ♦ యురసియు నరసిక, ప్రత్తి ధైర్య ♦ ముక్తి వెలితివి గదె. ౩౦౫

క॥ ఇర వెడలకుండుమీ నీ, వరతనయుఁడు గలఁడు వంశ వర్ధనుఁ డిటఁ దా
పరు లరులఁ గెలిచి నే సు, స్థిరత్వముం గాంతు వనటఁ జెందకు మబలా! ౩౦౬

ఆ॥ అని యుదారుఁ దార ♦ నాతఁ డూరడింపఁగఁ
బలికి యుఱికె ననుజు ♦ పైని దుమికె
వాఁడు నన్న బలుపు ♦ పాటింపకయ రఘు
రాము బలిమి నమ్మి ♦ రాజవదన! ౩౦౭

—♦ వాలిసుగ్రీవుల యుద్ధము. ♦—

క॥ ప్రతిగిరిభేత్తలకు న, ట్లాత్రి మెఱుఁగనీని కడఁక ♦ నతిభీషణమై
చుత్రాసదోష మై గిరి, పుత్రీ! యాయిరువు రకును ♦ బోరె మొప్పెన్. ౩౦౮

క॥ క్రూర పెట్టుచు నొండొరులం, బొర వెట్టి కుదించి వైచు ♦ పాటె నెఱయుచున్
బోరిపొరిఁ బిడికిటిపోటుల, దెరలించుచు నొదిగి కదియు ♦ తేఁకువ గనుచున్.

ఆ॥ తిరిగఁ బోర వరము ♦ శక్తి వాలికి బల్మి
హెచ్చు బడలి రవిజుఁ ♦ డింత నంత
రాము దెసకుఁ జూడ్కి ♦ వ్రాలంగ నన్నతోఁ
బెనఁగులాడుచుండెఁ ♦ బృథునితంబ! ౩౦౯

వ॥ అయ్యెడ నారఘుకేసరి కిశోరంబు. ౩౧౦

ఉ॥ ఎప్పుడు చూచెనో సమయ ♦ మెట్లు గణించెనో జ్యాప్రచారణం
బెప్పగిది ఘటించెనో య ♦ నీదృశ మా శరవర్య మెమ్మెయిన్

దెప్పునఁ గూర్చెనో తెలియ ♦ దేవునకే యది వాలి వక్షమం
దప్పుడె క్రాలెఁ గూలెఁ గలి ♦ శాహతి శైలము వోలె వాఁడటఁ. ౩౧౨

ఆ॥ రాముఁ డైంద్రిబాణ ♦ రాజంబునన యైంద్రిఁ
బుడమిఁ ద్రోఁచి యింత ♦ బోధ సేసెఁ
గారణంబుఁ గడిపి ♦ కాని యడంగదు
కార్యవస్తు వనుచుఁ ♦ గంజనేత్రి! ౩౧౩

ఆ॥ కదలెఁ గడలు బాణ♦గతికి విమానాళి, మిడిసిపడె నతండు♦మిట్టిపడఁగ
వడఁకెఁ బుడమి వాఁడు♦వ్రాలంగ ఘూర్ణిల్లె, నద్రిగుహాలు నాతఁ♦డఱవఁ దెఱవ!

సీ॥ మేఘకాలము దీఱ♦మేదినీతలమునఁ, బఱచిన గోత్రభి♦ద్వజ్రి మనఁగఁ
బున్నెంబు పొలివోవఁ♦బుడమిపై వ్రాలంగ, నైన యయాతిభూ♦జాని యనఁగఁ
గల్పావసానని♦ర్గతికత్వమున నేలఁ, బడిన యాదిత్యబిం♦బం బనంగ
దక్షరోషంబునఁ♦దవిలి భద్రుం డేయ, మేను వైచిన యజ్ఞ♦మృగ మనంగ

నడరి విశ్రాంతిఁ గనిన దా ♦ వాగ్ని యనఁగ
నమ్మహాసత్త్వుఁ డెడలియు ♦ నలఁతిపడక
విస్మయ మొనర్చె నారఘు ♦ వీరులకును
సరవి వీక్షించు నంబర ♦ చారులకును. ౩౧౪

ఆ॥ శరము పుంఖ మెనసి♦స్వర్ణపుష్కరమాల, యింద్రదత్త మెఱుఁగు♦లీనుచుండఁ
దత్ప్రసక్తిఁ బ్రాణ♦ధారి యై యతఁ డుండె, మేనికాంతితోడ♦మించుఁబోఁడి!

క॥ సంధ్యాపయోద మట్టు ల, వంధ్యపరాక్రముఁ డతండు♦ప్రాలినచో నై
ర్గంధ్యమ్ము పొదలఁ గపిలో, కాంధ్యము చూపట్టె ననఁగ♦నయ్యెఁ బ్రియసఖి!

తే॥ ఒక ముహూర్తమ్ము మైకమ్ము ♦ నొంది తెలిసి
దెసలు పరికించి కొండొక్క ♦ దెసకు మరలఁ
దనదు సుకృతమ్ము తఱి వేచి ♦ తారసిల్లి
రూప మొందిన తెఱఁగు ని ♦ రూపణముగ. ౩౧౫

—♦ వాలి శ్రీరాము నెగ్గు లాడుట. ♦—

సీ॥ వలచేతి తూఁపు డా♦పలిచేతి కార్ముకం, బరిదురాసదుఁ డితఁ♦డంచుఁ దెలుప
వల్కలాజినముల♦వరుస జటాచ్ఛట, లాశ్రితావనదీక్ష♦ననువదింప
మిఱుమిట్లు గొలుపుచు♦మితిమీఱు తేజమ్ము, నిఖిలాతిశాయిత♦నిర్ణయింపఁ
గారుణ్యరస మెలుక♦కల్యాణదృష్టు ల, య్యనజానుజుల వంక♦నిరవుకొనఁగ

లలితదూర్వాదళశ్యామ ♦ లంబు మేని
మ్రిదిమ నిజవనమాలాను ♦ మాపకముగ
నున్నతి మురమ్ము దీర్ఘబా ♦ హువులుఁ గలుగు
నమ్మహాపూరుషుఁడు చూడ్కి ♦ కబ్బె గిరిజ! ౩౦౯

క॥ నివ్వెఱపడియును నవ్వగ, ద వ్వరయఁగనీని కష్ట♦దశఁ జేడ్పడి తా
నవ్వేలనున ధృతిసెడ నతఁ, డవ్వనజాతాక్షుఁ గాంచి♦యనె నిట్లు సఖి! ౩౧౦

మ॥ తగునే నీ కిది మానవాన్వయము శు ♦ ద్ధం బందు జన్మించి మే
లగు క్షాత్త్రంబున మించి కొండొకనితో ♦ నాయోధనాసక్తి నుం
డఁగఁ జాటొంది మొఱంగి వేఁచి యిటు క ♦ ట్టా తీవ్రబాణంబునన్
బగ సాధింపఁగ నేమి నేర మిచటం ♦ బాటించితో రాఘవా! ౩౧౧

ఆ॥ క్రోతిఁ జంప నీకుఁ♦గోరిక బొడమిన, నది యభక్ష్య మగుట♦వ్యర్థ మయ్యె
వ్యాధధర్మ మేని♦వఱల దన్యాసక్త, మైన మెకము నేసి♦నంత రామ! ౩౧౨

క॥ నమ్మితి ధర్మిష్ఠుఁడ వని, యమ్మాయిఁ గాకున్నఁ దొలుత♦నారసి నిన్నే
రెమ్ముకొనఁ జూచి యాతని, ది మ్మవ్వల నెడలఁజేయు♦తెమ వెడయుదునే.

క॥ ఎదురుపడి న న్నదల్చినఁ, గుదు రగు నీపౌరుషంబు♦గూర్చినవెర వ
య్యదనున నే మయ్యెడినో, విదితం బగు లోకమునకు♦విస్పష్టముగన్. ౩౧౪

క॥ నాచేసినయపకారం, బేచతురతఁ గాంచఁగంటి♦వినతనుజుం డ
ప్డేచాయఁ జేసె నుపకృతి, దాచిన ఫల మేమి చెపుము♦దశరథతనయా! ౩౧౫

ఆ॥ ఎంత కాల మేలె ♦ నిల నాతఁ డెమ్మెయి, మే లొనర్చెఁ బ్రజలు♦ మేకొనంగ
నట్టి ధర్మమూర్తి♦కనఘున కేభంగిఁ, బొడమితొక్క ప్రథితి♦సెడఁగ రామ!

ఆ॥ రావణుఁడు హరించె ♦ రాణివాసం బని, తగినవాని నేర్చి ♦ తార్చికొంటి
వితని సాయ మేల ♦ యే నైన నవ్వానిఁ, బురిని సీతఁ దెచ్చి ♦ పొంత నిడనె.

క॥ అద్దుష్టుఁ గెడపి పావని, నద్దేవి సితాశ్వతరిని ♦ నజునకు హరియ
ట్లద్దిర యున నర్పింపనె, కొద్దివడితి వేల దీని ♦ కొఱ కినవంశ్యా! ౩౧౮

ఉ॥ నీచపుఁ గృత్య మం చనక ♦ నీ వొనరించితి కాని దీన నీ
కేచతురత్వ మేర్పడియె ♦ నిందును నందును దుర్యశంబ కా
కాచపలుండ ని స్మరసి ♦ నందులకు న్ఫల మేమి కల్గునో
తోఁచెనె యెంత మోసమును ♦ దోసము నొందితి వాజినందనా! ౩౧౯

తే॥ అనుచు బహుభాషలాడు న ♦ య్యింద్రిఁ గాంచి
పలికె నెఱవాది రాముండు ♦ పౌర్షి వెలయ
నెదిరివంకల దిద్దంగ ♦ నెఱిఁగి యైన
దనదు తప్పు లరయకున్న ♦ ధన్యుఁ డగునె. 330

—♦ రాముఁడు వాలిమాటలకు సమాధానము సెప్పుట ♦—

క॥ పెద్దల సంసేవింపక, తద్దయు ధర్మమ్ము సరణి ♦ దార్కొన కిటు లీ
వృద్ధవిడి మాటలాడినఁ, గద్దా ఫల మింతవట్టు ♦ గానవు వింటే. 331

శా॥ ఏమీ సోదరుఁ దోలి వాని వసమౌ ♦ నిల్లాలి నల్లాడఁగాఁ
గామిత్వంబున బల్మిఁ గొంటి వన ని ♦ న్నాదే వధింపంగ నీ
వే మానింపుము బిడ్డ తోడు స్నుష యౌ ♦ న్లై తమ్ము పూఁబోఁడియున్
గా మర్యాద చెడంగఁ దోఁచి మను నా ♦ కష్టు న్ఘను ల్మెత్తురే. 332

మ॥ చెడుఁగుంగర్జముల న్బ్రవర్పఁ గనుచు ♦ న్శ్రేయంబు లర్థించుచున్
గడుదర్పించు శఠుండు తత్ఫలముగాఁ ♦ గష్టంబు ప్రాపింప నె
న్నఁడు స్వీయ మ్మగు దోస మన్యులదె యౌ ♦ న్యాయం బను న్దేవునిన్
దొడరుం దిట్టఁగ నంతమాత్రమున నే ♦ దుష్టత్వముం దోఁయునే. 333

ఉ॥ తప్పు లొనర్చువారు నృప ♦ దండ్యులు దండితు లైన వెంటనే
ముప్పుల నొందకే సుకృత ♦ ముం బొనరించినవారి యట్లు దా
రొప్పుదు రుత్తమస్థితికి ♦ నోడరు లోకభయావహంబ యౌ
నప్పతి పాశబంధమున ♦ కామరసంస్తుతులందఁ గాంచుచున్. 334

క॥ భరతుని శాసన మిప్పుడు, ధరఁ జెల్లెడు దానిఁ బూని ♦ తాత్పర్యమునన్
జరియింతు మేము దుష్టులఁ, బొరిగొందు మభిన్న మైన ♦ బుద్ధి హరీంద్రా! 335

ఉ॥ ఏ నిటు వేషధారి నయి ♦ యింతట నంతట సంచరింతు ధ
ర్మానుగుణోపపన్న మగు ♦ నర్థము మున్కొని శిష్టరక్షణం
బేని నశిష్టశిక్షణము ♦ నేనియుఁ జేయుదు దైన్యయుక్తులే
మానితు లట్లు దర్పితులు ♦ మాకు విరోధులు శక్రనందనా! 336

ఆ॥ ఏఁ బ్రతిజ్ఞ సేసి ♦ యిట్టట్లు లొనరింప, నంతమాత్ర మనఁగ♦ నగుదు నెట్లు
వేఁటకాఁడు పొంచి ♦ వ్రేయఁడే మెకముల, ధర్మపాలనమ్ము♦తగదె పతికి.

ఆ॥ మెకము పాటి గాక♦మేకొన్న పరశక్తి, నొడ్డ చెఱువు గోరి♦యున్న నిన్ను
మొఱఁగి కూల్చితిని న♦మోఘమ్ము దేవతా, గౌరవ మ్మెడల్పఁ♦గామి నిట్లు.

క॥ కావున వన్యులఁ దెగడిన, నీ వందఁగ నేమి కలదు♦నిర్ణీతం బై
యావిధి యావిధిఁ బెరసెను, ద్రోవఁగ నెట్లగును గర్మ♦దోషము హరిహా! ౩౩౯

ఆ॥ ఏలి తీవ యగుచు♦నెల్లవానరరాజ్య, మరి జయించి తవని♦నధికబలులఁ
జూఱఁగొందు వింక♦సురలోకవిభవంబు, గొఱఁత గలదె యింతఁ♦గూలివంత.

క॥ దైవస్మృతి నింకిట సం,భావింపుము భావికలనఁ బాటించి గుణో
ద్భావిని యదె యద్దాననె, నీవిషమావస్థ చను న♦నిమిషేశసుతా! ౩౪౧

తే॥ అనుచు విస్పష్టముగఁ బల్కు♦నవనిజామ
నోహరుని పల్కు విని తమో♦నోదనంబు
పనుపడ నతీంద్రియజ్ఞాన♦భంగి దనరి
నిట్టు లనె వాలి తాటంకి♦తేందుహేలి! ౩౪౨

—♦ వాలి తెలివి దెచ్చుకొని శ్రీరాము నుతించి వరము లర్థించుట ♦—

ఆ॥ కంటి నిన్ను రామ!♦కల్యాణధామ! ర, మామనోహరుఁడవు♦మనుకులమ్మ
పావనముగ నిల్లు పఱతెంచినాఁడవు, భూమిభరముఁ బాపు♦బుద్ధి నెఱయ. ౩౪౩

క॥ నాతప్పులు మన్నింపుము, శ్రీతరుణీరమణ! నీదు♦చెయిదము లరయ
న్నాతరమే చేర్పుము ధృతి, పాతక మెడలంగఁ ద్వత్ప్ర♦పత్తి యొసంగన్. ౩౪౪

తే॥ ప్రధనమున బిట్టు బడలి త్వ♦ద్బాణవేధ
వేదనాపీడితుండనై♦వెరపు లేక
పలికితిని గాక యమ్మెయిఁ♦బావనాత్మ!
నీకు స్వీయులు భిన్నుల♦న్నెఱియుఁ గలదె. ౩౪౫

ఆ॥ ఎవని నంతకాల♦మే తేర స్మరియించి, యెవని భవ్యనామ♦మే పఠించి
పడయు బ్రహ్మపదము♦భద్రాత్ముఁడై నరుం, డట్టి నీపదాబ్జ♦మందఁ గలిగె.

ఉ॥ ఎన్నఁగరాదు దివ్యులకు♦నేనియు నిప్పద మిట్టి దాని నా
పున్నెము నామొదం బెరసెఁ♦బూజ్యము నీశర మిట్టి నిన్ను నా
కన్నులఁ జూచుచుం దొడరు♦కమ్మని పల్కులు వించుఁ ద్వత్ప్రభా
వోన్నతి నెంచుచుం దను వ♦హో రఘునందన! వీడఁ గాంచితిన్. ౩౪౬

తే॥ నీదు కైంకర్యమున కల్మి♦నెగడువాఁడు
నాకు సరివచ్చువాఁడు మ♦న్నంగనుండు
వాని నంగదనాముని♦వరద! త్వత్క
రాబ్జమున నిడినాఁడ నె♦ట్లరయు దోడ్కొ. ౩౪౭

క॥ వానియెడఁ గలుగు ప్రేముడి, మేనిపయిం గాని సగము ♦ మేనిపయిన నే
న్గాని తనకుఁ బొనరదు నీ, వానిం బొనరించి యింక ♦ వదలుదు రక్తిన్. ౩౪౯

క॥ వందన మొనరించెద శ్రిత, మందార! సమస్తలోక ♦ మాన్యచరిత! సం
క్రందననందిత యభయా, నందప్రద భద్రమూర్తి ♦ నలినాక్ష! హరీ! ౩౫౦

చ॥ అని ప్రార్థించి సరోరుహాప్తసుతు నె ♦ య్యం బొప్పఁగాఁ జేరఁ బి
ల్చి నయంబొప్పఁ జరింపు మీహరికృపన్ ♦ శ్రీగంటి వర్ధిన్సుతున్
బనిగొ మ్మేలుము మన్నిహత్యవధిగాఁ ♦ బాటింపుమా వైరమున్
గను మాత్మీయులఁ గాంచు మోజ మెసఁగం ♦ గా సర్వసౌఖ్యంబులన్. ౩౫౧

తే॥ తార నయవేత్త్రి యద్దాని ♦ తలఁ పెఱింగి
నీవు వర్తిల్లు మద్దాన ♦ నెరయు భద్ర
మంగదుఁడు నీకు నాకును ♦ నతఁడె సుతుఁడు
వాఁడు నీయాన మీఱెడు ♦ వాఁడు గాఁడు. ౩౫౨

క॥ ఆయుష్మంతుఁడ వగు మం, చాయింద్రవితీర్ణ మైన ♦ యధిసౌవర్ణ
ప్రాయము తోయజమాల్యం, బాయదనున నాతఁ డతని ♦ కర్పణ సేసెన్. ౩౫౩

ఉ॥ ఆదట రాముఁ గన్గొని గు ♦ ణాకర! శ్రీకర! రామచంద్ర! యి
వ్వేదనఁ బాపవే శరము ♦ వేగ వెలార్చి త్వదీయపాణి యో
గోదితసంప్రసాదనమ ♦ హోన్నతి నెక్కొనఁ ద్వత్పదమ్ము సం
మోదము మీఱఁ గాంతు భవ ♦ మోహనిరాకరణమ్ము పొల్పడన్. ౩౫౪

—♦ శ్రీరాముఁడు వాలి యిష్టంబుల నొసఁగుట. ♦—

ఆ॥ అనిన నందువాఁడ ♦ వత్యతిశయితము, పుణ్యలోకసుఖము ♦ పూజితుండ
వగుచు నిందు గొఱఁత ♦ లని లేవు ప్రతిరూపుఁ, డంగదుండు ప్రాభ ♦ వాప్తి నెగడు.

క॥ నీవలనిగౌరవం బెటు, లీవఱ కతఁ డందుచుండె ♦ నినజునివలన
న్నావలన నట్టిమన్నన, లేవేళం గాంచు దీని ♦ కెఱియకు మెదలోన్. ౩౫౬

ఆ॥ అనుచు రాముఁ డుభయ ♦ మా శల్య మెడలింప
నైంద్రి మేను బాసి ♦ యింద్రరూప
మంది కనె విముక్తి ♦ హరికరస్పర్శన
చ్ఛిన్నబంధుఁ డగుచు ♦ స్త్రీలలామ! ౩౫౭

ఆ॥ రామబాణనిహతి ♦ రణరంగమున వాలి, కూలినంతఁ గపులు ♦ దూలి తార
కెఱుక సేసి రెయిది యిద ♦ మిత్థ మని కార్య, భంగితోడఁ గూడఁ ♦ బద్మనయన.

శా॥ దేవీ! వానరరాజమౌళి త్రిదివో ♦ ద్దేశంబు సేరె న్మహో
ప్రావీణ్యంబున నేలె నెల్లకపుల ♦ న్సఖ్యాతుఁ డద్ధన్యు సే
నావారంబున కాన సేయ నగు ను ♦ న్మాదంబునం బోవ రా
దేవంక న్వరు లేచి తోడ్కొనిరా ♦ నేని న్వాసం దోగవఁగన్. ౩౫౮

ఆ॥ ద్వారములు బిగించి♦తగినవారల నెల్ల, పట్టు లందు నిలిపి♦ప్రాభవమున
కర్హుఁడగు కుమారు♦నంగదు రాజ్యాభి, షిక్తుఁ జేసి యొండు♦సేయవలయు.

ఉ॥ చాలుదు మెల్ల యర్ధమును ♦ సంగతముం బొనరింప నింతకు
న్నేలయుఁ బొద్దుఁ జేర్చి సువి ♦ నీతులు మంత్రులు దెల్ప నీ వను
జ్ఞాలవ మోసరిల్ల కిడ ♦ జ్ఞాతులు దుర్వ్యవసాయ మెంచు నా
లో లలితాకృతి స్మృతి న ♦ లోలతఁ దీర్పొనఁగూర్ప నొప్పగున్. ౩౬౧

క॥ చాలింపుము శోకము మదిఁ, గీలింపుము ధృతిఁ దదీయ♦కీర్తి వెలయఁగా
నేలింపుము నీకొమరునిఁ, బాలింపుము మమ్ము వీర♦పత్నీ ప్రతిభన్. ౩౬౨

—♦ తార శోకించుట. ♦—

ఆ॥ అనినఁ బతివిపత్తి♦యాయమ విని పెను, గాలి వీవఁ దెరలు♦కదళివోలె
వ్రాలెఁ దోడిసఖుల ♦ ప్రాపు నెదుర్కొని, పలికె నిట్లు దీన ♦ పాలనాథ!

ఆ॥ ఏల రాజ్య మింక♦నేల సంతానంబు, పురము ధనము సర్వ♦భోగములును
నేల నాదు జీవి♦తేశుండు దివి కేగ, నతని మనికిఁ జేర♦నరుగు నాకు. ౩౬౪

మ॥ అని చివ్వాలున లేచి ముక్తకచయై ♦ హావల్లభా! యంచు నా
ననము న్వక్షము. మోదుకొంచుఁ గురరీ ♦ నాదానువాదంబునన్
దన యెల్గొప్ప సపత్నులున్ సఖులుఁ దోఁ ♦ దార్కొంచురా జన్యభూ
మిని డాయంజని నాథు మేనిపయి నె ♦ మ్మె న్వ్రాచి శోకార్తయై. ౩౬౫

ఆ॥ అడలె దయిత! యిట్టు♦లైతె యేమయ్యె నీ, యాదరంబు రతియు♦నాముకొనిరె
సారతరుణు లెదురు♦సనుదెంచి కాంచి న, న్ననదఁ జేసి తరలి♦నంతలోన. ౩౬౬

క॥ నీకన్న నాకయువతులు, నా కెక్కుడు గా రటంటి♦నాయమె తుట్టిలో
నాకన్ను మొఱఁగి వారల, యేకాంతముఁ గోర మగల♦యేఁకట తిరమే. ౩౬౭

మ॥ అరివీరు ల్పోగడొంద నిర్జరులు చా ♦ టందంగ నై కాంచఁ గి
న్నరు లెల్ల న్నుతిగీతు లోలి నెఱప ♦ న్నాగంబునం బన్నఁ దెం
పరి వై నీవజుమంగ ముజ్జగముల ♦ న్ప్రావీణ్య మొప్పార నీ
సరి చూడ్కిం బడ నిల్వరించి మనఁగా ♦ శక్తుం డొకం డుండెనే. ౩౬౮

ఆ॥ పట్టిపైని ప్రేమ♦పలుకఁ బాఱె నె వానిఁ, నేమి సేయఁ దలఁచి ♦ తింతపట్టె
నాయదృష్ట మైన♦నాయమే యాతనిఁ, గన్ను లెత్తి కాంచ♦గాన కునికి. ౩౧౯

సీ॥ యూథపతిఁ బాసి దేబ లై ♦యున్న యాఁక, రేణుకల భాతి నెగడ రా♦రీతి నీదు
ప్రీతిఁ గాంచిన సుందరు♦ల్పిలిచి పీరి, గారవింపంగ రాదె స్వ♦ర్గతమె సతమె.

తే॥ వీరచందనమున తావి ♦ విరులుకొనఁగ
నెగడు నెఱజాణ విట్లేల ♦ నేలఁ బొరలి
ధూళి వొరయంగ రక్తంబు ♦ దొరుగ నుంటి
వలఁతిగా నెంచి యింక నీ ♦ యరులు నగరె. ౩౨౧

క॥ ధీరుఁడ వని నిన్నెడపెన, ధీర న్ననుఁ దలఁప రాదె♦దేవున కేనిన్
గారణము పక్షపాతమొ, నేరం బననేల యంత♦నియతులు గలరే. ౩౨౨

మ॥ అని దిక్కుల్పరికించి కాంచె జలద ♦ శ్యాము న్మహోద్దాముఁ బా
వననామున్ సుగుణాభిరాము వృతభా ♦ స్వద్ధాము శృంగారధా
ము నసత్యేతరకాము శ్రీవిజితకా ♦ ము న్సజ్జనస్వాశ్రితా
వనకాము న్మఖలక్ష్యసోము ధృతి ♦ దీప్యద్భ్యాము శ్రీరామునిన్. ౩౨౩

క॥ రవిజానుజసహితు రఘు, ప్రవరు న్గని విస్మయోప♦పత్తి నెఱయ శో
కవిహతతతకాతర్య, ప్రవాహనిర్మగ్న యగుచుఁ♦బలికెఁ బురంధ్రి! ౩౨౪

తే॥ స్వామి! పత్నీవియోగసం ♦ భవము దుఃఖ
మయ్యె నీ కనుభూత మ ♦ ట్లగుట భర్త
నన్నుఁ బాసి సుఖింపఁడు ♦ నాకమందు
నేని ననుఁ గూర్పఁ దలఁపు మి ♦ య్యెడరు తలఁగ. ౩౨౫

క॥ క్షితిజను నిన్నెడఁబాపిన, మతిహీనుం డర సెనే స♦మరసత్వం బ
య్యతివకు నీకును విదితం, బతిలోకుఁడ వీవ తగుదు♦వాలోచింపన్. ౩౨౬

తే॥ అన్నదమ్ముల తగవున♦యందు మేలు, గూర్చి తనుజున కన్నకుఁ♦గొఱఁతపడియె
నాశరమ్మున ననుఁ గూల్చి♦యతనిఁ జేర్ప మేలుకొను మిట్టిమేలున♦నేలుకొనుము.

క॥ స్త్రీవధ దోషము గామియు, నీ వెఱుఁగుదు భర్తృలోక♦మేఁ గాంచెదఁ బ
త్నీవిశ్రాణనపుణ్యము, తావక మగు ధరణి వెలయుఁ♦దద్దయు యశమున్. ౩౨౮

తే॥ కంటె సుగ్రీవ నేఁటి క ♦ ఘమ్ము దలఁగ
రాముకరుణావలోకమ్ము ♦ రాఁ నెఱయ

రమను గూడి సుఖింపు మా ♦ రూఢమైన
ప్రేమ యేనాటికేనియుఁ ♦ బెనుపు సెడునె. ౩౪౯

క॥ అన్నకుఁ దమ్మున కొదివిన, యన్నాఁటి విరోధ మగ్గి♦యట్టిద యయి యో
లి న్నెఱసి తోడికోడం, డ్రెన్నెఱిగని కాల్వఁగాఁ ది♦రం బయ్యెనొకో. ౩౫౦

—♦ రాముఁడు తారకు జ్ఞానోపదేశము సేయుట. ♦—

ఆ॥ అనుచు తాలు గరుఁగ ♦ నారటమున దీన
యగుచుఁ నేడ్చు తార ♦ ననునయించి
పలికె రాముఁ డపుడు ♦ ప్రజ్ఞావిశేషంబు
శ్రుతులఁ బెరసి సత్వ ♦ శుద్ధి బెనుప. ౩౫౧

క॥ వ్యర్థముగా నేడ్చెద వీ, వర్థం బరయకయ యిట్టు♦లగుదురె ధీరల్
నిర్ధారణ సేయుము త్వ, త్ప్రార్థిత మది మేనొ జీవ♦పదయోగ్యంబో. ౩౫౨

శా॥ మేనే నీపతి యన్న భూతమయ మ ♦ మ్మేళమ్ము మాంసాస్థిము
ఖ్యానద్ధమ్ము జడమ్ము కాలగుణక ♦ ర్మాపాద్య మాపాతభో
గానుస్యూతము ద్వంద్వదూషితము నే ♦ యం బద్ది నీచెంత నే
కానంగా నయి యుండె నే మనుచు నీ♦కాతర్య మజ్ఞాననా! ౩౫౩

తే॥ వనిత! జీవాత్మ నీపతి ♦ యనిన నతఁడ
నామయుఁడు పుట్టుగిట్టు లా ♦ యాతయాత
కలన లెనయఁడు స్త్రీత్వపుం ♦ స్కత్వషండ
భావములు వానిఁ బెరయవు ♦ పద్మనయన! ౩౫౪

తే॥ కాంచు మాకాశవత్సర్వ ♦ గతుఁ డలేప
కుం డొకం డద్వితీయుండ ♦ జుండు పరుఁడు
నిత్యవిజ్ఞానసుఖమూర్తి ♦ నిర్మలాత్ముఁ
డతనికై యేడ్వ నేమగు ♦ నంబుజాక్షి! ౩౫౫

—♦ తార సందియంబులకు శ్రీరాముఁడు సమాధానము వచించుట. ♦—

ఆ॥ అనినఁ దార యిట్టు♦లనెఁ గాష్ఠవ జ్జడం, బంటి దేహ మీశుఁ♦డంటి జీవుఁ
డరయ సుఖము దుఃఖ♦మాది యా సంసార, బంధ మెవని దెలుక♦వలుపుమయ్య

క॥ అనినన్ శ్రీరాముం డి, ట్లనె నాయెఱిఁగించు తత్త్వ♦మరయుము దానన్
బనుపడు సందేహవినో, దన మది బంధచ్ఛిదం బు♦దారమనీషా! ౩౫౬

తే॥ ఎంతవఱ కహ మని మమ ♦ యనియుఁ దనువు
నింద్రియార్థమ్ములను గాంచి ♦ యెంచుచుండు
నంతవఱ కుండు సంసార ♦ మవల నెడయు
దాని కాత్మవివేకమం ♦ తంబు గాన. ౩౮౮

ఆ॥ స్వప్నమందుఁ దోఁచు♦సర్వార్థజాలంబు, మిథ్య యయ్యెఁ దెలివి♦మేలొనంగ
నెట్లు లట్లు తెలియఁగు♦మీసర్వసంసార, మాత్మదృష్టి మిథ్య♦యగు నటంచు.

ఆ॥ తన కనాద్యవిద్య♦తజ్జ యహంకృతి, కారణములు గాఁగఁ♦గలుగఁజేయుఁ
బ్రోథి మై మనమ్మె♦రాగవిద్వేషాది, సంకులమ్ము మాయ♦సంసరణము. ౩౯౦

తే॥ ఆత్మసాన్నిధ్యమునఁ దన ♦ యందుఁ గలుగు
దోషముల నెల్ల నతనిపైఁ ♦ దోఁయుచుండుఁ
జేతనత్వం బతనిస క్తిఁ ♦ జేసి కాంచు
నింక నెం తెంతలకుఁ జాల ♦ దిమ్మనమ్ము. ౩౯౧

క। ఇదె బంధం బిదె మోక్షం, బిదె సు మ్ముఖలేంద్రిజాల♦మిదె త్రైలోక్యం
బిది గాని దొండు గలదే, మదిలో నూహింపు మింక♦మహితవిచారా! ౩౯౨

తే॥ ఆత్మఁ దనయంతవానిఁ జే ♦ యంగ శుద్ధుఁ
డయ్యు స్ఫటిక మలక్తాది ♦ కానుసృతి వి
రక్త మై నట్లు దాను వి ♦ రక్తి వంక
బోమిఁ దదూప్రమున ♦ నుండుఁ బొలుపుదక్కి. ౩౯౩

క॥ కలికామదోషగుణసం, కలితుండై జీవసంజ్ఞఁ♦గని జన్మజరా
దుల సుఖదుఃఖప్రత్యయ, ముల స్వప్నాదులనుఁ గాంచు♦మూఢుం డగుచున్.

ఆ॥ మూఁడు గోనము లంది♦మూఁడు వర్ణంబుల, కర్మములు గడించి♦గతులఁ దత్స
మానములన తదభి♦మానమ్మునం గాంచు, నవశుఁ డగుచు జీవుఁ♦డబ్జవదన!

తే॥ భూతసంప్లుతమా ♦ నంత ప్రొద్దు నంభ్రి
మించును లయించు మఱల ని ♦ ర్మితిసమయము
గా మనోవాసనలతోడఁ ♦ గానుపించు
నతఁడు ఘటయంత్రి మట్టిఁడై ♦ యలఘుచరిత! ౩౯౬

సీ॥ పున్నెంపుఁజేతల♦పొడవున మద్భక్తు, లతిశాంతు లగువారి♦నందఁగాంచుఁ
గాంచి యవ్వారి సం♦గతి నద్విషయముగఁ, జిత్తప్రబోధమ్ము♦సేయ నెంచు

నెంచి దుర్లభయు సం♦మంచితయును నైన, మత్కథాశ్రవణాస♦మదిని జెంచుఁ
బెంచి యాత్మానాత్మ♦పృథుల విచారణ, నధ్యాత్మదృగ్యోగ♦మలవరించు
నలవరించి యద్దానిచే♦నధిగమించు, మించు స్వగురూక్తవాక్యప్ర♦పంచితార్థ
విదితమున ముక్తుఁడై బ్రహ్మ♦పదవిలాస, మంగనామణి! నావాక్య♦లరసికొనుము

క॥ నాఁనొడివిన యీతత్త్వం, బానందాత్మస్వరూప♦మద్వయ మనుచున్
స్వానుభవాప్తి నెవఁడు తన, లోనెంచు నతండు ముక్తి♦లోఁగొను మగువా!

క॥ మే నింద్రియము లహంకృతి, నే ననకే సాక్షిరూప♦మెంచుము నీ వ
జ్ఞానజము బంధ మెడలి సు, ఖానూనస్థితి భజింతు♦వందుదు సుగతిన్. ౩౯౯

తే॥ నీవు తొలిజన్మమున భక్తి♦నియతిఁ గొలిచి, తల్లుగాన నిమ్మోయిఁగాన♦నైతి నన్నుఁ
దలఁపు మెద మత్పదం బందఁ♦గలవు శోక, మోహవీచిభవాబ్ధని♦ర్ముక్త వగుచు.

*క॥ దేవేంద్రపదము దొరకిన, నీవిద్య న్వేలయు సౌఖ్య♦మెనయఁ గలదె నీ
భావము మన్మయ మగు నెఱి, భావిని! భావుకము లెల్లఁ♦బడసెదవు బళే. ౪౦౧

క॥ అని హరి కరుణామయుఁడ, ట్లనితరసులభ మగు భంగి♦నాడిన నుడు ల
వ్వనితామణి విని విస్మయ, మునఁ బొదలుచుఁ దత్పదాబ్జ♦ముల కెఱఁగె ధృతిన్.

తే॥ ఆపె దేహాభిమానజం ♦ బయిన శోక
మెడలి యాత్మానుభవతృప్తి ♦ నెనయఁ గాంచి
యఘము బాసి జీవన్ముక్త ♦ యయ్యె నపుడె
రాము నుపదేశమున నగ ♦ రాజతనయ ! ౪౦౩

క॥ వావిడిచి వగచె నటు సు, గ్రీవుండును దొలుతఁ దనదు♦కీడెంచి యతం
డావగ వీడెను రాముని, శ్రీవిలసితవాక్ప్రసక్తిఁ ♦ జిన్మయమూర్తీ! ౪౦౪

తే॥ రఘువరుం డిట్టు లనె నప్డు ♦ రవిజుఁ గాంచి
యార్థ్వదైహికకృత్య మ ♦ త్యంతభక్తి
నెఱపు మంగదుఁ దోడ్కొని ♦ నెగడుగనిన
వాఁడు నీయన్న సద్గతి ♦ వడయువలయు. ౪౦౫

ఆ॥ బాంధవప్రయుక్త♦బంధమ్ము వీడంగ, నమ్మహాధ్వరమ్ము♦నాచరించి
శుద్ధు లగుచు రండు♦శుభవర్తనంబున, మెలఁగువార లవల♦మే లెఱింగి. ౪౦౬

మ॥ అనిన న్వల్లె యటంచు భక్తిమెయి న ♦ య్యర్థమ్ముఁ గైకొంచుఁ జ
య్యన మంత్రు ల్నిజబాంధవు ల్మనసిరా ♦ నయ్యింద్రి మే నుజ్వలం

బు నమాల్యంబును నైన పుష్పకమునం ♦ బొందించి వందిస్తుతు
ల్పొనర న్వాద్యము లోలి మ్రోయ విభవ♦స్ఫూర్తిప్రయుక్తంబుగన్. ౪౦౭

ఆ॥ పుత్త్రుఁ డంగదుండు♦పొలుపారు భక్తిఁ ద, త్క్రియకై తనర్చు♦తెలివి మెలఁగ
నతనితోడివాఁడె♦యగుచు నర్కజుఁ డేగె, భ్రాత సంస్కరింపఁ♦బ్రథితి వెలయ.

క॥ తారాప్రముఖస్త్రైణము, దారస్థితి వెంటరాఁగఁ♦దత్తదుచితస
త్కారము లొప్ప విధిసమా, చారమునం జేసి రెల్ల♦సంస్కారములన్. ౪౦౯

తే॥ అమ్మెయి నివాప విధులు స ♦ మాదరమున
నెరపి పరిశుద్ధుఁడై మహా ♦ నియతి వెలయఁ
గృత్యశేషమ్ము లొదవించి ♦ కీర్త్యమానుఁ
డతఁడు శ్రీరాముఁ జేరి యి ♦ ట్లనియె భక్తి. ౪౧౦

—♦ సుగ్రీవుఁడు శ్రీరామునకు వానరరాజ్యము నప్పగించుట. ♦—

క॥ శ్రీనాయక! పాలింపుము, మానుగఁ గిష్కింధ సకల♦మాన్యుఁడ వగుచున్
మానేర్చినవను లంగదుఁ, డేనునుఁ బొనరింపఁ గోరఁతు♦లిందఱుఁ గొలువన్.

తే॥ మాతలంచిన కర్జ మి♦మ్మంత్రు లెల్ల, మే లనిరి మేలిగొనముల♦మేలుబంతి
ప్రాంచితశ్రీ సమృద్ధికిఁ♦బట్టుగొమ్మ, యిమ్మహీయు నీకుఁ గైవసం♦బినకులీన!

క॥ నను లక్ష్మణు నొక్కఁడుగా, మనమున భావింపు మనుడు♦మామానితుఁ డి
ట్లను నీ వన నే నన నొం, డనఘా! లేదరయు మేత♦దర్థము మదిలోన్. ౪౧౩

ఆ॥ ఏలు మెల్లకపుల♦కేలికవై నీవ, యిప్పురమ్ము మొనసి♦యిత్థ రాజ్య
మేను నగరు సొరఁగ♦నెంచ నిరేడు వ, త్సరము లనిన ప్రీతిన♦చక్క నెఱప.

క॥ అంగదుని యౌవరాజ్యము, నం గూర్పుము దాన మేల్గ♦నంగాంతువు నీ
కుం గడుఁ గూర్చు మదనుజుఁడు, సంగాతిగ వచ్చు నీదు♦సంపద లరయన్.

తే॥ వైభవోన్నతిమై నుండి♦వానకాఱు, గడప జతనం బొనర్పుము♦క్ష్మాతనూజ
తా వరసి మే లెఱింగింప♦నే వసింతు, నంతదనుకఁ బ్రవర్షణా♦ఖ్యాద్రిదరిని.

—♦ రామాజ్ఞప్తుఁడై లక్ష్మణుఁడు సుగ్రీవుని వానరరాజ్యమున నభిషేకించుట. ♦—

ఆ॥ అనిన రాముఁ బొగడి♦యభివాదన మొనర్చి, నీయనుజ్ఞ మేర♦నేఁ జరింతు
నని సలక్ష్మణుండు♦ననుగతసచివుండు, నగుచుఁ జేరెఁ బురికి♦నగకుమారి! ౪౧౭

తే॥ నగరి భూషించి నాయికా ♦ నాయకుల న
లంకరించి కుమారుఁ గ ♦ లంక దేర్చి
మాంగళికతూర్యనిస్వన ♦ మహితముగను
నాథుమణి రత్నసింహాస ♦ నమునఁ జేర్చి. ౪౧౮

శా॥ శ్రీమంతుం బొనరించి రవ్వనచరుల్ ♦ శ్రీరామదేవాజ్ఞ నా
ద్యోమాణిక్యముసూను వైభవసము ♦ ద్యోతంబుగా రాజ్యల
క్ష్మీస్రమత్తేభకరోచ్ఛ్వలదభ్రసనము ♦ త్సేకాభిషేకంబుతో
స్వామిత్వంబున నుంచి యాశశిరవి ♦ స్థాయిత్వముం గోరుచున్. ౪౧౯

తే॥ ఎలమిమై నంగదుని నట్టు♦లెనసి కూర్చి, శ్రీకరకుమారరాజ్యాభి♦షిక్తుఁ జేసి
రమ్యమహోత్సవములఁ గాంచి♦యర్ఘ్యజాత, సత్కృతుం డయి వీడ్కొని♦సరభసముగ.

క॥ రామానుజుఁ డరుదెంచిన, రాముఁ డతనిఁ గౌఁగిలించి♦రహి మించెఁ బ్రీతి
స్థామహితుఁ డగుచు హరిపతి, సేమంబునఁ దనరు చెంచి♦సిద్ధార్థుండై. ౪౨౧

క॥ విదితుఁడు రాముఁడు తో నం, గదు నభిషేకింపఁ బనిచెఁ♦గద యని కపు ల
య్యదనునఁ బొగడిరి మెచ్చిరి, త్రిదశులు రవిజుఁడు తద న♦తిం గొని మెలఁగెన్.

తే॥ అంగనామణి! వింటె రా♦మావనీంద్రు, చరితము నవోల్లసద్రస♦భరిత మనిన
నభవ! యవ్వలికథఁ జెవి♦కానఁ దెలుపు, మని న గాత్మజ గిరిధన్వు♦నడుగుటయును.

ఉ॥ ప్రాజ్యవిభూతిదాయక ప్ర ♦ భాకరమండలలక్ష్య హేతుతా
పూజ్యమహావిధాయక! వి ♦ భుత్వవిలాసవిశేషణాప్తసా
మ్రాజ్యకలాధినాయక! స ♦ మస్తజగత్కలితావనప్రియా
భాజ్యరమానునాయక! ప్ర ♦ భంజనజాప్యమనోనిధాయకా! ౪౨౪

క॥ ఔపయికాంచితసౌహృద, తాపత్రయవారణైక♦తత్పర మంత్రా
ధ్యాపక శ్రీపరమార్థ, ప్రాపకతావిద్యమాన♦పదసంస్మరణా! ౪౨౫

వనమయూరము.

భానుభవభాఽనుభవ♦భంజనరిపుస్వ, శ్రీనయనధీనయన♦సీమమహిమాఢ్యా!
కాననచరాననచ♦కాసదుపదృష్టి, స్థానగతతానగత♦తద్విమతదార్ఢ్యా! ౪౨౬

గద్య॥ ఇది శ్రీమదుమామహేశ్వరచరణనలిననిత్యసేవాసమాసాదితానవద్య
కవితాయోగహృద్యమహితాత్రేయగోత్రపవిత్రహనుమత్సుధీతనయ
విదితనయ లక్ష్మ్యంబా గర్భశుక్తిముక్తాఫలాయమాన
వేంకటప్ప కవీంద్రాభిధాన ప్రణీతంబైన
శ్రీరామకథాఽమృతంబను మహాప్రబంధంబునం
గిష్కింధాకాండంబునఁ బ్రథమాశ్వాసము.

శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ

—•♦•—

శ్రీ శివాయగురవే నమః

శ్రీరామకథామృతము

కిష్కింధాకాండము.

---o---

ద్వితీయాశ్వాసము.

---o---

విలసద్యోగీశ్వర
భావశ్రీసన్నివేశ ♦ భావితనిజత
త్త్వావిష్కరణరసాత్మక
జీవంజీవపదజీవ ! ♦ చిన్మయరూపా ! ౧

ఆ॥ అవధరింపు మార్య!♦యమ్మెయి వేడంగ, నిట్టు లనె మహేశుఁ♦డెలమి రామ
భద్రుఁ డినజుఁ బట్ట♦భద్రుఁ జేసి సుఖాత్ముఁ, డగుచు నాతఁడుండు♦నవసరమున.

క॥ గ్రీష్మావసాన మని య, ర్చిష్మన్నిభుఁ డొదిఁగి యుండె♦శిఖరిగుహం దా
నూష్మలతాంచితుఁ డయ్యు వ, పుష్మత్సామాన్యలీలఁ♦బుష్పసుగంధీ! ౨

సీ॥ అగ్గిరిశృంగమ్ము♦నంతర్గుహాయె తన, కుచిత మౌ నావాస♦మోల మనుచు
మెచ్చి స్ఫాటికయుక్తి♦మేకొన బహురత్న, చిత్రితస్థలకలా♦శ్రీవిశేష
మగుచు దివ్యమ్ము వ♦ర్షానిలసహము స, త్ఫలపుష్పశోభాఢ్య ♦ భవ్యతరు
తాంచిత మనవద్య♦మతులసరోవర, ప్రాంతమ్ము♦మృగపక్షి♦భాసితమ్ము
నైన యచ్చోటఁ ధరణిక ♦ న్యాపరిసక్తిఁ
దవులు వెన్నుఁడు నొంటిచ్చ ♦ దలఁగ నామె

గానము లెనయించు ధృతిఁ దమ్ముఁ ♦ గూడుకొనుచు
రాము డుండెను రాజమ ♦ రాళగమన ! ౪

ఆ॥ వెలఁది వానకారు విరహి♦దుస్సహ మని, మెచ్చెఁగి మెచ్చెఁగి యేల♦యినకులీనుఁ
డధివసించెనొక్క♦యాప్రవర్షణగిరి, నధిపు చిత్త మరయు♦టలఁతి యగునె. ౫

—♦ వర్షర్తు వర్ణనము. ♦—

సీ॥ విడిదిమట్టు లొనర్చె♦విద్యుల్లతికఁ గూడి, గట్ల చుట్టఱికమ్ము♦ఘనతఁ గూర్ప
నాక్రమించెను దిక్కు♦లన్నియు నెఱితోడి, గాడుపు సంగడి♦కాఁడు గాఁగఁ
గర్జిల్లె నుత్సాహ♦కలనఁ బెంపునఁ దన, సరిగా రొకాం డ్లను♦సన్న నెఱయఁ
గురియించె శరధారఁ♦గుంభిని యుప్పొంగి, పులకాంకురమ్ముల♦పొలుపు దెలుప

గాసిఁ బాసి కృషీవలాం ♦ గనలు మేలి
కూర్మి చూడ్కులు దనపైనిఁ ♦ గ్రుమ్మరింపఁ
జాతకము లార్తి వీడంగఁ ♦ జంద్రికితతు
లాడఁగఁ బ్రశస్తిఁ గాంచె వ ♦ ర్షాభ్రవిభుఁడు. ౬

మ॥ తనరాక న్భరరాజహంసతతి స్వ ♦ స్థానంబులం బాసి చ
య్యన నమ్మానసభూమికై తరల సం ♦ స్త్యాయంబులం బొంది పాం
థనికాయంబు సుఖింప జీవనరమో ♦ ద్యద్దాత యీతండె పో
యని యెవ్వారును సన్నుతుల్సెఱప న ♦ బ్దాధీశుఁ డొప్పెం గడున్. ౭

తే॥ ఘనుని ధాటికిఁ దమవారు ♦ కదలిచనఁగఁ
గమలినులు గాసి నొందుట ♦ గాదు తలఁపఁ
గువలయక్షేమ మిరువంకఁ ♦ గుదురుకొనుట
కన్న మే లెన్నఁడేనియుఁ ♦ గానఁబడునె. ౮

మ॥ కడిమ ల్పూచెను జాజు లుల్లసిలె శ్రీఁ ♦ గాంచెం దొవ ల్కందళు
ల్పొడమె న్మొగ్గల తోడఁ బుట్టువులుగాఁ ♦ బుష్పించె నామూలముం
గొడిసె ల్విచ్చెను నాగకేసరములు ♦ న్గొజ్జంగిగేదంగు లా
జడివేళ న్విలసిల్లె నన్నియు ధరా ♦ చార్వంగికి న్భావమై. ౯

తే॥ అభ్రగర్భిణి యాద్యోల ♦ తాంగి సూతి
వాతయుక్తిఁ బ్రసవవేద ♦ నాతిఖిన్న
యై పొదలఁ దోఁచు హుంకృతు ♦ లయ్యె నుఱుము
లాడలిభూషల ద్యుతులు వి ♦ ద్యుత్తు లయ్యె. ౧౦

తే॥ రోదసీగర్భశుక్తికా ♦ రాశి నెరయు
స్వాతివృష్టివిశేషసం ♦ పాతమునను
జలదుఁ డెల్లెడ నింపె ని ♦ స్తంద్రుఁ డగుచు
మౌక్తికావళి బ్రహ్మాండ ♦ మండలమున. ౧౧

వ॥ వెండియు నెల్లెడ నిండారు రసపూరం బేకరసం బై యజ్జ్యోతిస్సనాథుం డగు పర్జన్యునిమహేశ్వరత్వం బెఱిఁగింప వ్యక్తం బయ్యు నవ్యక్త మన నొప్పారు నద్దానం బొడకట్టు లోహితశుక్లకృష్ణంబు లను మూఁడు గుణంబుల స్ఫురణంబుల కాటపట్టు లై తనరారు కోకనదకైరవేందీవరంబుల వికాసంబు లతిభాసమానంబు లై దెసల కెక్క నపూర్వలక్ష్మీవిశేషానుసంధానం బొనరింప నచ్చోట నేనియుం దామ యై పింఛెలు విప్పి జోడుపిట్టల చిత్తంబు లనువర్తింప నర్తించు నాటపులుంగుల మెలుంగు లైంద్రజాలికవిడంబనలం బురుడింప గిరిమల్లికాదితరువల్లికాతల్లజంబులు పల్లవకుసుమశోభాసముల్లసితంబు లై సంపల్లలితు లగు గేస్తుల శోభనాయతనంబులం బోని నిజనికుంజంబుల కలిమి నెదిరిచూడ్కుల కతిథిసత్కారంబు లాచరింప సముద్రయానంబు నిషిద్ధం బని యెఱింగియు వల్లభానుసరణంబునం గల మేలారసి రసోల్లసిత లగు స్రోతోవహలు తటరుహమహీరుహవివిధవర్ణసుమగుళుచ్ఛపరిసాధనాంచిత లై వేతసకంటకితంబు లగు నెమ్మేను లుప్పొంగం బొంగారు తరంగరింగణంబులకుం బై పెచ్చు లగు జలపక్షుల వాశితంబులు నెచ్చెలుల యభినందనాలాపంబులుగా సమాశ్రితులకు శ్రీఫలసమృద్ధు లొసంగు నయ్యనువున మొల్లం బై వెల్లివిరియు యశఃప్రవాహంబు నాఁ గొమరారు వెల్లువ పెల్లున ముజ్జగంబులు నాముకొని బ్రహ్మకూఁకటి ముట్టంజాలుదు మను సంరంభంబున విజృంభించి నాథుని సన్నిధి వడసి సకలసౌభాగ్యంబుల విలసిల్లఁ దఱి షరాబు మెరాబా లైన చోటు లెల్ల నాదుకొని మాదిరిసూపం బఱచి యుంచిన పచ్చికపట్టుల పచ్చలతోడి మేలికెంపు లననగు నారుద్రపురువుల నెమ్మేనులపైనిఁ దులకించు జిగి మెఱుంగులు కడలు గలయం బెరసి యయ్యదనునం బుడమికన్నియ యెడనెడం బసరువన్నియ పొనరుపడు కెంబట్టుకొంబచ్చడంబు డంబు మీఱం దాల్చి కనుపట్టు నత్తెఱంగు రంగున నై రంగారు నొండుకారు నాఁచికొనం బూచిన మోదుగుల కెంజాయ బెడంగులం దలపింపఁ గడంగఁ బ్రపంచం బెల్లఁ దానయై తమఃపరిధానపరిష్కృతి యావరించెనో పోషణకర్త యగు భార్గవీభర్త నెమ్మేను సాఁచి యోగనిద్రాపరుం డై యుండం దదీయచ్ఛాయలు హరిదంతరంబుల నలముకొనియెనో భూతధాత్రి యెచ్చోటులనేనియుం దమాలవృక్షంబుల నావిర్భవింపఁజేసెనో యెల్ల భూతంబులకునేని నేన తానకంబనై యుండియు

శూన్యపదం బను నప్రతిష్ఠం గాంచనేల యని తనలోఁ దా నెంచి యాకసంబు నిజస్వరూపం బవధరించి యాక్రమించెనో నేఁడుమొదలుగా రేయుం బవలు నను విభాగంబు జగంబునం జెల్లనేర దని సమయవిధి విధించిన శాసనంబుఁ బాక శాసనుం డాచరణంబునం బెట్టెనో యనఁ జెలరేగి యెంతయుం బొనరించిన యనంతమణిం గప్పిపెట్టి వారివాహుండు బలాకాపంక్తు లనెడు కపాలమాలికలం దాల్చి యపరనీలకంఠుఁ డనఁ బొల్చి తదీయకంఠచ్ఛవియ యవిచ్ఛిన్న మై నిజాకారస్ఫురణలం బెనుప భైరవారావంబులం బోని వజ్రనిర్ఘోషంబులం బరఁ గింపుచు వింతపంచాననత్వంబున బ్రహ్మాండకర్పరంబు పేరి హాస్తిమస్తకంబు విదా రించు నద్దారిని జల్లుజల్లుమని రాలు క్రొత్తముత్తెంబులో దిక్కాంతలు మొగి ళ్లనం జెల్లు జల్లెడ లెత్తి జల్లించినఁ జిల్లుల నుండి కొల్లలుగా దొర్లు తెల్లని మేలి తండులంబులో యనం బొలుపారు జలధారల నుదారత్వంబునం గురియఁ దత్కాల స్వర్ణకారుండు బయలుకమ్మచ్చు బెజ్జములం గ్రొచ్చి కారునం బట్టి తివియం దళతళలాడుచు వెలువడు మేలిపసిండితీఁగెలో యన దిక్కులకుం బ్రాఁకు క్రొమ్మె ఱుంగులం దలిర్చు మెఱుంగుఁదీవియల సాహచర్యంబు స్వకీయప్రాభవంబునకు మెఱుంగు వెట్టఁద దేశాధిపత్యంబు ప్రవర్తిల్లు నయ్యెడ సర్వసర్వంసహాచక్రంబు నూతనసస్యసంపత్సమృద్ధినిర్వక్రం బై వెలయఁ జాతకయాచనికుల దైన్యంబు వాయఁ బరభృతౌఘంబులు నోళ్లు మూయఁ గురరీచయంబు లౌత్కంఠ్యంబున మోయ వర్షాభామినివహంబులు స్తోత్రపాఠంబులం బొనరం జేయ నాలపోఁ తులు అంకెలు వేయఁ బాంధులు నిజనివాసంబులం డాయ నమేయసుఖాస్పదం బియ్యది యనం దనర్చు నయ్యవసరంబున. ౧౨

తే॥ సంగరం బెంచి యాసత్య ♦ సంగరుండు
ప్రియ వేళఁ దలంచి భూమిపు ♦ త్రీప్రియుండు
తమ్ముఁ గని హితనయుఁడుమ ♦ తమ్ము నెఱయఁ
బలికె రామవిభుం డిట్లు ♦ కులుకులాడి ! ౧౩

సీ॥ ఇంత యొప్పు నె వత్స!♦యిచ్చోటునం గుహా,యా యయోధ్యకు సాటి♦యనఁ దనర్చి
మూఁడు చాయల శిల♦ల్మొనసి ప్రకాశింప, నిరుగెలంకుల నదు♦లింపుగూర్ప
జాజులు కడిమెలు♦సర్జకార్జునకురం, టకసింధువారాది♦సకలతరువు
లొద్దున విలసిల్ల♦నోడికమై యున్నది, యీసరోజిని కల్మి♦కిక్క యనఁగఁ
బ్రాగుదక్ప్రవణం బవా♦క్పశ్చిమోన్న, తం బవాతప్రవేశ మీ♦తలము సమశి
లాముఖాధ్యము ప్రాంచత్క♦లామనోజ్ఞ, మిట్టి నెలవున ననుభావ♦మేమి కలదొ.

తే॥ ఒప్పు భిన్నాంజనచయోప ♦ మోచితంబు
కొండ యుత్తరమున నొండు ♦ గూర్చు దక్షి
ణమునఁ గైలాసనిభ మొకం ♦ డమలమూర్తి
ప్రథితధాతుప్రకాశమ్ము ♦ పర్వతమ్ము. ౧౫

క॥ శ్రీరమ్యమూర్తులే నదు, లీరెండునుఁ బ్రాక్ప్రవాహ♦యిది యొప్పెడు భా
గీరథి త్రికూటమున న, ల్లార గుహాపూర్వలక్ష్మి♦తాకృతి యగుచున్. ౧౬

ఆ॥ సకలతరులతోల్ల♦సత్తీరపులినాఢ్య, చక్రవాకలక్ష్య♦శకునరసిత
భృంగగీతిలలిత♦ప్రియహంసగతియు నై, ననిచె నిదియు ననుచు♦నాతివోలె. ౧౭

క॥ చందనసరళమహీజము, లిందుఁ గలవు సిద్ధభూమి♦యిది యిచట శతా
నందనిభులు మునివృషభు ల, మందతపశ్చరణయుక్తి♦మలయుదు రెపుడున్. ౧౮

క॥ ఇవ్వానకారునందున, మవ్వె మెడలనీని విడిది♦మట్టొనఁగూడెన్
నెవ్వగలమాట కెమ్మెయి, నవ్విధి విధిఁ దనదు తలఁపు♦నం దిడినాడో. ౧౯

తే॥ గట్టు తెగచి యంతర మెల్లఁ ♦ గ్రమ్మినట్టు
లాక్రమించెను మేఘంబు ♦ లాకసంబుఁ
గంటె జలదాగమంబునఁ ♦ కలిమిఁ గలఁడె
త్రాత యిఁకఁ బాంధులకు సుమి ♦ త్రాతనూజ! ౨౦

తే॥ పసిఁడికొఱడాలఁ బోలు శం♦పాలతికల, నంబుదాగమసంజ్ఞుఁ డ♦ట్లఱిమి కొట్ట
వ్యోమ మంతస్తనిత ఘోష♦యుక్తిఁ జేసి, సవ్యథం బైన దన నయ్యె♦సద్గుణాఢ్య!

క॥ విద్యుత్పతాకికాది, ప్రద్యోతితమై న మేఘ ♦పటలి నెఱసె యు
ద్ధోద్యతహస్తిఘటాస్థితి, నుద్యద్గంభీరనిస్వ♦నోచిత యగుచున్. ౨౨

తే॥ రవి సముద్రరసము నిజ ♦ రశ్మిసమితిఁ
ద్రావి తార్చిన గర్భమ్ము ♦ ద్యోవధూటి
తాల్చెఁ దొమ్మిది నెల లిది ♦ తఱియ కాఁగఁ
గనియెడు రసాయనమ్ము జ ♦ గమ్ము మనుప. ౨౩

క॥ సురయువతీహారమౌక్తిక, వరములు రతిరాయిడి న్వి♦భక్తములగుచున్
ధరఁ దొరఁగెడునో యన నం, బరతలముననుండి పడెడుఁ♦బాథోధారల్. ౨౪

ఆ॥ అడఁగె ధూళి చల్ల♦నయ్యెను గాలి ప్ర, శాంతిఁ గనె నిదాఘ♦సంభవంబు
దోషచయము నిల్చె♦దారల యాత్ర ప్రవాసు, లరుగు దేరఁగాంచి♦రిరవులకును.

క॥ ఒక్కెడ బాష్పావిద్ధము, లొక్కెడ వర్షోత్సుకమ్ము♦లున్మిషితము లీ
చక్కని గిరిసానువుల, న్నెక్కొనె నాబోంట్ల వేఁచు♦నెఱిఁ గుటజమ్ముల్. ౨౬

తే॥ కొడిశె లర్జునములు దండ ♦ గూర్చి మొగిలు
మెట్ల దివికెక్కి సంప్రీతి ♦ మేకొనంగ
శక్య మిప్డు దివాకరు ♦ సంశ్రితాఘ
హారునిఁ గైసేయువని ధీమ ♦ దగ్రగణ్య ! ౨౭

తే॥ కనుపడియుఁ గానుపింపని ♦ కలనవలన
నంబుధరకీర్ణ మంబరం ♦ బమరె నిప్డు
డెడనెడను గొండల నిరోధ ♦ మెనయుచుండ
శాంత మై యున్న యంబుధి ♦ చందమునను. ౨౮

ఆ॥ ఎలయ విప్డు కాము♦కేష్టద లయ్యు ఘ, నావరుద్ధ లగుచు♦నఖిలదిశలు
ప్రతిహతగ్రహేందు♦ఖద్యోత లై యుంటఁ, బథికనివహవిషని♦భమ్ము లగుట.

తే॥ సంజచాయఁ గెంపెక్కి యం ♦ చలములందు
సితము లై యున్న ఘనపట ♦ చ్ఛేదములను
గగన మెల్లెడఁ గట్టులు ♦ కట్టినట్లు
గానుపించెడుఁ జూడు ల ♦ క్ష్మణ! నిజముగ. 3౦

తే॥ సంజకెంజాయ గంధంపుఁ♦జర్చ దనర, వెల్లబాటు నమ్మొయి మబ్బుఁ♦వెల్లడింప
నాలి గాలి నిట్టూర్పులఁ♦జాలె నిప్డు, డంబరంబు కామాతురం♦బయ్యె ననఁగ.

తే॥ మొగిలు నడిచక్కినుండి ని ♦ ర్ముక్తిఁ గాంచి
కలువకొలఁకులఁ జొచ్చిని ♦ ప్రాక్కాంతము లయి
మొగలిపూవుల తావుల ♦ మునిఁగి తేలి
యందు గాడ్పులు ద్రావ నౌ ♦ నంజలులను. 3౨

తే॥ నలిఁ గులాయనిలీయమా ♦ నంబు లైన
పక్షులు నిమీలితము లగు ♦ పంకజములు
లలితపుష్పితమాలతీ ♦ లతలుఁ జాలు
నినుని యస్తంగతత్వంబు ♦ నెఱుకసేయ. 33

తే॥ అల్లనల్లన హరిఁ జేర ♦ నరిగె నిద్ర
యేటిబోఁటియు సాగరు ♦ నెనయఁబాఱె

హృష్టప్రహృష్ట బలాకిక ♦ యెలమి ఘనునిఁ
గలసెఁ గాంత సకామ యై ♦ కవియుఁ బ్రియుని. ౩౪

ఉ॥ కైతకపుష్పగంధమున ♦ ఘ్రాణధృతిం బొనరించి దాన స
మ్మోహ్య మెసంగ సమ్మదస ♦ మన్విత మౌ మద మొప్పఁ గాలమే
ఘాతికృతిం దనర్చుచుఁ ద ♦ దారవము న్విని హృష్ట కేకి సం
ఘాతరవాతివృత్తములు ♦ గా ఘటియించెడు ఘీంకృతు ల్గరుల్. ౩౫

తే॥ కదలి శైలవనోపమా ♦ ర్గమున వచ్చు
మదగజేంద్రమ్ము పరఁగు సం ♦ బుదరవంబు
విని ప్రతిభ భేభశంక నె ♦ క్కొను రయమున
నెదురుకొని సన్నివృత్త మ ♦ య్యెను కుమార! ౩౬

తే॥ మేఘనిస్వనమును విని ♦ మేను లెగువ
నాచిరాక్రాంత యగు నిద్ర ♦ నపనయించి
యఱచుచున్నవి వారిధా ♦ రాభిహతిని
గోత్రతులు విభిన్నవర్ణస్వ ♦ రూపగతులు. ౩౭

తే॥ అనువు సెడి యున్న దాతల ♦ నర్థు లట్టు
లంబుధారాభిహతము లౌ ♦ నబ్జములను
విడిచిపెట్టి సకేసర ♦ వికచనీప
పుష్పవనముల పై వ్రాలి ♦ పొసఁగెఁ దేంట్లు. ౩౮

తే॥ అధ్యయన మొనరించెడు ♦ నవనిధరము
లబ్దకృష్ణాజినధరము ♦ లమలనలిల
వర్షధారోపవీతము ♦ ల్వాయుపూర్ణ
కందరమ్ములు నై యవె ♦ కను మభిజ్ఞ! ౩౯

క॥ జలధారాఘాతంబు ల, చలములు సఫలామ్రములు ల♦సర్ఝరములు నై
విలసిల్లె శీర్ణముక్తా, కలాపముల నొప్పు భూమి♦కాంతుల పోలెఁ. ౪౦

సీ॥ గైరికాదిక ధాతు♦కలిత మై నవజలం బనురాగసంపద♦ననువదింపఁ
గడిమొగ్గల్వోలు నర్జ♦కప్రసూనంబులు, శోభనాలంకృతి♦చొప్పు నొడువఁ
జక్రవాకాదిపక్షి♦సక్తత యువయువ, సంస్థానసామగ్రి♦చక్కి నెగడ
బర్హికేకారవ♦ప్రస్తావమున బంధు, లామంత్రణము సేయు♦టనువుపడఁగఁ

దృప్తలై యొడ్డు లొరయుచుఁ ♦ దెలివిమీఱఁ
దరలు సంభ్రమ ముత్సుక ♦ త్వంబు దెలుపఁ
బూర్ణభోగోన్నతిఁ దనర్చు ♦ పొలుపు నెఱియ
నాథుఁ జేరంగ నరిగెడు ♦ నదులు వత్స! ౪౧

తే॥ తేఁటితంతుల నాదము♦త్తేనె లొలుకఁ, గంఠతాళంబు లాప్లవం♦గములు గూర్ప
మేఘమార్దంగికారవ♦మేదురముగఁ, గేకు లాడంగ వనుల సం♦గీత మొప్పె.

క॥ మెండుకొని నెగడు నల్లని, పండుల జంబూద్రుమములు♦భాసిల్లెడుఁ దేం
ట్లుండ గొని యెడ మొసంగక, యుండిన గతి నున్న శాఖ♦లోజం దనరన్. ౪౩

సీ॥ ఉరుశిఖినృత్తమ్ము♦లొప్పఁ గాంతారము, ల్తగె దినాంతములు సాం♦ధ్యరుచిరములు
పరఁగె సత్సుమకదం♦బములు కదంబము, ల్గోకామగతు లయ్యె♦గోవృషములు
వెలసె నుత్తమసస్య♦వృద్ధి సుక్షేత్రము, ల్గాఱె మత్తమ్ములై ♦కుంజరములు
వర్షించె మొగిళులు♦ప్రవహించె నదులు ప్ర, కాశించె గిరివన♦క్ష్మారుహంబు
గీ॥ లూఱడిల్లెను బ్లవగంబు♦లుత్సహిల్లెఁ, జాతకంబులు భాసిల్లె♦శాద్వలములు
విప్రలబ్ధల పొలిఁటి♦వెతల పెల్లు, గాఁగ నెగడొందు నీజల♦దాగమమున. ౪౪

సీ॥ విజనస్థలుల శిఖు♦ల్విచ్చు పింఛమ్ములు, తడియార్చు కురుల సం♦గడము నొడువ
చిలుకపచ్చనిచీరె♦సిరి శాద్వలమ్మునఁ, బరఁగిన చాయ మ♦త్వంబు సూప
నింద్రగోపసమృద్ధి♦యిరవొందు కెంపుతా, నగల మేల్తళుకుల♦పగటు దెలుప
గిరికూటములనుండి♦గిరికొను సెలయేండ్ల, ధారలు మౌక్తిక♦హారములుగ

నటు తపాత్యయమున స్నాన ♦ మాచరించి
యుచిత మగు వేషమున కల్మి ♦ నొప్పుఁ గనియు
బాష్పనిశ్శ్వాసము లెడల్చు ♦ పట్టునందుఁ
దన తనయఁ బోల నున్నది ♦ ధరణి యిపుడు. ౪౫

క॥ ఫుల్లార్జున మగు శైలం, బల్లదె గేదంగిపూల♦నధివాసితమై
యుల్లసిలెడు శాంతారిత, నల్లన నర్కజుని రీతి♦నభిషిక్తంబై. ౪౬

క॥ ఈవర్షాగమమున సు, గ్రీవుఁడు సుఖయించు దార♦కేళీపరుఁడై
యావగలు దక్కి రాజ్య, శ్రీవిలసితుఁ డగుటఁ బ్లవగ♦సేవితుఁ డగుచున్. ౪౭

సీ॥ సంచితార్థుండునై ♦సత్కర్మము లొనర్చు, నాషాఢి గని భర♦తాధినేత
యధ్యాయయోగంబు♦లనువొందు శ్రావణ, భాద్రపదములు రా♦బ్రాహ్మణులకు
వచ్చునన్గాంచి ని♦స్వనమయోధ్యకు నట్టు, లయి నిండుసరయుప్ర♦రయము హెచ్చ
స్వస్థచిత్తుం డగు♦సౌరిఁ బోలఁగ నుండు, రావణుండును లంక♦రాణ నెఱియ

నేను రాజ్య మెడలి♦హృతదారుఁడను నయి, శత్రువధకు నేని♦సమయ మరుఁగ
రాక యిట్టు లుంటి♦రాఁ బొందు నది యొద్దు, వోలె నెదియుఁ దలఁపు♦బొరయకునికి.

ఆ॥ కాలమేఘ మడరు♦కడఁ దోఁచెడు మెఱుంగుఁ, దీవెఁ గాంచినంతఁ♦దెరలు చిత్త
మసురపొంత నున్న♦యాతపస్విని సీత, దశ తలంపు లోనఁ♦దవులుకొనఁగ. ౩౯

ఉ॥ కాలము దేశము న్గని వి ♦ కారము నొందక నమ్రుఁడైన య
వ్వాలి యనూఁదితు న్విడచి ♦ వానరరాజ్యవధూసుఖోర్మిలం
దేలు మటంటి నియ్యెదను ♦ దీఱఁగ నాతఁడు బుద్ధిశాలి యి
మ్మేలు దలంచి నా యెడరు ♦ మేకొని తీర్పవఁ గడంగకుండునే. ౪౦

క॥ ఉపకారజ్ఞుఁ డయినఁ బ్రత్యుపకార మొనర్పఁ దోఁన♦యుపకృతుఁ డితఁడున్
విపరీతభావ మొందఁడు, నిపుణుఁడు నయవేది యింత♦నేరఁడె యనుజా! ౪౧

ఆ॥ ఎట్లు గడువనేర్తు♦నింత యెఱింగి యా, గడువు శత్రువుండు♦గడుసువాఁడు
దండయాత్ర కిదియుఁ♦దగనికాల మటన్న, విరహిదుస్సహము వి♦వేకమహిత!

క॥ ఈనెలలు నాల్గు గడువఁగ, నే నింకం గాంచువాఁడ♦నే జనకజఁ దా
నే నెటి నుండెనొ కడు వగ, దానవుచేఁ జిక్కి దారి♦తల లే కనఘా! ౪౩

క॥ పొసఁగ దిదియు మది కన న, య్యసదృశమతియుక్తుఁ డిట్టు♦లనెఁ దగునయ్యా!
విస్మృమరము త్వత్ప్రభావము, దెస నన్యుల కనులు మూయు♦తెఱఁగు మహాత్మా!

—♦ లక్ష్మణుఁడు రామప్రభావంబు వెల్లడించి యూఱడించుట. ♦—

శా॥ మాయామానుషవేషధారివి గుణా ♦ మ్నానకీర్తిమాన స్ఫూర్తి కి
ట్లీయుక్తుల్ప్రచరింతు వింతె యెది నీ ♦ వెంచంగఁ గారాని దా
శాయో పమాత్మవృత్తులకె సం ♦ సారంబు సర్వాధిభూ
శాయీ! త్వన్మహితానుభావ మెఱుఁగ ♦ న్శక్యంబె నాబోంటికిన్. ౪౪

క॥ సీతరమె యావిచారము, శ్రీతరుణీరమణ నిన్ను♦జేరి తమస్సం
పాతమెడలింతుమనిమును, లే తలఁతురు త్వద్విలాస♦మెంచంగలమే. ౪౬

క॥ తలఁపుము తావకసత్త్వము, మెలపుము రిపుఁ దృణము నొక్క♦మెయి మేళముగాఁ
గొలుపుము ధృతి నెమ్మనమున, నిలుపుము మహితం బ్రతిష్ఠ♦నిర్మలహృదయా!

ఆ॥ శోకమోహములకుఁ♦జోటొసంగిన మది, చెడి వివేకమునకుఁ♦జేటు దెచ్చు
దాన వనయ మొదవుఁ♦దజ్జమౌ జాడ్యంబు, కర్జములకు నదియ♦కాలిముల్లు.

తే॥ కానఁ జింతఁ ద్యజించి ర ♦ క్కసునిఁ గెడపు
పనికి ధృతి నెమ్మనంబునఁ ♦ బాదుకొలుపు

మెంతవాఁడేని నీచక్క ♦ యెదుట నిలువఁ
బడి సబాంధవముగ భంగ ♦ పాటు గనఁడె. ౫౯

క॥ మడిసిరి ఖరప్రభృతు లాక, గడెలోపల ని న్నెదిర్చి♦కాదన కిమ్మూ
ర్ఖుఁడు నీ కొనర్చె నపకృతిఁ, జెడుఁబో యవిలంబముగ న♦శేషబలముతోన్.

తే॥ అధిప! వీక్షింపుమా శర♦దాగమంబు, రహిఁ బొనర్తు జయశ్రీక♦రగ్రహంబు
నీకుఁ దెల్పెడువాఁడ♦నేనీదువిక్రి, మాగ్ని నాహుతి వెలయింతు♦నంతెకాక. ౬౧

క॥ అని లక్ష్మణుఁ డెఱిఁగించిన, విని మే లని మెచ్చి రామ♦విభుఁడు శరత్కా-
లనిరీక్షణ మొనరించుచు, ననుజుఁడుఁ దా నుండె నచట♦నగవంశమణీ! ౬౨

ఆ॥ పచ్చిమేతలు తేనెలు ♦ పండ్లరసము
లాదవ మృగపక్షిగణము ల♦య్యాదనునందుఁ
గనులు విప్పి మునిఁ గాంచి ♦ కదలకుండు
జ్ఞాననిష్ఠులు మును లట్లు ♦ మానవతిరో! ౬౩

క॥ గిరికాననభూముల సం, చరించు రాముని మహత్త్వ♦సరణి నరసి య
ప్పరుసున రూపు లెనసి ముని, వరులు న్వరివస్య సలుప♦వచ్చిరి తరుణీ! ౬౪

మ॥ ఒకనాఁ డావసుధాసుతాధిపుఁడు చి ♦ ద్యోగప్రసక్తి స్వ్వక
ప్రకటానందరసప్రవాహమున దో ♦ ప్పందోఁగి భవ్యప్రసా
దకలాస్ఫూర్తిఁ బొసంగుచున్నయెడఁ బ్రో ♦ ద్యన్మైత్రి సౌమిత్రి చే
రి కృతాభ్యర్థనుఁ డయ్యె నిట్లు ప్రణతి ♦ శ్రీయోగపూర్వంబుగన్. ౬౫

సీ॥ తెలిపితి వధ్యాత్మ♦దృగ్వివేకమ్మును, దీవ్యద్దయాస్ఫూర్తి♦తేఁటపడఁగ
విచ్చె దాన ననాద్య♦విద్యాతమిస్రంబు, నిర్మలత్వంబున♦నెఱియుఁ దనరెఁ
ద్వద్భక్తియోగాప్తిఁ♦దవిలి వర్తింతురు, బ్రహ్మాదు లటు యతుల్♦భవ్యమతులు
నందును భవదీయ♦మారాధనం బెక్కు, డందురు సులభ మై♦యలరుచునికిఁ
దలఁప నయ్యేను ముక్తిసా♦ధన మటంచు, వర్ణు లాశ్రము లటు లేక♦వర్ణు లబల
లెవ్వరేనియుఁ దరియింతు♦రిట్టు లింత, గోరి ప్రార్థింతు నది నాకుఁ♦గూర్పుమయ్య!

క॥ లోకోపకారకం బిది, నాకౌకస్స్తుత్య భువన♦నాయక! కరుణ
న్నా కెఱిఁగింపుము భక్తుఁడ, నీ కనుజుఁడ నిన్నుఁ గొలిచి♦నెగడెద రామా! ౬౬

క॥ అని వేఁడిన సదయుండై, యనె రఘురాముండు సౌమ్య♦యగు ముక్తికిఁ సా
ధనము మహారాధన మది, తనసారు నపార మగుచుఁ♦దత్కాలోక్తిన్. ౬౭

ఆ॥ ఏనఁ బెలుపువాఁడ♦నంతయు సంగ్రహ, వచనరచనచే భ♦వత్ప్రవృత్తి
కలరి దాని నిచ్చ♦లవధరించిన మత్ప్రి, స క్తి నగు భవాబ్ధి♦సంతరణము. ౧౯

తే॥ మానవుండు స్వగృహ్యోక్త ♦ మార్గమునను
దగిన గురుఁ జేరి మన్మంత్ర ♦ తత్త్వ మరసి
భక్తి నెక్కాన నాచరిం ♦ పనవుఁ దత్ప్రి
బోధితవిధి న్మదీయ మా ♦ రాధనంబు. ౨౦

తే॥ అనఘ! మదినేని వహ్నిను ♦ ధ్యముననేని
నర్కు దెసనేని స్వచ్ఛమై ♦ నట్టి ప్రతిమ
యందునేని సాలగ్రామ ♦ మందునేనిఁ
బూజసేయంగ నగు భక్తి ♦ పూర్ణుఁ డగుచు. ౨౧

సీ॥ వేఁకువ మేల్కాంచి♦వే నన్ను స్మరియించి, కాల్యకృత్యంబులు♦గడపి కడఁగి
వేదోక్తముగ స్నాన♦విధి దీర్చి సంధ్యాది, నిత్యకృత్యమ్ముల♦నెఱిఁ బొనర్చి
మద్బుద్ధి గురుని సం♦భావించి పూజించి, పూజార్థములు శక్తిఁ♦బోల నేర్చి
సంకల్ప మొనరించి♦సన్నియతాత్ముఁడై, ప్రతిమాదిసంశుద్ధి♦పరఁగఁ గూర్చి
లలి శిలఁ బ్రతికృతిని నలం♦కృతికృతి, యగ్నిని హవిస్సమర్పణం♦బర్కు నెడను
స్థండిలార్చనమును నన్నుఁ♦దవ్రులు మదిని, జేయు సాధకు సంసిద్ధి♦చెనయు వత్స!
తే॥ చిత్రచేలాజినకుశప్ర♦సిద్ధశుద్ధ, విష్టరంబులయం దొండు♦వెతకి చేర్చి
కొని సమాహితుఁడై యర్చ♦కుండు భూమి, భూతశుద్ధిప్రకల్పనా♦పూర్వకముగ.

వ॥ సముంచితభక్తివిశేషంబు తిరంబుగా గోఘృతప్రయుక్తం బగు సాక్షిదీపంబు
కల్పించుకొని బహిరంతర్మాతృకాన్యాసంబులు సంధానించి కేశవాదిసంబోధన
పూర్వకంబుగాఁ దత్తన్న్యాసంబులు సంతరించి మదీయమూర్తిపంజరన్యాసం
బొనరించి యతీంద్రితుండై మంత్రన్యాసం బాచరింపవలయు. ౨౪

తే॥ దళకుసుమముఖ్యసామగ్రి ♦ దక్షిణమున
నర్ఘ్యపాద్యాచమనపాత్ర ♦ లమ్మెయి మధు
పర్కకలశంబు నివి వామ ♦ భాగమునను
జేర్చి పొనరింత్రు మునులు మ ♦ దర్చనంబు. ౨౫

తే॥ భానువిమల మత్కళ జీవ ♦ పదస్వదేహ
మాక్రమించి వెలయు హృన్న ♦ళాంతరమున
దాని ధ్యానించిప్రతిమాది ♦ కానుసరణ
మమర నావాహన మొనర్ప ♦ నగుఁ గుమార! ౨౬

క॥ సదమలమతి! యుపచర్యలు, పదాఱు నఱువదియు నాల్గుఁ♦బరఁగును గల్పా
స్పదతద్విధానలక్షణ, విదితుండై యెనయ నోపు♦విధిఁ గొన నొప్పున్. ౨౭

క॥ లలితము లగు తులసీదళ, ములఁ బరిమళమిళితకుసుమ♦ములఁ బూజింపన్
వలె నన్యులు కలవారో, యలఘుగుణా! పైఁడిపూల♦నర్చించు నెడన్. ౨౮

ఆ॥ అవ్విధమునఁ గుంకు♦మాగురుచందన, వస్త్రభూషణాది♦వర్గములును
సంభవించు వఱకె♦చాలు నద్దానిచే, భక్తి కేమి కొఱత♦పావనాత్మ! ౨౯

క॥ వేయేల దళకుసుమఫల, తోయమ్ములె చాలు భక్తి♦తో నిడఁగ సము
చ్ఛ్రాయంబె భక్ష్యభోజ్యా, ద్యాయతవస్తుపరిచార♦మబ్బిన ననఘా! ౩౦

క॥ యావచ్ఛక్తిఁ గడంగి య, నావిలుఁడై పాద్య మర్ఘ్య♦మాచమనీయం
బావరుస స్నానముఖక, ల్పావిర్భూతోపచర్య♦లందింప నగున్. ౩౧

తే॥ నామసాహస్రమైన మ♦న్నామ మొక్కఁ
డైనఁ జాలుఁ దదావృత్తి♦నందఁ జేయ
వచ్చు సుమదళములు దళా♦వరణపూజ
నంబు మున్నుగ నిట్లర్చ♦నం బొనర్చి. ౩౨

తే॥ విహితములు ధూపదీపనై♦వేద్యములును
నుత్తరోపచారమ్ములు♦నొప్పుఁ గూర్ప
శ్రద్ధధానుం డయినఁ జాలు♦సాధకుండు
శ్రద్ధ కే సంతసింతు సౌ♦జన్యమూర్తి! ౩౩

క॥ హోమ మగస్త్యప్రోక్తం, బా మార్గంబుననయేని♦నభిపుంసూక్తం
బా మంత్రవిధిననయేని, న్నేమంబున జరుప నగు న♦నింద్యచరిత్రా! ౩౪

తే॥ చరువు సమకూర్చియేని నా♦జ్యముననేని
నధికృతాగ్ని యం దౌపాస♦నాగ్నియందు
నెందునేనియుఁ జేయ నౌ♦నిట్టి హోమ
మిత్థచారిత్ర! నాచక్క♦యెదుటఁగాఁగ. ౩౫

తే॥ అమలకాంచనవర్ణు ది♦వ్యాభరణ వి, భూషితుని వహ్నిమధ్యస్థు♦బుద్ధిఁ జేర్చి
నన్ను ధ్యానింతు రవల స♦న్నద్ధములు వి, శిష్టపార్షదబలిహోమ♦శేషవిధులు.

క॥ సన్మతి యోగగరిష్ఠత, మన్మంత్రజపానువృత్తి♦మలయఁజను విప
శ్చిన్మానిత యాదట విల, సన్మంగళగీతనృత్త♦సన్నుతు లొప్పున్. ౩౬

తే॥ అటఁ బునఃపూజ నొనరించి ♦ ప్రాంజలి యయి
తనదు శీర్షంబు మత్పాద ♦ తలము మోవ
భూమి సాష్టాంగదండప్ర ♦ ణామ మిడి ప్ర
సాద మర్థించి భావించి ♦ చనుఁ గొనంగ. ౮౮

క॥ ఘోర మతఘోర మీాసం, సారార్ణవ మీాదఁజాల♦సంయమినుత! యు
త్తారణ మొనర్పు మని చి, త్తారూఢి న్వేఁడ నగు స♦మంచితచరితా! ౮౯

క॥ నిత్యు ననంతు న్ననుఁ దన, ప్రత్యగ్జ్యోతిఃపదమున♦భావింపఁ దగున్
ప్రత్యుద్ధ్యానవిధనం, ప్రత్యయమున సంవిభావ్య♦భవ్యమనీషా! ౯౦

క॥ ఇమ్మెయి నొనర్చు నెవ్వాఁ, డిమ్మెఱఁగి మదర్చనాఖ్య♦మీాయోగ మతం
డమ్మహితుం డిమ్మహి నా, ఖ్య మ్మెనయుం గాంచుఁ బిదపఁ♦గైవల్యంబున్. ౯౧

వ॥ అని యిట్లు నిజార్చనావిధానం బప్పద్మవాసినీమనోహరుండు. ౯౨

క॥ ఆసౌమిత్రికి నంతే, వాసికి శేషాంశజనికి ♦ వరసౌజన్య
శ్రీసౌభాగ్యనిధికి వి, శ్వాసముతోఁ దెలిపె మౌని♦వందితచరణా! ౯౩

—♦ శరత్కాలవర్ణనము. ♦—

క॥ అంతట శరదాగమము ది, శాంతముల నైర్మలకీర్తి♦వ్యాపింపఁగ న
త్యంతసమృద్ధు లనంత న, నంతమున న్వెలయ నల్ల♦నల్లనఁ దోఁచెన్. ౯౪

ఆ॥ స్వచ్ఛుఁ డయ్యె నప్డు♦జలదుండు తన కప్పు, విచ్చి చనఁగ మేలి♦వితరణమున
జీవనప్రదుండు♦చెడిపోవఁ జేనాఁడు, ననము దెసల వెలయ♦నలరుఁగాని. ౯౫

ఆ॥ నాఁడు వెలయఁ జేసె♦నాథు మేచకుని వి, ద్యుల్లతాంగి స్వీయ♦ద్యుతిఁ దనర్చి
రక్త యగుచు నేఁటి♦రాణ నాతనితోడ, స్వచ్ఛరూపకలన♦సంశ్రయించె. ౯౬

క॥ పానము ప్రతిగ్రహీత య, నూనమహిమఁ జేసి నిర్మ♦లోదయకలనా
భానవిదానం బగు నని, తా నచ్ఛం బగుచు జలము♦తద్దయుఁ దెలిపెన్. ౯౭

ఆ॥ విచ్చునవియుఁ జేర ♦ వచ్చు నయ్యవియుఁ బో
నున్నయవియు నిలిచి ♦ యున్నయవియు
విమలభావ మొంది ♦ వెలసె నేకాకృతిఁ
గాలమహిమ మెన్నఁ ♦ గలరె యొరులు. ౯౮

క॥ విచ్చె సితాంభోజంబులు, వచ్చె న్మానసము వదలి♦వసుధకు హంసల్
విచ్చెచనె మొగిళుల టుద్యుతి, హెచ్చె శశికి గ్రహములకును♦బుత్తుంబులకున్.

ఆ॥ పూఁచియున్న తెల్లి♦పొల్లు వోవకయుండఁ, దనదు కాంతిఁ జేర్చి♦తార కేశుఁ
డెక్కు డైన తెలివి♦దిక్కుడ్యముల మెఱుఁ, గార్చెఁ జుక్కదళుకు♦లతిశయిల్ల.

ఆ॥ ఎట్టి రూపు లేక♦యిట్టట్టు గాఁబోక, యుండు నభము భాది♦మండలములు
మెఱయఁ గప్పు దాల్చి♦మెఱుఁ గిడె వానికి, బెద్ద లెంతు రెదిరిఁ♦బెద్దసేయ.

ఆ॥ ఆట లాడి యాడి♦యలసి చాలించెఁ బో, యాటపులుఁగు లంచ♦లందఁ జేయు
కులుకునడలతోడి♦నులివులు తెక్కల, ధాళధళియు నెన్నఁ♦దరము గాదు. ౧౦౨

సీ॥ సస్యశాలిని యయ్యె♦సర్వంసహాదేవి, యలసగామితఁ గాంచె♦నాపగాళి
సారసారవతౌర్య♦సన్నాహ మొప్పారెఁ గమలవాసిని చేరెఁ♦గమలవనికి
సప్తచ్ఛదద్రుమ♦సౌరభం బెడఁగ్రమ్మె, బుష్పవద్ద్యుతు లట్లు♦పొలుపు మీఱెఁ
దెలివితేటల మించె♦దిఙ్మండలం బెల్ల, నపచపలాబ్ద మై♦యమరె నభము
వాజినీరాజనావిఘ్న ♦ ల్వాఱలఁ జొచ్చె
భృంగగీతిప్రచారము ♦ ల్వేరయసాగె
నయ్యగస్త్యుని యభ్యుద ♦ యంబు మున్ను
గా హరి ప్రబుద్ధుఁ డయ్యెడు ♦ కాలమునను. ౧౦౩

క॥ అయ్యెడఁ గిష్కింధాపురి, నయ్యర్కతనూజుఁ జేర♦నరిగి హనుమ తా
నెయ్యమున నెఱి ప్రధానత, వియ్యచనవుఁ దగ ననె వి♦విక్తతలమునన్. ౧౦౪

—♦ హనుమంతుఁడు సుగ్రీవునకు రామకార్యావసర మెఱిఁగించుట. ♦—

సీ॥ తగునె వానరరాజ! ♦ దాశరథులకూర్మి, మఱచితి వొక్కొ నీ ♦ మంతనమున
నాత్రిలోకీవీరుఁ♦ డగు వాలి హతుఁ డయ్యెఁ, దత్పరాక్రమమునఁ♦దలప వదియు
దొరసె దారయు నిన్ను♦దుర్లభ రుమతోడి, దై సర్వసౌఖ్యంబు ♦ లందఁ గంటి
విట్టిసంపద వారి♦మెలకటాక్షపుఁజూడ్కిఁ, గాక యొండొక్కటిఁ♦గలదె కలుగ
నంతవారు కంద♦రాంతరగతు లయి, కార్యగౌరవమునఁ♦గా దనంగ
రాక యొదిఁగి నీదు♦రాకఁ గాక్షించుచు, నుండ నూరకుంట♦యుచిత మగునె.

క॥ వానరభావము తెలియం, గా నాఁసక్తిఁ దెఱవు♦గానక నీ వి
ట్లానాఁటిప్రతిన వీఁడగఁ, గానున్నది యెదియొ కాల♦కర్మగతులచేన్. ౧౦౬

ఆ॥ దేవిఁ బాసి విభుఁడు♦తెరలుచునుండఁ ద, స్మార్గణమున కీవు♦మలయకుండ
నెట్లు తోఁచె మదికి♦నెది గతి తత్కోప, కాలవహ్ని యడరి♦కాల్పఁ దొడర.

క॥ ఉపకృతుఁ డుపకారముఁ దా, విపరీత మొనర్చి యెందు♦వెలయఁడు తత్కా
ర్యపరీతమానసుండై, సుపుణ్యగతి నొందు సిరియు♦శుభములు గాంచున్. ౧౦౭

ఆ॥ ఇట్టి రాజ్యవిభవ♦మీయెల్లసౌఖ్యంబు, లడఁగు నొంటఁ దొడరఁ♦గడఁగు నొకటఁ
గాన నస్థిరములు♦గలుగు సంపద లెన్న, మిత్రయోగలబ్ధి♦మేర కగును. ౧౦౯

క॥ నేరక సకాముఁ డై సం, సారాబ్ధి నసత్సుఖోర్మి♦సంగతిఁ గూలున్
బారమెనయు సన్మైత్రిం, జేరం గనెనేని జనుఁడు♦సిద్ధార్థుండై. ౧౧౦

ఆ॥ అరయుమయ్య! కర్జ ♦ మన నయ్యె నీమేలు
గోరి యిల్లు నాకుఁ ♦ గూర్మి గలవు
గాన వానకారు ♦ గడచె నింతకు వార
లూరకున్నవార ♦ లుచిత మెఱిఁగి. ౧౧౧

క॥ ఎఱిఁగి తఱిఁ గడపి హితున, క్కఱఁ దీర్పఁ గడంగు నెవఁడు♦కర్జము తెఱఁ గే
ర్పఱిచియుఁ జేయనివాఁ డగు, నెఱి గన్గొన నిట్లు రాజ♦నీతి గుణజ్ఞా. ౧౧౨

క॥ నీదెస భారం బిడి నీ, తాదయితుం డున్నవాఁడు♦తాఁ దలఁచినచో
మేదిని తలకిందై పడఁ, గా దిట్టతనంబు సూపఁ♦గలఁ డధిపవీరా! ౧౧౩

క॥ కాని కార్యము కాదు నీ ♦ కడఁగు టొకఁడె
యెడముపడెఁ గాక నినుఁ గొల్చి ♦ యెన్నికోటు
లున్నవారలు వారణ ♦ సన్నిభులు ప్ల
వంగవీరులు పిలిపింప ♦ వలదె వారి. ౧౧౪

క॥ రావించి యెల్లదెసలకుఁ, బ్రావీణ్యము నెఱయఁ దోనె♦పనిచి విభునకుం
గావింపుము కర్ణసుఖము, దేవి కుశలవార్తఁ దెలిపి♦దినకరతనయా! ౧౧౫

క॥ అని బోధించిన భీతియు, వినమ్రతయుఁ దోఁపఁగా ర♦విప్రభవుం డి
ట్లనె మే లయ్యె సమయమ్ముం, గని మేల్కొల్పితి ధృతిం జ♦గత్ప్రాణసుతా!

తే॥ అన్నిఁటికిఁ జాలు దీవ మా ♦ యన్న! యిపుడె
పనుపుము కపిప్రవరుల ది ♦ గ్భాగములకు
యూథనాయకులకు మన్ని ♦ యుక్తిఁ దెలియఁ
జేసి సేనలఁ దెచ్చెరఁ ♦ జేర్చుటకును. ౧౧౭

ఆ॥ నాలు గైదు నా ది♦నంబులలో రాక, జాల మెవ్వ రెట్లు♦జరిపిరేని
వారి కోఁదవు ననుము♦ప్రాణాంతికము దండ, మెల్ల నెఱపు మేల♦యేను దెలుప.

క॥ నీలుని నంగదు నిద్దెస, వాలాయముఁ గన్నిడంగ♦వలె నను మింకం
గా లిడి నిలువంజన దను, మీలోపల లోప ముంట♦యెసఁగ దనిలజా! ౧౧౯

క॥ భారము నీయదియే యని, యారవిజుం డంతిపురికి♦నరిగినచో సా
మీఱి ధృతిమీఱి కృత్యం, బారూఢి హరీంద్రుఁ డనిన♦యట్టు లొనర్చెన్.

క॥ అత్తఱి శరద్గుణము లు, ద్వృత్తమనోజప్రయుక్తిఁ♦దివిచి మహీజా
యత్తుఁ బొనరింప రాఘవుఁ, డుత్తలపడుచుండెఁ గృతిని♦యోజన కగజా! ౧౨౧

ఆ॥ తనదు చెంత నున్న ♦ తరలాక్షి నొండెడ
వెదకఁ జొచ్చె రామ ♦ విభుని చిత్త
మవశభావ మతని ♦ నందఁజాలె నటన్న
నొడ్ల మాట కింక ♦ యుక్తి గలదె. ౧౨౨

క॥ బంగరుకొండం బైపై, నంగనయుం దాను నుండు♦నాతం డుండెన్
జెంగటిగిరి పై భాగము, నం గేవలుఁ డగుచు స్మరవి♦నమ్రుం డగుచున్. ౧౨౩

సీ॥ వెన్నెలమైపూఁత♦వెలసె నీశారది, రజనినాథునిఁ గూడి♦రాణ నెరయ
సారసారవకలా♦సన్నాహ మొప్పార, మున్ను మత్ప్రియ నన్ను♦మొనసిపోలెఁ
గుత్తుక తడిసూఱ♦గొందకొని యల్లదె, యఱచుచున్నది కోకి♦యధిపుఁ బాసి
యాసాధ్విఁ బోల్పంగ♦నై యిప్డు భానుని, రాకకై వేఁచి యా♦రాటమునను
నెట్టు లయ్యె నొక్కొ♦యే మనుచుండెనో, యేవిధమున సుప్తి♦నెనయఁగలదొ
యెటు ప్రబుద్ధ యగునొ♦యెద్ది భుజించునో, తలఁపరాదు తద్వి♦ధంబు మదికి.

క॥ అని తలపోసికొనుచు న, య్యినకులమణి యుండఁ జేర♦నెనసె ననుజుఁ డ
వ్వని ఫలమూలాదికములు, గొని తేరంజనినవాఁ డ♦కుంఠితగతియై. ౧౨౪

ఆ॥ వచ్చి యేకతమున♦వరవర్ణినిఁ దలంచి, యన్య రీతి నున్న♦యన్నఁ గాంచి
పలికె లక్ష్మణుండు♦భాషితమ్ముల యొప్పు, దెలిసి దేవగురుఁడు♦తెల్లవోవ.

—♦ లక్ష్మణుఁడు సీతావియోగదుఃఖితుం డగు శ్రీరాము నూరార్చుట. ♦—

ఉ॥ కామవశంబునం బడినఁ ♦ గాదని పౌరుష మీసడించినన్
నేమము యోగము న్గెడపి ♦ నిల్చిన స్వీయసమాధి చేడ్పడం
గా మనుజుండు వ్యర్థుఁ డగుఁ ♦ గల్గ దొకప్పుడయేని శ్రేయ మి
క్లేమి పొనర్ప నెంచి వగ ♦ నిమ్మెయి నుంట నరేంద్రనందనా. ౧౨౫

ఆ॥ తనమనఃప్రసాద ♦ దాక్ష్యమ్ము లటు యోగ
యుక్తమైన కాల ♦ మోజ నెరయఁ
బెరయు సాహ్య మెఱుక ♦ పృథుకర్మసంస్కృతి
హేతుభావ మెనయు ♦ నిన్ని కృతుల. ౧౨౬

ఉ॥ నాథ! త్వత్సనాథ♦నసులభ యన్యన, కతిసుపుత్రత యుర్వ♦రాత్మజాత
యగ్నిశిఖ సమిత్థ♦నాక్రమింపఁ దలంచి, చెడక పోవఁ డొంక♦సిద్ధ మిదియ.

క॥ అనిన రఘురాముఁ డిట్లను, ననయమ్మునఁ బోక కర్జ♦మనువర్తింపన్
జను సనయము సాధకుఁ డి, మ్మున ఫలమున చింతఁ గొనమి♦మొనసి కుమారా!

—♦ శ్రీరాముఁడు శరల్లక్షణంబులు చెప్పుచు ప్రమత్తుఁ డైన సుగ్రీవునకై లక్ష్మణుఁ బనుచుట ♦—

సీ॥ వేఁగంటివేల్పు గా♦వించెఁ బాటవలంతి, సర్వసస్యార్థ్యగా♦సలిలతృప్తి
మొగిళులు విశ్రాంతి♦మొనసిన చందంబు, గానవచ్చెడుఁ గృత్య♦కలన మెలఁగి
యిందీవరచ్ఛవి♦నీవనీనగరాజి, రాజిల్లె వింతయా♦రాణఁ దనర
స్నాతానులిప్తముల్♦శైలమ్ము లన నొప్పె, ధాతురాగద్యుతు♦ల్తద్ద నెఱయ
తగ ననేకాశ్రయత విచి ♦ త్రరుచి యైన
లక్ష్మి నేఁడు శరత్కాల ♦ లాలిత యయి
రవికరాగ్రప్రబోధిత ♦ రమ్యపద్మ
వనవిహారమ్మునం బొల్చె ♦ వలను మెఱయ. ౧౩౧

తే॥ అమరె నేఁడాకులయనంటు ♦ లందు నట్టు
లుడుశశిదివాకరులయందు ♦ నోజ మెఱయు
మదకరివృషమ్ములందు ని ♦ ర్మలనదీస
రస్సరోజములందు శ ♦ రద్విభక్తి. ౧౩౨

తే॥ హంసలునుఁ జక్రవాకమ్ము ♦ లనఁగి పెనఁగి
యంగనలతోడ నాటలా ♦ డంగఁ జొచ్చెఁ
దొడరు ఱెక్కలఁ దమ్మికెం ♦ ధూళి నెఱయఁ
బులినతలముల శోభాప్ర ♦ బోధ మెలయ. ౧౩౩

సీ॥ విలసిల్లు తెల్లుపూ♦వెలిపట్టు నునుకట్టు, మృదుమారుతమ్మునఁ♦బొదలుచుండ
నల్లనల్లనఁ బులి♦నాఖ్యము జ్ఘనమ్ము, లంతరాంతరితమ్ము♦లనువుపడఁగ
మిట్టిపాటున మించు♦మీనుతళ్కులపేరి, మేఖలోత్థితము తా♦మెఱుఁగు లెగువ
సహచక్రశైవల♦క్ష్మత రోచనాంచిత, కస్తూరికాపత్ర♦కలన లొప్ప
సుప్రసన్నహ్రదాంబుజ ♦ సుముఖలక్ష్మి
నెఱయఁ గాంతోపభుక్త తా ♦ నెఱి దలిర్ప
నలసగామినులై త్రియా ♦ మాంతమందు
నదులు కామినులట్లు గ ♦ న్పడెడు వత్స! ౧౩౪

క॥ జలదాహతిఁ బడి సుడివడి, బిలములలో నడఁగి క్షుధకు♦బిట్టడలి తటిన్
దల లెత్తెడుఁ బలువిధముల, చిలువలు ఫూత్కృతము లుల్ల♦సిల నేఁ డనఘా!

తే॥ ఆలమందలలో నుండి ♦ యాలపోఁతు
లిడెడు ఱంకెలు హస్తిను ♦ లెనసి రామ
దేభము లొనర్చు మేలి బృం ♦ హితము లిదియ
తఱి యనఁ దనర్చుచున్నవి ♦ తరము మిగిలి. ౧౩౬

తే॥ చంద్రచంచత్కరస్పర్శ♦జాతహర్ష, రసనమున్మీలదచ్ఛతా♦రకయ కాఁగ
రాగవతి సంధ్య తా నంబ♦రమ్ము వదలి, పొరలుచున్నది పశ్చిమ♦పొదలకున్నె.

ఆ॥ ఇందుబింబవదన♦యిందీవరాంచిత, నేత్రి ధ్వాతఘనవి♦నిర్మలాత్మ
కౌముదీవిభాంశు♦కస్ఫూర్తి రాత్రి వో, సంగె సద్గుణాఢ్య♦సాధ్వి యట్లు. ౧౩౮

ఆ॥ సారసాంచితప్ర♦చారము ల్గనివాని, మోళ్ల వెలయ వేమి♦మురువుఁ బాసి
యొదుగఁ బాఱె నమ్మ♦యారమ్ము లిప్పుడు, తమకుఁ గాని కాల♦దశఁ దలంచి.

తే॥ శ్యామలసనము ల్బంధూక♦సప్తవర్ణ, కోవిదారము లుప్పొంచెఁ♦గొండచఱుల
నటు నదీపుళినమ్ములు♦నందగించె, హంససారసచక్రాహ్వ♦యప్రసక్తి. ౧౪౦

క॥ గజిబిజిగాఁ జెలరేఁగుచు, విజిగీషులు నృపులు దండు ♦ వెడలుదు రిపు డ
ర్కజుఁ డిట రాఁ డెటు లేదో, విజయోద్యోగమున మెలఁగు ♦ విధి తన కింకన్.

తే॥ ఎంత కనికర మెడలె నేఁ ♦ డీకపిపతి
మద్యపానాభిరతి స్త్రీల ♦ మమతఁ జిక్కి
మఱచెఁ గాఁ బోలుఁ దా మున్ను ♦ మంతనమునఁ
జేసిన ప్రతిజ్ఞఁ గాకున్నఁ ♦ జేరకున్నె. ౧౪౨

ఆ॥ చక్రవాకి వోలెఁ ♦ జనుదెంచె దండకా, రణ్యమునకుఁ బాయ ♦ రాని చెలిమి
నుపవనమున కట్టు♦లువిద యేమయ్యెనో, నన్ను వీఁడి యొంటి♦నవసి యిపుడు.

ఉ॥ రావణమిత్రుఁ డైన కపి♦రాజు నిజాంగనఁ గొంచుఁ దోలఁ దా
నేవిధిఁ బాటులం బడెనొ ♦ యింత దలంపఁడు కావరంబునన్
నావగ లెన్నకే సుఖము ♦ నంబడి తేలెడు నింక వానికిం
గావలెనొక్క మచ్చరము ♦ ఖప్రహితోత్తమలోకసౌఖ్యముల్. ౧౪౪

తే॥ అర్థులన నయి చనుదెంచి ♦ యన్యు వేఁడి
యతని కుపకృతిఁ దొలుదొల్త ♦ నాచరించి
యాసపడువారి వంచించు ♦ నధము లున్నఁ
బున్నె మని పాప మని యున్నె ♦ పుడమియందు. ౧౪౫

ఆ॥ ఏది యెట్టు లైన ♦ నీవె చాలవె స్వీయ, కార్యసాధనమునఁ ♦ గలదె చింత
యతని కెఱుక సేయు♦మయ్య కిష్కింధకుఁ, జని కృతఘ్నులకుఁ బో♦సంగుగతులు.

ఉ॥ రక్కసుచే హరింపఁబడి ♦ రాయిడిపాలయి యొక్కదిక్కునన్
జిక్కెఁ బ్రియాంగనామణి న ♦ శించెనొ నిల్చెనొ తోఁచ దిట్టులీ
చక్కి మెలంగుచున్నయది ♦ సాధ్వి యటంచు వచించువారు లే
రక్కట యింత తోడ్పడిన ♦ నప్పరిఁ గాల్పనె వైరిఁ గూల్పనే. ౧౪౮

—♦ శ్రీరాముని పారవశ్యము ♦—

ఆ॥ చంద్రవదన! నినుఁ బ్ర ♦ సక్తి మై మును సుధ
గరుడుఁ డట్లు లోక్క ♦ గడియలోనె
యాహరింపలేనె ♦ యరులఁ బోకార్చి త్వ
ద్గతియు నున్నచోటు ♦ గాన నైన. ౧౪౯

క॥ ఎక్కటి దనుజాలయమునఁ, జిక్కి యునుకు లెడలితోవి♦శీర్ణ వయఃతో! యిం
కెక్కడిగతి నినుఁ గనుఁగొను, నక్కలిమికిఁ దగిన భాగ్య ♦ మను వైనదియే.

తే॥ చంద్రుఁడా! పోయి జానకి ♦ చరణముల స్పృ
శించి తత్కరముల నన్నుఁ ♦ జెనయఁ గనుము
భానుసంగతిఁ గన్న దా ♦ ర్భాగ్యముననొ
యితఁడు ఖరకరుఁ డయ్యె నిం ♦ కేమి గలదు. ౧౫౦

క॥ అని జనకజావియోగం, బున వెతఁ బొరలించి యవ్వి ♦ భుఁడు తటిఁ గడవన్
దనకడ కినజుఁడు రామికిఁ, గనలుచు నిట్లనిన రోష ♦ కలితుండగుచున్.

ఉ॥ కంటికి రెప్ప పోలె నిను ♦ కర్జము వెంట మెలంగువాఁడు వేఁ
గంటికి నీడు నిద్దపు మ ♦ గంటిమి గల్గిన తోఁడు తోడ న
మ్మంటికి మింటి కొక్కఁడుగ ♦ మార్కొనఁ జాలి శరాసనంబు న
క్కంటునఁ బూని వానరునిఁ ♦ గాల్తునొ యంచుఁ గడంగు నంతటన్. ౧౫౨

తే॥ అతని యుద్రేక మెంచి రా ♦ మావనీంద్రుఁ
డనియె నీబోంట్ల కగునె నా ♦ యన్న యుపకృ
తుండు ప్రియహితుఁ డవ్వానిఁ ♦ దొడరి యెగ్గు
గూర్చి చేచేత నపకీర్తిఁ ♦ జేర్చికొనుట. ౧౫౩

క॥ కావున నామోపహితం, బౌ వాగ్యోగమున నతని♦నలరించి తదీ
యావిలభావం బెడలఁగ, వేవే గొనితెమ్ము కడము♦విధి కే నాదున్. ౧౫౪

క॥ కౌటిల్యంబునఁ గొండొక, కోటిం గానినేని నచటి♦కోవిదులకు న
మ్మాట తెఱఁగెఱుక సేసి వి, పాటితరిపువర్గ! రమ్ము♦ప్రీతి వెలయఁగన్.

క॥ అని యుపదేశించిన స, మ్మనుజేంద్రసుతుండు విభుని♦మతము తనశిర
మ్మున మోచికొని యనుజ్ఞం, గాని చనె నాక్షణమ కదలి♦క్రోత్తుల పురికిన్.

తే॥ కారణాశ్రితజననుఁ డి♦క్ష్వాకుతిలకుఁ, డనుజుఁ బిలిచి నిరాతంకుఁ ♦ డై తనర్చె
నిర్మలాత్ముల దెస నెప్డు♦నేటుకొనునె, కాలకర్మప్రసక్తర♦క్తత్వ మబల! ౧౫౭

ఆ॥ అతఁడు కర్మసాక్షి♦యచ్యుతుఁ డాయమ, యోగమాయ నిత్య♦యోగమహిత
యెట్లు వారిఁ గలఁచు♦నీయవిద్యాకృతి, సంన్నియోగకృతము♦సంసరణము. ౧౫౮

—♦ లక్ష్మణుఁడు మహావేగమునఁ గిష్కింధ కరిగి సుగ్రీవునకు రామాజ్ఞ నెఱిఁగించుట. ♦—

ఉ॥ శృంగముతోడి మందరము ♦ శ్రీధనురుద్యతహస్తుఁ డౌచు సా
రంగము లట్లు వ్యాళములు ♦ రాయిడి కోర్వక పాఱఁ జెట్లుఁ దూ
లఁగ శిలోచ్చయంబు లుర ♦ లంగఁ బురాబ్ధిఁ గలంచు నోజ మె
ప్పంగఁ దనర్చె లక్ష్మణుఁ డ ♦ పారబలుండు మహారయంబునన్. ౧౫౯

మ॥ త్రిపురం జూచెడు రోషము ద్దీపియుచు ♦ ద్దేవేజ్యతుల్యుండు భ్రా
తృవచస్సంగతి బుద్ధి నేమఱక సం ♦ దేశోపదేశోచితిం
గపియు న్నక్కొనునంతమాత్రికె కపు ♦ ల్గర్వాంధులై శైలసా
*లవహాద్యత్కరులై యెదిర్చి రటుక♦ల్కంబాఱు చిత్తంబులన్. ౧౬౦

తే॥ ఎదిరి యుద్యమ మెంచి బ ♦ హిర్వంధనుఁ డగు
జ్వలను గతి ద్విగుణంబు రో ♦ షంబు గాఁగ
నెగువఁ గని నిల్వరింప లే ♦ కింత నంతఁ
జనిరి తమపాలి మిత్తియో ♦ యనుచుఁ దెరలి. ౧౬౧

వ॥ కొంతవడికి నూహసేసికొని. ౧౬౨

క॥ వా రరిగ పురద్వారముఁ, జేరంగా వచ్చె నలుకఁ ♦ జెలరేఁగి మహా
వీరుఁడు లక్ష్మణుఁ డిదె యని, తా రెఱిఁగించిరి ప్లవంగ♦తారాపతికిన్. ౧౬౩

తే॥ తారతో మంతనంబునఁ♦దవిలియున్న, పారవశ్యంబునను జొరఁ♦బాఱఁదయ్యె
వాని కాపలు కట్టెఁ డా♦వల నెఱింగి, యంగదుం డప్పుడతివిహ్వ♦లాత్ముఁ డగుచు

క॥ ఆమెయిన చేరఁగాఁ జని, రామానుజు భవ్యచరణ♦రాజీవములం
దా మస్తకమ్ము మోవఁగ, నేమము తనరార మ్రొక్కి♦నిలువంబడినన్. ౧౬౪

తే॥ వత్స! నీ వేగి సౌమిత్రి ♦ వచ్చె ననుచుఁ
దండ్రి కెఱిఁగింపు మాసంధఁ ♦ దలఁచికొనఁగఁ
దగఁ బ్రబోధింపు మని యన్న ♦ తన్నుఁ బనిచె
నిది రుచించిన రమ్మను ♦ మెలమి గనుము. ౧౬౬

క॥ అని నెనరునఁ దనుఁ గని పలి, కిన లక్ష్మణు రోషకీలి♦కీలాస్ఫురితం
బున కలిమికిఁ దలఁకుచుఁ జని, పినతండ్రిం గాంచి తన్నుఁ♦బేర్కొనెఁ దోడ్తోన్.

తే॥ తల్లులకు మ్రొక్కి తనకు వం ♦ దన మొనర్చి
కర్జ మెఱిఁగించు తనయుని ♦ యార్జవమ్ము
గానఁగా నేరఁ డయ్యె న ♦ క్కపివరుండు
మదమదననిద్ర లటుఁ దన్ను ♦ మలఁచికొనఁగ. ౧౬౮

ఆ॥ అక్కుమారుతోడ ♦ నరుదెంచి నట్టి ప్ల, క్షప్రభావు లనెడు ♦ సచివు లిరువు
రానసేయ నప్పు ♦ డఱచిరి కిలకిలా, ధ్వనులు మిన్నుముట్టఁ ♦ బ్లవగవరులు.

క॥ దానం బ్రబుద్ధు డగుచుం, దా నంగదువలనఁ గార్య ♦ తత్త్వ మెఱిఁగి సం
ధాన మొనరింపుఁడు సమా, ధాన మరసి మీర లని ప్ర ♦ ధానులతోడన్.

ఆ॥ పలికి మఱియు ననియెఁ ♦ బలుకగాని దోకండు
నొం డొనర్ప నెడఁద ♦ నూహసేయ
నెట్టు తెలిపిరో య ♦ నిష్టులు వార లి
ష్టేల కుపితు లైరొ ♦ యెఱుక పడదు. ౧౭౧

క॥ నెఱిఁ దప్పి నడువ హితు న, క్కఱ మఱవ నుదగ్రు లైనఁ ♦ గాని వెఱవ ని
న్నెఱవిందు లేల యలుకకు, గుఱిసేసిరొ త న్నటంచుఁ ♦ గ్రందెద మదిలోన్.

క॥ చెలికానిఁ బడయు టెంతయు, సులభం బగు వెక్కసంబు ♦ చొప్పడకుండం
గలకాల మరసికొనుటే, తలఁపం గష్టములలో మొ ♦ దలి దై యుండన్. ౧౭౩

ఆ॥ నిచ్చ లొక్క తెరువు ♦ నెఱయవు చిత్తమ్ము
లెంతమాత్ర కైన ♦ నెడయుఁ బ్రీతి
యంతరంబు నెమక ♦ నై యుండు రరు లింత
యెఱిఁగి మైత్రికలిమి ♦ నెనయవలయు. ౧౭౪

క॥ అని యనిమిత్తత్రస్తుఁడు, నననైతి మహాత్ముఁ డాతఁ ♦ డాధృతి నొనరిం
చిన యుపకృతి యింతింతని, యనరా దప్రతివిధేయ ♦ మై యుండుటచేన్. ౧౭౫

ఆ॥ అనుచు ననుశయమున♦నారాటపడెడు న, య్యినజుతోడ హనుమ♦యిట్టు లనియె
నబ్బ మాని యనఘ!♦యంతటి యుపకారి, మహితుఁ ద్వాదృశుండు♦మఱవకుంట.

—♦ హనుమ సుగ్రీవునకు హితము దెలుపుట ♦—

సీ॥ ఈరేడు జగముల ♦ నేలంగ సురపతి, నెనయునో మిగులునో ♦ యనఁ దనర్చి
వెనుకవ గని పెచ్చు♦పెరుగు బీరంబున, ముక్కంటి కనుచిచ్చు♦ముచ్చటించి
యార్తుల మనుపఁ దా ♦ నైన యాదరమున, హరివత్సలతతోడ ♦ నైక్య మొంది
వంగడం బొండె యా♦వాసియే యని పల్క, నెఱి హరిశ్చంద్రుని♦నేమ మెంచి

తన్నుఁ బోలంగ నొకఁ డెందుఁ ♦ దవులఁ దున్న
నన్న యంతటి తోడు తో ♦ డై పొసంగ
నింతవానిఁగ నినుఁ జేసె ♦ బంత మలర
రాముఁ బొగడందరమె కపి ♦ రాజచంద్ర! ౧౭౭

ఆ॥ వేయు నేల రాము ♦ వెరవుతోఁ బరఁగు బీ
రమ్ము నెనయఁ బోల్ప ♦ నమరవరుఁడు
గురుఁడుఁ జాల రనఁగఁ ♦ గుంభినిలో లేఁడు
పురు డనంగఁ దగిన ♦ పుడమిఱేఁడు. ౧౭౮

ఆ॥ తడసి తిల్లు స్త్రీల ♦ తపులునఁ దవులు మ, త్తతను జేసి గడువు ♦ దప్పకుండ
వారిఁ జేరి వాసి ♦ వలనొప్పఁ దత్కార్య, కలన మెలఁగు భాగ్య ♦ గతికిఁ బాసి.

ఆ॥ వానకారు గడపి ♦ వత్తు నంటి శరత్తు, ప్రౌఢ యయ్యె నింకఁ ♦ బ్రాప్తకాల
మరసి రాముఁ గొలువ♦నరుగ నైతి వనంగ, నెట్లు మెత్తు రయ్య!♦యెవ్వ రేని.

క॥ కరుణాకరుఁ డాతఁడు గా, న రుషాతత్పరుఁడు గాక♦నయమున నినుఁ దే
ర్ప రహిం దన తమ్మునిఁ బని, చె రమాధిప రాముఁ బోలు♦స్నిగ్ధుఁడు గలఁడే.

క॥ తరణిసుతా! వడఁకరె యా, సురాసురు ల్వింటి వంకఁ♦జూచిన రామే
శ్వరుఁ డరులకు సాధ్యుఁడె యొ, క్కరి సాయం బెనయఁ గోరఁ♦గా నగువాఁడే.

తే॥ నీయదృష్టంబుకతన న ♦ న్నెఱిఁ బొసంగె
మైత్రి సీతామహాలక్ష్మి కై ♦ మహిత యున్న
తల మెఱిఁగి తెల్పు పనికి నే ♦ స్తమునఁ బ్రీతిన్
చఱచి యద్దెస మసలుట ♦ సంభవించె. ౧౮౩

శా॥ ఆర్తుండై నిజమిత్రుఁ డాసపడ న♦య్యర్థంబు చేకూర్చి త
జ్జార్తిం బాపుదు నంచుఁ గాల మెగవం♦జూడంగ నొ చొప్పనే

వర్తింపం గని యాతఁ డొండనిన న ♦ వ్వాక్యు న్సహింపంగ నోఁ
గీర్తిం గోరెడువాఁడు మేల్మి గని త ♦ త్కీర్తింప నౌ నంతకున్. ౧౮౪

ఉ॥ కావున నీప్రమాదమునఁ ♦ గల్గిన యియ్యపరాధ మీఁగ న
ద్దేవు భజింపు మాఘనుఁడు ♦ ధృష్టుఁడు గాఁ డపకారదృష్టికిం
బోవఁడు తొల్త లక్ష్మణునిఁ ♦ బూజ్యుని సాంత్వన మొప్ప వేఁడుమా
త్రోవ మెలంగ నౌ హితము ♦ త్రోఁ గృతకృత్యుఁడ వౌదు వాదటన్. ౧౮౫

ఆ॥ నీదు మేలె కోరి ♦ నేఁ దెల్పినాడ ము
న్నటులె నోడువ నయ్యె ♦ నయ్య! యిపుడె
చనుము చనవు గొనుము ♦ సహపుత్త్రబంధుండ
వగుచుఁ బూజసేయు ♦ మధిప! యతని. ౧౮౬

తే॥ అనుడు నీ వంగదుండు ము ♦ న్నరిగి యతని
వలగొని ప్రవేశపెట్టుఁడు ♦ వల నెఱింగి
యే నెదుర్కొని పూజింతు ♦ నెలమిఁ గాంచి
కాక లజ్జింతుఁ దొలుదొల్తఁ ♦ గదియ ననిన. ౧౮౭

క॥ వల్లె యని యరిగి తోడ్కొని, బల్లిదుఁ డాతనికి రాజ♦పథమున వింతల్
దెల్లముగఁ దెలియఁజేయుచు, సల్లలితము నగరి గుఱినిఁ♦జనుదెంచు నెడన్. ౧౮౮

—♦ హనుమదంగదులు లక్ష్మణు నెదుర్కొని సుగ్రీవుని హజారమునకుఁ జేర్చుట. ♦—

సీ॥ తులలేని రతనాలఁ♦దులకించు మించుల, హంగారు యూథపా♦యతనములను
సర్వకామఫలాను♦సంధాననిపుణవ, ర్ధిష్ణుతాంచితవనో♦ద్దేశములను
చందనాగురుఘన♦సారసౌరభయోగ, విస్తారచణపణ్య♦వీథికలను
మైరేయమాధూక♦మాధురీవహ మద్య, కుల్యోపచితపాన♦గోష్ఠికలను
గాంచె సౌమిత్రి వారితోఁ♦గలసి మెలసి, తదుపపాదితతత్తత్ప♦దప్రశంస
లూకొనుచు భర్తృశాసనో♦ద్యుక్తచిత్త, వర్తనత్వరమాణుఁ డై♦వారిజాక్షి!

క॥ స్రక్చందనముఖపరిమళ, యుక్చతురవిలాసినీగృ♦హోచితరసభృ
ద్వాక్చయతౌర్యత్రికగుణ, భాక్చిత్రితకలన లెఱుక♦పడె వాని కుమా. ౧౯౦

శా॥ ద్వారస్థు ల్హరు లున్నతాకృతు లప ♦ త్రాసుల్ మహాదారు ల
ప్పౌరు ల్ప్రాంజలు లై నమస్కృతికృతి ♦ న్వీడ్కొల్పఁ గక్ష్యాంతర
శ్రీరమ్యాపణచిత్రకాననసర ♦ స్తీర్థాగ్ర్యహర్మ్యాదివి
స్తారోదారకళావిశేషముల చం ♦ దంబు ల్ప్రశంసింపుచున్. ౧౯౧

తే॥ శస్త్రపాణులు హరులు సం ♦ సక్తు లగుచు
గొలువ నొప్పారు సేసు ♦ కక్ష్యలఁ గ్రమించి
హైమరాజతమంచాస ♦ నాచితంబు
రాజమందిర మెనసె న ♦ య్యాజిసుతుఁడు. ౧౯౨

క॥ స్ఫటికప్రాకారాంతర, ఘటితేంద్రవరోపలబ్ధ ♦ కమ్రఫలాంచ
ద్విటపికలనావిశేష, స్ఫుటసురసదనప్రకార ♦ శోభితమగుచున్. ౧౯౩

శా॥ కైలాసోపమవర్మహర్మ్యశిఖరా ♦ క్రాంతాభ్ర మై వైజయం
తీలీలావినివర్తితారుణసము ♦ ద్వేగంబు నై తోరణ
శ్రీలాలిత్యకృతేంద్రచాపకలనా ♦ చిత్రోపచిత్రంబు నై
వేలాతీతగుణాబ్ధినాఁ దనరు న ♦ వ్వేశ్మోత్తమోత్తంసమున్. ౧౯౪

తే॥ చేరఁ జను నప్డె విన నయ్యె ♦ శ్రీపదములు
మధురమధురస్వరోద్గతి ♦ మంజిమములు
సురుచిరాంబరమాల్యసం ♦ శోభిరూప
యౌవనాఢ్యము యౌవతం ♦ బటఁ దనర్చె. ౧౯౫

తే॥ నూపురారవములు కింకి ♦ ణీపినద్ధ, కాంచికానినదమ్ములుఁ ♦ గదియవచ్చు
నంతలో వినవచ్చె న♦భ్యంతరమున, నాంతరామర్ష మెసఁగ రా♦మానుజునకు.

క॥ లజ్జపడి భ్రాతృనిర్వే, దోజ్జృంభితచిత్తవివశ ♦ తోద్వృత్తుండై
సజ్జ మగు వింట నెఱపె ద్వి, షజ్జాలనిహంత యతఁడు ♦ జ్యాఘోషమ్మున్.

ఉ॥ ఆరవ మాలకించి భయ ♦ మంది తటాలున లేచి విన్ననై
నేరమి గల్గె నంగదుఁడు ♦ నేర్చి వచించిన యప్డె పోయి య
వ్వీరునిఁ బోడి తెచ్చి తగ ♦ వేఁడక పోయితి భ్రాతృవత్సలుం
డీరస మెత్తి యేమనునొ ♦ యింతకు నంచుఁ దలంచి గ్రక్కునన్. ౧౯౮

క॥ అనుచరులం బూజార్థము, లను గొని చనుఁ డని యనిచి క ♦ లానిధి రవిజుం
డనితరసదృశం దార, స్గని పొ మ్మాఘునుని సాంత్వ ♦ నం బొనరింపన్. ౧౯౯

ఆ॥ అనిన వల్లె యనుచు ♦ న న్నాఁతి తరలె న
య్యధికృతులును మున్నె ♦ యరిగి తదుప
వేశనోపయుక్త ♦ విధి గూర్చ యువరాజు
హనుమఁ గూడి యచట ♦ నాతఁ డుండె. ౨౦౦

—♦ సుగ్రీవుని పనుపున తార క్రుద్ధుఁడైన లక్ష్మణుని భక్తిచేఁ బ్రసాదోన్ముఖుం జేయఁగడఁగుట ♦—

క॥ మధ్యద్వార మెనసి యణు, మధ్య నిపుణ తార ప్రియని ♦ మంత్రిత యై సా
మాధ్యానకలిత యగుచు, న్నిధ్యానాతిథ్యయోగ ♦ నిష్ఠిత యన్యెన్. ౨౦౧

ఆ॥ తోట్రుపాటు నడక♦తో మదావిలదృష్టి, తోఁ బ్రిలంబకాంచి♦తో స్మితాస్య
లక్ష్మితోఁ దనర్చి లక్ష్మ♦లక్షిత యైన, యానతాంగి నాతఁ♦డట్లు చూచి.

క॥ ఆనతముఖుఁ డై యుండఁగ, నానెఱేఁ దా నెఱిఁగి తార ♦ యని మీ కగునే
యానమ్రుఁ డైన మిత్రుని, పై నలుగఁగ నేర మెంచు ♦ వల నేర్పడనే. ౨౦౩

ఆ॥ తనదు చెలిమికాని♦వలని మే లరయంగ, వచ్చి యీర్ష్య నొంద♦వలసె నెట్లు
సఖ్య మనఁగ నెప్డు♦సమసుఖదుఃఖ మా, తెలివు సూపుఁ గాదె♦దివ్యమూర్తి!

ఆ॥ అనిన నాల్గు నెలల♦యాన తోడుగ మమ్ముఁ, ద్రోఁచి వచ్చి నట్టి♦దారకు లేదె
యిపుడు నీవనంగ♦నిమ్మెయి నగు నీతి, పక్షపాత మెనసి♦పలుకనగునె. ౨౦౪

తే॥ ఏకసక్తుండ యై ధర్మ♦వెఱుకఁ బాసి; వాసి చెడి మద్యసేవ జీ♦వన మటంచు
నోలయునాతండు మహితార్థ♦యుక్తి కగునె, సఖ్య మని యున్న వానికి♦జగతిలోన.

క॥ కార్యరహస్యజ్ఞవు నీ, వార్యవ పో యాడి తిట్టి♦యనువున నది ని
ర్ధార్య మొనరింపు మీతని, చర్యకు మా చేయఁ దగు ప్ర♦చారం బెదియో.

వ॥ అని యివ్విధంబున. ౨౦౮

తే॥ అడరి సౌమిత్రి నొడివెడి ♦ నుడికి నడికి
తనరు ధర్మార్థసంహి ♦ తత్వమున కలరి
యుడుపతినిభాస్య తార యే ♦ ర్పడ వచించెఁ
జనవుమెయిఁ గార్యయోగప్ర ♦ సాధనముగ. ౨౦౯

సీ॥ అలుక యెమ్మెయిఁగాన♦నయ్యె నీ కాభంగిఁ, గామోపహతుఁ డయ్యెఁ♦గపివరుండు
సకలసౌఖ్యంబులు♦సంపత్తియును గల్గె, మీకృతంబున నేఁడు♦మిహిరజునకుఁ
బడరాని పాట్లెల్లఁ♦బడెఁ జిరకాల మ, ట్లగుట సౌఖ్యాప్తి కి♦ట్లలఁతిపడియె
మముఁ బాయనేరమి♦మనికి గై కొని యుంట, గడచె నొక్కించుక♦నుడికి గడువు

తపసు లేనియుఁ గృత్యము ♦ ల్తలఁపఁ బోరు
స్త్రీల వలనునఁ జిక్కిన ♦ చిత్తములను
గ్రోఁతి యావెంటఁ జన నౌట ♦ కుచ్చితంబె
భక్తు మన్నించి కర్జ మే ♦ ర్పఱుపఁ గనుము. ౨౧౦

తే॥ ఈవు గుణవృద్ధుఁడవు కిన్క ♦ నెనసెదే కు
మారనిభ! మారహతసత్త్వ ♦ మనుపవలదె
యర్థధర్మము లత్తఱి నేల ♦ యనియెఁ గాన
వచ్చునే ప్రాణికి రజఃప్ర ♦ వర్తనమున. ౨౧౧

చ॥ ఎఱుఁగుదుఁ గార్యభార మటు ♦ లీహరివీరుఁడు మత్ప్రసక్తిచేఁ
దఱి యొకయింత పోనడఁచి ♦ తాలిమి మేకొని యుంటయేని నే
నెఱుఁగుదు మీసహించుటయు ♦ నిత్థచరిత్రుఁడు రామదేవు న
క్కఱ కని జీవిత మ్మొసఁగఁ ♦ గా నిఁకఁ డెంచుటయున్ శ్రితా ౨౧౨

క॥ ఆయువు సౌఖ్యము సిరియున్, మీ యొసఁగిన యవియ దీన ♦ మీరు గొనినదో
యా యొక కీర్తియ కాన వి, ధేయు నలంపంగ దాని ♦ తెఱ వెడపడదే. ౨౧౩

తే॥ శాంతుఁడవు గమ్ము కపిరాజ ♦ శాసనమునఁ
గోట్లకొలఁదిగ వత్తురు ♦ క్రోఁతు లింత
నంత రక్కసిమూఁకల ♦ యడ రడంప
సంశయింపంగవలవ ది ♦ క్ష్వాకువంశ్య! ౨౧౪

తే॥ కోటిశతకోటికోటిర ♦ క్షోబలములు, గలుగువాఁ డసదృశుఁడు లం ♦ కావిభుండు
వాని నెదిరింప నొర్లకు ♦ వశము గా ద, టంచుఁ దెలిపెను వాలి నే ♦ నడుగుటయును.

క॥ ఆతం డెఱుఁగు నతని నతఁ, డాతని నెఱుఁగు మును సీత ♦ హరియించె వన
న్నాతలఁపునఁ గల సందియఁ, మాతఁడు వివరింపఁ దెలిసి ♦ యంటి గుణాఢ్యా!

క॥ నానాప్రదేశములఁ గల, సేనల రావింపఁ బనిచె ♦ సిద్ధార్థుండై
రానున్నవాఁడు హరిపతి, గాని మఱవఁబోఁడు కార్య ♦ గతిమహితాత్మా! ౨౧౭

క॥ ఈతఁడు వారలు నైనన్, సీతాసతి వార్తఁ దెలిసి ♦ చేర్పఁగ లంకం
బా తగలింపఁగఁ జాలుదు, రాతతబలుఁ డసుర దర్ప ♦ మడఁతు రధీశా! ౨౧౮

క॥ అద్దేవి రామచంద్రుని, యొద్దను రోహిణియ పోలె ♦ నొలయంగల దీ
ప్రొద్దు చన దనుజు కండలు, గ్రద్దలు కాకులు భుజించు ♦ గతి చొప్పడఁగన్.

ఆ॥ మాటగుఱికి నుంత ♦ మనలితి ననుచుఁ దో
నెనయ రారు కపు లి ♦ దేమి యనుచుఁ
దలఁచుచున్నవాఁడు ♦ తా మున్నె నేఁడు లో
నొదిఁగినాడు నీదు ♦ యోజ కతఁడు. ౨౨౦

క॥ రావయ్యా రఘునందన!, సేవకజన మెనయు మేలి ♦ సిరి గనుమయ్యా!
నీవంటిదొరకు స్వీయస, త్రివర్గము నరయ నెరవు ♦ కృత్య మటయ్యా! ౨౨౧

ఆ॥ అని హరీంద్రు దార ♦ యాహ్వాన మొనరింప, లోని కరిగె సద్వి♦లోకనుం డ
తం డధీశునాన ♦ తవిలి ససంభ్రముఁ, జేయఁ గడవరామి♦దోయజాక్షి!

—♦ కోపముతో లక్ష్మణుఁడు సుగ్రీవునిఁ జేరి రామశాసన మెఱిఁగించుట ♦—

సీ॥ పనిమెచ్చు గల కోళ్ల ♦ పసిఁడిమంచముమీఁది, మెత్తని సెజ్జపై ♦ మేను సేర్చి
మణిభూషణద్యుతు ♦ ల్మలసి యొక్కటి మించు, దివ్యాకృతిస్ఫూర్తిఁ ♦ దేజరిల్లి
యందఱుఁ దారలే♦యనఁ గోమ ల్బలసి కొ, ల్వఁగఁ జందురుని లీలఁ♦బడయఁజాలి
రుమ రాజ్యరమ నా ని ♦ రూఢానురాగగా, బాహాపరీరంభ ♦ పదవి నునిచి

యమ్మహేంద్రుఁ బోల ♦ నరిదుర్జయుఁడు విభ
వోజ్జ్వలుండు నగుచు ♦ నుష్ణకిరణు
వలని పుట్టు దలఁప ♦ వలసిన య ట్లున్న
యాహరీంద్రుఁ జూచె ♦ నర్కకులుఁడు. ౨౨౩

ఆ॥ కనలు పెచ్చువెరుగఁ♦గనులఁ గెంపు దలిర్పఁ, గాలసర్ప మెదిరి♦గాసి పఱుప
నోడువు గోరి పొంచు♦నోజ రోజుచు నుండె, నలసుమిత్ర నోము♦ఫల మపర్ణ!

క॥ భ్రాతృహితరతు నతనిఁ గని, యాతల్పము డిగ్గ నుఱికె ♦ నగచరపతి ని
ర్యాత లయి రట్లు యువతులుఁ, జేతోజాతాశుగముల♦చెలువునఁ జెలువా!

క॥ చేతులు పిసికికొనుచు నుప, యాతతఁ గనువానిఁ గాంచి ♦ యాతతరోషో
పేతుఁడు లక్ష్మణుఁ డాక్షణ, మాతంకం బెడలి పలికె ♦ నసదృశవిభవా! ౨౨౪

సీ॥ ప్రతిన వట్టితి గాదె ♦ ప్లవగమండలనాథ!, తలఁచెదే రామునే ♦ స్తంబు మదిని
నెడలెనే యెడ నుండి♦యింద్రసంభవశల్య, మమరునే సౌఖ్య మ♦త్యాయతముగ
రారాపు లేదుగా ♦ రాజ్యాంత్రిములయం, దొదవదుగా భేద ♦ ముపిదలందుఁ
జెల్లునే పానగో ♦ ష్ఠీప్రసంగము నిచ్చ, లాహారనిద్రలం ♦ దాస యున్నె
పలికి బొంకఁ డొకప్డుఁ జే♦పట్టి విడఁడు, నెనరునెఱిఁగలఁ డితఁ డన♦నెగడి యింద్రి
యముల గెలిచి విశుద్ధస♦త్త్వాభిజనత, నొప్పువాఁ డగు రా జన♦నుర్విలోన.

మ॥ ఘనకాలం బని యద్దు పెట్టుకొని ప్ర ♦ క్కం గామిను ల్గొల్వ నె
మ్మన ముప్పొంగఁ జెలంగు నీనుడి దెస ♦ న్మందాకపుంగొంతు పా
మని లో నెన్నఁగఁబోఁడు త్వత్సఖుఁడు గా ♦ దా నన్న నీయన్న చే
సిన త ప్పింతకు మిన్న యైనది యొకో ♦ చేచేతఁ జంపింపఁగన్. ౨౨౫

తే॥ అడరి యశ్వాన్నృతమున గ ♦ వాన్నృతమున
నూటి వేయింటి వరుసన ♦ గీటడంచుఁ

దన్నుఁ దనవారి నెల్లరఁ ♦ దడవి చంపుఁ
బురుషుఁ డాకపూరుషాన్వృతం ♦ బునకు మొనసి. ౧౨౯

ఆ॥ బ్రహ్మ దెలిపె మున్ను ♦ బ్రాహ్మణుఁ జంపిన, యేనిఁ గల్లు ద్రావ ♦ నేనిఁ జౌర్య
మొనరఁజేసెనేని ♦ యును గల్గు నిష్కృతి, గతి కృతఘ్ను దెసకె ♦ కలుగ దనుచు.

ఆ॥ తిట్టనేల నిన్ను ♦ దీవింపనేల యి, ప్డేమి గడచె నింత ♦ యెడరు పడఁగ
వాలిఁగెడపి నట్టి ♦ వరశర మున్నది, వానితోడి పొత్తు ♦ వలయునేని. ౧౩౦

చ॥ సమయ మెఱంగి రాకునికి ♦ చాలెను జాలెదయేని నింక నీ
సమయుట నెంచి యైనఁ జని ♦ సంయమివందితు రాము వేఁడి యా
యమ నెమకంగఁ దోడ్పడఁగ ♦ నయ్యెడు కర్జమున న్మెలంగు మి
ట్లమరిన కోర్కెకై మసలు ♦ దాకనెదా పరలోకసౌఖ్యముల్. ౧౩౧

క॥ అని మోమోట మెడలి ప, ల్కిన సిగ్గున ముట్టమునిఁగి ♦ కీశవిభుం డే
మనియుం బలుకంజాలక, వినమ్రుఁడై యొండు కడను ♦ వీక్షించు నెడన్. ౧౩౩

ఆ॥ కోర్కె లెల్లఁ దీర్చు ♦ కొని వచ్చి యసువుల
నొసఁగ నైన నెంచి ♦ యున్నవాఁడు
గాని యసదు తలఁపు ♦ గాదంచుఁ గ్రమ్మఱఁ
దార తెలుపఁ దాల్మిఁ ♦ దవులకున్న. ౧౩౪

తే॥ మొనసి యిట్లనెఁ గరువలి ♦ ముద్దులాఁడు
నమ్మియుండిన బంటుపై ♦ నాకినియుట
తగునె సౌమిత్రి! యిట్టంటి ♦ తప్పులు వీఁడు
వల నరయ కింత తెగుఁబడ ♦ వాసిసెడదె. ౧౩౫

—♦ హనుమంతుఁడు లక్ష్మణునితో సుగ్రీవుశక్తి సెఱుకనేయుట. ♦—

క॥ నీకన్నఁ బదిమడుఁగు లా, శ్రీకరు రఘురాము నెడఁదఁ ♦ జేర్చి ప్రిపత్తిం
బ్రాఁకిడెడువాఁడ యీతని, బ్రాకృతునిఁగఁ జూడ వలను ♦ పడునె కుమారా!

తే॥ ప్రొద్దు తేజునఁ బుట్టువా ♦ పొరసినాఁడు, సకలశాస్త్రంబు లొక్కటఁ ♦ జదివినాఁడు
పలయు తీర్థంబు లెల్ల సే ♦ వించినాఁడు, మాఱులేనిఁ బీరము సిరి ♦ మలసినాఁడు.

క॥ అన్నకుఁ దనయెడఁ గలిగిన, యన్నెఱి నటు లోఁబడంగ ♦ నయ్యె వరమునం
దన్న మిగిలెఁ గాకీతనిఁ, గన్నత్తి కనంగ నొండు ♦ కలఁడె రఘువరా! ౧౩౬

క॥ పెక్కెడుములఁ బడి నేఁటికి, దక్కిన యిమ్మనికి సుఖము ♦ తప్పులున నగు నా
చొక్కన నించుక తడసెను, దక్కొరు లీతని వశిత్వ ♦ దశ కగువారే. ౧౩

తే॥ కోటికోటులువాహినుల్గూర్పఁ బనిచె, నేఁట రేపట వత్తురు ♦ నియతి వెలయ
నితని యానతిఁ గడచి తా ♦ బ్రతుకఁ డొండు, వానరుల మంచుఁ బుట్టిన ♦ వారిలోన.

క॥ రాఁదొడరి రిపుడె కపులి, మ్మేదిని వడకంగఁ దాల్మి ♦ మేకొని కను మా
మీఁదట నేమనియెదొ యీ, జోదు రఘూద్వహున కనిన ♦ సూక్తి మఱచునే.

తే॥ అనుచు విస్పష్టముగఁ బల్క ♦ ననిలతనయు
మినుకు లాలించి వీడె సౌ ♦ మిత్రి యలుక
సుప్రసన్నుం డతనిఁ జూచు ♦ చూడ్కి నలుకుఁ
బాసెఁ దడిపుట్టముం బోలె ♦ భానుజుండు. ౨౮౨

క॥ గళమునఁ గల పూదండలు, పెళపెళ మని త్రోయఁ ద్రెంచి ♦ పృథుబలుఁ డంతన్
విలసన్ముఖుఁ డై రామునిఁ, దలఁపున నిడి మ్రొక్కి పలికెఁ ♦ దగ లక్ష్మణుతోన్.

క॥ తెలివి వెలయించు దేవుని, చెలిమి ఘటిల్లియును రిత్త ♦ సిరికై యిమ్మెఁ
గలవరము నొందు నాబోం, ట్లలఁతిపడరె యెందునేని ♦ నవశత కతనన్.

—♦ లక్ష్మణప్రబోధితుండై సుగ్రీవుఁడు రామకార్యము సాధింపఁబూనుట ♦—

సీ॥ అన్న! సౌమిత్రి! నీ ♦ యలఘూపదేశమ్ము, పాపె నావరణమ్ముఁ ♦ బట్టెడల్చి
మేకొంటిఁ దెలివి మై ♦ మే నింక రాముని, యదియ కా మెలఁగెద ♦ నహరహంబుఁ
దా విల్లు దాల్చిన ♦ ధర వడంకఁగ నెంత, లేదు చె ల్లింతవాఁ ♦ డింద్రజుండు
భువనాధినాయకు ♦ పొందు చేకూరంగఁ, గీరితి సిరి నన్నుఁ ♦ గోరు టరుదె
యమ్మహాత్ముని సేవ సే ♦ యంగ నయ్యెఁ
గలుగు బలములతోడ ని ♦ క్కలిమితోడఁ
గాక యాతండు కనువిచ్చి ♦ కాంచి నంత
నసురమండలి యవశీర్ణ ♦ మై పొలియదె. ౨౮౩

క॥ అనుయాత్రం బొనరించెద, దనుజుల మర్దింప నరుగు ♦ దైవలలామం
బున కే నిదె యనుజీవులు, మునుకొనిచనుదేర నాదు ♦ ముచ్చట దీఱన్.

ఉ॥ నేర మొకింత గల్గినను ♦ నేర్చిన నేరక యున్న నట్టనన్
శ్రీరఘునాథరత్న మటు ♦ చిన్నవిభుండవు నీవునుండ నా
గోరము లెల్లఁ బాపుచు వి ♦ కుంఠతఁ గూర్పఁ దలంపరే నమ
స్కారమె చాలు దాసు దెనఁ ♦ గల్గిన త ప్పెడలించు నయ్యెడన్. ౨౮౪

క॥ అని పలికిన నరుసము స్మిత, ముని మునుకొని నెనరుతోడ ♦ ముప్పిరిగొని చూ
డ్కిని బెరసి మెఱయ నిట్లను, ఘనుఁ డా సౌమిత్రి మేన ♦ కాగర్భమణీ !

—♦ కోప ముడిగి లక్ష్మణుఁడు రామకార్యప్రవర్తకుఁ డైన సుగ్రీవు మెచ్చుట ♦—

సీ॥ నాసోదరుండు స ♦ నాథుఁ డయ్యెను నేఁడు, వానరనాథ! నీ ♦ వలనికూర్మి
సద్గుణౌఘమ్ములు ♦ సంశ్రయించెను మున్నె, వినయమ్ము తోడుగా ♦ వెదకి నిన్నుఁ
గాకున్న వలచునే ♦ కల్యాణి కపిరాజ్య. లక్ష్మి తా నై సోప ♦ లాలనముగఁ
ద్వత్సహాయంబునఁ ♦ దడవి రాక్షసకుల, మడఁగింతు మిఁక సంది ♦ యమ్ము లేదు
ధర్మము గృతంబు నెఱఁగి య ♦ ర్థమునఁ దలఁక
కుండు నీ విల్లు నొడువంగ ♦ నొప్పుఁ గాదె
చెలిమి కిరువుర నేర్చి కూ ♦ ర్చిన విరించిఁ
బ్రొద్దు గలయంతవట్టును ♦ బొగడవలదె. ౨౮౯

క॥ ఓపి యిటు లనఁగ నెవ్వం, డోపును రామునకు నీకు ♦ నొప్పున కాకి
ల్లోపట్ల క్షమకు శాంతికిఁ, గాఁపుర మిచ్చో టనంగఁ ♦ గాదనఁ దరమే. ౨౯౦

తే॥ ఎఱచి నొడివితి నానుడి ♦ మఱువు మన్న!
యన్న దశ లెంచి వ్యగ్రుఁడ ♦ నైతి నన్న!
యమ్మహాత్ముని సేవింప ♦ నరుగుపొంటె
నేర్పుమెయి యత్న మిపుడె పొ ♦ నర్పు మన్న! ౨౯౧

క॥ అని యనుశయమున రాముని, యనుజన్ముఁడు నొడువ రవిజుఁ ♦ డనుమోదముతో
ననుసంగత మహా ధృతి మతి, ననుమానము వీడి పలికె ♦ ననుమనితోడన్.

—♦ సుగ్రీవుఁడు సీతాన్వేషణమునకై హనుమంతునివలన వానరుల రప్పించుట. ♦—

తే॥ గాలి మనసును మీఱిన ♦ గతిఁ గ్రమించు
వారిఁ బనుపుము త్రొల్లింటి ♦ వారి పోక
తెఱఁగు లారసి తత్తత్ప్ర ♦ దేశగతులఁ
గపులఁ ద్వరపెట్టి తఱుమ సం ♦ గరము నెఱయ. ౨౯౩

ఆ॥ ఇచ్చ వచ్చి నట్టు ♦ లిడుము వారికిఁ జారి, తోషికములఁ దుష్టి ♦ తోఁ దనర్చి
నేఁడె వార్తఁ దెచ్చు ♦ నెఱియ కల్గిన రాజ, గౌరవంబు లెల్లఁ ♦ గాంతు రనుచు.

ఆ॥ క్రుంకు మెట్టు పొడుపు ♦ గుబ్బలి తఱిగట్టు, గుండ్లతేఁడు పసిఁడి ♦ కొండ వెండి
తిప్ప మున్నగలుగు ♦ తీరొందు చోటుల, నెఱయ కపిబలముల ♦ నెమకవలయు.

క॥ పదిదినములలో నెవ రి, య్యదనునఁ దోతెంచువారి ♦ నందఁగలియరో
విదితు లయి వారు శ్రుతి కను, పదమే జముప్రోలి కనుపఁ ♦ బడువా రనుమీ.

క॥ అని పతి శాసించిన విని, హనుమఁడు సంతసము దొనుక♦ననిచె ననుచు భ
క్తిని దనరి తగిన చారుల, ననుపమవేగమున వార♦లరిగిరి గిరిజా. ౨౫౮

—♦ ఎల్లవానరులు రామకార్యార్థమై కిష్కింధ కేతెంచుట. ♦—

తే॥ ఎదురుపడువారిఁ బొం డంచు ♦ నింతలంత
లన్నవారినిఁ దఱుముచు ♦ నున్నచోట్ల
నున్నవారల నఱుముచు ♦ నూహసేయు
నంతలోఁ గనఁగాంచి రా ♦ శాంతములను. ౨౫౯

ఆ॥ అంజనాస్త్రరాజ♦తాద్రుల హిమగిరి, వింజముమునను నుండు♦వీరవరులు
మూఁడు పదియు కోట్లు♦ముక్కోటి శతకోటి, వేయుకోటి కోట్లు♦వెడలి రపుడు.

క॥ క్షీరోదధివేలాగతు, లారూఢత వెడలి వచ్చి♦రందఱు కపులున్
వారిని లెక్కించెడు పని, వారిజభవుఁ డెఱుఁగు నేమొ♦వారిజనయనా! ౨౬౦

ఉ॥ మున్ను హిమాద్రి నైశ్వర మ ♦ మోఘము జన్నము వేల్పులుబ్బఁగా
నన్న పురాను లాకసము ♦ నంటెను దద్రిసంభవంబులై
యున్నవి రస్యమూలఫల ♦ యుక్తము లా తరువు ల్మహౌషధుల్
దిన్నను మాసతృప్తి నెఱి ♦ దీప్తి నొసంగఁగ నా గుణౌచితిన్. ౨౬౧

క॥ త్వరపెట్టఁ జనిన చరు ల, గ్గిరిఫలమూలములఁ గొంచు♦గిరికొని రా నై
రరిభంజను లెల్లదెస, ల్వరికించి యమోఘకార్య♦పరులై తోడ్తోన్. ౨౬3

ఆ॥ ఎల్లచోట్లనుండి♦యేతెంచి రిదె నీదు, శాసనంబు మిత్తి♦శాసనంబ
కాదె యొండు గడవఁ♦గాఁ గలఁడే యంచు, మ్రొక్కి కాన్క లిడిరి♦మోదమలర.

ఉ॥ వారి బహూకరించి కపి ♦ వల్లభుఁ డంపి నిరస్తతంద్రుఁడై
పారముఁ గంటి సంసృతికిఁ ♦ బాత్రుఁడ నైతిని రామదేవునిం
జేరి నమస్కరింప ధృతి ♦ సేకొని తత్కలన స్మలంగ నే
వారును రారు నాకు సరి ♦ వా రని యిమ్మహనీయసంపదన్. ౨౬౫

క॥ అని యుబ్బుచు లక్ష్మణుఁ గను, గొని తెలిపి వ నన్న! యింకఁ♦గోసలనాథుం
గనఁ బోవుద మన మే లని, యనుచరులం బిలిచి యాన♦మానతి సేయన్.

ఆ॥ మించు లోకటఁ గదిసి ♦ మిఱుమిట్లు గొను నట్లు
రత్నకాంతు లెడలు ♦ గ్రిమ్మి మెఱయఁ
బుష్పకం బొకండు ♦ పూన్కిమైఁ గొని తెచ్చి
యుబ్బు మీఱ మ్రోల ♦ నునుచుటయును. ౨౬౮

—♦ లక్ష్మణునిఁ బుష్పకముపై నెక్కించుకొని సుగ్రీవుఁడు సపరివారుఁడై రాముని జేరుట. ♦—

ఆ॥ అంతిపురి జనమ్ము ♦ నామంత్రణము సేసి
యేగుదెంచి కాంచి ♦ యెలమి మించి
యన్న! రఘుకుమార! ♦ యధిరోహణముఁ గూర్పు
మన్న నాతఁ డలరి ♦ యటు లొనర్ప. ౨౬౮

సీ॥ నిండు వెన్నెల గాయు♦నెఱికిఁ జాలిన మేలి, శ్వేతాతపత్రంబు♦చెలువు మిగుల
పింజామరలపేరి♦వెరవున నిరువంక, లెనసి యశఃపూర♦మేగుదేర
శస్త్రపాణులు వారి♦శతములు తనుఁజుట్టి, యలఘుప్రతాప మి♦య్యది యనంగ
శంఖభేరీముఖ♦స్వనములు చెలరేఁగి, యాశాకరుల గుండె♦లవియఁజేయఁ
బాయఁజాలమిఁ దోడ్తోన♦పరఁగినట్టి, రాజ్యలక్ష్మి విలాసస్ఫు♦రణలు సూప
మొనసి లక్ష్మణుతో యాన♦మునఁ దనర్చి, రాముఁ గనవచ్చె రవిజుఁ డ♦రాళకేశి!

క॥ ఇనజుఁడొ యినుఁడో యీతం, డను వివరము దెలియనీని♦యాస్ఫురితంబుల్
కనువారి కనులు గప్పఁగ, ననితరసామాన్యలీల♦నతఁ డేతెంచెన్. ౨౭౦

ఆ॥ ఆనఁ గదిసి తఱుమ♦నైన యాత్వరతోనె. వానరాఘు మవుడె♦వచ్చి చేరెఁ
దోనె గంగ మొనయఁ♦దోతెంచు నల భగీ, రథునిఁ బోల్ప ననిచె♦రవిసుతుండు.

తే॥ తేరు డిగి వచ్చి రామునిఁ♦జేరఁ గదిసి, పాదముల పట్టున సుమిత్ర♦పట్టితోడ
వ్రాలి మ్రొక్క నతఁడువారి♦లీలఁదివిచి, యెత్తి కూర్చుండ నియమించె♦నింతనంత.

క॥ స్ఫుటపంకజ మగు మానస, తటాక మన మొనయఁ బాఱు♦తత్సైన్యంబున్
బటుసారబలు నతనిఁ గని, విటపిచరాధిపునితోడ♦విభుఁ డిట్లనియెన్. ౨౭౩

—♦ శ్రీరాముఁడు సుగ్రీవునకు సుహృద్ధర్మ మెఱిఁగించుట. ♦—

తే॥ ధర్మ మర్థము కామంబుఁ ♦ దఱి భుజించు
నతఁడె ధన్యాత్ముఁ డవి వీడి ♦ యర్థిఁ గామ
మొకఁడె కొనువాఁడు చెట్టుపై ♦ నుండి నిద్ర
సేసి పడువాఁ డనం దగుఁ ♦ జెలిమికాఁడ! ౨౭౪

ఆ॥ మిత్రసంగ్రహం బ♦మిత్రదూషణమును, జేయనేర్చు నతని♦సిరి భజించు
వాఁడు ధర్మయుక్తి♦వఱలి సువర్గంబుఁ, గాంచ నర్హుఁ డగును♦గంజహితజ. ౨౭౫

—♦ సుగ్రీవుఁడు శ్రీరామచంద్రునకు తన కృతజ్ఞత నెఱిఁగించుట.♦—

క॥ తఱి నరుదెంచితి నాయ, క్కఱఁ దీర్పఁగ నిన్నుఁబోలఁ♦గలఁ డెవ్వఁ డన
న్నెఱి గాంచి హరీంద్రుఁడు ధృతి, వఱలఁగ నిట్లనె సురేంద్ర♦వందితచరణా!

తే॥ పరఁగె స్థితి కీర్తియును గపి♦ప్రాజ్యరాజ్య, రమయుఁ గడఁగి భవత్ప్రసా♦దమునఁ జేసి
యే నవియు గొని సేవించు♦చున్నయజ్ఞ, హవ్య మిందుఁ బ్రీన గొనఁగెడు♦నట్లకాదె.

క॥ ఉదరంభరి గాఁడే మే, లొదవించిన ఘనుని కర్జ ♦ మూహింపక సం
పద వలనె చూచికొన న, కృతదర్పు మే ననిన గృద్ధ♦కాకియుఁ దినునే. ౨౭౮

సీ॥ వచ్చుచున్నా రదె ♦ వానరవీరులు, నేల యీనిన భంగి ♦ నింగిముట్టి
గంతులు వైచుచు ♦ ఘనకాయబలసత్త్వ, లతిమెద రెంతకు ♦ నైనఁ జాలి
కోటికోటులు శత ♦ కోటికోటులు నసం, ఖ్యాతులు ననఁగ వి ♦ ఖ్యాతు లైన
వారు గంధర్వదే ♦ వప్రసూతులు దశ, శతసహస్రాయుతా ♦ సంఖ్యహస్తి
శక్తియుక్తు లరుణ ♦ సా వర్ణవర్ణగౌ
రాసితాంగు లుదయ ♦ మ స్త మును న
గములు కులనగములు ♦ హిమహేమగిరులు ము
న్నలుగు నెలవులందు ♦ నిలుతు రధిప ! ౨౭౯

తే॥ ఉన్నవారును నింక రా ♦ నున్నవారు, నెన్నఁబోరు పరుల రుద్రుఁ ♦ డన్నఁ బోరు
మున్నె విడలేరు సరిబంటు♦మన్నె లేరు, కొన్ని వినినారు నినుఁ గొల్వఁ♦బన్నినారు.

వ॥ అని యిట్లు భానుసూనుండు రవికులకల్పప్రసూనంబుతో విన్నవించు నత్తఱి నల్లనం బొడకట్టిన కెంధూళి పెను పొంది యెల్ల దిగంతము లావరింపుచు నెగసి యాకాశంబు నిరవకాశం బొనరింప సశైలవనస్థల యగు నచల సంచలింప నుష్ణాంశుప్రభల నిగుడనీయ కునికి నెల్లెడ రజస్తమఃప్రభావంబె భావాతీతం బై యావర్భవించెను తెఱంగు దోఁప సాగరంబులం బొడమి యాశుగ ప్రేరణంబున నదీకందరంబులం బ్రవేశించి యచ్చోటులం బెరిగిన యదభ్రం బగు శబ్దం బభ్రతలంబు శబ్దైకగుణబిభ్రాణం బనిపింప నిలింపులు గుంపులుగొని విమానంబు లెక్క కనవచ్చు సంపద పొంపిరివోవుటకుఁ దార్కాణగా నాసీరసీమం దోఁచి యేచిన మహాతేజంబు స్వరాజకీర్తిం బెరసి నెమ్మొలయనూనచ్ఛాయలకుం దోడు నీడ లగు భూషణద్యుతులతో నైక్యం బంది బ్రహ్మాండకర్పరం బండఁగొని వింతమండలంబుల సృజియింప నిం పలరారు కౌతుకంబులకు సహజాతంబు లగు సముత్సాహంబులతో నేత్రైఱ తెఱ వెడలి వచ్చిన యద్భుతనాటకపాత్ర లవిధం బున సవిధంబునకుఁజనుదెంచు దండనాథుల వెనుద్రొక్కి పఱతెంచి నలుదెసలు గ్రమ్ము నయ్యపారవానరసేనావార పారావారంబు చక్కి. కవ్వారు చక్కఁ గనుంగొనుచుండ నాదేయులుఁ బార్వతీయులు సాముద్రిలు వనచారులు ననం బరఁగు నవ్వనచరులు దరుణారు ణారుణాంగులును శశివిశదులునుఁ బద్మకేసర

సవర్ణులును గాలాంజనాకారులును ధూమ్రాకృతులునుఁ గర్బురచ్ఛాయాంచితులును సింహసంహననసముద్ద్యోతులును నై యొప్పారుచుండి రందుం బదివేలకోట్ల బలఁగంబులతో శతవలియు దశసాహస్రకోటిసంఖ్యా వదనన్యసామాన్యజన్యసైన్యంబులతోఁ దారాజనకుఁ డగు సుషేణుండును సహస్రకోటి మహావీరులతో హరీశ్వరశ్వాశురుండును ననేకకోటిసహస్రానీకంబులతోఁ గేసరియును నేకకోటిసహస్రబలవర్గంబులతో నసదృక్షుం డగు గవాక్షుండును రెండుకోట్ల యెలుంగుసేనుంగులతో ధూమ్రుండును గొండలంబోని మూఁడు కోటులు దండిమగలంగొని పనసుండును బదికోటులు ప్రబలదళంబులతో లీలావానరఖేలుం డగు నీలుండును నేనుకోట్ల ఘనయోధులతో గవయుండును కోటిసహస్రవలీముఖసేనాముఖసమ్ముఖుండై దరీముఖుండును గోటికోటిసహస్రవీరపరివృతు లై మైందద్వివిదులును మూఁడుకోట్ల శాఖామృగమత్తగజంబులతో గజుండును గోటీదశకాచ్ఛభల్లమల్లసంఘంబులతో మహాబలవంతుం డగు జాంబవంతుండును నూరుకోట్ల శూరవరేణ్యులతో రుమణ్వంతుండును శతసహస్రకోటి కపికోటి పరివృతుం డై బలసూదననిభుం డగు గంధమాదనుండును శంకుశతంబుఁ బద్మసహస్రంబు నప్రమేయ బలంబునగుబల పరివర్గంబుతోఁ గుమారరా జగు నంగదుండును నేనుహరివీరకోటులతోఁ దారుండును బదునొకండుకోట్లు గొమ్మమెకమ్ములతో ననూనుం డగు నింద్రజానుండును శతసహస్రాయుత సంఖ్యాకసైన్య సంరంభజృంభితుం డై రంభుండునుఁ గోటిద్వయామేయబలబలనిచయసముపేతుం డై దుర్నిరీక్ష్యముఖుం డగు దుర్ముఖుండును కామవైరిశిఖరిశిఖరాకారులుద్దామవిక్రమసారు లతిఘోరులు నగు వానరవీరులు కోటిసహస్రంబులు బలసి కొలువఁ బ్రజ్ఞావంతుం డగు హనూమంతుండును శతసహస్రకోటీశతసంఖ్యాకసేనాకలితుం డై యనలసన్నిభుం డగు నలుండును బదికోటులు స్ఫటకపిభటులు చుట్టిరా రాజమాతులుం డతులుండు విలసన్ముఖకమలుండు నగు దధిముఖుండును శరభుండును గుముదుండును వహ్నియు రంహుండును వినతుండును మున్నగు యూధాధినాథు లసంఖ్యాతహరివాహినులతోడం దోతెంచి యుగాంతవేలాతివేలాభీల జలార్ణవస్వరూపంబు నిరూపించుచుండి రయ్యవసరంబున. ౨౮౧

లయగ్రాహి.

ఒండొరుల గెంటుచు న♦ఖండరభసంబెసఁగ, మెండుకొని వృక్షముల♦గండశిలలం ద్రో
యుం డలరు నవ్వనికి♦రం డెలయు నియ్యలని, లుం డొలసి యానతిఁ గో♦నుం
[డొకఁడుమాత్రిక

గీ॥ వడఁతు మింక దను♦జుం జెనిరెనేని బల, మండ సెడిపాఱి నొడ♦యుండెడఁదమెచ్చఁగా
బా॥ను వడి జానకిఁ గ♦నుం డధిపుఁ జేర్ప మొన, యుం డవల మేకొనుఁడు ♦నిండు
[మది నుండఁగా. ౨౮౨

క॥ అని గంతులు వైచుచు న, బ్బున బొదలుచు రామదేవుఁ♦బొగడుచుఁ దత్కీ
ర్తినిఁ గీర్తించుచు నప్పా, వను లగచరు లొప్పి రచల♦వంశాభరణా! ౨౮౩

సీ॥ రవిజుండు మ మ్మేలు♦రా జయ్యెఁ దొలిపుట్టు, పున్నెంబహో యని♦యెన్నువారు
శ్రీరాము సేవించు♦సిరి మాకుఁ గలుగ న, య్యసుర యంత లొనర్చ♦న నడువారు
నెంతచక్కని దొర♦లీయన్నదమ్ములు, నొగులువారే యంచు♦నొడువువారు
జాల మింకేల ప్ర♦స్థానముహూర్తంబు, నేఁడె కా యని డాయ♦నెఱయువారు
నగము లగలింతుమో దిక్కు ♦ లప్పళింతు
మో బయలు మ్రింగుదుమొ యా న ♦ ముద్రములఁ గ
లంచి వైతుమొ యేది మా ♦ లా వెఱింగి
చెప్పఁ గలయది యండ్రు వి ♦ శేషవిదుషి! ౨౮౪

ఉ॥ ఆర్పులు నింగి ముట్ట రయ ♦ మంతకు నంతగ దర్ప మొప్పఁగా
నేర్పులు మీఱ సంతసము ♦ నెక్కొన నుత్సహనం బెలర్ప నా
త్మార్పణముం బొనర్చితిమి ♦ హాయిగ రాముని కింకఁ బోరిలో
నూర్పులు పుత్తు రెట్టు లరి ♦ యోధు లటందురు వారు శ్రీమతీ! ౨౮౫

శా॥ లీలావానరమూర్తు లాఘనులు లే ♦ లెం డంచు నాయోధనో
ద్వేలౌత్సుక్యము నం దనర్చి దొరకు ♦ న్వేవే నమస్కారముల్
వాలాయమ్ము పొనర్చి నిల్వఁ బనిచె ♦ న్వాఁ డెల్లయూథంబులన్
వీ లొప్ప న్విడియింపఁ దత్పతుల ను ♦ ర్వీభృత్కులోత్తంసమా! ౨౮౬

ఆ॥ రాముఁ జేరి ప్లవగ ♦ రాజు రానగువారు, వచ్చినారు మిమ్ము♦నచ్చినారు
స్వార్థ మైనఁ బ్రాణ♦మైన మీయవె యంచుఁ, దలఁచినారు వేఱు♦దారిఁ బోరు.

మ॥ బలసంపన్నులు కామరూపులు జగ ♦ త్ప్రఖ్యాతు లాశాంతము
ల్గలయం ద్రొక్కుదు రొక్కమాత్ర రిపులం ♦ గాఱింతురు సేవింతు రె
ద్దలఁ దా రింతుల నొడ్లఁ దల్లులుగ స ♦ ద్భావంబునం గాంతు రే
మలక ల్గాంచఁగఁబోరు వీరు బహుసం ♦ మాను ల్నరేంద్రాగ్రణీ! ౨౮౭

క॥ జితకాశు లసంకాశులు, తతప్రకాశులు వనాద్రి♦తలవిని వేశుల్
స్మృతసకలాశు లనాశులు, కృతి కగుదురు నీకు నిట్టి♦కీశు లధీశా! ౨౮౮

క॥ నీయాన నిన్నుఁ గొలుతురు, నాయానకు నిందఱును వి♦నమ్రులు గాను మ
యార్యా! యానయమున భక్తవి, ధేయా! నను నమ్మి పేరి♦ధృతిఁ గనుమయ్యా!

క॥ ఏకాంతభక్తు లిందఱు, నీకై చేసాచినారు♦నెఱిఁ గాంచి కృపన్
గైకొను మన రాముఁడు ముద, మాకృతిఁ గొనె ననఁగఁ దనరి♦యాకృతి కనియెన్

—♦ సుగ్రీవుఁడు రాముని మన్ననవడసి సీతాదేవిని వెదకుటకై కపివీరులను బనుచుట. ♦—

తే॥ అమ్మహేంద్రుండు వర్షించె ♦ ననఁ బ్రకాశ
మొసఁగె రవి యన నాహ్లాద ♦ మొనరఁ గూర్చెఁ
జంద్రుఁ డన గంధవహుఁడు ని ♦ స్తంద్రుఁ డగుచు
వీఁచె నన నబ్బురంబె వి ♦ వేకమహిత! ౨౯౨

ఆ॥ ఆత్మనాశనమున♦కసుర యమ్మెయి కృత్య, మాచరించెఁ గాక♦యనఘ! నీదు
సాయ మిట్టు లొదవ♦సమయింపనే వానిఁ, బట్టి యొక్క మాత్ర♦బలముతోడ.

క॥ రాఘవ మ్మిట్టు లిది గైకొను, మే రింక న్నీకు సాటి♦యిలలో నను చున్
జేరం దివిచి హరీంద్రుని, గారవ మొప్పారఁ దనదు♦కౌఁగిటఁ జేర్చెన్. ౨౯౪

శా॥ ఆనందాశ్రుపరీతనేత్రుఁ డయి నె ♦ య్యంబార నర్కాత్మజుం
డే నీబంటున కాదె యింతవలెనే ♦ యీవృత్తికే సుప్రస
న్నా! నానేరము లెన్న కీ విటు లన ♦ న్నాకల్మియే కల్మి గా
దే నిత్యాభ్యుదయంబె కంటెఁ గొఱ లిం♦కేనాఁటికిం గల్గునే. ౨౯౫

క॥ ఈమన్ననయే చాలును, రామా! కృతి కాన యిడుము♦రభస మెసఁగ నే
మామెయి మెలఁగెద మింకిట, నామయ మని లేదు తథ్య♦మా నుడి యనినన్.

ఆ॥ పోలునటు లొనర్పు ♦ పొమ్ము నీ కేఁ దెల్ప
వలెనె తొలుత సీత ♦ వార్తఁ దెలిసి
యవలఁ గర్జ మొనర ♦ నగు తెఱఁ గూహించు
వార మనఁగఁ బొంగి ♦ వల నెఱింగి. ౨౯౭

—♦ వినతాదులఁ దూర్పున కనుచుట ♦—

క॥ వినతుఁ డను సైన్యనాథుని, వినతుని గిరినిభు నతారి ♦ వీరుని రాఘ
వ్మని తరణిజుఁడు పిలిచి య, య్యనితరసామాన్యుతోడ ♦ నపు డిట్లనియెన్.

తే॥ సోమసూర్యాత్మజులు మహా ♦ శూరు లైన
కపివరేణ్యులు తోడుగాఁ ♦ గదలి చనుము

తూర్పుదెస కార్య మెకరంగఁ ♦ దొలుత నీవు
పసులు వేనూర్ల బలములు ♦ బలసి కొలువ. ౨౯౯

క॥ ఎం దున్నయదియొ జానకి, యెం దాదుర్ణయుఁడు సాధ్వి ♦ నెమ్మోయి నిడెనో
ముం దరసి వార్తఁ దెలిపెడు, పొందిక నీయది యటంచుఁ♦ బొమ్మనఁ గంటిన్.

చ॥ గిరివనదుర్గభూములఁ బ్రి ♦ కృష్టనదీనదసత్సరోంబు ని
ర్ఝరతటకందరంబులను ♦ జాహ్నవి కౌశికి భానుజాత యా
సరయువు గల్గు చోటులను ♦ సన్నుత భూసుత నుంచెనేని నా
సరణి నెఱింగి రావలయుఁ♦జయ్యన మీా రనిలప్రిచారు లై. ౩౦౧

క॥ గిరి యామున మను దానిన్, సరస్వతిని శోణసింధు ♦ సంజ్ఞనదములన్
సరవిఁ గని కాలమహి న, వ్వరుస నచలకాననాఢ్య ♦ వలయు నరయగన్.

వ॥ మఱియును బ్రహ్మమాలవిదేహమాళవ కాశీకోసలమాగధ మహాగ్రామపుండ్ర వంగాదిదేశంబులును గోశకారపురంబును రజతాకరభూమియు సముద్రావగాఢంబు లైన పట్టణంబులును బరికించి యవ్వలనికిం జని యాయతంబయిన మందరకోటి నాశ్రయించి యున్న కర్ణప్రావరణులును నోష్ఠకర్ణకులు ఘోరులు లోహముఖులు జవనులు నేకపాదకులు నక్షయులు బలవంతులు పురుషాదకులు కర్ణచూడులు హేమాంగులు ప్రియదర్శనులు నామమీానాశనులు నగు కిరాతులు ద్వీపవాసులు నంతర్జలచరులు నై పురుషవ్యాఘ్రు లనం బరఁగుచుఁ గొండలకుఁ బ్రాఁకి దుముకుచు నీటిపైఁ దేలాడుచు నుండుదు రవ్వారల నివాసంబు లెల్ల విచారింపం దగినయవియు పదంపడి సువర్ణరూప్యకరత్ననిధులొప్ప సప్తరాజ్యోపశోభితం బగు యవద్వీపంబు శోధించి సురాసురసేవితం బగుచు శృంగోచ్ఛ్రాయంబున దివంబు స్పృశించు శిశిరగిరిం గాంచి తదీయాతతప్రపాతవనదుర్గంబుల నెమకి రక్తజలంబు నతివేగంబు నగాధంబు నగు శోణంబు దాఁటి సముద్రపారముం జెరసి యచ్చోటుల నెల్ల నారయవలయుఁ దరంగానిలోద్ధతం బగు నాసాగరంబున మహాకాయు లగు నసురులు చిరకాల బుభుక్షితు లై నలువ వనుప జలాంతరంతరీపంబులు తమకు వాసంబులుగా నొడ్ల ఛాయాగ్రహణంబునం బట్టి తినుచుండుదురు మహోహారగనిషేవితంబును గాల మేఘప్రతిమంబును నగు నయ్యర్ణవంబు మెలఁకువతోన కడచి చనంజను నటఁ బోవ, రక్తజలభీమం బగు లోహితపారావారంబు బృహత్కూటశాల్మలియు నగపడు నచ్చోటునం గైలాసనిభంబును వివిధరత్నాలంకృతంబును విశ్వకర్మనిర్మితంబును నైన వైనతేయనికేతనం బొందు శోభిల్లుచుండు నద్దానిం గనుంగొనినఁ గన్నుల కలిమి ఫలవంతం బగు. 303

శా॥ మందేహాఖ్యులు రక్కసుల్ గిరినిభు ♦ ల్మాయావు లచ్చోటికిన్
ముం దా కొండతల న్మెలంగుదురు భా ♦ నుం గాంచి యబ్ధి న్మనుం
గం దేలం దమకిత్తు రీ తద్ఘృణుల వే ♦ క న్బ్రహ్మ తేజంబు ధా
కం దద్దాత్ములు నయ్యు వీడ రెదుర ♦ న్గాక్షించుచు న్నిచ్చలున్. ౩౦౪

సీ॥ సితమేఘసదృశంబు♦క్షీరోద మను నబ్ధి, వీచి ముక్తాహార♦విలసితంబు
దుర్ధర్ష మవలఁ గాం♦తురు తదంతరమునఁ, వెలిగొండఋషభాఖ్య♦వెలయునదియు
భవ్యగంధసుమాఢ్య♦దివ్యరాజతవృక్ష, వేల్లితంబును మహా♦విస్తృతంబు
నందు సుదర్శనం♦బను సరోవర ముండుఁ, గలధౌతమయపద్మ♦కలిత మగుచు

రాజహంసాస్పదము దాని ♦ రమణ నెఱియ
సంగనలఁ గూడి విహరింతు ♦ రహరహంబు
నమరగంధర్వకిన్నర ♦ యక్షముఖ్యు
లలవి గా దప్పొలము చెల్వ ♦ మరసి పొగడ. ౩౦౫

వ॥ ఆపాలకడలిం గడచి సర్వభూతభయావహం బగు జలోదం బను మహాసాగరంబుఁ గనుంగొని యెద రందుం దత్త్వోపసముద్ధితం బగు తేజంబు బడబాముఖంబున వెలువడి సచరాచరప్రపంచంబు గ్రసియింపం జాలి విలసిల్లు నద్దానిం గని ప్రబలజలసత్త్వంబులు ఘోషిల్లు నన్నలిప్పు కర్ణకఠోరం బై యుండు. నమ్మున్నీటికి నుత్తరం బై త్రయోదశయోజనాయామవిశాలం బగు ప్రదేశంబున జాతరూపశిలామయం బగు పసిండికొండ యొక్కండు చూపట్టంగలదు దాని శిఖరంబున వెన్నెలతేని నెలుంగు సలంతిసేయు నెమ్మోని మెఱుంగును దమ్మితేకులంబోని కనుంగవలును రతినాల తళుకులం దులకించు వేయి పడిగెలున్ నసిలం బగు చేలంబును దనరారు భూభారవహనదక్షుండును సర్వభూతనమస్కృతుండును ననంతప్రభాపూర్ణుండును నగు ననంతుండు సమాసీనుం డై యుండు నమ్మహామహుని కట్టెమరం ద్రిశీర్షంబును వేదికాంచితంబు నగు హిరణ్మయకేతుతాలంబు దేవనిర్మితం బై యొప్పారు నచ్చోటు వాసి చనిన హేమమయంబు శ్రీమంతం బునగు నుదయాచలంబు కాన్పించు నమ్మేటిగుబ్బలికోటి జాతరూపవేదికావిరాజమానయుఁ గాంచనవృక్షలతాసమంచితయు శతయోజనాయతయు నై భానుమండలికైన యనా దగి యుండుఁ దన్మధ్యప్రదేశంబున యోజనవిస్తారంబు దశయోజనోచ్ఛ్రితంబు నగు పసిండిశృంగంబు సౌమనసంబు నాఁ బొసంగు విష్ణుండు త్రివిక్రమాకృతిం గైకొనిననాఁడు దానిపై మొదలిదైన పదం బిడి కొండొక యడుంగు మేరుకూటంబున నునిచె జంబూద్వీపంబున నుత్తరపు దెసం బరిక్రమించి యమ్మ

హాశిఖరంబు లంఘించి దివాకరబింబంబు దృగ్గోచరం బగు నప్పుణ్యస్థలంబున వైఖానసులు వాలఖిల్యులు నను మహర్షులు తపోనిష్ఠకలిమి సూర్యప్రకాశు లై తేజరిల్లుచుండుదురు. ౩౦౬

తే॥ ఈసుదర్శన మెద్దాని ♦ కెదుర నుండు
నేది దృక్కును దేజంబు ♦ నెల్లవాఱి
కప్పుడుపుఁగొండ రుచులతో ♦ నర్కదీప్తు
లోలయఁ బ్రాక్సంధ్య రక్త మై ♦ వెలయుచుండు. ౩౦౭

క॥ జగతికి జగములకును దా, నగుఁ బూర్వద్వార మనఁగ♦నటు భానునకు
మ్మొగిన యుదయంబుఁ గావున, నగరిపుదిశ కయ్యెఁ బూర్వ♦నా నెగడొందన్.

చ॥ అటఁ జనరాదు ప్రాకృతుల ♦ కవ్వల నెల్లఁ దమోవృతంబ యె
ట్టిటొ చరియింతురు వేల్పులు క ♦ డింది వెలుంగులఁ జంద్రసూర్యు ల
చ్చోటు వెలయింప నేర రనఁ ♦ జూడఁగ నె ట్లగు మీకుఁ గాన నా
దట మఱలంగ నౌ సతియు ♦ దంత మెఱింగినయంతఁ దెల్పఁగన్. ౩౦౯

ఉ॥ ఆయుదయాచలంబునఁ జి ♦ రాయురుపేతులు మీరు గాంచి యా
చాయఁ దదీయశృంగవన ♦ సారసషండగుహాంతరంబులన్
బాయక యారయం గని ప్ర ♦ భావతి భూసుత యున్కి యమ్మహా
మాయికు జాడయుం దెలిసి ♦ మా కెఱిఁగింపుఁడు సత్వరంబుగన్. ౩౧౦

క॥ ఆవలనున నెడనెడఁ గల, తావులఁ బరికించి త్రోవ♦తల నొకఁడేనిన్
దోవ కరసి రండొక నెల, మీ వెరవున కిడిన గడువు♦మేకొనుఁ డింకన్. ౩౧౧

క॥ అని వారికిఁ బయనం బిడి, వినతుని నం దధికృతునిఁగ♦వెలయించి యతం
డనితరులఁ గపుల నొండెడ, కనుపందగువారి నెడఁద♦నారసి యంతన్. ౩౧౨

వ॥ నలనీలసుహోత్రశరగుల్మశరారి విజయగజగవయగవాక్ష గంధమాదనోల్కాముఖమైందద్వివిదాసంగ హనూమజ్జాంబవత్ప్రముఖులం గనుంగొని యమ్మేటి మగల నంగదసంగతులం బొనరించి యెల్లవారును విన నిట్లనియె.

—♦ సుగ్రీవుఁడు హనుమదాదులకు దక్షిణదిఙ్మార్గంబుఁ జెప్పుట. ♦—

ఆ॥ దక్షిణంపుదెసకుఁ ♦ దరలి మీర లపార
బలము బలసి కొలువఁ ♦ జలము మీఱ
నరిగి జనకజాత ♦ నరయుఁ డమ్మెఁడ గల్గు
వివిధ విధము లేను ♦ వినుచువాఁడ. ౩౧౪

ఆ॥ వేయుఁ దలలు గలుగు ♦ వింజమ్ము రేవ గో
దావరిని మహాప్ర ♦ భావఁ గృష్ణ
వరద మేఖలాఖ్య ♦ వరుస నుత్కలఁ గాంచు
వారు వీరు త్రోవ ♦ వల నెఱింగి. ౩౦౭

వ॥ తదుపాంతంబుల దశార్ణనగరంబుల నశ్వవంతిని నవంతిని విదర్భర్షికమాహిషక విషయంబులను వంగకళింగకౌశిక దేశంబులను దండకారణ్యంబునుం గనుంగొని యాంధ్రపుండ్రచోళపాండ్యకేరళాదిరాష్ట్రవిశేషంబులం బరికించి సచందనవనోద్దేశంబును నానాధాతుపుంజరంజితంబును జిత్రవిచిత్రపుష్పకాననశిఖరాంచితంబును శ్రీమంతంబు నగు నయోముఖం బను పర్వతోత్తమం బారసి ప్రసన్నసలిలపూరయు దివ్యమంగళమూర్తియు నప్సరస్సేవితయు నగు నబ్ధిదేవేరిం గావేరిం గాంచి కన్నులపండు వొనరించి మలయనగాధిత్యకాస్థలసమాసీనుండును భానుమండలప్రకాశుండును లోపాముద్రానాథుండు నైన యగస్త్యమునినాథు సందర్శించి ప్రసాదసుముఖుం డగు నమ్మహాత్ముని యనుజ్ఞ వడసి గ్రాహజుష్టయు దివ్యచందనోపశోభితయు ద్వీపశాలినియు నై కాంతుఁ జేరం జను కాంత యట్టులు దన్వంతునిం గవియం బాఱు తామ్రపర్ణీస్రవంతిం గడచి చని ముక్తామణివిభూషితంబును హిరణ్మయంబు నగు పాండ్యకటకకవాటంబు లంఘించి సముద్రతీరంబు దరియం జొచ్చి యచ్చోటున నెల్లరుం గూడి కార్యనిర్ణయం బొనరింప నయ్యెదరు. ౩౦౮

సీ॥ పొట్టఁ బెట్టెను దండి ♦ పొలదిండి నెవఁ డట్టి, తపసి మున్నీటితోఁ ♦ దార్చె దేని
నరసె బంగరుగుండ్ల ♦ నమరి రత్నాకరు, లోఁ జొచ్చి యెది వాని ♦ లోఁతు పాతు
చిత్రనానాగమ ♦ శ్రీమల్లతాంచిత, మనఁగ నెయ్యది ఖ్యాతి ♦ నంచె జగతి
దేవసంభవు లెల్లఁ ♦ దవిరి యచ్చరలతో, భావింతు రెద్దాని ♦ సేవనమ్ము
నఖిలసిద్ధుల కెయ్యది ♦ యాటపట్టు
పొందు నెద్దానిఁ బ్రీతిపర్వ ♦ మందు నిందుఁ
డమ్మహేంద్రాద్రిఁ గన నెంచి ♦ యరయఁ గాంచి
ధన్యు లౌదురు ప్లవగమూ ♦ ర్ధన్యులార! ౩౦౯

క॥ అక్కులగిరిఁ దిరిగి యవ్వా, ర్ధిక్కున సంద్రంబు దాఁటి ♦ తేఁకువ మెఱయ నా
రక్కసుల యంతరీపము, చక్కఁ గనుంగొనఁగవలయు ♦ సంయమ మొప్పన్.

తే॥ అదియు శతయోజనాయతం ♦ బైన యమ్మ
హాబ్ధిఁ గడవంగ నంతియ ♦ యై యగమ్య

మై మహోజ్జ్వల మై లంక ♦ యనెడు రాజ
ధాని నడిచక్కి నలువొందఁ ♦ దనరుచుండు. ౩౧౯

ఉ॥ ఆయది పథ్యుఁ డైన దను ♦ జాధిపు వాసము దాన నేయెడన్
శ్రీయుత భూజఁ దాఁచెనొకొ ♦ చేరి కనుంగొన నా ప్రయత్నముం
బాయక యద్దురాత్ముఁ డని ♦ వార్యుఁడు వార్త యెఱింగి మీరు రాఁ
జేయఁగఁబోలు కర్జ మట ♦ సిద్ధ్య నపేత మొనర్పఁగా నగున్. ౩౨౦

ఆ॥ అబ్ధిఁ గడమ నెడనె♦యంగారకాభిఖ్య, చాయ నొడిసి మ్రింగు♦నత్తిఁ బోల
నెంతవారి నైన ♦ నెఱిఁగి రక్కసి వాతఁ, బడక తలఁగ వేగ ♦ పడఁగవలయు.

వ॥ అమ్మొయి నారక్కసులతేని ద్వీపమ్మున నెల్లెడలుం గలయం బరికించి నిరస్త సంశయుల రై యాపట శతయోజనవిస్తీర్ణం బగు సముద్రంబు నిస్తరించి సిద్ధచారణసంసేవితంబును జంద్రసూర్యాంశుప్రతీకాశప్రకాశంబును లక్ష్మీస్తవంతంబు నగు పుష్పితకాఖ్యం బరఁగు క్ష్మాధరంబుఁ గనుంగొని యెద రయ్యది విపులంబు లగు శృంగంబుల నంబరం బుల్లేఖించుచుండు నం దొక కాంచన శిఖరంబు దివాకరుండును గొండొక్క రాజతకూటంబు నిశాకరుండును సేవించుచుండుదు రమ్మహీధ్రమ్మును గృతఘ్నులును నృశంసులును నాస్తికులును సందర్శింపనేరరు దానికి సభక్త్యన్మేషమ్ముగా సాష్టాంగదండప్రణామం బాచరించి యప్పుణ్యస్థలిం బుణ్యమూర్తి విదేహరాజనందన నరయం దగు పదంపడి దుర్ధర్షుల రై పదునాలుగు యోజనంబులు దుర్విగాహం బగు నధ్వం బతిగాహించి సూర్యవంతం బను శైలోత్తమంబుఁ గని యద్దాని నతిక్రమించి యరిగి సర్వకామసర్వర్తు సుమఫలవృక్షమనోహరంబును విద్యుత్ప్రకాశవిలసితంబు నగు వైద్యుతం బను నహార్యవర్యంబు నాలోకించి వరార్హ్యఫలమూలంబులు భుజియించి మధురమధురసంబులు గ్రోలి యవ్వలం జని నయనమనోజ్ఞం బగు కుంజర ధరాధరంబు సందర్శించి యయ్యెడ యోజనవిస్తారంబును దశయోజనోచ్ఛ్రితంబును గాంచనరత్నప్రభావిభాసితంబును విశ్వకర్మనిర్మితంబు నగు నగస్త్యభవనంబు వీక్షింపం గని విశాలకక్ష్యయు దుర్ధర్షయు సర్వతఃపరిరక్షయు మహాపన్నగసంరక్షితయు నగు భోగవతీపురిం జెరయఁగాంతు రప్పాతాళస్వర్గంబు వాసుకిపాలనంబున వాసి కెక్కినయది యద్దేశంబున జనకనందిని యుదంతంబారసి తదనంతరంబులు సుసంవృతంబులు నగు కొన్ని జనపదంబులు విమర్శించి కడచి ఋషభపర్వతంబుం గాంచి నేత్రపర్వం బొనఁగూర్చికొని యెదరు మఱియు నందు గోశీర్షకపద్మకహరిశ్యామాఖ్యక చందనతరువనం బొక్కండె యనికాక తృణంబ యేని నగ్నిప్రభం బై విలసిల్లుచుండు, ౩౨౧

క॥ ఘోరాకారులు పోరంచెద, రారూఢి నోరిప్రహితాఖ్యు ♦ లగు గంధర్వుల్
సారప్రభావ నవ్వనిఁ, బూరిపుడకయేని నొడ్లు ♦ వారయకయుండర్. ౩_౨౩

వ॥ శైలూషుండును గ్రామణియు శిగ్రువు శుభ్రుండును బభ్రువు నని వేర్వేఱం బిలువంబడు నవ్వార లేవురును సూర్యసంకాశు లై ప్రకాశించుచుండుదురు.

తే॥ అది పృథివ్యంత మచ్చోట ♦ నమరియుండు
రమరపురిఁ జూఱఁగొన్న యా ♦ య్యతిసుకృతులు
తపనసామాగ్నితనులు దు ♦ ర్ధర్షు లగుచు
వారిఁ గనువారుఁ బుణ్యు లై ♦ వఱలఁగలరు. ౩_౨౪

ఆ॥ మీర లంతవఱకె ♦ మెలఁగ నేర్తురు దాని, కవలఁ బోల దొడ్డ ♦ కడు గిడంగ
జముని రాజధాని ♦ సంయమనీపురి, తోడి దైన జగము ♦ దొరయ నునికి.

క॥ ఆపితృలోక మతితమో, వ్యాపృత మటుగాన విడువ ♦ నగు నచ్చోటు మీ
రోపి వెదకుఁ డీలోపల, నేపట్టునఁ దలఁగ కింద ♦ తేకమతమునన్. ౩_౨౫

తే॥ ఒక్క నెల కిట రా నయి ♦ యుజ్జ్వలుఁ డయి
కంటి సీత నటన్న యా ♦ ఘనుఁడు నాకుఁ
బ్రాణభూతుం డతండె మ ♦ త్ప్రాభవంబు
నన్నుఁ బోలంగ నేలఁగ ♦ ననుచువాఁడు. ౩_౨౬

ఉ॥ మీరలు సత్కులోద్భవులు ♦ మీరసహాయు లమిత్రనాశకుల్
మేరకు మీఱు పౌరుషము ♦ మేకొన నొదు రపారసత్త్వచి
త్సారగుణోదయాంచితు ల ♦ దభ్రయశోర్ధులు మా కనన్య లే
తీరున నేని రామకృతి ♦ తీర్చిన నన్నుఁ గృతార్థుఁ జేయుఁడీ. ౩_౨౭

—♦ సుగ్రీవుఁడు సుషేణాదులకుఁ బ్రత్యఙ్మార్గంబుపదేశించుట. ♦—

ఆ॥ అనుచుఁ బయన మట్లు ♦ లవ్వారికిం దెల్పి, తపనసుతుఁడు మామ ♦ తార తండ్రి
యగుసుషేణుఁ గనికృ ♦ తాంజలి యై యిట్లు, లనెఁ బ్రసక్తితోడి ♦ వినయ మొలయ.

తే॥ నీవు నీతోడివారు స ♦ న్నియతులరు మ, రీచిసుతులు సముద్యన్మ ♦ రీచు లర్చి
రున్నతులు మతివీర్యసం ♦ పన్నులు నగు, వారు నగువారు గరుడుని ♦ వలని జవము.

వ॥ మారీచఋషిపుత్రార్చిష్మదర్చిర్మాలాదిప్రథితసంజ్ఞలం దనరారు నీశౌర్యధుర్యులకుం దోడు [illegible]డుగా ద్విశతసహస్రసంఖ్యాకు లగు నగచరవీరులునుం బలసిరాఁ గడపటికెస కరిగి సీతాన్వేషణనిమిత్తంబునం బ్రవర్తింపవలయు నప్పథంబున

గల యశేషవిశేషంబు లేను వివరించువాఁడ సావధానులరై వినుండు తొలుదొల్త సురాష్ట్రబాహ్లీకశూరభీమాది తత్తజ్జనపదరాష్ట్రదుర్గపురరాజధానులను బున్నాగవకులోద్దాలక కేతకప్రముఖవనషండంబులను శీతలసలిలోపేతలు శివాకృతులుఁ బ్రత్యక్ప్రవాహాలు నగు నదులను దాపసారణ్యంబులను శోధించుచుం జని సర్వతఃపర్వతజాలావృత యై దుర్గ మైన ప్రతీచీదిశం గల యంతవట్టును భూజాతి యుదంతం బరయుండను నమ్మోయిం దిమితిమింగిలనక్రకులజలంబు నక్షోభ్యంబు నగు పశ్చిమసాగరంబు వీక్షించి తద్వేలాతటనివిష్టకేతకతమాల నారికేళముఖ్యవనగిరిదరీ దుర్గకాంతారంబులఁ గలయం జొచ్చి పరికించి మురచీపత్తనజటీపురాంగలోపావంత్యాదిపుటభేదనంబులను సింధుసాగరసంగస్థలంబునుఁ దత్రత్యం బై శృంగశతమహాద్రుమధాతురాగమణిరత్నసమేధితంబు నైన హేమగిరి యను గిరిరాజముం గనుంగొనంగలరు. ౩౩౨

క॥ తెక్కలు గలిగిన సింగము, లక్కొండ నెసంగు చటియ♦లందుండి వెసన్
జిక్కం గొని చను గూండ్లకుఁ, జక్కఁగ గజమత్స్యముఖ్య♦జంతువ్రజముల్. ౩౩౩

వ॥ అట్టి కులాయంబులు గల ప్రస్థంబులను దృప్తతృప్తంబులుఁ దోయదనిస్వనంబులునగు మాతంగంబులు విహరించు మేటి కూటంబులను దివంబు స్పృశించి కాంచనమయంబును జిత్రపాదపంబును నై యున్న కొండొక్క శృంగంబును గామరూపధరు లగు మీర లొక్కింతయుఁ దిక్కకుండ నెల్ల యెడయుం బరికించి యబ్ధిమధ్యగతయు గాంచనియు శతయోజనాయతోత్సేధయు దుర్దర్శయు నగు పారియాత్రికపర్వతకోటిం గనుంగొనుఁడు. ౩౩౪

ఉ॥ ఇర్వదినాల్గు కోట్లు వసి ♦ యింత్రు తరస్వులు వహ్నికల్పు లీ
యుర్వర నొక్కటం గమియ ♦ నోపి దురంతులు కామరూపతా
ఖర్వపరాక్రమక్రములు♦ఖండులు ఘోరులు నైన మేటి గం
ధర్వులు వారలం దొడరి ♦ దర్పము సూపఁగఁ బోల దెమ్మెయిన్. ౩౩౫

క॥ అవ్వారి యానఁ గొన కటు, లవ్వారిఁగ నుంచు ఫలము♦ఖార్ధములు గొనకన్
నెవ్వగలు మీఱు వారలు, జివ్వ దురాసదులు గానఁ♦జెప్పితి మీకున్. ౩౩౬

క॥ అచ్చోటు వారి దనుకొని, యచ్చపుఁ గపిధర్మమున నె♦యనువర్తింపన్
బొచ్చె మెనయఁ బోవరు మీ, రిచ్చ నిడిన కర్జ మరసి♦యేగుఁడు పిదపన్.

తే॥ వజ్రసంస్థానవైదూర్య ♦ వర్ణవివిధ
తరులతాకీర్ణ మై యొక్క ♦ గిరి తనర్చు

నదియు వజ్రాఖ్య శతయోజ ♦ నాయతి నెటి
గల దచట నేర్చి యరయ నా ♦ త్మాతనూజ. ౩౩౮

ఆ॥ సంద్రి మొక్క పాలు♦చన దాఁట నచ్చోటఁ, జక్రవంత మనెడు♦శైల ముండు
దానఁ జక్రి మొంచు♦ధాతాజ్ఞ నిర్మించె, వేయి ధార లొప్ప♦విశ్వకర్మ. ౩౩౯
క॥ పంచజను హయగ్రీవు వ, ధించి తపశ్శక్తి శౌరి♦తేఁకువఁ గొనెఁ ద
త్పంచజనజన్యశంఖం, బంచిత మగు చక్రమును నిజాయుధములుగన్. ౩౪౦

వ॥ అబ్బురం బొదవించు నమ్మేటి గుబ్బలి చఱియలు విశాలగుహాలుం బరికించి కాంచి పదంపడి యవ్వారుణాలయంబు నఱువదియోజనంబులు గడచి చని సువర్ణశృంగంబు శ్రీమంతంబు నగు వరాహశైల మధిగమించి యచ్చోటు వాసి సువర్ణమయం బగు ప్రాగ్జ్యోతిషపురంబు డం బరయంగల రద్దాని దుష్టుం డగు నరకాసురుం డేలుచుండు నవ్వల నెల్ల వీక్షించి యవ్వలనికిం జని సర్వతస్స్వా వర్ణం బగు మేఘవంతం బను పర్వతేంద్రంబు గాంచెదువా రయ్యెడ మత్తమాతంగసింహవ్యాఘ్రవరాహంబులు గర్జిల్లెడు వలాహకంబుల నెదిర్చి ప్రతిగర్జ లిడుచుండు సంతతోద్ధారప్రస్రవణధారాశతం బగు నప్పొలంబునఁ బొలదిండిమూఁకలతోఁ బాకాసురుం గెడపి పాకశాసనుండు సురేంద్రరాజ్యాభిషిక్తుం డయ్యె.

క॥ కాంచెద రఱువదివేల, భ్యంచితములు నైన గిరుల♦నటఁ జని యవియు
న్మించుఁ దరుణార్కమండలిఁ, గాంచనతరువనశిలాప్ర♦కాండద్యుతులన్. ౩౪౨

వ॥ పర్వతోత్తమం బగు నుత్తరమేరువును దన్మధ్యావగాఢం బయ్యె. నద్దాని కాదిత్యుండు మున్ను ప్రసన్నుం డై నీవును నిన్నుఁ బెరయం గనిన యున్నగవరంబులును నీయందు నివసించు దేవదానవగంధర్వులును నాయనుగ్రహంబున కలిమిఁ గాంచనప్రభాంచితులై యొప్పారుచుండుదు రెల్లదివౌకసులును నీయంద నిలిచి పశ్చిమసంధ్యోపాసనాక్రమంబు నిర్వర్తింతు రయ్యది నాకుం బ్రీతికరం బని వరప్రదానంబు సేసెఁ దత్ప్రభావంబున నయ్యాహార్యవర్యంబుఁ దోడిమెట్టులును బూజితంబు లయ్యె నర్ధముహూర్తకాలంబున దశయోజనసహస్రాధ్వాతిలంఘనం బొనరింపుచు దివాకరుండు మేరుశిఖరప్రాంతంబున సురర్షిపూజితుండై యస్తగిరికిం జనుచుండు. ౩౪౩

సీ॥ ఆకుఱింకుమెట్టున♦కమ్మెరువునకు నం, తరమున దశశిర♦స్థాల మొకఁడు
చిత్రవేదికతోడ♦శ్రీమంతమును జాత, రూపమయంబు నై♦రూఢిఁ దనరుఁ
గల్పించె మును విశ్వ♦కర్మ యస్తాద్రిశృం, గమున సూర్యప్రకా♦శ మగుచుండ
వరుణపురము మణి♦ప్రాసాదతోరణ, వల్లీతరువితాన♦వల్గుపక్షి

కూజితాంచితంబు♦గోమాతృకాఢ్యంబు, నగుచు వెలయు దాని♦నబ్ధినాథుఁ
జేలు లోకతిమిర♦మెడలఁ జేయుచు భానుఁ, డగ్గిరీంద్ర మెనయు♦నహరహమ్ము.

ఆ॥ సవితృనిభుఁడు మేరు♦సావర్ణి యను ముని, పుణ్యమూర్తి తపము♦పొలుపుగలఁడు
ధరణిజాత వృత్త♦మరయంగ నగు నమ్మ, హాత్ము నతఁడు నిచ్చ♦లచట నుండు.

ఆ॥ అంతవఱకె మీర♦లరుగ నౌదురు కల, చోటు లెల్ల నెమకి♦సొలయ కొక్క
నెలకు నిచటు సేర♦నేర్చితి రేని మా, మన్నన ల్గొనంగ♦మలయువారు. ౩౮౯

క॥ మామామ సారబలుఁ డు, ద్దాముఁ డతని నుడికి మీరు ♦ తలఁగక మెలఁగం
గా మనుచుఁ జూడ్కి తెప్పల, నేమము దనుపార నిట్టి ♦ నెఱి మది నిడుఁడీ!

తే॥ ఏను దెలుపని దిద్దియు ♦ నెలయునేనిఁ, గర్జమునకు విరుద్ధంబు ♦ గాకయుండ
మీమదిఁ దలంచి నెఱపంగ♦మీక చెల్లు, వాసి గనుఁ డీకృతినిఁ గపి♦వర్యులార!

క॥ అని వారికిఁ బయనం బటు, లొనఁగూర్చి దినేంద్రతనయుఁ♦డురుసత్త్వబలుం
డనితరసదృశుఁడు శతవలి, యను మేటిం గాంచి యిట్టు♦లనె ననుపమితా!

—♦ సుగ్రీవుఁడు శతవలిముఖుల కుదగ్దిశామార్గంబు వివరించుట ♦—

ఆ॥ నిన్నుఁ బోలువారు♦నినుఁ గొల్చుచును నూఱు, వేలు రాఁగ వెడలి♦వీలమెయి ను
దీచి దిశకుఁ బోయి♦తేఁకువ ధరణిజ, వార్తఁ దెమ్ము వన్నె♦వాసి గొమ్ము. ౩౯౦

క॥ వైవస్వతసుతు లనఘులు, తావకమంత్రులును నీదు ♦ తెరమున వారల్
భావింత్రు ని న్ననసిరా, నే వినిచెద నప్పథమున ♦ నెలవున తెఱవుల్. ౩౯౧

మ॥ వనదుర్గంబులు శైలము ల్నదులు దు ♦ ర్వారప్రపాతస్థలుల్
ఘనరాష్ట్రోపసదంబులుం బురవర ♦ గ్రామాగ్రహారంబులున్
గని యెచ్చోటుననేని భూమిసుత య ♦ క్కల్యాణి వృత్తాంతమున్
గొని రానై యధమర్ణభావమున నా ♦ కోల్పోక వారింపుమీ! ౩౯౨

వ॥ శుభోదర్కం బగు నిప్రస్థానంబున మ్లేచ్ఛపుళిందశూరసేనప్రస్థలభరతకురుమద్ర
కాంభోజయవనశకారట్టక బాహ్లికర్షిక పౌరవటంకణచీనపరమచీననీహారదరదాది
దేశంబు లన్వేషించుచుం జని హిమవత్పర్వతంబు సందర్శించి లోధ్రపద్మక
దేవదారు వనషండంబులుం బరికించి దేవగంధర్వసేవితం బగు సోమాశ్రమంబుఁ
గాంచి మహాప్రస్థం బగు కాళశైలం బధిగమించి తద్గుహాంతరము లెల్లం బరిశో
ధించి హేమగర్భం బగు సుదర్శన ధరణీధరంబుం గని దేవసఖనగోత్తమం
బాలోకించి యపర్వతనదీనదకాసారంబున వృక్షగుల్మంబు సత్త్వవర్జితంబు శత

యోజనవిస్తీర్ణంబు నగు దుర్గమమరుదేశం బతిలంఘించి రోమహర్షణకాంతా రంబుఁ గడచి చంద్రప్రకాశం బగు కైలాసగిరివరోద్దేశంబు సేరి యరుసంపు వెల్లి నోలలాడుదురు. ౩౫౩

సీ॥ రాణివాసముతోడి♦రహి నెక్కటిగ నీల, కంఠుఁ డేనెలవునఁ♦గదలకుండు
దిక్పాలకుల దివ్య♦దేశంబు నాఁ జనుఁ, బ్రణిహితాశంస యే♦ప్రమథభూమి
సురశిల్పికల్పిత♦శుద్ధజాంబూనద, శ్రీక యెచ్చో నొప్పు♦శ్రీదు నగరి
పెద్దాని పొలిమేర♦నెసఁగు స్వర్ణాంభోజ, యప్సరస్సేవిత♦హంసపరసి

అప్పోలము సర్వసిద్ధుల ♦ కాస్పదమ్ముఁ
దొక్కఁ గని కనుఁగొని తోవ ♦ దొఱసి సీత
తెఱ వరసి కొంచు నెఱసి మీఁ ♦ తెలివి మీఱఁ
గ్రౌంచగిరిఁ గాంచ నోఁ దదు ♦ పాంచలమున. ౩౫౪

క॥ అంచలకును భార్గవతా, మాంచితకీర్తికిని ద్వార♦మన నై తగునా
క్రౌంచము బిలము సుదుర్గమ, మెంచి ప్రవేశించి యసము♦నెనయం గనుఁడీ.

ఆ॥ దేవరూపు లఖిల♦దేవతార్చితులు మ, హాత్ము లగు మహర్షు♦లర్కదీప్తు
లగుచుఁ దనరుచుందు♦రందు నగ్గిరిసంస్థ, లప్రమత్తవృత్తి♦నరయవలయు. ౩౫౬

ఆ॥ కామశైల మెనసి♦యామానస మెఱింగి, యట మయస్వయంకృ♦తాఖ్య చిత్ర
భవన తురగవదన♦సువదనావాస మై, నాకగిరి తటముల♦నలువు గాంచి. ౩౫౭

ఉ॥ ఆనెలవు ల్సురాసదము ♦ లారసి యోరఁ బ్రసిద్ధసిద్ధవై
ఖానసవాలఖిల్యముని ♦ కల్పక కల్పితపావనాహ్వయం
బై నలువొందు సిద్ధపద ♦ మాశ్రమము న్గని యమ్మహాత్ములఁ
గానఁగఁ గల్గు పున్నెమునఁ ♦ గల్మషము ల్సడలంగ శుద్ధులై. ౩౫౮

తే॥ మహితు లవ్వారిఁ జేరి నమస్కరించి, బ్రహ్మజ వృత్తాంత మరసి వై♦ఖానసాఖ్య
సరసిఁ గాంచనసరసిజ♦చ్ఛన్నఁ గాంచి, తరుణహంసద్యుతుల హంస♦తతుల నెంచి.

వ॥ ఉల్లసిల్లుదు రాసరోవరంబుఁ జేరి సార్వభౌమసంజ్ఞితం బగు కుబేరుని యౌప వాహ్యగజరాజంబు కరేణుకలఁ గూడి విహరించుచుండు. మహనీయం బగు నాకాసారంబు గడచి యచంద్రదివాకరంబును ననక్షత్రగణంబును నజీమూతంబు నగు నాకసంబు పుడమితోడం గూడ నెక్కటిగా ననేకభానుకిరణస్ఫురణలంబోలె నచ్చోటునం దపశ్చరణంబునం బొసంగు స్వయంప్రభులగు తపస్సిద్ధుల యప్రతీ కాశప్రకాశంబులం బ్రకాశించుచుండు. నద్దేశంబు సందర్శించి చని దురుత్తర

యగు శైలోద్యానచయం గాంచెద రద్దాని యుభయతీరంబులం గల వేణువిశేషం
బులు త్రసరేణుల నెన్నిక గల పున్నెంబున కలిమి నమ్మహాతటిని యవ్వలగట్టునం
దేర్చుచుండు నాశిలానిమ్నగ నుత్తరించి స్వర్గసుకృతలభ్యంబు లగు నుత్తరకురు
భూములం గాంచెద రచ్చటి సరిజ్జలంబు లింద్రనీలశిలలై దూర్వపలాశంబులు సౌవర్ణ
పద్మంబులు నగు పద్మినీవిశేషంబుల నొప్పారుచుండు తరుణాదిత్యసదృశంబులు
హిరణ్మయంబులు నగు రక్తోత్పలవనంబులవలనను గాంచనకేసరంబులుమహార్హ
మణిమయపత్రంబులుఁ జిత్రంబులు నగు నీలోత్పలవనంబులవలనను నన్నెలవుల
జలాశయంబు లెల్లభాసిల్లుచుండు ననదృశంబు లగు ముక్తాఫలంబులును నమూల్య
మణిరత్నంబులును హైమశర్కరానముత్కరంబులును నప్పదంబులంగల నదీనదం
బుల పులినతలంబులై యలరారుచున్నయవి హుతాశనసమప్రభంబులగు శైలోత్త
మంబు లన్నియుఁ బసిండికొండలే రత్నసానువులే యనోకహంబు లిన్ని యన్ని
యనరాని వన్నియుం దనరారి కన్నవారి కెల్లం గన్నులపండువొనఁగూర్చుచు
నిత్యపుష్పఫలంబులును విచిత్రపత్రరథాంచితంబులును దివ్యగంధరసస్పర్శంబులు
నై సర్వాభీష్టదాయిత్వం బెసఁగాయుచుండు నందుఁ గొన్ని స్త్రీజనానుకూలంబు
లగు క్షౌమవిశేషంబులను మఱికొన్ని పురుషయోగ్యంబు లగు సూక్ష్మాంశు
కంబులను వెండియుం గొన్ని యుభయోచితంబు లగు నవరత్నస్థగితాభరణంబు
లను నొండొకకొన్ని యాస్తరణవంతంబు లగు మహార్హశయనంబులను నింకం
గొన్ని మనోహరంబు లగు చిత్రమాల్యానులేపంబులను దదన్యంబు లగు కొన్ని
యనుపమానరసాయనంబులను దద్భిన్నంబు లగు కొన్నియమృతోపమ భక్ష్యభో
జ్యంబులను సమకూర్చుచుండు లోకవిలక్షణసలక్షణ రూపయౌవనలావణ్యలక్ష్మి
తలును సద్గుణసంపన్నలుం గాని స్త్రీ లమ్మహనీయస్థలంబున లేరు వల్లకీసల్లలిత
మధురగానంబును వాద్యవిశేషనాదకలనంబును సర్వభూతశ్రుతిమనోజ్ఞంబులు గా
నెల్లకాలంబు నుల్లసిల్లుచుండు భాను తేజోవిరాజమాను లగుచు సిద్ధగంధర్వకిన్నర
పన్నగవిద్యాధరప్రభృతులు స్వీయసుకృతసంసిద్ధి కతన నాసిద్ధక్షేత్రంబునఁ దమ
యంగనలుఁ దారును విహరించుచుండుదురు నిచ్చలు నచ్చోటునం గలయది
సంతోషమే యన్యోన్యప్రేమయే కాని యొండొకొండు దోసంబు కానిపింపం
బడదు వేయేల తత్పుణ్యభూమియందలి శ్రీమిళితంబు లగు సర్వగుణంబులు
దినదినప్రవర్ధమానంబు లగుచుండు నప్పాలం బంతయుఁ గడచి చనిన నుత్తర
పయోనిధి గనుపట్టుఁ దన్మధ్యప్రదేశంబున సోమగిరి యను గిరిరాజం బుండు
నది మహారజతమూర్తియు జీవరత్నవిరాజితంబు నై తేజంబునం దెస లాక్రమించి
ధామనిధి యయ్యెడ లేఁ డను కొఱంత యొక్కింతయు నొడ్లతలంపులం బొడకట్ట

నీయఁబోదు ధర్మవిశేషంబున స్వర్లోకగతు లగు వారును బ్రహ్మలోకనివాసు లగువారును నద్దానిం గనుఁగొను కాంక్ష ననుభవించుచుండుదురు. విశ్వమయుండు భగవంతుండు నగు శంభుం డొక్కటి యయ్యు నేకాదశాత్మకత్వంబు వెలయ బ్రహ్మబ్రహ్మర్షి పరివృతుం డయి యన్నివాసంబున వసియించియుండు నాగో త్రోత్తమం బన్యదుర్గంబు గాన నదృష్టప్రాప్యం బయ్యె దానిం గడచి పోవ సర్వభూతంబులు నసమర్థంబుల యట్లగుటం జేసి. ౩౬౦

క॥ ఆవల నరసి మఱల నా, నావల నరుగంగఁ బోలఁ♦దది భాస్కర తే
జోవిరతను మర్యాదం, బేవెరవున నిట్టిఁ డనుచు♦నెఱుఁగంజనమిక్. ౩౬౧

తే॥ అన్న నాఁ తెల్పినవియు మీ ♦ రరయఁగలిగి
నవియు నెంచి విచారించి ♦ యనువుఁ గాంచి
యవనిజావృత్త మెమ్మెయి ♦ నైన గడువు
కడచనకమున్నె యెఱిఁగించి ♦ కనుఁడు ఘనత. ౩౬౨

వ॥ అని శతవలికి నతనితోడివారికిం దెలిపి పయనం బనుపఱిచి తమకుం బాలువడిన దెసలకుం జన నుత్సహించుచున్న యమ్మేటిమగల నెల్లరం గలయం గనుంగొని.

—♦ సుగ్రీవుఁ డందఱకు నాన సేయుట. ♦—

శా॥ ఆయుష్మంతులు మీరు మాకు హితు లు ♦ ద్యత్కీర్తు లిప్పట్టునన్
సాయంబై వ్యవసాయము న్నెఱ సము ♦ త్సాహంబు సంధిల్లవే
వే యవ్వార్త లెఱుంగఁ జేయఁ గనుఁడా ♦ వేయేల యమ్మేలునన్
శ్రీయం బందఁగ రాని దందికొన నా ♦ జిత్సౌఖ్యవార్ధిస్థితిన్. ౩౬౪

క॥ గర్వంబున మసలఁగ నై, యుర్వీసుత వార్తఁ దెలుప♦నోప కొదుఁగు న
య్యర్వాచీనులు దండ్యులు, సర్వము మీకెఱుకపఱచు♦సరళి నొడివితిన్. ౩౬౫

సీ॥ ఇది సర్వభూతంబు♦లెనసి సేవింప నా, పరవస్తు విద్దానఁ♦బరఁగు ధర్మ
మెఱిఁగి భావించిన♦నెల్లలోకంబులు, సంతుష్టిఁ గాంచును♦స్వర్గు లెలమి
మెచ్చి సన్మానింతు♦రిమే లొడ్ల కొనరించు, వారి జీవితమె భ♦వ్యం బనంగ
మన కుపకారి యై♦మనుచు నియ్యొడయునిఁ, గొలిచిన నింకిటఁ♦గొఱఁత లున్నె

త్వరపడుఁడు శ్రేయ మొనఁగూడు ♦ తఱి ఘటిల్లె
నన్ను ఋణముక్తుఁ జేయుఁడు ♦ నాదు చనవు
వడయుఁడు నిజప్రభావము ♦ ల్వలనుపడఁగ
జనకసుతవార్తఁ గొని తేరఁ ♦ జాలి కపులు. ౩౬౬

క॥ పయనము శుభ మగు మీామీా, నయమును బౌరుషముఁ జెల్లు♦నాకసదులుఁ దో
డయి పోత్రురు సత్కీర్తి నె, నయంగలరు పొందు కూర్మి♦నా దెస నెగడన్.

క॥ అని సుగ్రీవుఁడు శాసిం, చిన నుబ్బున నెల్లవారుఁ♦జెలఁగుచు మే ల్మే
లని రేకగ్రీవముగా, వనితామణి వారి మేల్మి♦వశమే పొగడన్. 319

సీ॥ సీత నిప్పుడె కాంచు♦సిరిగాంతు మనువార, లసుర బీర మదెంత♦య నెడువారు
నే నెక్కటియె చాల♦నే వాని కనువారు, భూమి వ్రచ్చి తలంపుఁ♦బూనువారు
నింగి గెంటుద మంచు♦నెఱయఁ జూచెడువారుఁ, దరులు గిరు ల్గూల్పఁ♦దరలువారు
తోలుదోల్త నబ్ధిఁ బూ♦డ్తుమ కాక యనువారు, నౌ లంకఁ గాల్పంగ♦న నెడువారు
క్ష్వేళ లొనరించువారు హా♦సించువారు, గుప్పిగంతులు వైవ మే♦కొనెడువారు
యోజనాయతదూరమీా♦యోజఁగడతు, మని యెగయఁబోవువారునై♦రగజవారు.

క॥ సుగ్రీవుఁడు వాఁ డని నెఱెక్కిం, దక్కుడు వాఁ డనియు నట్టి♦తరుచరవరులం
దొక్కఁడు నేనియు మందున, కక్కడ నెమకంగఁ దోఁపఁ♦డబలామణిరో! 320

ఆ॥ వెల్లివిరిసె నిట్టి ♦ వెరవున నరుసంపు, సంద్రమనఁగఁ దనరఁ ♦ జాలి వనచ
రాలి యోలిఁ దరలె♦మేలి యోలిమి సిరిఁ, గ్రాలి సారయువతి♦పాలివినుత ! 321

క॥ శ్రీలకుఁ దానక మానం, దాలయ మఘహారి హారి ♦ హారిచరితంబా
వేల నతివేలరుచులకుఁ, బాలై యుష్పాంగెఁ బ్రథిత ♦ భావరసజ్ఞా !

ఆ॥ అనుచు విభుఁడు పలుక♦నంగనామణియు ను, ప్పొంగి దేవదేవ!♦పోల్పఁ గలదె
యొండు నీదు నుడికి♦నుద్యోగ మామీాఁద, నెట్లు చెల్లెఁ దెలుపు♦మెలమి ననిన.

ఉ॥ అంగదముఖ్యభూషణస ♦ మంచితవేషవిశేషచిత్రభా
షాంగణలోకభాసనవి ♦ భాసురసంవిదితానుభావ ! స
ర్వాంగలసత్ప్రచారనయ ♦ హాపితదుర్వ్యవసాయమత్తతా
సంగతభక్తమాధ్వగుణ ♦ శాలిమహాభ్యుదయప్రబోధనా ! 322

క॥ ఆప్తవచఃప్రమాణ్యా, వాప్తిదృఢీకరణనిపుణ ♦ హారివిభావ
ర్యాప్తస్వదర్శనాఖ్య, ప్రాప్తవ్యా ! సంప్రణీత ♦ పరమైశ్వర్యా ! 323

పృథ్వి॥ చరాచరరమాగవే ♦ షణవిధానసంప్రేషణ
త్వరాయితజనేక్షణో ♦ ద్వహనపాండితీమండితా !
చిరంతననిజాశ్రియ ♦ స్థిరకలాసముల్లాసత
త్పరావరపరావర ♦ త్వమహితాత్మతత్వాంచితా ! 324

గద్య॥ ఇది శ్రీమదుమామహేశ్వరచరణనలిననిత్య సేవాసమాసాదితానవద్య కవితా యోగవైద్యమహితాత్రేయగోత్రపవిత్రహనుమత్సుధీతనయ విదితనయ లక్ష్మ్యంబా గర్భశుక్తిముక్తాఫలాయమాన వేంకటప్ప కవీంద్రాభిధాన ప్రణీతంబైన శ్రీరామ కథాऽమృతంబను మహాప్రబంధంబునం గిష్కింధాకాండంబునఁ ద్వితీయాశ్వాసము.

శ్రీ శివాయగురవే నమః

శ్రీరామకథామృతము

కిష్కింధాకాండము.

తృతీయాశ్వాసము.

సంపాదననిపుణక
లాసముచితదృగ్విశేష ♦ లాలితయోగ
వ్యాసంగపరాయణజన
తాసన్నిధికరణలక్ష్మీ ♦ తా! పరమాత్మా. ౧

తే॥ అవధరింపుము చలిమిట్ట ♦ యనుఁగుఁబట్టి
యమ్మెయిని వేఁడ నిట్లనె ♦ నభవుఁ డలరి
వెలఁది విను మట్టులాహరి ♦ విభుఁడు సకల
కపులఁ దరలించి హనుమ నె ♦ క్కటిఁ దలంచి. ౨

క॥ అతఁ డర్థసాధనంబున, నుతికెక్కినవాఁ డగుటయు ♦ నూత్నోల్లాన
స్థితిఁ దనరుటయుం గని తన, మతిఁ దలపోసికొని సగరి ♦ మంబుగఁ బలికెన్. 3

—♦ సుగ్రీవుఁడు హనుమంతుని బ్రత్యేకముగా స్తుతిపూర్వకముగ నియమించుట. ♦—

సీ॥ ఈరేడుజగముల ♦ నెనసిన వారల, యలవు లీ వరయని ♦ యవియ కావు
దేశకాలానువృ ♦ త్తి వినీతిఁ బొండితి, వరశక్తి నినుఁ బోలు ♦ వారు లేరు
జవమున నెగడు లా ♦ ఘవమున విశ్రాంతి, నీతండ్రి మారుతు ♦ నెఱికిఁ గలవు
మన్నన మిన్నున ♦ మున్నీటనేనియు, గతినిరోధం బొందు ♦ గలుగఁబోదు

పుత్రికన్నను శుశ్రూషు ♦ వు కడు ననుచు
ననుచు రవి తన తేజు నీ ♦ యంద యునిచె
నెట్లు దేర్చెదో నన్ను నీ ♦ యినకులీను
సీత వార్త యెఱింగించి ♦ సిరి ఘటించి. ౪

క॥ అసము గొను మయ్య యది కై, వస మగు నీ కెందు నేని ♦ వర్ధిష్ణుకలా
భ్యసన మనీదృశము మతి, ప్రసారమున నసదృశుఁడవు ♦ పవమానసుతా. ౫

—♦ శ్రీరాముఁడు హనుమంతునకు ముద్రిక నొసంగుట. ♦—

క॥ అనునెడ రాముఁడు తనమది, ననూదితం బైన యంత ♦ లయ్యినతనయుం
డనువుపడ నేర్చి నొడువుట, కనుమోదితుఁ డై వినిశ్చి ♦ తార్థుం డగుచున్. ౬

క॥ హనుమనిఁ గని మునుపటికి, న్నను మనమునఁ జనవుఁ బెనిచి ♦ నని చినకూర్మిం
బెనఁగొని మొనకొను నుడి ని, ట్లనె నదె కద వాని భాగ్య ♦ మగరాజసుతా! ౭

తే॥ అన్న! నీయందె నాయాశ ♦ యధిపుఁ డట్లె
తలఁచెఁ దానునుఁ గాన నీ ♦ తలనె నిలిచె
సీతఁ గనుఁగొని యవ్వార్తఁ ♦ జేర్చి మమ్ముఁ
బ్రాభవమ్ము భరింప నా ♦ పనిభరమ్ము. ౮

ఆ॥ నిన్నుఁ దొలుతఁ గన్న ♦ నెఱి స్మరించి త్వదీయ
మగు ప్రభావ మెంచి ♦ యచలభావ
కలన నిచట నిలిచి ♦ కాంక్షింతు నీరాక
నీవ నేర్తు కార్య ♦ నిర్ణయంబు. ౯

క॥ అని మఱియు నేఁ గృతార్థుఁడ, నని యానెఱప్రోడ నిజప ♦ దాంకిత మై శ్రీఁ
దనరారు నంగుళీయక, మనుపద మాతని కొసంగి ♦ యనె నిట్లు సఖీ! ౧౦

తే॥ ఈయభిజ్ఞాన మొసఁగితి ♦ వేని నిన్ను, నావలనివాఁడ వని నమ్మి ♦ నయ మెఱింగి
యొండు దలఁపక భాషించు ♦ నుత్పలాక్షి!, వత్సలత్వంబు తనుపార ♦ వనచరేంద్ర!

తే॥ నీకు శుభ మగు నేవేళ ♦ నెగడు మన్న!
యనుచు మఱికొన్ని బోధించి ♦ యరుగు మన్న
నమ్మహాముద్రిక గ్రహించి ♦ యవధరించి
కనులఁ దత్పాదకమలయు ♦ గ్మము గదించి. ౧౨

చ॥ అరునముపాలవెల్లి నిల ♦ నై వల నైన ప్రసత్తి నమ్మహా
పురుషుని యానతిం గొని ప్ర ♦ ఫుల్లముఖాబ్జుఁడు నాఁడు వాహినీ

వరహారిమధ్యభాగమున ♦ వాఁడు ప్రకాశిలె ఋక్షమండలీ
పరిగతుఁ డైన చంద్రుగతి ♦ భావిఫలోదయలక్ష్మితాత్ముఁడై . ౧౩

క॥ గర్జిల్లుచు ధృతిమెయిఁ జనె, నిర్జితపరిపంథి యయ్యనిలజుఁ డగస్త్యా
పార్జిత మగు కడ గుఱియిడి, నిర్జరరిపు నలఁప వీరనివహాన్వితుఁడై. ౧౪

క॥ తక్కిన దెసలకు నమ్మెయి, నుక్కుతునుక లరిగి రెల్లయుర్వరఁ దా రై
తక్కఁగొనిరి ముల్లోకము, లొక్కటఁ దెరలింపఁ జాలియుర్వీధ్రసుతా! ౧౫

క॥ అంద అరుగ నానందము, కందము శ్రీరాముఁ డెలమిఁగని యెట్లు సఖా
పొందఁ గలిగె భూమండల, మందుఁ గలుగు చోటు లెల్లనగు వివరింపన్. ౧౬

తే॥ అనిన సుగ్రీవుఁ డిట్లనె ♦ నన్న ! నాఁటి
వైరమున నన్న తఱుమంగ ♦ వలను దప్పి
వలను లన్నియుఁ దిరుగంగ ♦ వలసె దానఁ
దీర్ఘయాత్రావిశేషను ♦ స్థితి ఘటిల్లె. ౧౭

క॥ పడరాని పాటు లటు పా, ల్పడినం దేశాటనంబెపర్యవసిత మై
పుడమిఁ గల చోటు లెల్లం, బడిబడి కాన్పింపఁ జేసెఫల మదె కాఁగన్. ౧౮

తే॥ నాల్గు దిక్కులఁ గలుగు వ ♦ నముల గములు
పుణ్యభూములు నగములు ♦ పూజ్యమాన
నదనదీసాగరసరోఘ ♦ నప్రపాత
ములును నాచూడ కున్నవి ♦ మొనయ వెందు. ౧౯

క॥ ఒక్కొకదెస కాతఁడు కై, పెక్కి తఱుముచుండఁ గంటినేండ్లుం బూండ్లుం
దక్కఁగొనుచు జగమెల్లం, జక్కఁగ నాచక్రవాళశైలము గాఁగన్. ౨౦

వ॥ అదియునుఁ బంచాశత్కోటియోజనవిస్తీర్ణం బగు భూమండలంబు నెల్ల నలాత
చక్రంబున యంతవట్టు తెఱంగు కాన్పింపఁ జుట్టునుఁ జుట్టి యున్నయది. ౨౧

శా॥ ఎందుం జూచిన నేన యై తిరుగుచో ♦ నేం డ్లన్నియో పోవ నా
కుం దెల్పెం బవమానసూతి ధృతికిం ♦ గోల్పోక యిం కేటికిన్
మం దొక్కండు ఘటిల్లె మానినుడి ని ♦ మ్మాతంగభూమ్యద్రి.ల
మ్మందుం డెన్నఁడుఁ ద్రొక్కఁ డిందు నివసిం ♦ పంబోలు నం చాదృతిన్. ౨౨

క॥ అప్పలుకున మేలిమి గని, యప్పర్వతగుహ వసింపనయ్యెను దమ కా
తెప్పరమునఁ గనఁ గాంచితి, నిప్పృథివిం గలుగు చోటులెల్ల రఘువరా! ౨౩

క॥ మేలయ్యెను గడఁగి త్వదీ, యాలంబన మొదవినంతననుపమ మది కా
దా లయకాలుఁడె కనె నీ, చే లయ మొకరుండు నిన్నుఁజెనయంగలఁడే. ౨౪

క॥ అని మేలమునకై వడి నిజ, మనువాదించుచు గుణోది♦తాన్యోన్యసమృ
ద్ధిని మెచ్చుకొనుచు ముదమున, నినకులుఁ డినజుండు నుండి♦రేణాంకముఖీ! ౨౭

—♦ పూర్వపశ్చిమోత్తరదిక్కుల కేగిన కపివీరులు తిరిగి సుగ్రీవుం జేరుట. ♦—

శా॥ ఆశంస ల్దగ నట్టు లేగిన ప్లవం ♦ గాధీశు లుద్దేశము
ల్ప్రాశస్త్యంబున మించ దేవిఁ గనఁగాఁ ♦ బ్రాప్తించు నేనాఁటి కం
చాశాచక్రము లందఁ గాంచి రధిప ♦ న్యాభూమిభృత్కందరా
దేశప్రాజ్యసరస్సరిత్సరిదిన ♦ ద్వీపాంతసంలక్షులై. ౨౮

ఆ॥ ఎల్ల పవళు లెల్ల♦యెడల సంశోధింప, నరిగి నట్టివార♦లంద యొకట
రేలఁ జేరఁ గాంచి♦మే లొం డరసికొంచు, వేఁగుఁబోకఁ గడఁగి♦వెడలుచుండ్రి.

తే॥ ఫలము లేవేళ నిడఁగల♦పాదపములు, గలుగుచోటులఁ దేనియ♦లోలయు నెడల
నధివసింత్రురు నిశల న♦ట్లధిశయించి, యలము నధ్వపరిశ్రమ♦మపనయింత్రు.

ఉ॥ ఇమ్మెయి మూఁడుదిక్కులకు ♦ నేగిన వారు వితస్తిమాత్ర మా
నిమ్నను వీడ కెల్లఁ గని ♦ యేలిక యిడ్డ దురంత మంతరం
బమ్మెగిఁ బాఱనీక తతి ♦ యయ్యె నటంచు నిరీక్షసేయు క
న్దమ్ములవారి నాదారలఁ ♦ దద్దయుఁ గాంచి నమస్కరించినన్. ౨౯

క॥ ఏమేమి వార్త లని రఘు, రామునితో నెలమితోడ♦రవిజుం డడుగన్
సామంతు లమ్మహాకపు, లీమెయిఁ బలుకంగఁ దొడరి♦రిభరాడ్గమనా! ౩౦

తే॥ త్రొక్కిచూడనిచో టని ♦ తొలుత లేదు
భావమున కంద కెదియునా ♦ పైనిఁ బోదు
కాన కే కంటి మెుండెడ ♦ క్ష్మాజ లేమి
యద్దెసనె యామె యునికియు ♦ నరసి యరసి. ౩౧

క॥ ఏయెడ కాయమ్మఁ గొనిచనె, నాయసురుఁడు లంక దక్షి♦ణాశనె యుంటన్
వాయుసుతముఖ్యు లటఁజని, రాయమె నదృష్టంబు వారి♦దను మేల్మి గనన్. ౩౨

ఆ॥ హనుమ యొకఁడె యసుర ♦ నడపనేనియుఁ జాలు
నెఱియుఁ గర్జమునను ♦ నెఱపనోపు
నింక సంశయింప ♦ నేల వానిది జయ
లక్ష్మి నేర్చి కూర్చు ♦ లాలనంబు. ౩౩

క॥ మే లగు నని వా రన హరి, పాలకుఁ డయ్యర్థమున నె♦పరఁగు హితోక్తుల్
జాలుకొన నెఱికిఁ బాల్పడు, నాలలి రాము నెలయించె♦నగకులభూపా! ౩౪

—♦ హనుమదాదులు దక్షిణపు దిక్కున సీతను వెదకుట. ♦—

తే॥ అంతఁ దారాంగదులతోడ ♦ నట్లు వెడలి
కడమ కపివీరు లెమ్మెయిఁ ♦ గదిసిరాఁగ
హనుమఁడు చరించెఁ దా దక్షి ♦ ణాశయందు
నరుణకిరణస్ఫురణపూర్తి ♦ యనువుపడఁగ. ౩౫

క॥ వింజమునకుఁ దొలుతం జని, యంజెడు నొం డనక తిరిగి♦రగచరు లాభూ
మిం జెనయు గుహాగహనని, కుంజమ్ములు బీరువోవఁ♦గూడ దటంచున్. ౩౬

క॥ ఫలమూలసముపలబ్ధికి, నలరుచుఁ బతిశాసనమున♦కలుకుచు సీతా
జలజాక్షి జాడ నరయుచుఁ, గలికీ! దా రెనసి రొండు♦కాననభూమిన్. ౩౭

సీ॥ లే వెందు ఫలసుమా ♦ ళీలోలమృదులీల, పతగాళిరుచిరము ♦ ల్పాదపములు
కానరా వెచట సు ♦ ఖస్వైరసంచార, మేదురసారము ♦ ల్మృగగణములు
చూడఁ జొప్పడవ యె ♦ చ్చోఁ బవనాధూత, నవమంజరీసమా ♦ నతలు లతలు
పొడసూప వేయెడ ♦ ఫుల్లాబ్జకాసార, హంసావళీకిరం ♦ సారవములు
ముక్కుపచ్చ లారని తన♦ముద్దు పట్టి, యెడసె నని కండుపదుఁడు ము♦నీశ్వరుండు
తిట్టి నట్టులె యైన యా♦చెట్ట పొలము, కోనఁ జెరసిరి కపివరు♦ల్కు వలయాక్షి!

క॥ నీ రని యేని నొకం డా, హారం బని యేని లేని ♦ యానిర్భాగ్యం
బౌ రిత్త కానఁ గడచి మ, హారణ్యములందుఁ జొచ్చి ♦ యరసిరి తరుణీ. ౩౯

క॥ తడవు తడవి యటఁజని వా, రడవులు గిరిగుహలు పొదలు ♦ నల్లైనయుచు నే
యెడనేని జనకనందిని, యడపొడఁగనఁ జాల రైర ♦ గాత్మజ! వింటే. ౪౦

చ॥ బడలిక యింత దోఁచిననుఁ ♦ బట్టెడలం జనకుంట వార లొం
డెడఁ జని కాంచి రొక్క గుహ ♦ నిత్థుఁ బలాశనుఁ గ్రూరకర్ము నే
ర్పడ గిరిఁ బోలు వాఁ డడరి ♦ పాల్పడినా రెటఁబోదు రంచు రాఁ
గెడపెఁ దలాభిఘాతమునఁ ♦ గీశవిభుండు తదంగసంగతిన్. ౪౧

తే॥ అంగదునిచేత నాతఁ డ ♦ ట్టడుపు గాంచి
నోట నెత్తురువాఁక రా ♦ గీటడఁగినఁ
దత్ప్రదేశంబు లన్నియుఁ ♦ దడవి వెదకి
యొండు గుహ సొచ్చి రటు సము ♦ ద్దండు లగుచు. ౪౨

తే॥ అదియు బరికించి వేసారి ♦ యచటు వాసి
యొక మహావృక్షమూలంబు ♦ నొలసి సొలసి

యున్నవారలఁ గని యు త్తమో ♦ త్తముండు
బలికె యువరాజు సముచిత ♦ భాషితముల.

—♦ అంగదుఁడు కపివీరులకు నీతి బోధించుట ♦—

చ॥ తిరిగితి మెల్ల దేశములు♦దీ రోకయింతయుఁ గానరాదు తె
ప్పరము హరీంద్రు నాజ్ఞ గుణ ♦ భద్రుఁడు రాముఁ భజింపఁ బోవు న
త్తైరు వరయుంగఁ బోలు నది ♦ తేఁకువ పాల్పడకున్నఁ జెల్ల ది
గ్గిరి గుహలంద పోకడఁచెఁ ♦ గీర్తిత మా తటి యెల్లఁ బొల్లుగన్. ౪౪

తే॥ సామనస్యంబు దాక్ష్యంబు♦సంతసంబు, తాలిమియు లేక కర్జంబు♦తఱియరాదు
కాదు కా దన మే లెందుఁ♦గలుగఁబోదు, తీవరంబు ఘటించు సు♦స్థితికి వాదు.

క॥ అలఁత యన నలసతయు నన, నలజడిఁ బఱఁగాని పార ♦ మందంగనఁ డే
వలనునఁ గృతి మేకొనె నా, యెలమిన తీ, ర్పెనయకున్న ♦ నిటు నటుఁ జేఁడడే.

ఆ॥ కాదు కంటి మన్న ♦ గహన మిప్పొల మెల్ల
మఱలఁ గాంచి యొండు ♦ మలయమవలయు
నరసి తెలుపుఁ డనిన ♦ నల్లన నిల్లనె
మత మెఱింగి గంద ♦ మాదనుండు. ౪౭

తే॥ పిన్నదొర తెల్పినది మేలి ♦ పెద్దమాట
తరణిసుతుఁ డన్నచో నెల్ల ♦ భరమునాక
యురయవలయు లెం డు సుఖుల ♦ కౌనసేయఁ
గీర్తి పాల్పడఁబోవ దీ ♦ కీలు గనుఁడు. ౪౮

మ॥ అనిన న్నె లని యాతనిం బొగడి య ♦ య్యర్థంబు గై కొంచు వే
చని వింధ్యాద్రి యవాక్ప్రతీచికల వం ♦ చ ల్గాంచికొంచు న్మహా
వనము ల్ప్రస్రవణంబులున్ గుహ లగ ♦ ప్రస్థంబులుం గాంచి కా
ననిచో టంచనరామి వీడి యెదుట ♦ న్గన్పట్టు నప్పట్టునన్. ౪౯

ఆ॥ కొమరు మీఱు వెండి ♦ కొండ యొక్కఁడు కోద్రి
వనము సప్తపర్ణ ♦ వనము మున్ను
కలుగు నవియు నెల్ల ♦ గాలించి యాలించు
దిక్కు లేమి నెదిరి ♦ దిక్కు గదిసి. ౫౦

తే॥ తిరిగి వచ్చుచు బడలిక ♦ దీర్చుకొనుచు
నొండొరుల వెత లారసి ♦ యుదిలపడుచుఁ

గపివిభుం డిడ్డ కాలంబుఁ ♦ గడుప నైరి
కాని వింధ్యాద్రిఁ దుదిముట్టఁ ♦ గాన రైరి. ౫౧

క॥ ఆదెస కెల్ల నదియకా, నాదియు నంతంబు దోఁప♦కటు దెల్లాడం
గా దానవశిల్పికృతికిఁ, బ్రోఁది యయిన ఋక్షబిలము♦పాల మగపడియెన్. ౫౨

ఉ॥ అచ్చోటు వారు గన్గొని తృ ♦ షార్దితు లై కడు డస్సి యుంట వే
చొచ్చి లతావృతం బగుచుఁ ♦ జొప్పడకుండియుఁ జొప్ప లేర్పడన్
మెచ్చగు నగ్గుహాముఖము ♦ మెల్లనఁ జేరి కలంకపాటుతో
నిచ్చ తలంక ని ట్లనుచు ♦ నెంచిరి బాలకురంగలోచనా! ౫౩

మ॥ ఇది పాతాళమునా దురాసదము దు ♦ ర్వీక్షంబు నై యప్రవే
శదశం దుర్మదు మానసంబునకు ల ♦ క్ష్యం బయ్యెడున్ దీన నా
నది యేరక్కసియో పిశాచగణమో ♦ వ్యాలౌఘమో యింత దోఁ
పదు కా దంచుఁ జొరంగ నేది యెటు లా ♦ పైఁ బాల్పడం జాలునో. ౫౪

మ॥ అని శంకాకులితాత్ములై తెరలు నా ♦ హార్యర్క్షహార్యక్షులం
గని శంస ల్గనినారు కారె యిటు ప ♦ ల్కం బోలునే మీకు మీ
రనిశం బొడ్లను మెత్తురే భయము డా ♦ యంజూచునే మిమ్ము వా
రని శమ్మె కొనఁగొరుఁ డింక నెదల ♦ న్రామస్వనామస్మృతిన్. ౫౫

క॥ చొచ్చెదమకాక యెుం డెది, వచ్చిన వ్రచ్చెదమకాక ♦ వల నరయక యి
ట్లిచ్చట నిలుతుమె యాదట, మెచ్చఁగ నేరండె విధి స ♦ మీహిత మసదే.

సీ॥ ఒక్కింత బడలిక♦యొదవె నేనియు నది, యోరంతప్రొద్దుఁ దా♦నుండఁగలదె
నేవళంబునకల్మి♦నెగడుచున్నవి చూడుఁ, డిచ్చోటునం గల♦యెల్లమ్రాఁకు
లల్లవె హంసాదు♦లరుగుదెంచెడు సార్ద్ర, పక్షము ల్బిసముఖ♦భాసితములు
ముప్పొకలం బోవ♦మొనకొనియెడు గుహ, సొచ్చి వెల్వడు గాడ్పు♦సురభిళత్వ

మిం దొకఁడు మేలి వాపిక♦యేని నమృత. సారసంగత మైన కా♦సారమేనిఁ
గలిగియుండక తీరదు♦కాన లోని, కేగి యెల్ల విచారింత♦మేకమతిని. ౫౬

ఆ॥ అనుచు బోధసేయు♦హనుమని నుడుల మే, లరసి చొచ్చి రాగు♦హాంతరంబు
హరివరేణ్యు లది మ♦హాతిమిరం బచంఁద్రార్క మప్రతర్క్య♦మగుచు నుండ.

తే॥ త్రోఁచికొనిపోవు ప్లవగుల ♦ యాఁచికొనెడు
ధూర్తతకు సింహశరభశా ♦ ర్దూలములును

దలఁగి చనెఁ బ్రాణహానికిఁ ♦ దలఁకి యనిన
నెందుఁ జొరలేరు వారు రా ♦ కేందువదన! ౫౯

తే॥ అంధకారంబు కన్నుల♦నలమి రోమ, హర్షణంబొదవింప భ♦యంబు చాయఁ
బోక యొండొరులకు వీఁక♦బొసఁగఁ జేయఁ, జాలి పరువిడి రవ్వారు♦సారసాక్షి!

ఆ॥ తమ్ము క్షుధయుఁ దృషయుఁ ♦ దవిలి వేఁపఁగ నైన
నధిపు నాన వెనుచు ♦ నాస యొకఁడె
కన్ను కాలు వాయు ♦ గతి తేజు బీరమ్ము
ననువు పఱుప వార ♦ లరిగి రబల! ౬౧

క॥ తీవఁ గొని తివిచినట్టులు, భావాకర్షణ మొనర్చెఁ♦బట్టెడల దిఁకే
త్రోవఁ జననీదు జనతక్, దైవము తనమతము నెఱయఁ♦దరుణీమణిరో! ౬౨

క॥ యోజన మమ్మెయి జవమున, యోజనఁ గడవంగఁ గాంచి ♦ రుత్తము లన వా
రే జీవితాశ యను నది, యాజతనం దనరకునికి ♦ నధిరాజపదా! ౬౩

ఉ॥ అంతకుఁ జాలదా జనకి ♦ జాధిపుఁ గూర్చిన మేలిభక్తి య
త్యంతసమృద్ధి యింక నగు ♦ నంచు వచించుచుఁ దోఁచె నాగుహా
భ్యంతరదేశముం బెరయు ♦ నయ్యెడ నొక్క ప్రకాశ మొయ్యనన్
ధ్వాంతము వోవఁ దన్మతులు ♦ భ్రాంతతకుం జన వీఁదలంపఁగన్. ౬౪

ఉ॥ కాంచిరి వార లందు మణి ♦ కాంచనసంచిత మౌ వనంబు స్వ
భ్యంచిత మౌ పురంబు మహి ♦ తాంబుజినీనివహంబు డంబు రో
మాంచితగాత్రులైరి నయ ♦ నాంచలము ల్వికసించె మించె నా
చంచలభావవృత్తియు వి ♦ చారము ద్రోయుచు నెమ్మనంబునన్. ౬౫

తే॥ అచటి లేఁదలిరులు పస ♦ రాకు లాకు
జొంపములు పూలుఁ బండ్లును ♦ జోద్యముగను
నమ్మెయిని రతనాలె స్కం ♦ ధాదికములు
పోఁతబంగరుపని మెచ్చు ♦ పుట్టు గనులె. ౬౬

తే॥ హాటకాత్మకములు నయ్యు♦నాటలాడు, మహితమృగపక్షిగణములు♦మాన్యలీల
లబ్బురముతోడి మెలఁకువ♦నరుస మెదల, వారి కొదవించె సంఫుల్ల♦వారిజాక్షి!

సీ॥ ఇవిమ్రాఁకు లని యెంచి♦యెటు గాంచిన సువర్ణ, శాఖాప్రతానసం♦స్థానఘృణులె
యివి తీవె లని సుంత♦యెనయఁ జూచినయంత, వైద్యుతద్యుతిలతా♦వైభవములె

యిప పంక్తి యనుచుఁ బో♦యెదురఁబో రసపూర్ణ, హేమకుంభీజృంభి♦తేష్టరుచులె
యివి పూవు లని డాయ♦నెలయుచోఁ దచ్ఛాయ, సౌరకాననసార♦సౌరభములె

ఇవ్వి తేనెసోన ♦ లే యని దఱియంగ
నమృతసింధుయుగస ♦ మాగమములె
యివియుఁ బుప్పొడుల ర ♦ హించు తిన్నె లటంచుఁ
జూడఁ గనకగిరుల ♦ వేడబములె. ౧౮

తే॥ హేమవైడూర్యగారుత్మ ♦ తేంద్రనీల, పద్మరాగోపకల్పిత ♦ ల్పద్మినులును
దాదృశోజ్జ్వలజలజంతు♦తతులు హంస, లచటి సరసుల సారస్య♦మనువదించు.

సీ॥ సురుచిరపుణ్యరా♦సులె కాక సురలరా, నెఱయింప మేడలు♦నేర్చి యున్నె
తపమున సిరి మట్టు♦తార్కాణ గా కిట్లు, లష్టాంగపదయోగ♦మనువుపడునె
యైశ్వర్యమున కల్మి♦యలరించు నెఱి మేల్మి, గాక సర్వాతీత♦కళ లమరునె
యాత్మసిద్ధివికాస♦మని గాక యొకభాస, మానందవిస్ఫూర్తి♦యై తనరున

యనుచుఁ జూపఱు లగ్గింప ♦ నగుచు నగుచు
ముప్పాలమ్ముల నగరుల ♦ మురిపెములను
ననుచు నచ్చోటు గాంచి మే ♦ లనిరి ఱిచ్చ
పడిరి పెరసిరి వనచరు ♦ ల్భావలలిత! ౨౦

క॥ ఒకమణిమందిర మనుపమ, మకలంకముఁ గాంచి చేర♦నరిగిరి వారల్
ప్రకటం బయ్యెను స్వక మగు, సుకృతం బిమ్మెయి నటంచు♦సూనృతమూర్తీ!

తే॥ వేదికలు చాంది నీలు ని ♦ వేశనములు, గోపురద్వారకక్ష్యలు ♦ కూటకోట్లు
లందమున నేని వెల నేని♦నందరాక, వైజయంతంబునం బోలె♦వఱలుచుండె. ౨౨

చ॥ అచటఁ దనర్చు మేలి శయ ♦ నాసనయానము లట్టు లుండ శ్రీ
రుచిరశుచిత్వరస్యరస ♦ రూఢము లౌ ఫలభక్ష్యభోజ్యపా
నచయవిశేషము ల్మహిత ♦ నందనచందనముఖ్యపాదపో
పచయమిళత్పరీమళవి ♦ పాకములుం దము ముంచి తేల్పఁగన్. ౨౩

ఆ॥ దఱియఁ జొచ్చి వారు ♦ తాపసీమణి నొక్క, దివ్యమూర్తిఁ గాంచి♦తేజరిల్లు
తెఱవు నెంచి వెరపు♦వెఱపునఁ దెరలంగ, నిట్టనిలువఁ బడిరి♦నీరజాక్షి! ౨౪

క॥ వారలఁ గని యాయోగిని, వారక యిటరాఁ దలంచు♦వల నెటు మీా రె
వ్వారు వనుప నేపని కే, నేరిమి మొనకొంటి రనుడు♦నెరి లే దనుడున్. ౨౫

—♦ హనుమంతుఁడు స్వయంప్రభకుఁ దమవృత్తాంతము వినుపుట. ♦—

క॥ మతిమంతుఁడు హనుమంతుం, డతివకు జోహారొనర్చి♦యంబా! యిటు లీ
స్థితిఁ గనకి క్షుత్పిపాసా, హృతిఁ జేడ్పడి వాపికాగ♦వేషణనిరలన్. ౨౬

చ॥ తిరుగుచు వచ్చి తెల్ల మగు ♦ తీరున నీరఖగాళి ఱెక్కపై
కరహిఁ ఘటింప నిందుఁ బడి ♦ గాఢతమఃప్లుతిఁ దప్పిరిల్లు పే
భర మయి యెట్టకేలకుఁ బ్ర ♦ భావతి! నీదు ప్రభావలక్ష్మి యి
త్తెరు విటు సూపఁ జాలితిమి ♦ దీనతఁ బాయ శుభాయతిం గనన్. ౨౭

తే॥ ఏము సుగ్రీవు బంటుల ♦ మినజుఁ డనుప
రామకార్యార్థ మిమ్మెయి ♦ రాకఁ గంటి
మమ్మహీతు సతి నసుర యొం ♦ డపహరింప
నరసి యాయమ గతిఁ దెల్ప ♦ నైన జతన. ౨౮

ఆ॥ దాశరథి యతండు ♦ ధార్మికుండు ప్రసక్తిఁ
దండ్రి వనుప వనము ♦ దఱియఁ జొచ్చి
మొనసె నిట్టి చెట్ట ♦ మూఢాత్ము చెయిది న
ర్కజుని చెలిమి మమ్ముఁ ♦ గనెఁ గొనంగ. ౨౯

క॥ పున్నం బెన్నఁటిఁ గలదో, యిన్నెలవునఁ జేరఁగంటి♦మెంతపడియు నే
నన్న దరి నందఁజేయుదొ, సన్నుత నీచరిత మెదియొ♦చాల మరయఁగన్. ౩౦

క॥ అని నొడువు నతని నుడులకు, వనితామణి సంతసిల్లి♦వారని కుతుకం
బినుమడిఁగా నెల్లరఁ గనుఁ, గొని యిట్లనె వత్సమంబు♦గొనకొని నెఱయన్. ౩౧

చ॥ బడలితి రన్నలార! యివె ♦ పండ్లును దేనియలున్ను ధోపమ
న్బడసిన సారనీరములు ♦ భక్ష్యములు న్వ్రాత దీఱఁ దృప్తి యే
ర్పడ నుపయోగము న్నెఱపి ♦ రండు వచించెద నాదు వృత్త.మీ
యెడ నెడ మెంచఁబోకుఁ డవు ♦ నెల్లకృతు ల్ఫలవంతము ల్తుదిన్. ౩౨

ఆ॥ అనుచు నెలమి మీఱ♦నాయమ సెలవీయ, వారు సంతసంబు♦వఱలఁ దేటి
యాన దీఱ ఫలము♦లారగించిరి గ్రోలి, రమృతపాళి తేనె♦లాని రపుడు. ౩౩

—♦ కపులు తృప్తు లయిన పిదప స్వయంప్రభ హనుమతోఁ దనవృత్తము చెప్పుట. ♦—

ఉ॥ ఇచ్ఛకు వచ్చినట్లు భుజి ♦ యించి హరీంద్రులు తృప్తిఁ గాంచి వే
వచ్చి నమస్కరించినఁ ద ♦ పస్విని వారల గారవించి సం

పచ్చయ మజ్బె నేఁటి కని ♦ భావనసేయుచు నాంజనేయు మే
లచ్చుపడంగఁ గన్గొని ని ♦ జామృతవాగ్ఝరి వొంగ నిట్లనున్. ౮౪

ఆ॥ అసురశిల్పి హేమ ♦ యనెడు నచ్చరయందుఁ
గాంచె సోమ యనఁగఁ ♦ గన్నె నొకతె
నెల్లకళలఁ దేటి ♦ యింతి హైందవరేఖ
ననుకరించు కాంతి ♦ నలరుచుండె. ౮౫

మ॥ అతఁ డీకందరమందిరమ్మున మనో ♦ జాయత్తుఁడై హేమతో
నతివేలం బగు సౌఖ్య మందఁగ సుప ♦ ర్వాధీశుఁ డ ప్పిసునన్
సతి స్వస్థానముఁ జేర్చి త న్నడఁచిన ♦ న్నంతాపభూయిష్ఠ మా
గతికిం బాల్పడి వాఁ డెటో చనియె న ♦ క్కన్యావతంసం బటన్. ౮౬

క॥ ఎక్కటి నిలిచియు నియమముఁ, దక్కక వర్తించుచుండు♦తఱి నొకనాఁ డా
ముక్కంటి గానిపించెను, జక్కని యర్ధాంగ మెనయు♦సంపదతోడన్. ౮౭

ఆ॥ జపమువలనిసిరికి♦సౌజన్యమునకల్మి, కాటపాట లొాలయ♦నైన మేల్మి
కలరి త్రిపురహరుఁడు♦వల నొప్పు నిప్పుర, మతివ కొసఁగె శుభని♦రతి వొసంగ.

తే॥ ఎల్లవస్తుసమృద్ధుల ♦ కిదియ పుట్టి
నిల్లుగాఁ గూర్చి శివుఁ డేగ ♦ నిత్యచరిత
యిచట నివసించె సాంసారి ♦ కేచ్ఛఁ గొనక
వ్రతనియతితోడి నిర్వాణ ♦ వాంఛ తనుక. ౮౯

తే॥ మేరుసావర్ణి తనయను ♦ సారసాక్షి
కైతి సఖి నే స్వయంప్రభ ♦ యనెడు దాన
నొండురులఁ బాయఁజాలకే ♦ యుండినార
మిందు బహుకాలముఁ దపస్య ♦ యొనక మెసఁగ. ౯౦

క॥ సిద్ధిఁ గని బ్రహ్మపురమున, శ్రద్ధార్మికమూర్తి యరుగు ♦ నయ్యెడఁ బలికెన్
బద్ధాంజలి నగు నను౦ గని, బుద్ధిఁ దలంపకు మొకండు ♦ పొల మెనయంగన్.

క॥ యిమ్మెయి రహస్య మా మే, లి మ్మొందునుఁ గానఁబోల ♦ దింఛె నిలువు మే
వమ్మొఁ గనఁబోవు కైవ, ల్య మ్మబ్బ నడఁగి నీ క ♦ యాచిత మగుచున్. ౯౨

ఉ॥ ఓమెలనాగ త్రేత యన ♦ నొప్పు యుగంబున భూమి భారమున్
బాయఁగఁ జేయఁగాఁ దలఁచి ♦ పంక్తి రథాత్మజుఁడై జనించు నా

రాయణుఁ డవ్యయుండు సుర ♦ లంబుజగర్భుఁడు వేఁడ నట్టులే
యీయిలఁ దోఁచు వైష్ణవియు ♦ నిత్థచరిత్రి విదేహపుత్రినాన్. ౯౩

ఆ॥ ఆమెతోడ దండ ♦ కాటవిఁ జరియించుఁ, దండ్రి వనుప రామ ♦ దండధరుఁడు
స్వాత్మనాశమునకె ♦ యద్దేవిఁ గొని చను, రావణుండు బ్రహ్మ ♦ రాక్షసుండు.

క॥ ఆయమ నెమకుచు రాఁగల, రాయతభుజదర్పమహితు ♦ లగు కపిపతు లా
వ్యాయామ మరసి వారల, నాయనువునఁ బూజసేయు ♦ మంచిత వగుచున్.

తే॥ ధన్య వౌదువు నీ వటఁ♦దరలి రాముఁ, జేరి సేవించి మాయావి♦జేత్రి వగుచుఁ
గోరికల కందరాని వై♦కుంఠపదవి, నందఁగల వింక నానుడు ♦ లందు నిలుము.

క॥ అని బోధసేసి యాయమ, చనె బ్రహ్మపదంబు సేర ♦ సమ్మతి మీఱన్
మనుకులతిలకునిఁ గన నే, నును నరిగెద మీఁద నాదు ♦ నో మెటు గలదో. ౯౭

ఆ॥ ఇందుఁ జొచ్చి వెడల ♦ రెవ్వారు మీరిట్టి
చోటు ద్రొక్కినారు ♦ సురదురాస
దమ్ము గానఁ గన్నుఁ ♦ దమ్ము లెల్లరు మూసి
కొన్నఁడు త్రోవ నెనయఁ ♦ గనుఁడు మదిని. ౯౮

క॥ ఆర్చితులరు మిము నెఱికిం, దార్చెద సన్నిష్ఠకలిమిఁ ♦ దలకొను బలిమిన్
జర్చింపకుఁ డెద్దియు ననఁ, గూర్చిన భక్తిదెస వార ♦ కుంఠితు లగుచున్. ౯౯

ఆ॥ చేర్చె నాక్షణంబె ♦ సిద్ధార్థ యోగిని, వనచరాలిఁ దాఁటి ♦ వనముఁ బెరయ
శ్రాముపదముఁ గాంచె♦రాణించు భక్తిఁదా, నవల సుకృతరాశి♦యనువుపఱుప.

క॥ నిండుమది న్వలగొనెన, య్యండజయాన రవిజాను ♦ జాన్వితు సిరికిన్
దండ శ్రితాలికి బంగరు, కొండయు నగు వాని రాముఁ ♦ గోదండధరున్.

ఆ॥ పులక లుద్గమింపఁ ♦ బోడి తడి సేయుచు, మేన స్వేద మొదవ♦మెలఁతమిన్న
తనతపశ్శ్రమంబు♦దలఁచి గద్గదికతోఁ బొగడె రామదేవుఁ♦బూవుఁబోఁడి!

—♦ స్వయంప్రభ శ్రీరామచంద్రుని నుతించుట ♦—

సీ॥ దాసురాలను నన్ను♦దయఁజూడు మోయన్న, యరుగుదెంచితి దర్శ♦నార్థ మిట్టు
లిద్దానికే పెక్కు♦లేండ్లుఁ దపశ్చర్య, జరిపితి గుహనుండి♦జతన నెఱయ
యోగమాయకుఁ బయి♦నున్న నిన్నీనాఁటఁ, గంటి నాకన్నుల♦కఱవు దీఱ
నోములు ఫలియించె♦నూల్కొంటి నింకిట, భవసాగరాపర♦పార మెనయ
నజ్ఞు లెల్ల స్వబహి♦రంతరవస్థితుఁ, బ్రకృతియవనికావ♦వారణమున
నిన్నుఁ గానలేరు♦నీవు శైలూషుండ, వోలె వేషయుక్తిఁ♦బొలిచి తనఘ! ౧౦౩

తే॥ తామసుల కెల్ల మసిఁ బూయఁ ♦ దవిలి కొలుచు
వారి ధన్యులఁ బొనరింప ♦ వచ్చినాడ
వడిగికొను దాసునకె భిక్ష ♦ యనెడు నుడికి
నొందు గతి గల్గునే తండ్రి! ♦ యొక్కనాఁడు. ౧౦౪

తే॥ ఓం టెఱుఁగు నిట్టి తత్త్వ మ ♦ న్యందు గానఁ
డిట్టి స్ఫురణ నిలుచుఁగాత ♦ మెల్లతఱిని
దర్శన మొనర్చితి నలభ్య ♦ దర్శనము ని
దర్శనము సద్గతికి నీప ♦ దద్వయమ్ము. ౧౦౫

తే॥ ధనకళత్రాదివాంఛలఁ ♦ దవిలి నరుఁడు
దర్పమున ని న్నెకించనుఁ ♦ దలఁపఁబోఁడు
నీదు కైంకర్య మొనరించు ♦ నెఱిఁ దనర్చి
యభయుఁ డై సజ్జనుఁడు ము క్తి ♦ నందఁగాంచు. ౧౦౬

వ॥ నీవు నిష్కించనధనుండవు నివృత్తగుణమార్గుండవు నిర్గుణుండవు గుణాత్మకుఁడవు స్వాత్మాభిరాముఁడవు కాలస్వరూపుఁడ వధీశానుండ వాదిమధ్యాంతవర్జితుండవు సర్వ భూతాంతరవస్థితుండవు నగు పరమపురుషుండ వని యనారతంబును నాడెం దంబునం దలంచి వందనంబులు సమర్పించుచుండుదు. ౧౦౭

ఆ॥ దేవ! నీదు లీలఁ♦దెలియ నేర రసత్తు, స్వం బనంగ నగు వి♦డంబనంబు
విహితుఁ డొండు లేఁడు♦విద్వేష్యుఁడన్యుండుఁ, గాఁడు తలఁతు రిన్ని♦గతులమతులు.

చ॥ అజుఁడ వకర్త వీశుఁడ వ ♦ నాది వనంతుఁడ వైన నీవు ము
న్నజుని సృజించి తన్న నది ♦ యంత విచిత్రముగాదు తిర్యగా
దిజనులఁ దేజరిల్లుటయు ♦ తెప్పర మన్నది కాక నన్నుఁబో
టి జనముఁ దేల్పఁ జొ ప్పిటు గ ♦ డించి మెలంగుట చోద్య మచ్యుతా! ౧౦౯

ఉ॥ కొందఱు కోసలేశ్వరుని ♦ కోర్కికిఁ దత్సతి నోము పంట వై
తందురు చెట్టరక్కసుల ♦ యాగడము ల్తెరలింప నైతి వి
ట్లందురు కొంద ఱందు ఘను ♦ లందురు సచ్చరితాప్తి కంచు నే
మందఁగరాని మేలి ఫల ♦ మందితి మెట్టులయేని శ్రీపతీ! ౧౧౦

ఆ॥ ఎవ్వ రిట్టి కథల ♦ నెంచి పఠించి సం, కీర్తనం బొనర్చి ♦ న ర్తనంబు
సలుపువారొ వారు ♦ సంభవార్ణవ మీఁది, నీదు పదముఁ గాంచి♦నెగడువారు.

తే॥ అభవ ! మాయాతిగుఁడవు జ్ఞా ♦ నాదిలక్ష
ణాశ్రయుండ వవిషయుండ ♦ వైన నిన్న
నంతమాయాగుణనిబద్ధ ♦ నబల నెట్లు
గాంతు వినుతింతు నీకృప ♦ కలిమిఁ గాక. ౧౧౨

క॥ వానరరాజును దమ్ముఁడు, నీనేమం బరసి కొలువ ♦ నేఁటికి నాపై
నూనిన దయ వివరింపఁగ, రా నెంచితె సద్గుణాభి ♦ రామా! రామా! ౧౧౩

ఆ॥ అని నుతింప రాముఁ ♦ డలరి యమ్మరో మది
నున్న కోర్కిఁ దెలుపు ♦ మొసఁగువాఁడ
నేవరంబ యేని ♦ నెడపక యన నామె
యనెఁ గృతార్థ యగుచు ♦ నలరుఁబోఁడి! ౧౧౪

—♦ స్వయంప్రభ ప్రత్యక్షమయిన రాముని వరము లర్థించుట ♦—

ఆ॥ ధన్య నైతి నీవు ♦ దర్శనం బిడి నంత, వరము లిత్తు నంటి♦వాంఛ దీఱఁ
గోరు దాన నింకఁ♦గుంఠితఁ గా నేల, శ్రేయమునను దృప్తిఁ ♦ జెందనగునె.

సీ॥ భక్తవత్సల! నీదు ♦ పాదారవిందమ్ము, లెల్లవేళల భజి ♦ యించుచుండ
నొడ్లజోలి యొకింత♦యును లేక త్వద్భక్తు, లున్నచోటున నుండి♦యొలయుచుండ
నాజిహ్వ నీరామ ♦ నామమ్మునకు వశ్య, యై తదావృత్తి తీ ♦ యమున నుండ
దివ్యమంగళమూర్తి ♦ దేదీప్యమానుండ, వగు నీదు స్మృతి మతి ♦యలరుచుండఁ
జేయు మేవర మే నొల్ల ♦ సీతతోడ,
లక్ష్మణునితోడ మధురలీ ♦ లాయిత యగు
గతిని శరచాపభూషణ ♦ కలన లొప్పఁ
దోఁచు నినుఁ జూచు విధి కన్న ♦ సుగతి కలదె. ౧౧౫

ఆ॥ అనుచుఁ గలికిమిన్న♦యానందబాష్పము, ల్దొనుక వేఁడుచున్నఁ♦గని కరంబు
గనికరంబు దనరఁ♦గల్యాణమూర్తిశ్రీ, రాముఁ డిట్టు లనె న♦రాళచికుర. ౧౧౬

—♦ స్వయంప్రభను శ్రీరాముఁడు బదరీవనమున కేగు మని నియమించుట. ♦—

క॥ అది యట్టులె యగుఁగాపుత, బదరీవనమునకుఁ జనుము♦పావని! నను నె
మ్మదిఁ దలప దలఁపు మీఱ వను, పదమే మత్పదము సేరఁ♦బాల్పడుదు వనఘా,

ఆ॥ అమృతసారకల్ప ♦ మైన యవ్వాక్యమ్ము, వీను లలరుచుండ♦విని తదంఘ్రి
కమలములకు మ్రొక్కి♦కల్యాణి తత్తీర్థ, మెనసి ముక్తిఁ గాంచె♦నిందువదన!

ఉ॥ అచ్చట వానరోత్తము ల ♦ హర్పతిరశ్మిఁ జొరంగనీని శై
లోచ్ఛ్రయకాననాంతమున ♦ నొక్క మహీరుహషండ మందుఁ దా
రొచ్చెము లేని మంతనము ♦ నొయ్యనఁ గూడఁగఁ గూర్చి కర్జపు
న్మచ్చట లాడఁ జొచ్చి రిటు ♦ మోహితు లై ధరణీధరాత్మజా! ౧౨౦

కం॥ శ్రమ మధిక మగుటఁ గార్య, క్రమ మొండెడఁ దోఁపకుంట♦గడువు చనుట దు
ర్దముఁ డినజునిచే నింకిటఁ, దమ కెద్దియొ మూఁడు ననుచుఁ♦దలఁచుచు నుండన్.

ఉ॥ అంగదదుర్మనస్కుఁ డయి ♦ యంగదుఁ డందఱఁ గాంచి యిట్టు లే
గం గని త్రొల్త నన్నడఁచుఁ ♦ గా దన కర్కజుఁ డట్టి దుష్టు శి
క్షం గని నీల్గ నేమి యగుఁ ♦ గల్గదె చా వొకమంచిపద్ధతిన్
సంగతి మీఱ నేవిధినిఁ ♦ జర్చ పొనర్చెద రొక్కొ నేరమిన్. ౧౨౨

ఆ॥ ఇన్ని నాళ్లుఁ దిరిగి♦యేని జానకిఁ గాన, మెల్ల తఱియుఁ గడచె♦నింతవట్టు
గమ్యపదముఁ జేర♦కయ యిట్టు లలసితి, మెఱఁగి చనిన బ్రదుకు♦నిరవు గలదె.

ఆ॥ చెప్పినన్ని చోట్లుఁ ♦ జెనసి యారయ కొంట
నొక్క కడనె నెమకి ♦ యులికిపడుచుఁ
జనిన మనల రాజ ♦ శాసనాతిక్రమ
దోష మెంచి విడఁడు ♦ దుష్టుఁ డతఁడు. ౧౨౪

కం॥ నను మహనీయుఁడు రాముఁడె, మనిచెను గాకినసుతుండు♦మన్నించె నె యే
మని చేరఁబోదు నిపుడీ, పని యిట్లు సెడంగ నతని♦ప్రాపుఁ దలంగన్. ౧౨౫

ఆ॥ మున్నె శత్రుఁ డిపుడు♦మోహవశంవదుఁ, డన్న భార్యఁ గొన్న♦యధముఁ డింక
నేల నన్నుఁ బ్రోచు♦నే నందు రాఁజాల, నిందె యుందుఁ జత్తు♦నెట్టు లయిన.

కం॥ అని యశ్రుమోక్ష మొనరిం, చినఁ దారుఁడు మున్నుగా స♦చివులు వ్యథితు లై
యని రిట్లని నీ విమ్మెయి, ననవచ్చునె యనద పోల్కి♦హరినాథ సుతా! ౧౨౭

ఆ॥ వీరు నిన్ను మనుచు♦వార మే మనుటకు, సిగ్గుపడెద మింత♦చెట్ట యేల
యెంత లైనఁ జాల♦మే నివసింత మీ, కందరమునయందు♦ఘనత మెఱయ.

తే॥ సకలసౌభాగ్యములకుఁ దా ♦ నకమకాఁగ
నీపురము స్వర్గపురమున ♦ కెన యనంగఁ
జాలియున్నది కిష్కింధ ♦ జోలి యేల
జాలిపడ నేల యింతకుఁ ♦ జావ నేల. ౧౨౯

కం॥ కన్నెత్తి చూడఁగలఁడే, యెన్నండేనియు హితుం డ♦హితుఁడును నొక్కం
డున్నను నియ్యది దుర్గం, బన్నదిమాత్రమె స్వరాజ్య♦మనఁగా వలదే. ౧౩౦

— హనుమంతుఁడు వగచు కపుల కుపాయముఁ జెప్పుచు నంగదుని బుద్ధి ద్రిప్ప బూనుట —

తే॥ అనుచు బుడిబుడినుడులతో నతనిఁ గదిసి, యల్లనల్లన గడిదేర్చి యధిపు కృతినిఁ
గొఱుమాలి నొనరింపంగఁ దలఁచువారి, యంతర మెఱింగి సాధుల యగ్రణి యుండు.

క॥ హనుమఁడు తనలోఁ దా ని, ట్లనుకొనె నష్టాంగధీస మన్వితుఁడు బలం
బునఁ దండ్రిఁబోలుఁ బ్రిణిఘులు, ననువుపడిరి వీఁ డొకంట నలఁతిం జనునే.

తే॥ వర్ధమానుం డగుచు నున్న వాఁ డితండు, శుక్లపక్షశశిం బోలె శుభసమృద్ధిఁ
గోరుచున్నాడు పినతండ్రి గొడవ మఱచి, తారపక్షాశ్రయణమునఁ దవిలి యిపుడు.

క॥ మూఁడవ యుపాయమున నో, రాడకయుండంగ వీరి నలయించి యటఁ
వేఁడఁగ నలరించెద నిఁక, వేడబ మని మిన్నకున్న విధి సెడకున్నే. ౧౩౭

క॥ అని భర్త్రర్థపరిశ్రాం, తుని శాస్త్రవిదగ్రగణ్యు ధుర్యుఁ గుమారేం
ద్రునిఁ గని వాఁ డిటులనెఁ దన, వినయము నెఱజాణతనము వెల్లడి గాఁగన్.

ఆ॥ ఈవు తండ్రి గిట్టి యెడసి యొక్కటి ధురం, బవధరించి యెంత లైనఁ జేయఁ
జాలువాఁడ వైన సరణియే యిది నిన్నుఁ, బోటి కగచరేంద్ర పుత్ర! యిపుడు.

క॥ స్వామిద్రోహము కాదె, రామేంద్రుని కర్జ మరసి రా మేకొని యి
ట్లే మరుదెంచితి మని కొన, కే మంతన మెనసి దాని నెడయింపంగన్. ౧౩౮

తే॥ నీ కతఁడు మేలు గూర్చున న్నెఱియుఁ దండ్రి
యెలమి నైఁ గనుచున్న య య్యుచ్చకంబుఁ
జెదర నీ విట్లు కెడసినఁ జెడవె యిహముఁ
బరము నిమ్మెయి నగు మేలి పట్టుసడల. ౧౩౯

ఆ॥ కూడియుండు రెట్లు క్రోఁతు లస్థిరచిత్తు, లెగయు మనుచుఁ జేతు లెత్తి విడుతు
రవల నీదు గతికి నవ్వ్యోడువాఁ డొండు, గలఁడె యింత దలఁప వలదె మదిని.

ఉ॥ ఉన్నటు లుండి దారతను జోన్ముఖు లై నెప మెన్ని వీర లే
గ న్నెఱిమాలి నీ వనద గా నయితేనియుఁ దీఱితేనియున్
గన్న ఫలం బదేమి జని గాంచిన నీవునుఁ గన్నవాను సం
పన్నత వీడి దూఱెనయు మాత్రకె యిట్టి యశఃప్రతాపముల్. ౧౪౦

సీ॥ నీ కోడి దగు లోక మే తమ కని యిందుఁ బెద్ద లేతెంతురే పెనుపు దక్కి
ననుఁబోఁటివారలు నాయం బెడలి యింత, గాఁ బాపకర్మంబుఁ గట్టికొనరు
బలవంతుఁ డెందు దుర్బలునితో విగ్రహ, మాసనంబు నొనర్ప నగు నటందు
రిందుఁ డొక్కించుక యోఁ జెక్కెఁ గొండల, సౌమిత్రి చూర్ణింపఁ జాలియుండుఁ

దలఁగి చననీయ వమ్మహా ♦ త్ముల శరములు
గంధరమె కాదు బ్రహ్మాండ ♦ కర్పరంబు
నేని భేదించు ని ట్లింత ♦ యెఱిఁగి యెఱిఁగి
యేల చెడిపోవ నానుడి ♦ యెల్ల వినుము. ౧౪౧

క॥ ఒక్కింత తడసియేనియుఁ, జక్కఁగఁ గర్జంబు నెఱపి ♦ సడిసన్నలఁ బెం
పెక్కుడుగ నరసి యేగిన, నెక్కరణిని హింస సేయు ♦ నినజుం డొడ్లన్. ౧౪౨

ఆ॥ ఏము నీవు నొక్కఁ డే ♦ యయి కృత్యమ్ము
నెఱపి సాధుమార్గ ♦ నియతి వెలయఁ
జనిన నిన్ను మెచ్చు ♦ సామ్రాజ్య మేలించు
ననుచు కూర్మిఁ దపన ♦ నందనుండు. ౧౪౩

ఆ॥ లేఁడు బిడ్డఁ డొండు ♦ కాఁ డధార్మికుఁ డతం
డేల నిన్నుఁ జంపు ♦ నింతమాత్ర
కర్థ మనఁగఁ బ్రాణ ♦ మనఁగ మీ రని కాక
యన్య మెంచఁ డిప్పు ♦ డర్కసుతుఁడు. ౧౪౪

క॥ కావున నీతలఁ పొప్పదు, భావింపుము రామ కార్య♦పద్ధతి యింకన్
సేవింపు మమ్మహాత్ముని, జీవింపుము తత్కృపాప్తిఁ♦జిర కాలమ్మున్. ౧౪౫

క॥ అన నంగదుఁ డిట్లనియెను, దనమనమునఁ దాల్మి లేమిఁ♦దహాతహాపడుచున్
మునుకొని తన కాతఁడు దెలి, పిన యవి యస్థైర్యవృత్తిఁ♦బెడచెవిఁ బెరయన్.

—♦ అంగదుఁడు హనుమద్బోధితుఁడయ్యుఁ బ్రాయోపవేశమునకు సమకట్టుట. ♦—

సీ॥ స్వామిహితార్థంబు♦సత్కారయుక్తంబు, నౌ యుక్తిఁ బలికెద♦వాంజనేయ!
స్థైర్య మార్జవ మాన్య♦శంస్యంబు పౌరుషం, బను నివి సుగ్రీవు♦నందు లేవు
శత్రుతో గుహ సొచ్చి♦చన్న యన్నను వీడి, శిల లాఁగఁ బూడ్చిన♦ఖలుఁ డతండు
కన్నతల్లినిఁ బోల్పఁ♦గాఁ దగియున్న త, త్పత్నిఁ జేకొనియున్న♦పాపి మఱియు
రాము మఱచెను లక్ష్మణో ♦ ద్దామకోప
మరసి భయమునఁ దోలెఁ దా ♦ నగచరులను
నెల్ల దెసలకు ని ట్లింత ♦ యెఱుకఁ గాంచి
వైరితనుజుండ నగు నాకుఁ ♦ జేరనగునె. ౧౪౭

ఆ॥ భిన్నమంత్రుఁడను బ్ర♦వీణుండఁ గా నప, రాద్ధుఁ డను నొకంట♦రాదు మాచి
శక్తి లేమి నేప్రి ♦ సంగంబునకుఁ జాల, నెట్లు గూర్చువాఁడ ♦ నినజునకును.

క॥ శాసన మను మిష యిడి దు, శ్శాసనుఁ డాతండు దన్ను ♦ శాసించున కా
కేసడికి వెఱవఁబోవఁడు, హాసి యునికి తక్క లేదు ♦ పద్ధతి యింకన్. ౧౪౯

ఆ॥ ఇన్ని యేల యుసురు ♦ లెడలింతుఁ బ్రాయోప
వేశనమున నన్ను ♦ విడువుఁ డింక
నదియ మేలు తనకు ♦ నన్యాయ్యమౌ శిక్ష
వలని చావు ధప్పు ♦ వలను గలుగ. ౧౫౦

ఆ॥ నన్నుఁ బేర్మిఁ గన్న ♦ నాతల్లికిం జెప్పుఁ
డధిపునకు వచింపుఁ ♦ డడిగితి నని
యెట్టిఁ డైనఁ దండ్రి ♦ యే యాతనికి నింత
వినుచుఁ డిట్లు మిమ్ము ♦ వేఁడె ననుచు. ౧౫౧

తే॥ ఆమె ప్రియపుత్రి తన కైన ♦ యనుఁగుఁబిడ్డఁ
డిట్లుగా నే మనునొ మీఁద ♦ నెట్లుమనునొ
యూఱడింపుఁడు మీ రెల్ల ♦ యుక్తి మీఱఁ
దార మును రాజ్ఞి యనెడు నే ♦ స్తమ్ము గూర. ౧౫౨

క॥ అని పలికిన పలుకులతోఁ, గనుకొలుకుల వేఁడినీరు ♦ గ్రమ్మఁగ నమ్మెఁ
దన వగరు దక్క వగ పెను, పునఁ జిక్కిన పిన్నదొరఁ గ ♦ పుల్గని తోడ్తోన్.

—♦ అంగదుని తెంపునకు కపులు వగచుచుండ మఱల హనుమ రామతత్త్వము బోధించుట. ♦—

ఆ॥ వాలిఁ బొగడువారు ♦ వనజాప్తసుతుఁ దిట్టు, వారు వానితోడి ♦ వర్తనంబె
తమకు ననెడువా ర ♦ తనిఁ జుట్టి వయ మేది, నిలిచి రెల్లవారు ♦ నీరజాక్షి! ౧౫౪

ఆ॥ కాంచి కర్జ మింక ♦ గతి దప్పు నని యెంచి, నీతికోవిదుం డ ♦ నిలసుతుండు
జాంబవత్ప్రముఖుల ♦ సద్విచారులఁ గూర్చి, కొని కుమారవీరుఁ ♦ గుర్చి చ్చి యెత్తి

క॥ బోధించె నీతు లొగిఁద, త్సాధుత్వము వెలయఁ దలఁకు ♦ దలఁగక యున్నన్
శ్రీరాముఁ దలఁచికొనుచు న, దాధారుం డాతఁ డిట్టు ♦ లనెఁ బ్రాణసఖీ! ౧౫౬

ఆ॥ వినుము వత్స! నీకు ♦ వినిచెద నొక్క ర
హస్య మైన తత్త్వ ♦ మవధరించి
తేని నెట్టి యిడుమ ♦ లెనయంగ నైన జ
యింతు మోహావృత్తి ♦ యెడము పడఁగ ౧౫౭

క॥ ఈరామవిభుఁడు సాక్షా, న్నారాయణుఁ డవ్యయుండు ♦ నరమాత్రుఁడు గాఁ
డారామ జగన్మోహిని, శ్రీరమ విదూర విబుధ ♦ సేవ్య కుమారా! ౧౫౮

తే॥ ఎంచు మెద లక్ష్మణుండు ఫ ♦ ణీశ్వరుండు
పావనుండు భువన భార ♦ భరణదక్షుఁ
డవ్విరించనుఁ డర్ధింప ♦ నందినారు
వారు మాయామనుష్యభా ♦ వమున భవము. ౧౫౯

ఆ॥ అల వికుంఠపురము ♦ నంద యుంచుము ముందు
వచ్చినార మిట్లు ♦ వసుధ కిపుడు
పెద్ద నోము ఫలము ♦ పెనుపున లోకర
క్షణముపొంటె విభునిఁ ♦ గదిసి కొలువ. ౧౬౦

క॥ పారిషదుల మియ్యనువునఁ, భారిప్లవభావమునకుఁ♦బట్టుపడఁగ నే
లా రిపుమర్దనకృతిఁ గను, లారం గని మేల్మిఁ గాంచ♦నయ్యెద మనఘా! ౧౬౧

ఆ॥ అన్య మెంచఁబోకు ♦ మరసి యారాధింపు
మమ్మహాత్ము శుభము ♦ లందఁ గాంతు
వనుచు నూఱడించి ♦ యుందఱఁ గొని చనె
వాఁడు వింధ్యనగము ♦ వదలి సుదతి! ౧౬౨

ఉ॥ అంబుధితీరముం జేరసి ♦ రంబుజలోచన! వారు పోవు త్రో
వం బలుచోటు లారయుచు ♦ భావిని నాఁతుముఁ గాంచు మేలి భా
గ్యం బెపు డబ్బునో యనుచు ♦ నల్లన మెట్టుచు నమ్మహేంద్రశై
లంబున నైన గండశిల ♦ లం బఱపై యొఱపైన యద్దెసన్. ౧౬౩

ఆ॥ బడలియున్న వారి♦పాలికి సంసార, మట్లు భార మగుచు♦నంబునిధియుఁ
దోఁపఁ బారలబ్ధి♦దుర్లభ యను చింత, మఱల మోహసింధు♦మగ్నులైరి. ౧౬౪

క॥ అంగదునిఁ దొట్టి కపు లవు, డంగములఁ గుశాస్తరణల♦నటు వైచిరి దా
రిం గనసీతని యమ్మెయి, సంగతి కి న్మెలి ధృతి ప్ర♦సంగము గలదే. ౧౬౫

—♦ కపివీరులు సముద్రముం గాంచి విచారపడుట. ♦—

సీ॥ ఇది దుస్తర మగాధ♦మిద్దానిఁ గనినంతఁ, దల్లడిల్లెడు మది♦తలఁకుదోఁప
నాగుహాంతరమున♦నన్ని నాళ్లు భ్రమింప, నకట మాసము గడు♦వందుఁ గడచెఁ
గానరా దింతకుఁ♦గల్యాణి యద్దేవి, రావణుం డట్లు దూ♦రస్థుఁ డయ్యె
నుగ్రదండుఁడు కద♦యుష్ణాంశతనుజుండు, తప్పక శిక్షించుఁ♦దారసిల్లఁ
జేయునదియును లేకుంట♦సిద్ధకృతిగ, నెంచి ప్రాయోపవేశంబు♦నీప్సితప్ర
సక్తిఁ బొనరించి ఘనకీర్తి♦మనుట లడంచి, యందువారల ముత్తమ♦మైన గతిని.

తే॥ అనుచు నొండొరులకుఁ దెల్పు ♦ కొనుచు నమ్మ
హాపథమ్మునఁ గృతనిశ్చ ♦ యాత్ము లగుచు
నున్నవారల నుడుల న ♦ య్యుద్యమం బె
ఱింగి తనమదిఁ గుతుకంబు ♦ తొంగలింప. ౧౬౭

ఆ॥ కొండలోయనుండి ♦ కొండొక కొండ నా
మెందుకొనుచుఁ దరలి ♦ దండిగృధ్రి
మొకఁడు వారిఁ జూచి ♦ యుత్తమాంగం బూచి
యిట్టు లనియె మదగ ♦ జేంద్రగమన! ౧౬౮

—♦ కపులు తమవంకఁజూచుచున్న సంపాతిం గని భయపడుట. ♦—

తే॥ వీరు ప్రాయోపవిష్టులై ♦ నారు విధియుఁ
దీ రరసి ప్రాణివృత్తులఁ ♦ జేరుచుండు
నట్లు గాకున్నఁ జిరకాల ♦ మనశనుండ
నైన నా కిట్టి భక్ష్యంబు ♦ లనువుపడునె ౧౬౯

క॥ ఒక్కొక్కరి మేను లెడఁగని, మెక్కుచు నుండెదను నేను♦మేకొను తృప్తి
న్మిక్కిలికాలముఁ గడపెద, నిక్కరణిఁ బ్రమోద మొదవె♦నెంత సుకృతమో.

మ॥ అని యుల్లాసము మీఱఁ దారసిల నా♦నాపక్షి వీక్షించి యొ
ప్పని యుద్దేశము నెంచి యక్కపివరు ♦ ల్వాపాత్ముఁ డీగ్రద్ధ యై
చను దెంచె న్యముఁ డిందఱం బొదువ నా ♦ సల్లీల నింకేమి యం
చని ఘోషించిరి వారి ఘోషణల నా ♦ జ్యాభృత్తు ఘూర్ణిల్లఁగన్. ౧౭౧

సీ॥ అంగదుం డందఱ♦యార్తధ్వనులు విని, హనుమతో నిట్లనె♦ననఘ! మనము
రెంటికిం జెడితిమి♦రేఁదిమ్మరీని వీఁ, డంది యచ్చటివార్త♦లరసి తెలిపి
మనుజహరీంద్రుల♦మన్నన ల్వడసితి, మో సద్గతికి నైతి♦మో యొకండు
పక్షి నోటం బడి♦పాపపు యమలోక, మెనయు వారమ కాక♦యింతవట్టు

జేసినది యేమి గల దొడ ♦ ల్వాసి యైన
వాసి గల రామకార్యప్ర ♦ వర్తనమున
మొనయఁగాంచె జటాయువు ♦ మునులకేని
నమరు ననరాని ముక్తి రా ♦ మాస్పదమ్ము. ౧౭౨

ఉ॥ భూమిసుత న్హరించి ఘన ♦ పుణ్యు మహామహు గృధ్రరాజు సం
గ్రామమున న్వధించి పలు ♦ గాకి దశాననుఁ డింతసేసెఁ గా

కామనువంశ్యు లొ ల్వమర ♦ నందరె యొందఱొ దివ్యభూతి ము
న్నేమి యొనర్చినార మొకొ ♦ యిట్టివెత ల్గనఁ జేయు పాపముల్. ౧౭౩

ఆ॥ అనుచుఁ బలుకు పలుకు ♦ లమృతంబు కొలఁకుల
విసఁపు మొలక లగుచు ♦ వేడబం బ
నంగ నైన నెవఁడొ ♦ నాసహోదరనామ
పదరసాయనంబు ♦ పంచువాఁడు. ౧౭౪

వ॥ అని యోజించుచుం దెరలి యవ్వారల నించుక గదియం జని. ౧౭౫

—♦ సంపాతి యడుగ నంగదుఁడు రామచరిత్రముఁ జెప్పుట —♦

ఆ॥ అన్నలార! తెలుపుఁ ♦ డావృత్త మంతయు, నెట్లు గంటి రతని ♦ నెవఁడు వాని
కెగ్గు సేసెఁ గడఁగి♦యెవ్వానికృతి ముక్తిఁ, గాంచె నొవ్వ మీకు♦గలుగ దింక.

క॥ అని తొ్రిటిఁ దెలిచి యఱచిన, విని యంగదుఁ డెదుర నిలిచి♦వినిచెద వినుమో
యనఘ! భవత్సోదరుకథ, మనువంశ్యాఖ్యానసుధ ని♦మగ్నత గాంచన్.

సీ॥ నీదు సైదోడుతో ♦ నేస్తమ్ము గానినాఁడు, దశరథుం డను నొక ♦ దండి తేఁ
నందను లతనికి ♦ నలువు రం దగ్రజుం, డనఘుండు శ్రీరాముఁ ♦ డధికసత్త్వుఁ
డాసర్వధని దండ ♦ కాటవిఁ జరియించెఁ, దండ్రియానతి జవ ♦ దాఁట కెలమిఁ
దనుఁ గొల్వఁగా వచ్చి♦రనుజుండు లక్ష్మణుం, డవనిసంభవ సీత♦యనెడు సతియుఁ
బొంచి యొక్కండు మెకముఁ గ ♦ ల్పించి మృగయు
లమ్మహాత్ము లరుగ సాధ్వి ♦ నపహరించెఁ
జెట్ట రావణుఁ డది గని ♦ చెలిమి నెఱయ
నడ్డపడినాఁడు నీతమ్ముఁ ♦ డమలయశుఁడు. ౧౭౮

క॥ వాలిన మగఁటిమి నాతని, చే లా వెనయంగనీక ♦ చీల్చెం దలలన్
గూలిచె నరద మరథుఁడై, సోలియు నీశ్వరవరాత్త ♦ సురుచిరశక్తిన్. ౧౭౯

ఆ॥ రక్కసుండు ధర ధ ♦ రాసుత డించి యొ, క్కండు ఖడ్గ మెత్తి ♦ ఖగవరేణ్యు
ఱెక్క లెడల వైచి♦యుక్కుమై నద్దేవిఁ, గొంచు నరిగె నామె♦ఘోషిలంగ,

చ॥ అటఁ జనుదెంచి పర్ణగృహ ♦ మందు మహీసుత లేమి నెంచి యు
త్కటభుజసారు లాఘనులు ♦ కాననభూముల సంచరించుచున్
దటుకునఁ జూచి రొక్కయెడఁ ♦ దార్క్ష్యనిభు న్విహగాధినాథు న
ప్పటిదశకుం బ్రశాంతదవ ♦ పావకుఁ డో యనఁ బొల్చు నాతనిన్. ౧౮౧

తే॥ చట్టుప ద్రెగి కూలిన ♦ శైల మట్టు
లున్న నీయను జన్మని ♦ నోజటాయు
వా! యనుచు వావిడిచి పిల్చె ♦ వరదుఁ డగుచు
రాముఁ డెంతటి కరుణాంబు ♦ రాశియొకొ. ౧౮౨

ఆ॥ తనదు తండ్రి కీఁడు ♦ దావిన్నయానాఁడు, నంత తలఁకు నొందఁ ♦ డంతరాత్మ
తనిఁ జే స్పృశించి♦యడిగె నశ్రువు లొల్కఁ, బల్లటిలుచు భక్త♦బాంధవుండు.

క॥ ఉవిహగేంద్రుఁడు చేమో, డ్వావిభున కొనర్చి చరిత ♦ మట్టె వినిచి య్యో
జీవాధారా! నాదగు, జీవిత మిఁక నిలుపనేర ♦ సెల వీవె యనన్, ౧౮౪

ఆ॥ అన్న! యోగసిద్ధు ♦ లందు నాలోకంబు, నీకుఁ గలుగుఁగాత ♦ నిరతి ననుచు
బాస సేసి యనిచి♦బ్రహ్మమేధ మొనర్చి, నతని సంస్కరించి♦యర్కకులుఁడు.

క॥ ఆదట సుగ్రీవునితో, నాదయితుఁడు సఖ్య మొనసి ♦ యతని పగతునిన్
దాఁ దునిమి వానరశ్రీ, మోదము సమకూర్చెఁ దనప్రి ♦ ముఖ్యత వెలయన్.

ఆ॥ దాని కలరి తపన ♦ తనయుండు వనుపంగ, నన్ని దెసల కరిగి ♦ రగచరేంద్రు
లేము దక్షిణమున ♦ కేతెంచినారము, చిక్కినార మొక్క ♦ చిక్కు దలఁచి.

ఉ॥ ఆకలి దప్పు లుప్పతిల ♦ నాకులపాటునఁ గందరంబు నం
బ్రాఁకిడి దైవయోగమున ♦ భాసుర మాశ్రమ మొండు గాంచి యం
దేఁకట దీఱఁ గ్రోలి తిని ♦ యిం దరుదెంచితి మిట్టిపట్టునన్
మా కిడినట్టి యాగడువు ♦ మాసము వాసె న దేమి చోద్యమో. ౧౮౮

క॥ మసలిన యాతప్పునకుం, గసిమసఁగు విభుం డటంచుఁ♦గర్జము తెలియన్
బొసఁగింపరాని దనుచు, న్విసువునఁ జేడ్పడఁగ నయ్యె♦విన్నను వెడలన్. ౧౮౯

క॥ ప్రాయోపవేశ మొనయన్, శ్రీయము గన నౌనొ యనుచు♦జింతించెద మి
ట్లీయగచాట్లు గెడప నీ, తోయము గాన్పించి తీవు♦తొలివు న్నెమునన్. ౧౯౦

ఆ॥ మాకు దారి సూపి ♦ మహిత యోజనకదు
హిత యుదంత మింత ♦ యెఱుక సేసి
చెదుఁగు రక్కసునకుఁ ♦ జేటు మూఁడు విధంబు
దెలిపితేని మమ్ముఁ ♦ దేర్తు వనఘ! ౧౯౧

క॥ ని ప్రార్థించిన నాతం, డనుజన్మని ముక్తి కలరి♦యనఘుని శ్రీరా
మునిఁ బొగడి వారిఁ గనుఁగొని, యనె నిట్లను మోదితాంత♦రాత్ముం డగుచున్.

క॥ బహువర్షశతమ్ములు చన, సహోదరుని వార్త వినఁగ♦జాలితి మీ ర
మ్మహిజాత నరయు పనికి ను, సహులై యిక్కడఁ బెరసి♦చను దేరంగన్. ౧౯౩

ఆ॥ మున్ను వాని పోక ♦ మొనయ నేరక యిట్టు
లున్న నాకు వాని ♦ చన్న తెఱవు
దెలిపినారు భాగ్య ♦ దేవత లని కాక
గూడు నెట్లు మిమ్ముఁ ♦ గ్రొఁతు లనఁగ ౧౯౪

—♦ సంపాతి కపులకు సీతజాడను దెలిపి సదుపాయముం జెప్పుట. ♦—

శా॥ మీ కే నారసినంతయుం దెలిపెద ♦ న్మీకన్న నా కెవ్వ రి
ట్లేకత్వంబునఁ గూర్చువారు నను మీ ♦ రీవార్ధిలో వైచినన్
శోకోర్మ్రుల్దెగఁ దజ్జలాంజలికృతి ♦ న్మధ్ధుండ నై వచ్చి స
త్ప్రాకట్యంబున మేలు గాంచు నెఱికిం ♦ బ్రస్థాన మూహించెదన్. ౧౯౫

ఆ॥ అనిన వల్లె యనుచు♦నవ్వార లవ్వానిఁ, బొదివి కొనుచు నబ్ధి♦పారువు నేర్ప
నతఁడు కృత్యవిధుల♦నల్లనఁ దీర్చి రా, మలయ నటుల తొంటి♦మనికిఁ గూర్చి.

క॥ ఎగిచి మెడ సాఁచి రావణు, నగరిం దిలకించి ప్లవగ♦నాథులఁ గని నా
కగపడెను మీ కెఱింగిం, పఁగ నగు నెది యదియు వగతు♦పరిభవ మెల్లన్.

తే॥ ఇచట శతయోజనాయతం ♦ బీసముద్ర
మరసి యతిలంఘన మొనర్ప ♦ నగును దొలుత
లంక నిశ్శంకఁ గని యక ♦ లంక సీత
నెఱిఁగి యీవార్త లధిపున ♦ కెఱుక సేయ. ౧౯౮

క॥ మీలో సమర్థుఁ డెవ్వఁడొ, యాలోచించుకొనుఁ డింక♦నరమఱ లేలా
చాలి కడలిఁ గడచిన నా, లోలాక్షి యశోకవనిక♦లోఁ గాన్పించున్. ౧౯౯

ఆ॥ కనులఁ గట్టినట్లు♦కనుపట్టుచున్నది, దేవి స్ఫురణ లెల్ల♦దెసల నఱుమ
దూరదర్శనంబు♦దొఱకొనుమాగృధ్ర, జాతిలోని వారి♦కేతరమున. ౨౦౦

వ॥ ధాన్యజీవు లగు కుళింగంబులు మొదలిమార్గంబునను వృక్షఫలాశులు బలిభుక్కులు
నగు కాకాదులు ద్వితీయపథంబునను భాసంబులు క్రౌంచంబులు కురంగంబు
లును దృతీయవర్త్మంబునను శ్యేనంబులు చతుర్థపదవిని గ్రిద్ధ లైదవసరణిని
బలవీర్యోపపన్నంబులు రూపయౌవనసంపన్నంబు లగు హంస లారవ నభోవీధిని
సంచరించుచుండు నన్నింటిని గడచిన సప్తమప్రస్థానంబునం బర యై యంబరం
బున వైనతేయగతి :- థవిల్లు నేను నవ్వాని వంశంబునవాఁడనైన కతంబున బల

తేజోదృగ్విశేషంబుల నసదృశుండ నై యాయసుర యునికియు నమ్మనికిన జానకీ దేవి యశోకవనికలోఁ గాన్పించుటయు నారసి యింతవట్టు మీకెఱింగించుచున్న వాఁడ గొండొక్కటి వినుం డే నొక్కకారణంబున దగ్ధపక్షుండ నై యిచ్చ టియఁ బడినవాఁడ నగుటం జేసి క్షుధార్తుండ నగు నాకు నాకొడుకు సుపార్శ్వుం డనువాఁడు నిచ్చలు నాహారంబు గొని వచ్చి యిచ్చుచుండ నిట్లుంటి గంధర్వులు తీక్ష్ణకాములు భుజంగమంబులు తీక్ష్ణకోపంబులు మృగంబులు తీక్ష్ణభయంబులు నే మత్యంతక్షుధార్తులము నై యుంట సుప్రసిద్ధంబె కదా యొక్కనాఁడు నా తనయుం డాహారంబు గొని తేరం జనినవాఁ డాతతాయి యా నయ్యసురప్రదోష ప్రారంభంబున సూర్యప్రభం బోలె నొక్క తేజోమూర్తిం గొనిపోవుచుండ నాతని కీతండు మార్గనిరోధంబు సంపాదింపఁ దలంప నన్నెఱిఁ బరస్త్రీలంపటుం డెఱింగి తన్ను యాచించి త్రోవ వడసి చనుచుండ నత్తఱి ఖేచరభూతంబులు గొన్ని యన్నెలవున నక్కుమారునిం గని నీవు సుకృతంబు కతనం బ్రదికితి వింకం బో మ్మతండు లంకేశ్వరుం డాయమ రాముదేవి జనకజాత యని నొడివిన విని యాతం డెట్టకేలకు నిరామిషుం డయ్యు నిర్దోషుం డై ననుం జేర నరుదేర వృద్ధ భావంబునకుం దోడుగ క్షుధార్తియుం దన్నుఁ గుపితునిం బొనరింప నే నగ్గుణనిధిఁ దిట్టిన నన్నుఁ బ్రార్థించి ప్రసన్నునిం జేసికొనుట కయ్యర్థం బెల్ల వినిచి భ్రష్టా భరణకాశేయయు శోకవేగపరాజితయు రామ రామా యని యాక్రోశించు నదియు నగు నాయమ నల్లదె కొంపోవుచున్నవాఁ డని తిన్నఁగ విన్నవించిన నత్తెఱి యేనునుం గనుంగొని యరాతిపైఁ గోపించియు నతిక్రాంతుం డై నిజ పురంబునం జేరంబోవు నవ్వాని నాక్రమింపం బోలమి నక్కాలం బూరకుంటి నదియునుం గాక. ౨౦౧

ఆ॥ ఱెక్క లెగువకునికి ♦ నుక్కఱి యిమ్మెయి
నైతిఁగాక తోఁడు ♦ నట్లొనర్చి
నట్టివాని రక్త ♦ మానవే తలఁ దన్ని
యింతలోన వాన ♦ రేంద్రులార! ౨౦౨

వ॥ ఏను జిరకాలవృద్ధుండ దేవాసురయుద్ధంబును ద్రివిక్రమావతరణంబును సముద్ర మథనంబును మున్నగునవి నాయెఱింగి నవియు యట్లగుటం జేసి యీనాఁటికి క్షీణ బలపరాక్రముడ నై యుంటి. ౨౦౩

తే॥ తొంటిచందంబు గా దిప్డు ♦ తోఁడు బాసి
యొంటి నైతిని రక్కసుం ♦ డుద్ధతుండు

వాని యుడుకు కార్పఁ జను నెట్టు ♦ లొనో యనుచు
నున్నవాఁడ యుష్మ చ్ఛక్తు ♦ లెన్నవాఁడ. ౨౦౪

క॥ మావృత్తం బెఱిఁగించెద, నోవిపులమనీషులార! ♦ యోపి వినుఁడు నే
నావంశవర్ధనునితో. నావినతాత్మజునివలన ♦ నందితి భవముల్. ౨౦౫

—♦ సంపాతి కపులకుఁ దనవృత్తాంతము జెప్పుట ♦—

తే॥ జనని శ్యేని నివిష్ట యా ♦ వనమదమున
ముదము పెనుపార సమ్మద ♦ మ్మొనకు మొనసి
సూర్యమండలమును ముట్టఁ ♦ జూచినార
మవలఁ దెలుపంగ నున్నదే ♦ యన్నలార! ౨౦౬

ఆ॥ ఒరసికొనుచు సుబహు ♦ యోజనసాహస్రి, మొనసి భానుఁ జేర ♦ నింతలంత
లనెడు నంతఁ దపను ♦ నా ఘాక మై సోఁకఁ, దమ్ముఁ గుఱ్ఱ వాఁడు ♦ తల్లడిల్ల.

అ॥ వానిఁ గప్పికొంటి ♦ వరపక్షములు విప్పి, భ్రాతృమోహవశత ♦ పట్టరాని
దగుట నాదుఱెక్క ♦ లవియంగఁ గాలిపోఁ, బడితి వింధ్యనగము ♦ పాదమునను.

క॥ స్మృతి వచ్చె మూఁడునాళ్లకు. మతిహీనుఁడ నైతి ననెడు ♦ మాటయె కా కే
గతి గననీ నను విభ్రమ, గతిఁ గంటిం గంటి నవలఁ ♦ గన్నులు విప్పన్. ౨౦౯

ఆ॥ చూడనైతిఁ దపమ్ము ♦ చొఱవ యొక్కింతయుఁ
జూచినాఁడ నొక్క ♦ సురుచిరాశ్ర
మంబు పున్నె మట్లు ♦ మలయుఁ గొండొక తటి
నెనయఁ గనిన ద్రొసఁగు ♦ లెల్లఁ దలఁగ. ౨౧౦

శా॥ సంపాతీ! యనిపిల్చె సద్వినుతసా ♦ జన్యానుకంపార్ద్రదృ
క్సంపాతమ్మున నన్నుఁ దేర్చుచు మహా ♦ సామ్రాజ్య మేలింపఁ ద
న్మంప న్స్వామినిలింపులే యని నిల ♦ న్మోసమ్ము లేదంచు వా
దింపం జాలినవాఁ డొకండు ముని య ♦ ర్ఘ్య న్స్వార్ఘ్య మర్థింపుచున్. ౨౧౧

ఆ॥ అర్థవతిన యాదు♦నను చంద్రమస్సంజ్ఞ, కర్హుఁ డొకఁ డితండె♦యనఁగ నెగడు
నమ్మహాత్ముఁ దపసి♦నల్లనల్లనఁ జేర, నరిగినాఁడఁ దప్పొ♦టడుఁగు లిడుచు. ౨౧౨

క॥ రవి సంతాపముఁ జందుర్రిం, డివ పుంజేతులఁ దెరల్చు ♦ టింతయు నబ్రిం
బవునె యనుమాట కమ్మని, శివంకరులు దృష్టు లట్టి ♦ సిద్ధిం గూర్చెన్. ౨౧౩

క॥ అంతటి లావరి విప్పటి, కింతలుపడి తేల వత్స! ♦ యిమ్మెసెడేఁ గదే
యెంతయు నను నాఘను నుడి, స్వాంతం బలరించె నపుడు ♦ సత్కపులారా!

ఆ॥ మొక్కి తండ్రి! నాదు ♦ మొఱకుదనం బింత
చేసె ననుచు మావి ♦ చేష్టితంబు
లెల్లఁ దెలుప మాని ♦ యిట్లనె ననుఁ జూచు
చూడ్కు లమృతఘటముఁ ♦ జూఱయిడఁగ. ౨౧౫

క॥ అన్నా! నానుడుల న్వీను, మన్నటి నీకుచిత మైన ♦ యట్లు మెలఁగు మే
మున్నది యవిచారమ్మున, నెన్నియొ యగచాట్లు గలుగు ♦ నీప్రాణులకున్.

సీ॥ దేహమూలము గాఁగఁ♦దెలియు మీదుఃఖ మ, య్యది కర్మసంభవం♦బగుచునుండుఁ
బూరుషాహంబుద్ధి♦పూర్వకం బాకర్మ, మదియు ననాద్యవి♦ద్యాకృతంబు
జడ యయ్యహంత చి♦చ్ఛాయాప్రసక్తిఁ ద, ప్తాయసపిండమ్ము♦ననుకరించి
తాదాత్మ్యమునను జే♦తనత మేని కొసంగఁ, నేనను నిన్నింటి♦ నెనసి యాత్మ

జీవుఁ డై సంస్కృతిం బడి ♦ చేయువాఁడ
ననుభవించెడువాఁడ నా ♦ కమరు సుఖము
గంటి వెత లంచు నిమ్మోయిఁ ♦ గర్మఫలము
వలనున భ్రమించును విహంగ ♦ వర్య! వింటె! ౨౧౭

—♦ జీవోత్పత్తి. ♦—

ఆ॥ ఊర్ధ్వలోకగమన♦మొందు నధోగతి, నట్లు గాంచుచుండు♦ననవరతము
వివిధవిధుల పైనిఁదవులున మెలఁగుట, నవియు భుక్తి క్షైణ్య♦మందుచుంట. ౨౧౮

ఉ॥ ఆ నెఱిఁ గర్మచోదితుఁడ ♦ యై శశిమండలి వ్రాలి మంచునన్
జా నగు వ్రీహిముఖ్య ఫల ♦ సంగతి నెట్టనఁ గాంచి భక్ష్యభో
జ్యానుగతాంశవృత్తి రస ♦ మై వెసఁ దత్పురుషప్రసక్తి స్త్రీ
యోనిఁ బ్రవేశ మొంది ఋతు ♦ యుక్తము రక్తముఁ జెందు నాదటన్.

తే॥ ఆజరాయువు పొదువంగ ♦ నందు నొందు
నైదుఁ బదునైదు నిరువది ♦ యైదు తిథులు
గడువఁ గలిలోరుబుద్బుదా ♦ కారరక్త
పేశికాంకురభావని ♦ వేశనముల. ౨౨౦

ఆ॥ ఒక్కమాస మరుగ♦నొదవును శీర్షమ్ము, స్కంధపృష్ఠవంశ♦కంధరోద
రమ్ము రెండు నెలలు♦రాఁ బాణిపదపార్శ్వ, జానుకటియు వరుసఁ♦గానిపించు.

ఆ॥ అంగసంధు లెల్ల♦నమరు మూఁడిఁట వ్రేళ్లు, నాలుగింటఁ గర్ణ♦నాసికాక్షి
దంతనఖరగుహ్య♦తలము లైదింట నా, రింటఁ దద్వివరము♦లొంట వెలయు.

క॥ పాయువు నాభియు నెఱులును, నేయవి యుపశిష్టము లవి♦యెల్ల జనించున్
బాయక సప్తమమాసం, బాయె ననఁగ సప్తమమున♦నభివృద్ధిపడున్. ౨౨౩

తే॥ నాభిసూత్రాల్పరంధ్రమ్ము ♦ నను ప్రమాతృ
భుక్తిసారమ్ము రాఁ దానఁ ♦ బోషితుండు
పుష్టగాత్రుఁడు చేతనా ♦ పూర్ణుఁడు నయి
యాతఁ డన్నింటఁ బెనుపొందు ♦ నపుడు వత్స! ౨౨౪

మ॥ తన జన్మాంతరకర్మము ల్స్మృతికి రాఁ ♦ దర్కించుచు న్సాదరం
బనలం బెంతయుఁ దాపము న్గలుగఁజే ♦ యన్వ్యగ్రుఁడై భవ్యభా
వన నిమ్మై వెలయించు దేహి వెత ద్రో ♦ వ న్నావ యై తన్నుఁ బ్రో
వ నొకం డేవగఁ దోఁచునో యనుచుఁ ద్రో ♦ వ ల్ద్రొక్కు చిత్తంబునన్.

తే॥ అకట యోనిసహస్రమ్ము♦లందు జనన, మందినాడ నిజే దెస♦ల్పొందినాడఁ
బుత్రదారాదిసంబంధి♦పోషణమతి, న్యాయ మన్యాయ మనియు లే♦కడరినాడ.

క॥ ఏను ధనార్జనతృష్ణిక, బ్రాని యకృత్యంబు లెన్ని♦పొనరించితి న
ట్లూనిన దౌర్భాగ్యంబున, ధ్యానింప రమాధిపతి ప♦దద్వయ మెడఁదన్.

ఆ॥ అనుభవించుచుంటి♦నద్దాన దుస్సహం, బైన గర్భదుఃఖ♦మగునె యింత
కన్న నెక్కు డనఁగ♦నన్నారకమ యేని, నేది తెరవు తనకిఁ♦కెవఁడు దిక్కు.

క॥ మేనే నే ననుకొని య, ద్దానిం గొని యాటలాడఁ♦దరలితిఁగా కె
ట్లేని హిత మాత్మ కొక్కెడ, నైన నొనర్పంగఁ జాల♦నైతి మదమునన్. ౨౨౯

ఆ॥ ఏయధీశు కరుణ♦సీతలమున్క లౌ, గర్భనిరయపీడఁ♦గడచువాఁడ
నతఁడె శరణ మని త♦దాశ్రయణమున దు, స్తరభవాబ్ధి నవల♦దాఁటువాఁడ.

ఆ॥ ఎఱుక గంటి నిట్టు♦లిదె మార్గ మేమఱ, మఱువ నింక మాజు♦మంజిమంబు
నీపదాబ్జయుగము♦నిరత మే సేవింతు, నెంతు నిన్న కావ♦వే రమేశ! ౨౩౧

తే॥ ఇట్టు లెంచుచుఁ బొరలుచు ♦ నెట్టకేల
కావరణంబున క్రిమిభంగి ♦ నచటు వాసి
మర్మయంత్రనిపీడ్యత ♦ మలసి యలసి
పుడమిపైఁ బడు పరవస ♦ మున మునింగి. ౨౩౨

చ॥ కడఁగి శిశుత్వముఖ్యగతి ♦ కల్పితకష్టము లెల్లఁ గాంచి చే
డ్పడి నవయౌవనంబు సొఱఁ ♦ బొఱ వనంబున గంధహస్తి చొ
ప్పడరఁ జరించు నీశ్వరుని ♦ యామహిమంబు స్మరింపఁబోవఁ డి
ట్వాడఁగున కిట్టి మేనిపయి ♦ వేడుకనే కద మూఁడు నిన్నియున్. ౨౩౩

ఆ॥ ఏను దెలుపనేల♦యివి యెల్ల యెల్లవా, రందు నవియ నీవు♦నరయకుండు
వెట్లు కాన నింత♦యెఱిఁగి దేహద్వయా, తీతు నిన్ను నీవు♦తెలిసికొనుము. ౨౩౪

చ॥ అనిశము నివ్విధిం బ్రకృతి ♦ కవ్వలివాని దశాత్రయాతిగున్
ఘనసుఖసచ్చిదాకృతి న ♦ ఖండు ననంతు స్వయంప్రకాశు శు
ద్ధుని ననిరుద్ధు శాంతు ధృతి ♦ తోఁ బరికించి స్మరించి యాత్మభా
వన వెలయించువాఁడె బుధ ♦ వందితుఁ డెందు విహంగమోత్తమా! ౨౩౫

ఆ॥ ఆచిదాత్మరూప♦మందిన మోహ మ, జ్ఞానసంభవంబు♦సడల నైన
నుండు నూడుఁగాక♦యొడ లొకింతయుఁ జింత, లేదు తత్త్వ మిదియ♦లే కుమార!

తే॥ యోగి సుఖ మంచు దుఃఖ మ ♦ య్యో యటంచుఁ
దలఁపఁగాఁ బోవఁ డిట్టు లీ ♦ దారి మఱచి
నిచ్చ లాత్మానుసంధాన ♦ నిరతి నుండు
దేహ మేదశపా లైన ♦ దిట్ట యగుచు. ౨౩౭

క॥ ప్రారబ్ధ ముండువఱకె శ, రీరం బని దాని దైన♦రీతి నరసి చి
త్సర మొనసి కృతకంచుక, ధారణ మగు సర్ప మట్లు♦తవులక నిలుమీ! ౨౩౮

చ॥ తెలిపెద నొక్క మేలి గతిఁ ♦ ద్రేత యనం దగు నాయుగంబునం
దిల జనియించు నచ్యుతుఁ డ ♦ ధీశుఁడు రాముఁ డనంగ రావణున్
బలిగొనఁ దండ్రి యానతిని ♦ బద్ధుఁడ కా నయి దండకాటవిన్
జెలువయుఁ దమ్ముఁడుం గొలువఁ ♦ జేరి వసించు వశు ల్నుతింపఁగన్. ౨౩౯

క॥ పంచవటి యాశ్రమమునఁ బ్ర ♦ పంచావనచతురు డుండఁ♦బౌలస్త్యుఁడు తా
వంచించి హరించు స మ,భ్యంచితఁ దత్సతిని వార♦లడవికిఁ జనఁగన్. ౨౪౦

తే॥ వనికలో నుంచు రామ లా ♦ వణ్యసీమ
నామె తద్భోజ్య మొల్లక ♦ రామ రామ
యనుచుఁ గృశియింపఁ దద్భక్తి ♦ నమరనాథుఁ
డమృతమయ మన్న మారసి ♦ యబల కొసఁగు. ౨౪౧

క॥ అందును సగపా లొక్కఁడ, ముందుగ విభుని దని యునిచి♦ముదిత భుజించున్
జెంద దపాయం బెద్దియుఁ, గ్రిందునఁ బడకుండుఁ దత్ప్ర♦కారము కలిమిన్.

ఆ॥ దొంగ యగుచు వాఁడు♦ దొఱకొన్న తెఱఁ గెంచి
దొరయుఁ గ్రోఁతిపిండు ♦ దొర యనంగ
నైన రవిజుతోడ ♦ నైకమత్యంబునఁ
బరఁగి యతఁడు కూర్చుఁ ♦ బరిజనముల ౨౪౩

క॥ వానరులఁ బనుప వారును, నానాదేశముల జనక ♦ నందిని వరయం
గా నెఱయ నందుఁ గొందఱు, నీ నెల వెనయంగఁ గలరు ♦ నెఱి కదె తఱిగాన్.

ఉ॥ వారికి నీకుఁ బొత్తొదవు వారిధిసన్నిధి ♦ నొంట నమ్మహా
దారులఁ జేరఁ జేరి వసు ♦ ధాసుతవార్త యథార్థమైన వా
గ్ధోరణిఁ దెల్పు మాకృతికిఁ ♦ దోనె ఫల మ్మయి పక్షయుగ్మ మొ
ప్పారును నూతనోన్మిషిత ♦ మందుచుఁ గ్రొందళుకు ల్దలిర్పఁగన్. ౨౪౫

ఆ॥ అనుచు మాని తెలిపె ♦ నానాఁటి కీనాఁటి, కొదవె నాకుఁ దత్ఫ ♦ లోదయంబు
గంటిరే శుభంబె ♦ కలుగు మీ కింకిటఁ, గంటిరే దొకింత ♦ కడమకృతిని. ౨౪౬

క॥ ఇప్పటికి వాక్సహాయం, బిప్పగిది ఘటించుమాత్ర ♦ కే నైతినిఁ గా
కెప్పాటనేనిఁ బొటుప, మప్పాపాత్ము జెస నెఱప ♦ నలుకఁగ నయ్యేన్. ౨౪౭

క॥ ఏ నరిగెద మీ సెఱఁ గనఁ, గా నొకఁ డొనరింప నేమి ♦ కల దద్దేవిం
గానఁగలారు తలాకుల, ప్రూనిక నెడ బొట్టు పెట్టి ♦ పున్నెము వెలయన్. ౨౪౮

క॥ ఈసంద్రము దుర్లంఘం, బేసరణి న్దాఁటువార ♦ మిది గడవకె యా
నా సామి కర్జ మరసెడు, నాసంపద యనెడు చింత ♦ నందకుఁ డింకన్. ౨౪౯

తే॥ ఎవని నామము స్మరియించి ♦ యీఁదరాని
యాభవాంబుధి లంఘించి ♦ యలసు లేని
సత్పదముఁ గాంతు రద్దేవు ♦ సంశ్రయించి
నారు మీ కెంత యీయకూ ♦ పార మనఁగ. ౨౫౦

క॥ జతన మొనరింపుఁ డిఁక మీ, జత నజితుం డాతఁ డుండి ♦ జయ మిడు నని య
య్యతిలోకవీక్షణము ఖగ, మతిలోహితపక్షహారి ♦ యై చనె గౌరీ! ౨౫౧

తే॥ మేను లవ్వారి కానంద ♦ మేదురముల, కాఁగ నొం డెద్దియును మదిఁ ♦ గాంక్ష సేయ
రాయమ యుదంత మేర్పడ ♦ న్నల్లుగాక, యున్న నెగయరె పక్షితో ♦ నుర్వి విడచి,

క॥ క్షణ మట్టులు పరవశతా, క్షణలక్షణపరత నుండి ♦ సంద్రముపై నీ
క్షణము నెలకొలిపి రట ర , క్షణముం బొనరింప నెవనిఁ ♦ గాంక్షించిరొకో.

— ♦ సముద్ర ప్రకృతి ♦ —

సీ॥ స్వకుటుంబినులతోడి ♦ సల్లాపమున యింపు, జలపక్షిరుతముల ♦ కలిమి నొడువ
నురువులు గట్టు తె ♦ న్నున్నఁ దరఁగల వీఁక, యట్టహాసమ్ము న ♦ యమ్ము నూపఁ
బర్వతంబుల కెగఁ ♦ బ్రాఁకి జాఱు జలౌఘ, మాటలాడెడు నెఱ ♦ సీ టనంగఁ
వ్యాత్తాస్యములు సుమ ♦ హాకాయములునగు, సత్త్వము లైన్నన్య ప్ర ♦ సక్తిఁ దెలుప

దానవులు ఫణధరులు పా ♦ తాళవాసు
లెడనెడఁ బ్రభావ మతిమాత్ర ♦ మెఱుక సేయ
రోమహర్షకరత్వని ♦ రూఢిఁ దనరు
నమ్మహాబ్ధి తెఱంగు వా ♦ రరసి రబల ! ౨౫౪

తే॥ ఒక దెసఁ బ్రబోధపూర్ణత్వ ♦ మొంది యొంట
నుదితనిద్రానుముద్రాప్ర ♦ యుక్తిఁ గాంచి
యాసముద్రంబు లోఁతు పాఁ ♦ తరయనీని
యదియ యనుమాటఁ దలఁపించె ♦ నపుడు పడఁతి ! ౨౫౫

తే॥ ఆకసం బట్లు దుష్పార ♦ మైన దాని
దానిఁ గని వానరౌఘంబు ♦ తల్లడిల్లె
నేమిసేయుదు మిది దాఁట ♦ కేటిమాట
యాత్రికూటంబు దరిఁ జేరు ♦ టని పురంధ్రి! ౨౫౬

—♦ సముద్రము దాఁటలేమికి వగచు కపుల కంగదుఁడు బలము పురికొలుపుట. ♦—

క॥ వారి విషాదం బారసి, సారమతి కుమారవిభుఁడు♦చయ్యనఁ బలికెన్
మీ రిటు లాడెదువారే, నేరనిజను లట్లు కార్య♦నిరతియు వలదే. ౨౫౭

క॥ ఇది తఱిమె చింత నొందఁగ, విదితాత్ముల పారయశులు♦విద్వట్ఛతముల్
మది లెక్కింపరు నేర్తురు, పదరిన జము నైనఁ జేతఁ♦బట్టి విడువఁగన్. ౨౫౮

ఆ॥ ఎంతవారినేని♦నిట్టట్టుగాఁ జేయు, నది విషాద మనఁగ♦నది మనమున
నిడుదురే విషాహి♦నొడిని బాలకు లట్లు, మిమ్ముఁబోంట్లుఁదొడరు♦మేల్మిఁ దక్క. ౨౫౯

క॥ విక్రమమున కిది తఱి గా, కక్రమున గతికిఁ గా ద♦హంపూర్విక సిం
ధ్వాక్రమణముఁ దలపెట్టి త్రి, విక్రమలీలాప్రసక్తి♦వెలయుఁడు జగతిన్. ౨౬౦

క॥ ఆలోచించుకొనుఁడు మీ, రీలో నని నాఁటిరాత్రి♦యెడయ సుజనతా
శ్రీలోలుఁ డతఁడు వేఁకువ, నాలలి మంతన మొనర్చె♦నందఱితోడన్. ౨౬౧

క॥ ఆహారిసేన కడలితో, నోహారిసాహరి బెనఁగ♦నోపి మెఱసె న
ష్టాహారిరాజసుతునిచే, నాహారిచే దేవసేన♦యట్లు ప్రియసఖి! ౨౬౨

ఆ॥ వాయుపుత్త్రుఁ డొకఁడు♦వాసవపౌత్త్రుండు, నొండు దక్క నన్య♦లోఁపఁగలరె
వలను మీఱి యున్న♦వానరవాహిని, దాని నిలుప నేనిఁ♦దఱుమ నేని. ౨౬౩

సీ॥ హరివృద్ధులం గని♦యాడెద నిట్లంగదుం, డనుమాన మెడలి మీ♦రవధరింపుఁ
డేమాన్య మతిసార♦మే సంశ్రయించి నేఁ, డీయంబునిధిపార♦మెనయఁగలమొ
యాయరిందముఁ డైన♦యర్కాత్మజు నెవండు, సత్యసంధునిఁ జేయఁ♦జాలువాఁడొ
యెవ్వాఁడు మనవారి♦నిందఱఁ దాఁ దేర్చి, యాలుబిడ్డలఁ గూర్తు♦ననెడివాఁడొ

యమ్మహామహుఁ డద్దేవ ♦ తాత్ముఁ డనఘుఁ
డీతఁ డని తెల్పుఁ డాప్రాణ ♦ దాత తాత
నా కభయ మిచ్చుఁగాత మ ♦ న్నాథుఁ డగును
గాత మేఁ గొల్తుఁ గొని కల ♦ కాల మతని. ౨౬౪

ఆ॥ రామలక్ష్మణులను ♦ రాణమైఁ గని మ్రొక్కఁ
దపనతనయుఁ జేరి ♦ తవిలి కొలువ
మమ్ముఁ గూర్చు లోక ♦ మాన్యుఁ డాఘనుఁ డేనె
యని ప్రసాద వృష్టి ♦ నినుచుఁగాత. ౨౬౫

—♦ కపులు సముద్రము దాఁటుటయందుఁ దమతమ శక్తుల వివరించుట. ♦—

క॥ అని యతఁడు వేఁడ నెవ్వా, రును నిద మిత్థ మని గతిని♦రూపణమున కో
పని తెఱఁగునఁ గాన్పింపం, గని వెండియుఁ బలికె నతఁడు♦కలవర మెడలన్.

మ॥ బలవంతు ల్దృఢవిక్రము ల్వ్యవహృత ♦ ప్రావీణ్యు లప్రాకృతుల్
కులసంపన్నులు ఖ్యాతు లర్చితులు సం ♦ కోచింతురే మిమ్ముఁబోం
ట్లలఁతిం బోవుదురే కృతిం బెరసినా ♦ రా నాచుఁ దోఁతెంచినా
రిల సత్కీర్తిని మించ నొండు గలదే ♦ యేనాఁటఁ జింతించినన్. ౨౬౬

క॥ వివరింపుఁడు మీమీశ, క్తివిశేషంబులఁ గడంగి ♦ కృతికిం దగు చొ
ప్పవలోకించెద మటుగా, క వితా తెఱఁ బుచ్చ నింకఁ♦గార్యము సెడదే. ౨౬౭

వ॥ అని విస్పష్టంబుగాఁ బలికిన నయ్యువరాజమణి పలుకుఁబడి విని గజుండును గవాక్షుండును గవయుండును శరభుండును గంధమాదనుండును మైందుండును ద్వివిదుండును సుషేణుండును నను నియ్యోనమంద్రి యోధులును బది మొదలు సేసి కొని యొక్కొకండు పది పది యెక్కుడుగా నగు నవ్వరుస నెనుబది యోజనంబులవఱకు నెగసి దుముక నేర్చువార మని స్వసామర్థ్యంబుల తెఱంగు వివరించిన నవ్వారి యాలాపనంబు లాలకించి కులవృద్ధుం డగు జాంబవంతుం డిట్లనియె.

ఆ॥ కలవు మున్ను గొన్ని ♦ గతిపరాక్రమశక్తు
లిపుడు వయసు పార ♦ మెనసియుంట

నంతయును బొనర్తు ♦ మనఁ బోల దిట్లని
స్వామికృతి నుపేక్ష ♦ సలుపరాదు. ౨౭౦

క॥ అతిలంఘించెద నేను న, వతియోజనదూర మంత♦వట్టు జవమ్మున్
మతి నూహించెద దీనం, గృతి తీర్పొనరించు వలను♦ కేవల మగునే. ౨౭౧

చ॥ తొల్లి త్రివిక్రమాకృతిని ♦ దోఁచిన యన్నెఱి వెన్ను నంజ కే
నుల్లసనం బెదం బెరుగ ♦ నోపి ప్రదక్షిణ మైకవింశతిన్
బల్లిదుఁ డీతఁడే యనఁగఁ ♦ బన్నితి నాఁటి సురాసురాళి మే
నొల్లని యంత సేసి దొర ♦ యొప్పదు పీవనఁ గా మెలంగితిన్. ౨౭౨

క॥ ఓషధులు తెచ్చి పరమం, బౌషధ మొనరించి యిడఁగ♦నమరులు నాని
ర్దోషతకు నలరి మహాత్మా, స్తోషం బాయువు నొసంగి♦మెచ్చిరి వత్సా!౨౭౩

ఆ॥ కాన నేఁటి తెలివి♦గని పల్కనయ్యె నా, నయ్యుదారు వాక్కు♦ననుమతించి
యంగదుండు నాకు♦నౌ నబ్ధి గడువంగ, మలయదేమొ శక్తి♦మగుడునపుడు.

క॥ అనుమానించెద నన ని, ట్లనె ఋక్షవిభుండు నీకు♦నగునే యొంటన్
జన నొడ్డ ననుచుఁగాకే, నని విభుఁ డనుపదముఁ ద్రోవ♦నరిగెడువాఁడే. ౨౭౫

క॥ రక్షింపనతగు భృత్యుల, కక్షీణబలుండు నైన♦నధిపు నతఁడుఁ దా
దక్షత వారి మనుచు నిది, లక్షణ మయ్యుభయమున కి♦ల న్మహితాత్మా! ౨౭౬

ఆ॥ మూలా మున్న చెట్టు♦మొగకొనుఁ బుష్పింప, ఫలము లిడఁగఁ గాన♦బాగుపడఁగ
నైన వారి కెపుడు♦నవు దాని కాచికో, లిదియ కాదె నీతి♦యిత్థచరిత! ౨౭౭

క॥ గురుసుతుఁడ వగుట నీవును, గురుఁడవ మా కిందఱకును♦గూడునె నీదౌ
పరిరక్షణముం జూడకె, యరిగెద నన ననుమతింప♦ననవద్యగుణా! ౨౭౮

ఆ॥ తలఁచితేని నీవు♦దాఁటఁజాలుదు విది, యొకఁ డనంగ నేల♦యుదధు లెన్ని
యైన నైన నిన్నె♦యనిచి రిత్తకరిత్త, యరుగువార మయ్య♦యనద లట్లు.

—♦ జాంబవంతుఁ డంగదుని వారించి యవల హనుమానుని బ్రేరేచుట. ♦—

తే॥ అనిన నంగదుఁ డిట్లను ♦ నార్య! యెదియు
వెరవుగా దన్నఁ బ్రియోప ♦ వేళ యొకఁడు
దక్క ది క్కొండు గలదె యి ♦ త్తఱి నధీశుఁ
గాంచి తలయెత్తి మే మైన ♦ గతి వొనఁగున. ౨౮౦

క॥ అని పలికినఁ గపినాథున, కనుపమహర్షంబు వొదల♦నతఁ డిట్లనెఁ ద్రి
క్కొనినయది కలదె కర్జం, బనవద్యముగా ఘటింప♦నగు ఘనుఁ డుండన్. ౨౮౧

క॥ అనుమానింపం జన దని, హనుమానునిఁ జేర నరిగి ♦ యన్నా! యి ట్లే
మని మిన్నకున్నవాఁడవు, తనవారిని మనుచు తఱియుఁ ♦ దలఁపఁగవలదే. ౨౮౨

తే॥ చూడమా యెన్నిమార్లేని ♦ సురుచిరాంగ!
నీదు బీరమ్ము గరుఁడు న ♦ న్నియతసార
మతఁడు నీవునుఁ బుట్టిన ♦ యంతనుండి
జగముఁ బొగడింపఁ గూర్చు ప్ర ♦ స్తారములను. ౨౮౩

క॥ పెనుబాములు బాములఁ బా, ల్గొనఁ గొనదలఁ ద్రొక్కి యెత్తి ♦ కొని చను నతఁడ
వ్వినువీధికిఁ దొలిపండని, యినుఁ గబళింపంగఁ బట్టి ♦ తీవ్ర కడంకన్. ౨౮౪

ఆ॥ పిన్ననాఁటిపనుల ♦ పెను పట్టు లుండ ని, ప్రేమితొఱఁత జగము ♦ లెల్ల మనుపఁ
గాదె నీవు భవము ♦ గనుట మాయంజన, నోము వొగడ నేర్చు ♦ నోరుఁ గలదె.

తే॥ సంతతికి నయి భర్తృ ప్ర ♦ శంస వడసి
యామె వ్రతనిష్ఠ మొనసి ని ♦ న్నందఁగాంచె
శివు ప్రసాదంబు తనయందుఁ ♦ జేరఁ జేర్చి
వాయుదేవుం డిడిన వర ♦ వైభవమున. ౨౮౬

క॥ తనయంతవానిఁ జేసెం, దనయుఁడ వని నిన్నతండు ♦ తద్దయుఁ దేజం
బున జవసత్త్వపరాక్రమ, ఘనబలసారముల వీఁడ ♦ ఖండుం డనుచున్.

ఆ॥ ఎల్లిదంబె నీవు ♦ తొల్లింటి పుట్టున, నేకపాదరుద్రుఁ ♦ డితఁ డనంగ
బరఁగినాఁడ వన్న ♦ పలుకు నిన్నోబలిన, వారం లంచుఁ గలరె ♦ వసుధలోన.

ఉ॥ సూర్యుని మ్రింగ నోట నిడఁ ♦ జూచి తటాలున వైచె వజ్ర మా
దార్యము వాయ సన్నగపి ♦ దారి కడుం బెడదారి నై యని
ధైర్యతదీయశక్తియు వి ♦ తా యన నయ్యె హనుప్రసక్తిఁ ద
ద్వీర్య మడంగె నన్న నుడి ♦ విశ్రుత మై జగ మెల్లఁ బ్రాకఁగన్. ౨౮౯

క॥ హనుమంతుఁ డనిరి నిన్న, య్యనువున నొక్కింత సోలి ♦ యద్రి నొఱఁగుచో
ననిలుఁడు గొని తద్గుహ నిడి, వినిపాతము గూర్చె నెల్ల ♦ విశ్వంబునకున్.

ఆ॥ ఒడలు వైవ నయ్యె ♦ నూపిరివుచ్చుకో, రాక యెల్లరకును ♦ రహి పొసంగ
నజహరాదు లప్డు ♦ డరుదెంచి యస్త్రశ, స్త్రముల కలవిగాని ♦ శక్తి నొసఁగి.

క॥ అజరామరుఁ డితఁ డని ని, న్నుఁ జిరాయురుపేతుఁ జేసి ♦ నూల్కొలిపి చనన్
బ్రజలకు మేలొనరించెను, బ్రజేశ్వరుని యాన నాప్ర ♦ భంజనుఁ డెలమిన్.

ఆ॥ కానఁ దావ కీన ♦ గతి విక్రమము లన, న్యాదృశంబు లనఁగ ♦ నయ్యె నింక
లెమ్ము తండ్రి! యొద్దు♦ లేర యిక్కర్జంబుఁ, జక్కపఱుప నెఱప ♦ సత్తి నెఱప.

సీ॥ ఉత్సహింపుము తెఱం♦గొప్ప నిరూపింపు, మభయ మి మ్మే నుంటి♦నంత కనుచు
రామకార్యధురంధ♦రత్వయశోవల్లి, నల్లు మయ్యఖిలది♦శావకాశ
మాత్రివిక్రముఁ బోల♦నై చూపుమా రూపు, గనులపండువుగాఁగఁ♦గాంచవలయు
నీమీఁదఁ జూడ్కుల♦నెలకొల్పుచున్నారు, నీవార లిందఱు♦నీదు నుడికి

జా గొనర్పుము మయ్య! ప్ర ♦ స్థానమంగ
ళాచరణయుక్తి కీసూక్తి ♦ యాఁ గదయ్య!
పెనువు గనుమయ్య నీదుగాం ♦ భీర్యమునకు
నంబుధియుఁ గింబుధియుఁ దూఁగ ♦ నగు నటయ్య. ౨౯౪

శా॥ నీతే జగ్గియు లంక గప్పురము నై ♦ నీరాజనం ద్వజ్జయ
శ్రీతృప్తి స్ఘటియించుఁగాఁతఁ బ్రిథితి ♦ శ్రీ నివ్వరింపంగ సా
కేతాభిఖ్యపురీవతంసమునఁ గి ♦ ష్కింధం బురంధ్రిజనా
నీతమ్ము ల్సుమము ల్కటాక్షతతులు ♦ స్నిగ్ధైఁ బడుంగావుతన్. ౨౯౫

—♦ హనుమంతుని మహోత్సవ ప్రశంస. ♦—

ఆ॥ అనిన యంతఁ దేజ ♦ మభివృద్ధి పడె మేను
వొంగె గుణసమృద్ధి ♦ వొసఁగె బుద్ధి
వికసనంబు వింత ♦ వెరవునఁ జూపట్టె
హనుమనికి మునిస్తు ♦ తానుభావ! ౨౯౬

తే॥ ఆవిజృంభణము న్గని ♦ యులరి రంద
ఱమ్మహాత్ముని వినుతించి ♦ రనువుపడియెఁ
గర్జ మని గర్జ లెనయింపఁ ♦ గడఁగి రొకట
దృక్స్రజమ్ముల పూజలఁ ♦ దేర్చి రార్య! ౨౯౭

ఆ॥ ఎట్టు లెటులు వార ♦ లెనయించిరి ప్రశంస
లట్టు లటులె మెఱసె ♦ నతని రూపు
పొగయు లేక యెల్లఁ ♦ బొదువు పావక మిదె
యాక్రమించు సంద్రి ♦ మనఁగ నపుడు. ౨౯౮

క॥ గగ్గురుపా టొదవఁగ నా, పెగ్గడ హరివృద్ధులకు న ♦ భీష్టుతినతు ల
ష్టగ్గలముగఁ బొనరింపుచు, దిగ్గన నిలువఁబడి పలికెఁ ♦ దేజోమూర్తీ! ౨౯౯

ఆ॥ పర్వతాగ్రములను ♦ బరవుల్లు సేయుచు
నగ్గి నెఱపి దెసల ♦ నంటఁ దాఁకు
మారుతునకు నోదు ♦ నౌరసపుత్రుండ
జవము గొన నొకింత ♦ సంతకరు వె. ౩౦౦

క॥ సారరయత వేమాఱులు, మేరువుఁ జుట్టి తిరుగుదునొ ♦ మేకొను ధృతిఁ గా
సార మని యబ్ధిజలమును, బారిప్లవ మొప్ప జగము ♦ పైఁ జల్లుదునో. ౩౦౧

ఆ॥ పండె మొకఁడు చఱచి ♦ పక్షీంద్రుశేఁ జని
చక్రవాళగిరిఁ బ్రి ♦ సక్తిఁ దిరిగి
వత్తునో దివసము ♦ వలసవో ప్రొద్దుశోఁ
బోయి మున్నె వచ్చి ♦ పొడుతునొక్కొ. ౩౦౨

క॥ ఇంతలు సేయుచుఁ బుడమి నొ, కింతయు స్పృశియింప భార ♦ మే యనఁజుం డే
వింతగఁ బలుకుట గా దిది, యంతయుఁ దథ్యంబ యై బ ♦ యల్పడు నింకన్.

క॥ మున్నీరు వట్టిపోయెడు, నన్నియతికిఁ బుడమి వగుల ♦ నడువఁగ గిరులన్. ౩౦౩
సున్నియిడ దూదిపింజెల, సన్న మొగిళ్ళు లూఁది పఱపఁ ♦ జాల్కొందు నిటన్.

క॥ మీమానసములు భాసిల, నామీఁద నె కన్ను లునిచి ♦ నారాకఁ గనం
గా మాటలాడవలసెను, రామేశ్వరకార్యపూర్వ ♦ రంగం బనుచున్. ౩౦౪

ఆ॥ కులముత్రోడి దైత్యుఁ ♦ గూల్చి లంకయుఁ గాల్చి
దేవిఁ దెచ్చి రామ ♦ దేవుఁ గూర్తు
నో త్రిసూట మెత్తి ♦ నొవ్వ కవ్వానితో
నిడుదునో మహీంద్రు ♦ నెదుట నిపుడు. ౩౦౬

తే॥ నామనోబుద్ధ్యహంవృత్తి ♦ నటన లిప్పు
డమ్మహాభాగఁ గనినట్టు ♦ లన్నరాదు
నన్నయంతలు సేయంగ ♦ నైనయట్టు
లున్నయవి దెల్పుఁ డియ్యది ♦ యుక్త మనుచు. ౩౦౭

ఆ॥ వజ్రహస్తుఁ డైన ♦ వనజోద్భవుం డైన, నన్యుఁ డైన నెదుర ♦ నయ్యె నేని
నడిచికొందుఁ జేత ♦ నమృతపాత్రిక యున్న, నీడ నొక్కమాత్ర ♦ వేఁడఁదలఁప.

—♦ జాంబవంతుఁడు హనుమత్ప్రభావము విని కర్తవ్యముఁ దెలుపుట ♦—

క॥ అని యున్నది యున్నట్టులె, యను నాతనిఁ గాంచి భల్లు ♦ కాధిపుఁ డనఘా !
యనినంతకన్న మిన్నగఁ, బొనరింతువ కాక యొకటి♦ పొల్లని కలదే. ౩౦౯

క॥ కల్యాణరుచులు నీయవి, కల్యము శోభనము గాఁగఁ ♦ గదిసెదుఁ గపులన్
శల్య మెడలఁ జేయుచునె య, హల్యావరదుని ప్రసాద ♦ మన నై వత్సా !

ఆ॥ అమ్మహాత్ము పత్ని ♦ నారసి యాయమ, తెలుపువార్త లెల్లఁ ♦ దేటపడఁగ
విభున కెఱుక సేసి ♦ విడియింత మామీఁద, వలను గాంచి సైన్య ♦ వర్గములను.

క॥ శ్రీరాము సేన యిది యనఁ, గా రామునిఁ గొలిచి యతఁడు♦గా రాముని మీ
రీగాణ నడువుఁ డని రాఁ, గా రావణు మనికి నఱుముఁ♦గా నగు మనకున్. ౩౧౨

క॥ ఆతని ప్రతిష్ఠయందలి, ఘాఁ తొం డరయనిద కాఁగఁ ♦ బరఁగించుట మే
లేతటినేనియు మన కదె, ఖ్యాతికిఁ గారణము నిత్య ♦ కల్యాణగుణా ! ౩౧౩

ఉ॥ ఎల్లశుభంబు లీవు గొను ♦ మేలిక యుల్లము పల్లవింపఁగాఁ
జల్లని వార్తఁ దెల్పి మను ♦ సంతతిఁ దేర్పఁగఁ జాలె సీతఁ డా
నల్లవొ యంచు లోకు లభి ♦ నందనముం బొనరింపఁ బొల్చి మా
తల్లడపా టెడల్చి యిల ♦ తా నిల నొనటు నిల్చి యేయెడన్. ౩౧౪

క॥ కన్నులు నీదెన నుండును, గన్నా కగు నీదురాకఁ ♦ గాంక్షించుచు మే
మిన్నేల నొంటి పాదము, న న్నిల్తుము త్వజ్జవమ్ము న ♦ న్నెఱిఁ గాంచన్.

క॥ దేవతలు నీకు విజయం. బేవేళఁ బొసంగఁ జేయ ♦ నెంచఁగ ద్యుమణి
శ్రీవెలయ నుదయ మెనయుము, మా వారని పున్నెములను♦మారుతతనయా !

—♦ హనుమంతుఁడు మహేంద్రాద్రిపై నెక్కి సముద్రముదాఁట నుంకించుట ♦—

ఆ॥ అనిన సంతసించి ♦ యంతకు నంతలై, మిన్ను ముట్టి యతఁడు ♦ పన్నె దృష్టు
లపుడె జలధిపైని ♦ నాలంక యాలంక, యనుచు లంక పైని ♦ నంబుజాక్షి.

సీ॥ మెఱుఁగుఁదీగెల గుంపు ♦ మేకొనెనొ యనఁ, దన మేనికాంతులు దెస ♦ లాని నిగుడ
నట భైరవకరంబు♦నం బొల్చు పరిఘంబు, పగటునఁ దోఁక యు♦ప్పరము దోఁకఁ
బొడుపుగుబ్బలిపైనె ♦ గడు రవిమండలి, యనుకారమున వద ♦ నాబ్జ మొప్ప
మంథానగిరిఁ జుట్టి♦మసలయించు వాసుకి, తలతోఁక లై బాహు♦వులు వొసంగఁ

దనదు లంఘనమున ♦ దాఁడి సర్వంసహా
తా సహింపఁ దనెడు ♦ తలఁపుఁ గదుర

నెక్కెఁ బవనజుఁడు మ ♦ హేంద్రాద్రి శిఖరోరు
కూట మొంట నిదియ ♦ కూడు ననుచు. ౩౧౮

క॥ తడబడి జవజవలాడుచు, బుడమి వడఁక వంచి యెత్తఁ బూనిరి తల ల
య్యెడ వాఁ డడుగిడి యెత్తఁగ, నడుగునఁ బడియున్న బడుగు ♦ లంచితకరుణా!

క॥ స్తోత్రము లధికము లయ్యెను, బాత్ర మెఱిఁగి సంతసంబు ♦ పరవడి సేసెఁ
వే త్రిపథఁ గూడఁగఁ దమ, యాత్ర మెడలి రపుడు కపుల ♦ హార్పతితేజా!

ఆ॥ మంగళాంగి! వారు ♦ మాలిమి మేలిమి, గాంచఁ గనిరి వానిఁ ♦ గనకవస్తు
నమ్మహేంద్రధరము ♦ నధివసించిన మేరు, శిఖరి యయ్యె వీఁడు ♦ సిరి నటంచు.

ఆ॥ తోరణ ల్ఘటించి ♦ తొంగలిచూడ్కుల
విరులు చల్లి నుతులు ♦ వెలయఁ జేసి
భాగ్య మొదవె ననుచుఁ♦బరఁగ నీరాజనల్
గూర్చి రమరసతులు ♦ కువలయాక్షి! ౩౨౧

క॥ మంగళము శుభాంగికిజయ, మంగళ మగు మాకు రామ♦మహిజానికి నీ
మంగళమూర్తి ప్రయాణము, మాంగళికమె యనిరి సురలు♦మహిలామణిరో!

ఆ॥ అనుచుఁ దెలుప శోభ ♦ నాంగి యద్రిజ విభు
మేలు మే లటంచు ♦ మెచ్చి పొగడె
నవయవములఁ బులక ♦ లమర నందమ్మొ నా
నందమును బొనర్చె ♦ ననుచు తృప్తి. ౩౨౪

క॥ మవ్వము దను పారఁగ నా, కివ్వలకథ వినుచు మనుచు♦నాసతి పతిపై
నివ్వటిలఁ జేసెఁ జూడ్కుల, నవ్వరదుం డామెఁ బొదిపి♦యక్కునఁ జేర్చెన్.

మ॥ చలితారణ్యచరోచితక్రమణసం ♦ స్త్యాయార్ధనాయాసయు
క్కలనాపేక్షిత గవ్యుతాంచితగుహా ♦ కల్యాణధామప్రభో
త్కలసందర్శనలాలనక్షమమహా ♦ తాత్పర్యపర్యస్తపు
ష్కలరస్యార్ధనివేదనాపగతితృ ♦ ష్ణాయోగతాపాదకా! ౩౨౬

క॥ నియమితజనోపదేశా, ప్రయోగసముపాత్తదేశ♦భరితానందో
చ్చయసాధకభావాంచ, త్స్వయంప్రభాఽముక్తముక్తి♦సంధానపరా! ౩౨౭

ప్రమితాక్షర.

అమితార్ణవోద్వ ♦ హన యాపనదృ
క్ప్రమితాక్షరార్థ ♦ పర భావలయాఽ
నమితావనాత్త నయ ♦ నద్ధనుహ్యా
ద్గమితాత్మసీన ♦ ఘనకామ్యకలా. 3౨౮

గద్య॥ ఇది శ్రీమదుమామహేశ్వరచరణనలిననిత్యసేవాసమాసాదితానవద్య
కవితాయోగహృద్యమహితాత్రేయగోత్రపవిత్రహనుమత్సుధీతనయ
విదితనయ లక్ష్మ్యంబా గర్భశుక్తిముక్తాఫలాయమాన
వేంకటప్ప కవీంద్రాభిధాన ప్రణీతంబైన
శ్రీరామకథాఽమృతంబను మహాప్రబంధంబునం
గిష్కింధాకాండంబున సర్వంబును దృతీయాశ్వాసము.

శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ

శుద్ధాశుద్ధపత్రిక.

పుట.	పంక్తి.	తప్పు.	ఒప్పు.
5	15	దంబం	దంబంబు
11	19	దివి	దివె
36	30	డించె	డించి
33	17	చరిద్రి	చంద్రి
51	17	ద్తాత	ద్దాత
75	9	శ్రీతా	శ్రీతాదృతా
80	9	ముమున	మున
80	29	పుష్క	పుష్ప
87	4	మంకి	మకిం
107	27	రపు	రవు
119	14	తేఁ	తేఁడు